



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### Epistolarvm Innocentii III. Romani Pontificis Libri Vndecim

Innozenz <III., Papst>

Parisiis, 1682

Liber Decimvs Tertivs.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-20020**



EPISTOLARVM  
SIVE  
REGESTORVM  
INNOCENTII III.  
ROMANI PONTIFICIS  
LIBER DECIMVS TERTIVS.

SILVANECTENSI EPISCOPO, ET ABBATI  
*Latiniacensi Parisiensis dioecesis, & Decano Silvanectensi.*

Epist. s.  
Conuentione  
magistri Abba-  
tis Cuthberti-  
li.  
Cap. Ad peti-  
tionem. De Arca-  
ria.



**A**D petitionem Vvalteri quon-  
dam monasterij Corbeiensis  
Abbatis dilectis filiis magistro  
scholarum & magistris Ro-  
berto de Corzon & P. Cano-  
nicis Noviomensibus eiusdem loci à nobis  
dudum correctione commissa, ipsi bis ad  
idem monasterium accedentes, quibus-  
dam correctis ibidem, nonnulla quæ sta-  
tuenda fuerant statuerunt, inquisitionis  
instantiam quorundam impediende malitia  
retardando, ad quorum contumaciam  
reprimendam seculare intendebant bra-  
chium invocare. Verùm dilectus filius no-  
ster Guala sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus  
Cardinalis, tunc apostolicæ sedis Le-  
gatus, interim ad idem veniens monaste-  
rium, supradicto Vualtero præfente nec  
reclamante, super statu monasterij memo-  
rati cepit inquirere diligenter, & cùm in-  
quisitione finita prædictum Vualterum Pa-  
rius evocasset propofiturum contra inqui-

sitionem eandem si quid rationabiliter du-  
ceret proponendum, idem Vv. præfen-  
tiam ejus adiens allegavit quòd in mona-  
sterij correctione procedere non valebat,  
quæ prædictis iudicibus prius fuerat aucto-  
ritate nostra commissa, & Cardinalem ip-  
sum ex justis causis se asserens habere sus-  
pectum, vocem ad nos appellationis emi-  
sit. Porrò Cardinalis inspectis his quæ  
probata fuerant contra eum, de consilio  
peritorum ipsum amovit à regimine abba-  
tiæ, dando fratribus ejusdem loci liberam  
facultatem alium eligendi. Qui dilectum  
filium Iohannem Abbatem Corbeiensis,  
tunc Priorem de Argentolio, virum pro-  
vidum & honestum, elegerunt concordi-  
ter in Abbatem. Cùm autem dictus Vv.  
postmodum ad sedem apostolicam acces-  
sisset, asserens se per Cardinalem ipsum  
quorundam falsis suggestionibus circum-  
ventum ab abbatiâ sine rationabili causa  
remotum, nos ejusdem cœnobij tranquil-

E e e iij



litati paterna sollicitudine providere volentes, venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopo Remensi & Attrebatensi Episcopo dedimus in mandatis ut ad compositionem inter eundem W. & substitutum ei darent studium & operam efficacem, alioquin tam per jam dictum Legatum quam per alios inquirerent diligentius veritatem, & eam nobis usque ad festum sancti Remigij proximò tunc venturum fideliter intimarent; ut per eorum relationem certiores effecti, procederemus in eodem negotio prout procedendum utilius videremus. Qui cum super reformatione pacis proficere nequiverent, sicut ex litteris eorum accepimus, processerunt ad inquirendum super præmissis omnibus veritatem, testibus ab utraque parte receptis, & ea quæ tam per se quam per Cardinalis inquisitionem invenerant nobis sub sigillis propriis transmiserunt. Nuper autem præfatis W. atque I. in nostra propter hoc præsentia constitutis, idem W. quod à Legato post appellationem ad nos interpositam factum fuerat petiit revocari, allegans quòd cum correctio monasterij fuerit iudicibus memoratis injuncta, & ipsi quibusdam correctis, & nonnullis statutis ibidem, aliorum correctionem ex causa duxerint rationabili differendam, Cardinalis interim de jure non potuit procedere ad eandem, cum generale mandatum non derogeret speciali. Ad quod fuit ex adverso responsum quòd cum W. præsentem nec reclamante ad inquisitionem processerit Cardinalis, idem W. videtur in hoc tacite consensisse ut inquisitione facta corrigeret Cardinalis quæ corrigenda videret. Contra quod idem W. taliter proponebat, quòd licet statim ut cæpit inquirere Cardinalis, non duxerit reclamandum, credens eum nolle procedere contra ipsum, sed absque sui gravamine aliquid in Ecclesia utiliter ordinare, postquam tamen evocatus ab ipso cognovit quòd adversus eum procedere intendebat, ejus declinavit examen, ad nostram audientiam appellando. Proposuit insuper pars adversa quòd cum prædicti iudices omisissent in monasterij correctione procedere, ac periculum traheret ad se mora, Cardinalis ipse, ad quem spectabat ex injuncto sibi legationis officio cura ejus, ad reformationem ipsius loci interponere potuit partes suas. Cum enim secundum juris civilis auctoritatem, in illis etiam casibus in quibus solemnis ordo iudicarius observatur, in criminali causa ultra biennium à contestatione litis non sit ejus

instantia protrahenda, & nos quoque consulti quando delegatus à nobis, qui sententiam tulerat, jurisdictionem suam interponere valeat ut sententia pareatur, respondisse noscitur quòd usque ad annum integrum jurisdictionem sibi commissam ad exequendum sententiam valeat exercere, dictis iudicibus differentibus in correctione procedere, cum jam decem & septem essent menses elapsi ex quo noscuntur mandatum apostolicum recepisse, ac de criminibus, licet non criminaliter ageretur, correctioni non immerito Cardinalis insistere potuit memorata. Sed ad hoc altera pars respondit quòd hoc colore excusationis haberet si prædicti iudices à Legato communiti ad correctionem procedere neglexissent. In quo casu eorum fortè defectus per diligentiam potuisset Legati suppleri, sicut de Metropolitano in canonibus legitur quòd tunc demum ea potest facere quæ ad suffraganeos pertinent cum illa suffraganei negligunt adimplere. His igitur & aliis quæ utraque pars proponere curavit auditis, inquisitione utraque, Cardinalis videlicet & Archiepiscopi & Episcopi prædictorum, diligenter inspecta, intelleximus ex depositionibus juratorum quòd cum tempore promotionis ipsius W. octo milium librarum debito monasterium gravaretur, & non multo tempore post idem debitum usque ad duo milia librarum fuerit diminutum, nunc tamen usque ad sex milium librarum summam exerevit, cum, sicut prius contigerat, de proventibus monasterij debitum potius diminui debuerit quam augeri, nisi rectoris incuria obstitisset. Et quamvis ad excusationem suam proposuerit idem W. quòd propter expensas factas in causa quam contra Cluniacense monasterium habuit, in qua quendam prioratum evicit, idem fuerat debitum augmentatum, fuit tamen ei ex adverso responsum quòd propter expensas illas debitum interim augmentari non debuit, cum propter hoc possessiones quasdam ejusdem obligaverit prioratus, maxime cum in ejusdem protectione negotij vix expensæ fuerint mille libræ. Adjecit etiam dictus W. quòd occasione cujusdam domus quam in villa Corbeix de novo construxerat, debitum supra dictum exerevit. Ad quod pars adversa respondit quòd ex proventibus monasterij expensas hujusmodi facere potuit absque onere debitorum, præsertim cum propter hoc non modicum auxilium à burgensibus fuerit eidem impensum. Præterea cum ex



confessione ipsius constiterit quod in Capitulo præsterat juramentum ne debitum de novo contraheret, ac postea contraxerit debitum contra juramentum proprium veniendo, sicut testes deponunt, argui de perjurio videbatur. Ad quod idem W. hoc modo respondit, quod etsi primò hujusmodi præsterit juramentum, postea tamen quoddam factum fuit in Capitulo constitutum, per quod juramentum ipsum extitit relaxatum. Sed contra hoc pars altera replicavit, quia cum non constiterit quod per tale statutum revocatum fuerit juramentum, & apparet eundem W. non solummodo juramentum de debito non contrahendo præstasse, sed venisse postea contra illud, manifestè liquebat ipsum reatum perjurij incurrisse. Sed & ipse insufficientia & negligentia dissoluta videbantur manifestè probari. Et quamquam aliqui testium eum, quantum in se, dixerint esse bonum, nulli tamen deposuerunt expressè quod utilis esset ejus provisio monasterio sæpèdicto. Cum ergo nobis de talibus fuerit sufficiens in tali negotio facta fides propter quæ præfatus W. erat meritò amovendus, etsi restituendus foret propter judicarium ordinem non servatum, ob causas tamen prædictas ipsum providimus manere privatum regimine abbatiæ, Iohannem nihilominus supradictum, quem pro eo quod, præfatus W. propter juris ordinem non servatum quodammodo inordinatè remoto, intelleximus ob eandem causam per consequentiam minus legitime substitutum, per sententiam amoventes: quem quia non propter personæ vitium vel defectum, sed propter juris solemnitatem, sicut præmissum est, prætermissam amovimus, ipsum postmodum restitimus in Abbatem, & memorato W. in loco qui dicitur Guidoc cum pertinentiis suis in imperio constitutis iussimus provideri; ita videlicet quod ibi cum uno Corbeiensis monacho commoretur, & censum quinque marcarum ad pondus Colonienfem in festo Purificationis beate virginis Abbati & successoribus suis annuatim persolvat, & personatibus ac Ecclesiæ ejusdem baliæ jamdicti Abbatis & successorum suorum donationi liberæ reservatis, eisdem fidelitates & homagia liberorum hominum eorundem locorum debeant exhiberi, ac in juramento fidelitatis quod eisdem fuerit præstitum exprimeretur quod iidem homines supradictum W. super suæ provisionis proventibus nullatenus damnificare præsumant; ita videlicet quod & ipse W. super

indemnitate prædictæ baliæ, ne ipsam dilapidet, corporale præbeat juramentum. Si quid autem post sententiam nostram super utriusque amotione prolata circa electionem Abbatis, quam in prolatione ipsius sententiæ nostræ duximus providentiæ reservandam, à Corbeiensibus monachis vel quolibet alio in ejusdem Abbatis præjudicium fuerit attentatum, id decernimus non valere. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus quod à nobis est pro ipsius monasterij utilitate provisum faciatis appellatione remota inviolabiliter observari, corrigentes circa Priorem & monachos & prioratus monasterij memorati cum consilio Abbatis ipsius quæ secundum Deum & beati Benedicti regulam fuerint corrigenda, & statuente ibidem quod regulare fuerit & honestum, contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani v. 11. Kalend. Martij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

*SANCTI PETRI LATINIACENSIS  
& Caroli loci Abbatibus Parisiensis & Silvanensibus diocesum, & Decano Silvanensium.*

**C**um sicut dilectus filius Abbas Corbeiensis nostris auribus intimavit, monasterium sibi commissum in spiritualibus & temporalibus non modicam incurrerit læsionem, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus ad ipsum personaliter accedentes, ad levamen ipsius monasterij ac prioratum ejus monachos quos & quò transferendos videritis, potestate seculari ad hoc, si opus fuerit, invocata, donec monasterium respirare valeat inter angustias imminentes, in aliis monasteriis ordinis consimilis collocetis, duos aut tres religiosos monachos, quos de alienis monasteriis duxeritis evocandos, ad reformationem ordinis inducentes ibidem, & Abbates nihilominus ad quorum Ecclesias ipsos duxeritis transmittendos ad receptionem eorum, si necesse fuerit, censura canonica sublato appellationis obstaculo compellentes. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani v. Kalend. Martij, anno tertio decimo.

*Epist. 1.  
De eodem articulo.*





EPISCOPO ET DECANO

*& R. de sancto Medardo Canonico  
Silvanectensibus.*Epist. 3.  
De eodem nego-  
cio.

**C**um dilectus filius Abbas Corbeienfis ad nostram presentiam, ut Ecclesie sue procuraret negotia, duxerit accedendum, pati aliquatenus non debemus ut si quid, postquam iter arripuit ad nostram presentiam veniendi, a quoquam est in ipso Ecclesie gravamen & sui prejudicium attentatum, obtineat firmitatem. Ideoque discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus si quid, postquam idem Abbas iter ad nos veniendi arripuit, attentatum inveneritis in sui prejudicium & Corbeienfis Ecclesie detrimentum, illud in irritum sublato appellationis obstaculo revocetis, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compecentes. Quod si non omnes &c. tu, frater Episcopo, cum eorum altero ea &c. Datum Laterani v. Kal. Martij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

R. ABBATI SANCTI MARTINI  
*Laudunensis Premonstratensis ordinis.*Epist. 4.  
¶ monasterij  
sui sollicitam  
curam gerat.  
Cap. Intellexi-  
mus. De atate,  
qual. & ordine  
praesentia.

**I**ntelleximus quod cum antequam esset assumptus ad regimen abbatiae in monasterio tuo fueris laudabiliter conversatus, ad monasterium sancti Vincentij Laudunensis nigri ordinis accessisti, ubi cum aliquandiu in ipso habitu permanisses, demum ad cor reversus, de Metropolitani & aliorum religiosorum consilio ad primam domum curavisti redire, in qua tandem in regularis observantiae disciplina taliter Deo & hominibus placuisti quod pro tuorum exigentia meritum fratres tui te sibi praefecerunt unanimiter in pastorem. Quia igitur in suscepto regimine laudabiliter dixeris profecisse, ne occasione morae quam in praedicto monasterio protaxisti, quasi de ipsa teneram conscientiam retinendo, in susceptae administrationis executione tepescas, attendentes quod in canone cautum est ne quis Canonicus regularis, nisi, quod absit, publicè lapsus fuerit, efficiatur monachus, & si factus fuerit, ad ordinem canonicum revertatur, ultimus in choro manendo, cucullam in memoriam delaturus, discretionem tuam monemus attentius & hortamur, per apostolica tibi scripta mandantes quatinus circa curam gregis tibi commissi sollicitudinem gerere studeas indefessam, & taliter frequentia bona continuare prioribus quod dignum exinde possis à Deo meritum ex-

\* in quarta col-  
lect. quasi ipsa  
te conscientia  
remordeat, in  
suis.  
\* 19. q. 3. cap.  
Mandamus.

pectare. Datum Laterani vii. Kal. Martij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

RODERICO TOLETANO  
*Archiepiscopo Hispaniarum Primati, ejus-  
que successoribus canonicè substituendis in  
perpetuum.*

**S**acro sancta Romana Ecclesia in beato Petro Apostolorum principe ab ipso salvatore omnium Domino Iesu Christo, caput est Ecclesiarum omnium constituta. Unde membra non decet à capite dissi- dere, sed eminenti rationi & supernae provi- sioni capitis obedire. Moderatrix autem discretio capitis, singulorum membrorum officiosas actiones considerans, unicuique jus & ordinem à natura constitutum con- servat, & quibuscunque nobilibus venustatis suae dignitatem sine invidia sociali cari- tate custodit. Hac igitur ratione prudenter induci, jura nobilis & famosae Toletanae Ecclesiae apostolicae sedis propriae ac spe- cialis filiae conservare volentes, tuis, vene- rabilis frater Roderice, quem vera in Chri- sto caritate diligimus, rationabilibus pos- tulationibus paterna pietatis affectu duximus annuendum. Ideoque per praesentem privilegij paginam, ad exemplar felicitis re- cordationis Urbani, Gelasij, Calixti, Ho- norij, Eugenij, Adriani, Alexandri I. Alex- andri II. Alexandri III. Urbani, & Caesetini praedecessorum nostrorum, pri- matus dignitatem per Hispaniarum regna tibi & Ecclesiae Toletanae auctoritate apo- stolica confirmamus, teque Primatem Prae- sules Hispaniarum respicient, & ad te re- ferent si quid inter eos dignum exortum fuerit questione. Salva tamen in omnibus apostolicae sedis auctoritate. Verum per- sonam tuam in manu nostra propensione gratia retinentes, censemus ut solus Ro- mani Pontifibis iudicio ejus causa, si qua fuerit, decidatur. Sanè Toletanam Eccle- siam praesentis privilegij stabilitate munien- tes, Complutensem parochiam & Con- cham ei tamquam metropoli subditas esse decernimus cum terminis suis, necnon & Ecclesias omnes quas jure proprio ab anti- quo possedisse cognoscitur confirmantes. Episcopales praeterea sedes quas in praesentiarum justè & canonicè possides, scilicet Palentiam, Segobiam, Oxomam, Segun- tiam, reliquas verò quae ab antiquis ei temporibus subiacebant, cum Dominus omnipotens Christianorum restituerit pos- tati suae dignatione misericordiae, ad caput proprium referendas decreti hujus aucto- ritate sancimus, Porro illarum dioeceses civitatum



civitatum quæ Saracenis invadentibus Metropolitanos proprios amiserunt eo tunc vestrae subicimus ditioni ut quandiu sine propriis Metropolitanis extiterint, tibi ut proprio debeant subiacere, ita quidem ut in sedibus episcopalibus liberam auctoritate nostra habeas potestatem Episcopos, in castellis verò & villis Presbyteros instituire, & prout tibi Dominus administraverit ordinare tam in his episcopatibus qui de antiquis Ecclesiæ tuæ terminis esse noscuntur quàm in illis qui proprium non habuerint Metropolitanum. Si quæ autem metropoles in statum fuerint proprium restitutæ, suo quaque diocesis Metropolitanato restituatur, ut sub proprii regimine pastoris super divini collatione beneficij glorietur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona prædicta Ecclesia Tolitana in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Domino poterit adipsi, firma tibi tuisque successoribus & illibata permanent, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Ecclesiam sanctorum Iusti & Pastoris, abbatiam sanctæ Leocadiæ, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Tocha, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Bares, Ecclesiam sancti Vincentij de monte, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Valle Ecclesiarum, Ecclesiam sanctæ Mariæ de Valadelmech, Ecclesiam de Calatrava, castrum quoque Alcala, castrum de Brioga, castrum de Canales, castrum Alfamin, cum pertinentiis eorum. Domum Reginae in Toledo, cum hereditate sibi pertinente. Domum Sancie sororis illustris memorie Regis Aldefonsi, cum hereditate patris sui Raymundi Comitis, quam ipsa consensu fratris sui Ecclesiæ tuæ donavit & scripto confirmavit. Castrum quoque Bencarentia, & Aldeam quæ vocatur Azucuch, cum pertinentiis suis, & Alcobrogam. Decimas quoque omnium regalium reddituum de sancta Eulalia, de Maqueda, de Alcala, Statuimus etiam ut universi parochiæ tuæ fines qui jam Deo auctore à Christicolis habitantur, vel qui in futurum à Saracenorum potestate auxiliante Domino eripientur, omnino integri tam tibi quàm tuis successoribus in perpetuum conserventur. Nomina verò oppidorum quæ in tua diocesi à Dei fidelibus incoluntur, in præsentis pagina duximus annotanda. Talavera, Alfamin, Makeda, sancta Eulalia, Hulmus, Canales, Maieritum, Al-

Tom. I I.

cala, Wadalfaiara, Fira, Penhafora, Bellegna, Vzeda, Talamanca, Butracum, Calatalifa, Alcala, Zurita, Calatrava, Almoguera, & Alcolea. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum Ecclesiam temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuscunque vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentaverit, secundò tertiove commonita nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi: quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij IV. Nonas Martij, Indictione XIIII. incarnationis dominicæ anno millesimo ducentesimo IX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno tertio decimo.

ARCHIEPISCOPO ATHENIENSI,  
& Thermopilensi & Sidoniensi Episcopis.

Cum & alias oves quas habet Dominus nos oporteat in ovili nobis commisso suis ovibus aggregare, de cura Corinthiorum sollicitudinem decet nos gerere pastorem, ut cum eorum civitas ad dominium Latinorum credatur in proximo perventura vel jam forsitan pervenisse, oves Domini quæ sunt tibi, post greges sodalium non vagentur, sed ad unum redeunt pastorem, & cognoscant eum secundum evangelicam veritatem, & cognoscantur ab ipso. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus si civitatem ipsam, velut ex relatis rumoribus spem concepimus, dilecto filio nobili viro G. Romanæ Senescalco reddere se contingat aut jam reddidit semetipsam, & aliquis Archiepiscopus est in ea, prudenter & efficaciter in-

F f f

Epist. 6.  
Vt Ecclesia Corinthiensis redudatur ad ritum Latinorum.



ducatis eundem ut ad obedientiam & reverentiam apostolicæ sedis ac nostram humiliter convertatur, juramentum exhibens super hoc quod exhiberi à talibus consuevit. Qui si forsan id perficere recusaverit, vos eo ab administratione pontificali prorsus amoto, cum pro rei novitate non possit ex more aliarum Ecclesiarum ad usitatum electionis modum procedi, dilectum filium H. Decanum Cathalaunensem, virum utique vita, fama, & scientia commendabilem, Ecclesiæ civitatis ejusdem auctoritate nostra sublato cujuscumque contradictionis & appellationis obstaculo in Archiepiscopum assignetis, id ipsum facturi si forsan, ut accepimus, eandem Ecclesiam inveneritis defuncto Archiepiscopo destitutam, monendo clericos, si qui fuerint, ut ei reverentiam & obedientiam debitam ac devotam impendant. Alioquin eidem Decano potestatem auctoritate apostolica conferatis, amotis illis, instituendi tales in locis ipsorum qui sibi studeant sicut membra capiti per devotam obedientiam coherere. Contradiutores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani 1 v. Non. Martij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

## EPISCOPO VENETENSI.

*Epist. 7.  
De exemptione  
monasterij.  
Vide cap. Cum  
venissent. De  
integ. restit. C.  
quintam comp.  
pilat. lib. 1. tit.  
16. c. 4.*

**C**UM movisses olim adversus Rotonense monasterium quæstionem, asserens monasterium ipsum ac parrochiales Ecclesias ejus ad te de communi jure spectare, utpote in tua diocesi constituta, in eisdem jura tibi episcopalia vendicando, & ex parte monasterij diceretur idem monasterium cum parrochialibus Ecclesiis suis Romanorum Pontificum privilegiis ab antiquo libertate donatum, super eadem causa frequenter fuerunt litteræ apostolicæ impetratæ. Denique autem utraque pars in venerabiles fratres nostros Nannetensem & Briocensem Episcopos sub certa pœna & juramento interposito compromisit: qui rationibus utriusque partis auditis, & monasterij privilegiis diligenter inspectis, de consilio peritorum illud in capite liberum sententialiter decreverunt. Verum quia Ecclesiæ parrochiales ipsius exemptæ nullatenus probabantur, pronuntiaverunt easdem ad jurisdictionem tuam sicut alias tuæ diocesis Ecclesias pertinere, nihilominus statuentes ut quatuor procuraciones duntaxat tibi à sex Ecclesiis monasterij

præstarentur; quarum unam perciperes in parrochiali Ecclesia de Roton, aliam in Ecclesia de sancto Godoalo, aliam in Ecclesia de Bani, ac aliam in Ecclesia de Langon; ita videlicet quod Abbas & Priors Ecclesiarum ipsarum tres partes, & Capellani quartam partem in procuracionibus ipsis ponant, & à duabus Ecclesiis, scilicet de Brim. & sancti Petri de Roton, quatuor solidos pro singulis procuracionibus ad sublevationem suam recipiant Capellani. Porro cum monasterium ipsum super iniquitate arbitrij ad audientiam dilecti filij nostri Gualæ sanctæ Mariæ in porticu Diaconi Cardinalis tunc apostolicæ sedis Legati detulisset postea quæstionem, asserens illud in Romanæ Ecclesiæ præjudicium, ad quam dictum monasterium nullo medio pertinet, iniquè prolatum, dictus Cardinalis illud utraque parte præsentate cassavit, fratribus monasterij memorati præcipiens ut jurejurando super observatione ipsius hinc inde præstito non obstantem, illud nullatenus observarent. Cum autem super hoc nuper dilectus filius magister Rollandus tuus & P. monachus sepe dicti monasterij procuratores ad sedem apostolicam accessissent, & super præmissis litigassent aliquandiu coram nobis, demum in privilegio monasterij nobis exhibito perspeximus contineri monasterium sæpefatum, quod beati Petri juris existit, sedis apostolicæ privilegio communitum, in quo subsequenter adjungitur ut in parrochialibus Ecclesiis monasterij liceat Abbati & monachis ejusdem loci, cum eas vacare contigerit, idoneos eligere sacerdotes & diocesano Episcopo præsentare, qui ei de spiritualibus, illis verò de temporalibus debeant respondere. Ex quibus verbis arguitur quod etsi dictum monasterium sit exemptum in capite, ipsius tamen parrochiales Ecclesiæ nullatenus sunt exemptæ. His igitur & aliis quæ utraque pars proposuit intellectis, de consilio fratrum nostrorum pronuntiavimus monasterium sæpe dictum in capite liberum & à tua jurisdictione prorsus exemptum, decernentes parrochiales Ecclesias ejus, quæ minimè probantur exemptæ, tibi diocelana lege subjectas, venerabili fratri nostro Archiepiscopo Turonensi & dilecto filio Abbati Salmuriensi Andegavensis diocesis & magistro scholarum Andegavensi nostris dantes litteris in mandatis ut quod à nobis est sententialiter diffinitum faciant appellatione remota firmiter observari, contraditores per censuram ecclesiasticam com-



pendendo. Quia verò ipsæ parrochiales Ecclesie in procuratione ab antedictis Episcopis prætaxata nimis, sicut asseritur, aggravantur, ipsis injunximus ut si constaret eisdem procuracionem ipsam prædictis Ecclesiis existere onerosam, nisi tu ab ipsis commonitus ad æquum volueris condescendere moderamen, ipsi pensatis facultatibus earundem procurarent eam sublato appellationis obstaculo moderari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc &c. usque incursum. Datum Laterani 111. Nonas Martij, pontificatus nostri anno tertiodecimo.

ABBATI ET MONACHIS  
Rotonensibus.

Epist. 8.  
Super eodem.

Cum venerabilis frater noster Venetensis Episcopus movisset olim adversus Rotonense monasterium quæstionem, asserens monasterium ipsum ac parrochiales Ecclesias ejus ad se de communi jure spectare, utpote in sua dioecesi constituta, in eisdem jura sibi episcopalia vendicando, & ex parte vestra proponeretur idem monasterium &c. ut in alia usque pronuntiaverunt eisdem ad jurisdictionem Episcopi sicut alias suæ dioecesis Ecclesias pertinere, nihilominus statuentes ut à sex parrochialibus Ecclesiis monasterij quatuor procuraciones duntaxat eidem Episcopo præstarentur, quarum unam perciperet &c. usque recipiant Capellani. Porro cum vos super &c. usque apostolicæ sedis Legati detulissetis postea quæstionem, asserentes illud in Romanæ Ecclesiæ præjudicium, ad quam idem monasterium &c. usque non obstante illud nullatenus servaretis. Cum autem propter hoc nuper dilectus filius magister Rollandus ejusdem Episcopi & P. monachus monasterij vestri procuratores &c. ut in alia usque pronuntiavimus monasterium vestrum in capite liberum & ab Episcopi jurisdictione prorsus exemptum &c. usque antedicto Episcopo diocesana lege subiectas, venerabili fratri nostro Turenensi Archiepiscopo & dilecto filio Abbati Salmuriensi &c. ut in alia usque onerosam, nisi præfatus Episcopus Venetensis ab ipsis commonitus ad æquum voluerit condescendere moderamen &c. ut in alia usque in finem. Datum ut in alia.

Scriptum est ipsis super hoc in eundem serè modum usque moderamen. Nullis litteris obstantibus, si quæ apparuerint à sede apostolica præter assensum partium impetratæ. Quod

Tom. II.

si non omnes &c. duo vestrum ea nihilo minus exequantur. Datum ut in alia.

CAPITVLO TOLETANO.

Examinata fides & probata devotio qua se nobis dilectus filius Andreas de Gabiniano Subdiaconus & Capellanus noster carum exhibuit hactenus & jugiter exhibere non desinit nos inducit ut ad sua commoda promovenda tanto sibi specialius assistamus quanto manifestius hoc exigere sua merita dinoscuntur. Hinc est quòd cum placuerit dudum venerabili fratri nostro Roderico Archiepiscopo, dilecto filio Hispano Decano, & concanonice vestris qui cum ipso erant apud sedem apostolicam constituti, ipsum ad preces nostras in fratrem & Canonicum recipere coram nobis, nos id tanto gratum habuimus & habemus quanto Subdiaconus ipse pro suæ merito bonitatis nobis & fratribus nostris carus & acceptus existit. Cum igitur ex hoc non minus Ecclesia in persona quam personæ in Ecclesia credamus esse provissum, universitatem vestram rogamus attentius & monemus, per apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes quatinus quod per ipsos liberaliter factum est hilari prosequentes favore, dictum Subdiaconum per procuratorem suum in corporalem possessionem concessi sibi canonicatus inducere procuratis, & cum ad locum residentium sit receptus, vestiarium & alia quæ percipiunt residentes, per eundem procuratorem sibi cum integritate debita conferatis juramento quod fecisse dicimini non obstante, cum illud mandato nostro nec debeat nec possit obtare. Taliter autem preces & præceptum nostrum super hoc studeatis implere quòd & idem Subdiaconus, qui vobis & Ecclesiæ vestræ in multis esse poterit fructuosus, ad dilectionem vestram ferventiùs possit astringi, & nos devotionem vestram exinde valeamus non immeritò commendare. Datum Laterani Kal. Martij, pontificatus nostri anno tertiodecimo.

Epist. 9.  
Ve procuratorem sui Subdiaconi mittant in possessionem canonicatus.

HISPANO ECCLESIAE  
Toletane Decano.

Placuit venerabili fratri nostro Roderico Archiepiscopo ac tibi, fili Decane, & Canonicis Toletanis qui cum ipso erant apud sedem apostolicam constituti, dilectum filium Andream de Gabiniano Subdiaconum & Capellanum nostrum ad preces nostras in fratrem & Canonicum recipere coram nobis. Quod nos tanto

Epist. 10.  
Super eodem.

Fff ij



gratum &c. ut in alia usque provifum, dilectos filios Toletanum Capitulum per scripta nostra rogavimus attentius & monuimus, nihilominus eis præcipiendo mandantes ut quod per dictos Archiepiscopum & Canonicos liberaliter &c. usque sibi canonicatus inducant &c. usque debita conferre procurent, juramento quod fecisse dicuntur nequaquam obstante &c. usque obstare. Cùm igitur Subdiaconus antedictus de tua sinceritate confidens, vices suas super his tibi duxerit committendas, devotionem tuam rogamus attentius & monemus quatenus ea taliter studeas procurare quod & sibi utile & nobis esse possit acceptum. Datum ut in alia per totum.

**FERNANDO GONDIALVI**  
Magistro militiae beati Iacobi, ejusque fratribus Clericis & laicis tam presentibus quam futuris communem vitam professis in perpetuum.

Epist. 11.  
De confirmatione privilegiorum.

**B**enedictus Deus in donis suis, & sanctus in omnibus operibus suis, qui Ecclesiam suam nova semper prole fecundat, & sic pro patribus filios in ea facit exurgere, sic à generatione in generationem notitiam nomini sui & lucem fidei Christianæ diffundit ut sicut ante ortum solis stellæ sese ad occasum in firmamento sequuntur, ita in ecclesiasticis gradibus generationes justorum, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis & tenebras nostras veri solis splendor illuminet, per tempora sibi succedant, & sicut multi sæpe per caudam draconis deiciuntur in terram, ita & per adoptionem spiritus quotidiana fiat reparatio perditorum, & de profundo inferni ad quærenda multi cœlestia erigantur, & ita corpore teneantur in terra ut tamquam cives sanctorum & domestici Dei cognatione ac desiderio converfentur in cœlis. Hoc sanè temporibus felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri in partibus Hispaniarum de divino factum munere gratulamur, ubi nobiles quidam viri peccatorum vinculis irretiti, ex miseratione illius qui vocat ea quæ non sunt tamquam ea quæ sunt, superna gratia sunt afflati, & tacti super multis transgressionibus suis dolore cordis intrinsecus, & præteritorum agentes penitentiam peccatorum, non solum possessiones terrenas, sed & corpora sua in extrema quæque dare pericula pro Domino decreverunt, & ad exemplum Domini nostri Iesu Christi, qui ait, *Non veni facere voluntatem meam, sed ejus qui misit me pa-*

Vide Anton  
Nebriif. decad.  
1. lib. 1. c. 9.

tris, in habitu & conversatione religionis sub unius magistri statuerunt obedientiam commorari, eo utique moderamine propositum suum & ordinem temperantes ut quia universa turba fidelium in conjugatos continentisque distinguitur, & Dominus Iesus Christus non solum pro viris, sed & pro feminis quoque de femina nasci voluit & cum hominibus conversari, habeantur in ipso ordine qui cœlibem, si voluerint, ducant vitam, & consilium beati Pauli sequantur qui dicit, *De virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do-* sint etiam qui juxta instructionem dominicam ad procreandam sobolem & incontinentiæ præceptum evitandum conjugibus suis utantur, & unâ cum eis ad incolatum supernæ patriæ de convalle lacrymarum & terrena transire peregrinatione nitantur, & lacrymis diluant & operibus pietatis si eos supra fundamentum suum, quod Christus est, pro cura carnis & affectibus liberorum ligna, scenum, stipulam ædificare contingat, cùm alij expeditiores & continentiores ædificent aurum, argentum, & lapides pretiosos, & isti tamen & illi militent uni Regi, & supra fundamentum cœlestem unam ædificent mansionem, promissione psalmistæ in Domino roborati, qui minora quoque membra Ecclesiæ confortat, & dicit, *Imperfectam meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur.* In horum autem fidelium Christi collegio cùm bonæ memoriæ P. Fernandi per voluntatem Dei magisterium super alios & providentiam suscepisset, cum quibusdam fratrum suorum ad præsentiam ejusdem nostri prædecessoris accedens, cum humilitate qua debuit à sede apostolica requisivit ut eos, tamquam peculiare filios, in defensionem suam, & locum in quo caput ordinis factum fuerit, in jus & proprietatem sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ recipere dignaretur. Cùm igitur ipse devotionem suam & bonum attendens in Domino desiderium, de communi fratrum suorum consilio piæ petitioni eorum duxerit annuendum, nos humilibus vestris precibus inclinati, ad exemplar præfati prædecessoris nostri, in speciales ac proprios sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ filios vos recipimus, & ordinem vestrum auctoritate apostolica confirmantes, præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum justè & legitime possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum,

Vide Item  
Vincens  
1. lib. 1. c. 9.



oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Domino poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Lodium & monasterium cum cauto & pertinentiis suis, burgum de Ponte Minij contra Lodium cum suis pertinentiis, Crescente cum cauto & pertinentiis suis, Quintanella de Petro Heres cum cauto & pertinentiis suis, Baria cum cauto & pertinentiis suis, Lentanio cum suis pertinentiis, sanctum Salvatorem de Listriana cum cauto & pertinentiis suis, Mosof cum cauto & suis pertinentiis, Penagosfen cum pertinentiis suis, sanctam Mariam de Pinel cum suis pertinentiis, Vcles cum suis pertinentiis, Alfarella cum suis pertinentiis, Orella cum suis pertinentiis, Mora cum suis pertinentiis, Moravega cum suis pertinentiis, decimæ de Valera & de Portatgo cum suis pertinentiis, Alcazar cum suis pertinentiis, Almadana cum suis pertinentiis, Laruda cum suis pertinentiis, Lazarza cum suis pertinentiis. Sancimus præterea ne occasione antiquæ detentionis sive scripturæ quiscquam vobis possit auferre quæ ultra memoriam hominum sub Sarracenorum detenta sunt potestate, & de munificentiâ Principum seu vestro studio & labore aut jam obrenta sunt aut in futurum auxiliante Domino poteritis obtinere. Cum enim unica sit vobis intentio & singularis cura semper imminet pro defensione Christiani nominis decertare, nec solum res sed & personas ipsas pro tuitione fratrum incunctanter exponere, plurimum possit hoc pium opus & laudabile studium impediri, si labores & stipendia vestra, quæ in commune proficiunt, præriperentur ab aliis, & otiosi ac desides, atque in laboribus suis non quæ Iesu Christi sed quæ sua sunt requirentes, emolumenta illa perciperent quæ pro tantis laboribus vobis & pauperum Christi usibus sunt provisâ, dicente Apostolo: *Qui non laborat, non manducet.* Inter ea sanè quæ in professionis vestræ ordine statutum est observari primùm est ut sub unius magistri obedientia in omni humilitate atque concordia sine proprio vivere debeatis, illorum fidelium exemplum habentes qui ad fidem Christianam Apostolorum prædicatione conversi, vendebant omnia, & ponebant pretium ad pedes illorum, dividebaturque singulis prout cuique opus erat, nec aliquis eorum quæ possederat quicquam suum esse dicebat, sed erant eis omnia communia. Ad suscipiendam

quoque prolem quæ in timore Domini nutriatur, & infirmitatis humanæ remedium juxta institutionem Domini & indulgentiam Apostoli, qui ait, *Bonum est homini mulierem non tangere, propter fornicationem autem unusquisque uxorem suam habeat, & similiter virum mulier suam*, qui continere nequiverit conjugium sortiatur, & servet inviolatam fidem uxori, & uxor viro, nec thori conjugalis continentia violetur. Si autem viri præmortui fuerint, & relicta ipsorum, quæ ordinem susceperunt, nubere voluerint, denuntietur hoc magistro sive commendatori, ut cum illius conscientia cui mulier ipsa vult nubat, secundum verbum Apostoli Pauli dicentis: *Mortuo viro, soluta est mulier à lege viri; cui vult nubat, tantùm in Domino.* quod etiam de viris intelligitur observandum. Vna etenim utriusque lege tenentur. Statuimus quoque ut nullus fratrum sive fororum post susceptiõnem ordinis vestri & promissam obedientiam vel redire ad seculum vel ad alium ordinem sine magistri licentia audeat se transferre, cum sint in ordine vestro loca statuta ubi quisque districtiùs valeat conversari. Discedentem verò nullus audeat retinere, sed ad ordinem suum per censuram ecclesiasticam qui discesserit redire cogatur. Ut autem in ordine vestro cum majori omnia deliberatione tractentur, statutum est inter vos ut locus aliquis ordinetur in quo per singulos annos in solemnitate omnium sanctorum generale capitulum teneatur, & sit ibi clericorum conventus & Prior, qui eorum & aliorum clericorum qui de ordine vestro fuerint curam possit habere, ac fratrum, cum necesse fuerit, provideat animabus, sint autem & tredecim in ordine fratres, qui magistro, cum opus fuerit, in consilio & dispositione domus assistant, & eligendi magistri curam habeant competentem. Prior siquidem clericorum, cum magister de hac luce migraverit, de domo & ordine sollicitudinem gerat; cui sicut magistro omnes obedientes existent, donec per providentiam tredecim prædictorum fratrum magistri electio celebretur. Is, cum transitus magistri fuerit auditus & cognitus, tredecim illos fratres sine dilatione aliqua convocabit; & si quisquam eorum infirmitate vel alia ex causâ infra quinquaginta dies adesse nequiverit, cum aliorum consilio qui præsentem fuerint alium absentis loco constituet, ut magistri electio ex aliorum absentia minime differatur. Illi verò tredecim fratres, si magister qui pro



tempore fuerit perniciosus aut inutilis apparuerit, cum consilio Prioris clericorum & sanioris partis Capituli majoris domus corrigendi aut etiam admonendi eum habeant potestatem. Et si inter eum & Capitulum aliquid emerferit quæstionis, debitum ei finem imponant; ne per aliena iudicia vel dilabatur ordo, vel temporalis substantia dissipetur. In nullam autem ex hoc fratres illi superbiam eleventur, sed magistro suo devoti & obedientes existant. Quod si quis eorum ex hac vita transierit, vel pro culpa seu alia quacunque fuerit occasione mutandus, magister cum consilio reliquorum aut majoris partis alium loco ejus substituatur. In Capitulo autem, quod annis singulis diximus celebrandum, tredecim isti fratres, & commendatores domorum, nisi evidens & magna eos necessitas detinuerit, ad statutum locum incunctanter occurrant, & communiter tractent quæ ad profectum ordinis, animarum salutem, & sustentationem corporum fuerint statuenda; ubi præcipue ad defensionem Christianorum intendere moneantur; & districtè præcipiatur ut in Sarracenos, non mundanæ laudis amore, non desiderio sanguinis effundendi, non terrenarum rerum cupiditate crassentur, sed id tantum in pugna sua intendant ut vel Christianos ab eorum tueantur incurfu, vel ipsos ad culturam possint Christianæ fidei provocare. Eligantur & tunc visitatores idonei, qui domos fratrum per anni circulum fideliter visitent, & quæ ibi digna correctione invenerint, aut ipsi corrigant, aut ad generale Capitulum deferant corrigenda. Clerici præterea vestri ordinis per villas & oppida simul maneant, & Priori qui super eos fuerit ordinatus obedientes existant, & filios fratrum qui eis à magistro commissi fuerint instruant scientia litterarum, & fratribus tam in vita quam in morte spiritualia subministrent. Induuntur autem superpellicis, & conventum & claustrum sub Priore suo tenebunt, & humiliter facient quod ab ipso illis secundum Deum fuerit imperatum; ubi fratres quoque de quibus magistro visum fuerit converfentur, & non sint otiosi, sed vacent orationi & aliis operibus pietatis. Clericis verò de laboribus & aliis bonis à Deo præstitis decimæ reddantur à fratribus, unde libros & congrua Ecclesiarum faciant ornamenta, & in necessitatibus corporis convenienter sibi provideant; & si aliquid superfuerit, secundum providentiam magistri in usus pauperum erogetur. Ut autem concordia

inter vos caritasque servetur, & à peccato detractionis & murmuris cuncti debeant abstinere, qui commendator in quolibet loco fuerit institutus, pro facultate domus in sanitate & ægritudine quod cuique opus fuerit cum ea sollicitudine ac benevolentia subministret ut neque in substantia paritatem nec in verbo amaritudinem gerere videatur. Sit vobis præcipua cura hospitum & indigentium, & necessaria illis pro facultate domus liberaliter conferantur. Exhibeatur Prælati Ecclesiarum honor & reverentia; subministretur cunctis Christi fidelibus, Canonicis, monachis, Templariis, Hospitalariis, aliisque in sanctæ religionis observantia positis consilium & auxilium; quorumlibet etiam indigentia, si facultas fuerit, sublevetur, ut & Deus in vestris glorificetur operibus, & alij qui viderint, humilitatis & caritatis vestræ provocent odore. Ad hæc adiciendum decrevimus ut si locus aliquis in quo Episcopus esse debeat in vestram venerit potestatem, sit ibi Episcopus, qui cum Ecclesiis & clero suo designatos sibi redditus & possessiones & episcopalia jura percipiat; reliqua verò cedant in usus vestros, & in vestra dispositione sine cujusquam contradictione persistant. Profectò in parochialibus Ecclesiis quas habetis nolumus Episcopos suo jure fraudari. Si autem in locis desertis aut ipsis terris Sarracenorum de novo Ecclesias construxeritis, Ecclesie illæ plena gaudeant libertate, nec aliqua per Episcopos decimarum aut alterius rei exactio graventur. Liceatque vobis per Clericos vestros idoneos easdem Ecclesias cum suis plebibus gubernare; nec interdicto per Episcopos vel excommunicationi subdantur, sed fas sit vobis tam in majori Ecclesia, quæ caput fuerit ordinis, quam in illis etiam, excommunicatis & interdictis exclusis, divina semper officia celebrare. Præterea ne humanis vexationibus & calumniis à defensione Christianorum retrahi valeatis, apostolica auctoritate decernimus ne personas vestras, præter Legatum apostolicæ sedis à latere Romani Pontificis destinatum, interdiceret ququam aut excommunicare præsumat, quod etiam de familiis & fervientibus vestris statuimus, qui stipendia vestra percipiunt, donec justitiam parati fuerint exhibere; nisi fortè talis fuerit culpa ex qua ipso facto ecclesiasticam censuram incurrant. Chrismata verò, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum vestrorum qui ad sacros



ordines fuerint promovendi, à diocesano suscipietis Episcopo; siquidem catholicus fuerit, & gratiam atque communionem apostolicam sedis habuerit, & ea gratis & absque ulla pravitate vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire antistitem, qui nostra auctoritate quod postulatur indulgear. Liceat præterea vobis in locis vestris ubi quatuor vel plures fratres fuerint oratoria construere, in quibus fratres & familiae vestrae tantum & divinum audire officium & sepulturam Christianam possint habere. Ita enim volumus necessitati vestrae consulere ut non debeant ex hoc adjacentes Ecclesiae injuriam sustinere. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis clavis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis; suppressa voce divina officia celebrare. Praesenti nihilominus decreto sancimus ut si quis in aliquem vestrum, fratrum videlicet vel sororum, violentas manus iniecerit, excommunicationis sententia sit astrictus, & illud idem pro tutela vestra tam in sententia quam in poena servetur quod sub felicitis memoriae Papa Innocentio prædecessore nostro de tuitione clericorum in generali Concilio noscitur institutum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat jura vel possessiones vestras temerè perturbare, aut vestra bona auferre, vel ablata retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia & integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Ad indicium autem hujus à sede apostolica perceptæ libertatis decem malachinos nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentaverit, secundò tertiove commonita nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem vobis vestra jura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia aeternæ pacis inveniant. Amen. Datum

Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij, VIII. Idus Martij, Indictione tertiadecima, incarnationis dominicæ anno millesimo ducentesimo nono, pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno tertiodecimo.

CENADIENSI EPISCOPO,  
& Abbati de Cikedor Quinquecelesensis  
diocesis.

Cum in juventutesua venerabilis fraternoster C. Quinquecelesensis Episcopus adeo se maturum, honestum, & providum exhibuerit ut propter suavem suæ probitatis odorem ab Ecclesia Romana meruerit ornamento pallei decorari, non est de levi credendum quòd postquam ad senilem pervenit ætatem &c. *Require supra in registro noni anni ejusdem Domini Innocentij tertij Papæ, Datum Ferentini Nonis Julij, in eundem modum per totum usque non duximus iterandum, cum & carissimus in Christo filius noster A. Rex Vngarorum illustris eum per suas litteras valde nobis reddiderit commendatum, asserens &c. usque præcipiendo mandamus quatenus cum per Episcopum ipsum non steterit quò minus purgaverit semetipsum, quando purgationem curavit offerre, non ut ratum haberet quòd à nuntio suo fuerat procuratum, sed ne mandatum apostolicum contemnere videretur, non sinatis ipsum ulterius occasione prædicti mandati ab aliquo molestari, sed si videritis contra eum studia concinnari maligna, non permittatis ipsum iniquis machinationibus conculcari, quia vehementer præsumimus ex verisimilibus conjecturis quòd aliqui contra eum invidia torqueantur, dejectionem ipsius exaltationem propriam æstimantes; significaturi nobis, cum expedire videritis, de singulis circumstantiis veritatem. Datum Laterani VII. Idus Martij, pontificatus nostri anno tertiodecimo.*

*Verba qua hinc desunt, repetenda sunt ex cap. Cum in juventute. De presumptionib. & ex cap. eod. De purgat. canon. in tertia collectione, ubi sic legitur: postquam ad senilem pervenit ætatem, turpiter abjecerit jugum Domini, feutores & fœditates libidinis amplexando, cum labes hujusmodi, quæ nonnunquam in juventute contrahitur, in senectute frequentius expietur. Quis præterea de facili crederet quòd vir præditus scientia litterarum, propriæ salutis oblitus, ad eam passionis ignominiam se converteret ut cum propria nepte abominabilem perpetraret incestum, cum etiam secundum sententias ethnicorum naturale fœdus inter tales personas nihil permittat scævi criminis suspicari? Licet igitur illustris Rex Vngariæ eum-*

Epist. 12.  
Scribitur pro  
Episcopo Quin-  
quecelesensi.



dem Episcopum nobis interdum per nuntios & literas de tali crimine detulisset suppliciter postulans & instanter ut malum hujusmodi perniciosum exemplo de Vngarica Ecclesia tolleremus, quia tamen ejus suggestio non de caritatis radice sed ex odij fonte procedere videbatur, cum ipsum tanquam inimicum persequi non cessaret, sicut est in tota provincia manifestum, nolimus aures nostras quasi malignis delationibus inclinare; sed ut probaremus spiritus si esset ex Deo, bonae memoriae \* Iaurienti Episcopo dedimus nostris litteris in mandatis ut prudenter ac caute à coepiscopis indagaret utrum praefatum Episcopum crederent tali labe rescriptum. Qui nobis postmodum rescripserunt quod eum vitum honestae conversationis esse credebant, personam illius multipliciter commendantes. Quia verò pater filium quem diligit corripit, nos eundem Episcopum per litteras nostras corripuimus, injungentes eidem ad majorem cautelam ut ab illius familiaritate cessando, apud Deum & homines taliter se haberet quod sinistra de ipso suspicio non possit haberi. Sed inimicus homo rescriptum litterarum illarum subripiens, apud praedictum Regem & magnates regni ipsum nequiter publicavit, ut sic idem Episcopus deberet amplius infamari, cum videretur nobis incredibilis & suspectus. Unde nos tantam amulorum nequitiam attendentes, licet pulsati fuerimus multoties contra eum, nunquam tamen adversus eum potuimus commoveri, scientes quod facile dominium sequitur multitudo. Vbi verò idem Episcopus ad Strigoniensem metropolim exiit postulatus, quidam qui super ipsa postulatione adversabantur eidem, ut promotionem ipsius facilius impedirent, illius criminationis carbones reacendere sunt moliti. Unde quidam procurator ipsius in nostra praesentia constitutus, de consilio quorundam amicorum suorum, qui super hoc quidem bonum zelum habebant, sed non secundum scientiam, cepit à nobis in praesentia fratrum nostrorum cum instantia postulare quatenus eidem Episcopo purgationem canonicam faceremus indici, ut suam innocentiam demonstraret. Nos autem hujusmodi postulationem minus providam immo nimis improvidam reputantes, procuratorem ipsum ab ea saepe volumus renocare; tum quia saepesatus Episcopus non videbatur apud bonos & graves de illo crimine infamatus, cum coepiscopi super hoc ex mandato apostolico requisiti laudabile testimonium de ipso nobis curaverint exhibere, tum quia talis infamatio videbatur ab inimicis & amulis processisse, sicut superius est expressum. Unde cum antea eius vita commendabilis extitisset & hujusmodi facinus incredibile videretur, non credebamus ei purgationem aliquam indicendam. Ceterum quia procurator instabat, compulsi fuimus, non juris necessitate, sed importunitate petentis, ut ei per vos purgationem canonicam cum duobus Abbatibus mandaremus indici; quamvis eidem procuratori fuerimus protestati quod ex alia quoque causa talis petitio minus providè tunc fiebat, quia videlicet Strigoniensis Ecclesiae suffraganei vix eo tempore purgarent eundem, quia in facto postulationis contradicebant eidem, & suffraganei Colocensis Ecclesiae ipsum minimè tunc purgarent, quia inter eum & Colocensem Archiepiscopum de Strigoniensi metropoli contentio ver-

tebatur. Unde cum non sint alij Pontifices in Vngaria, meritò videbatur quòd per Episcopos regni sui non posset in illo articulo se purgare. Desunt nonnulla. Ceterum quae haec descripta sunt ex tertia collectione, emendata sunt ope duorum veterum exemplarium manuscritorum: quorum unum ad nos pervenit ex urbe Andegavensi, aliud exiit in bibliotheca Colbertina.

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI,  
& Cermopilensi Episcopo, & electo  
Avelelensi.

olim dilecti filij Canonici sanctae Sophiae Thessalonicensis suas nobis litteras direxerunt, per quas una cum dilecta filia in Christo filia nobili muliere relicta Marchionis Montisferrati necnon & dilectis filiis nobilibus viris Comite de Blandraco Bajulo & aliis Thessalonicensis regni Baronibus, qui super hoc ipso nobis scripta misere, nostro humiliter apostolatu supplicarunt ut postulationem quam eidem Canonici, praedictorum accedente favore, de venerabili fratre nostro Verisensi Archiepiscopo se fecisse dicebant admittere dignaremur, cum per ipsius circumspèctam prudentiam & circumspèctionem prudentem singulariter quasi sperarent non solum Ecclesiae sed & regni posse necessitatibus provideri. Unde nos venerabilibus fratribus nostris Larisensi & Thebano Archiepiscopis dedimus in praecipitum ut inquisita diligenter & cognita veritate, si postulationem ipsam ab his qui eam celebrare potuerant & debuerant invenirent canonicè celebratam, & praefatum Archiepiscopum, sicut à quibusdam nobis fuerat intimatum, administrationi Thessalonicensis Ecclesiae se minimè ingessisse, propter multam necessitatem admitterent vice nostra postulationem eandem. Nuper autem idem Archiepiscopus ad praesentiam nostram accedens, litteras nobis non solum carissimi in Christo filij nostri Constantinopolitani Imperatoris illustris & praefati Thebani Archiepiscopi verum etiam aliorum multorum Praesulum & magnatum causam ejus multipliciter commendantium praesentavit, inter quos specialiter memoratus Thebanus Archiepiscopus se scire veraciter fatebatur quòd ab illis quos communis clerus & populus habebant in Ecclesia Thessalonicensi Canonicos unanimiter fuerat postulatus, assentiente praefata nobili, & praedicto Comite tunc Bajulo cum aliis regni Baronibus hoc ipsum propter necessitatis instantiam expetente. Qui tandem licet ab eodem Imperatore compulsus ad civitatis custodiam remansisset,

\* Cod. Colb.  
Georicensi

Epist. n.  
De electione  
Theofani  
causa.

Epist. n.  
De electione  
Theofani  
causa.



sisset, non tamen in archiepiscopalibus do-  
 mibus, sed in quadam turri ejusdem civita-  
 tis se cum suis militibus & familia recolle-  
 git, in qua laudabiliter opus injunctæ sibi  
 custodiae procuravit implere. Quæ omnia  
 quamquam idem Thebanus plenè novis-  
 set, nostro tamen mandato recepto, unâ  
 cum collega suo Larissensi Archiepiscopo  
 ad prædictam civitatem accessit: ubi fami-  
 liares prædicti Comitis contra postulatum  
 instructi, Albertus videlicet Thessaloni-  
 censis Canonici, qui eum canonicare pos-  
 tulaverat, prout idem Thebanus se à plu-  
 ribus asserit didicisse, ac etiam Imperator  
 illum hoc in sua præsentia recognovisse te-  
 statur, & H. qui dicti Comitis extiterat  
 Cancellarius, eorum se conspectui præsen-  
 tarunt, quos vitare minimè potuerunt quin  
 attestaciones eorum apud conscientiam ip-  
 sius Thebani Archiepiscopi, prout quidem  
 asserit, minus veras tamquam inquisitores  
 negotij diligenter audirent, easque nostro  
 examini reservantes, eidem postulato ad-  
 ministracionem temporalium commiserunt,  
 considerantes desolationem Ecclesiæ, regni  
 anxietatem, & favorem Imperatoris ac  
 etiam omnium Latinorum. Idem autem  
 Verisensis Archiepiscopus in nostra præ-  
 sentia recognovit quòd statim post postu-  
 lationem suam requisitus à Comite ut sibi  
 unam & cuidam nobili laico aliam daret  
 præbendam, respondit quòd ad se minimè  
 pertinebat, & subjungente Comite quòd  
 ratione sedis vacantis ipsemet sibi & illi  
 nobili hujusmodi præbendas conferret, ad-  
 jecit quòd hoc ipse nec concedebat nec  
 etiam denegabat, cum ad se talis concessio  
 vel negatio non spectaret. Recognovit in-  
 super quòd in ingressu Thessalonicensis  
 Ecclesiæ Canonici & Clerici civitatis *Te-  
 Deum laudamus*, ipso dicente, *Non mihi,*  
*sed vobis cantatis*, motu proprio cecine-  
 runt, & illis eum inthronizare volentibus,  
 non est passus. Temporalia quoque ipsius  
 Ecclesiæ de præfata nobilis & Bajuli volun-  
 tate, Clericis Ecclesiæ præsentibus &  
 non contradicentibus, ad sustentandū se ac  
 suos pro civitatis defensione percepit, exi-  
 gens & recipiens adjutorium nihilominus  
 à Græcis tam Clericis quàm laicis propter  
 sustentationem eandem. Et propter neces-  
 sitatem terræ, ad nimiam commorantium  
 ibidem instantiam, ad titulum Verisensis  
 Ecclesiæ, sicut viator, duos Presbyteros  
 & totidem Diaconos ac Subdiaconos  
 unumque Acolythum ordinavit; necnon  
 prænominatæ nobili, non utique pro regali-  
 bus, sed pro suspicione tollenda, solum-

Tom. II.

modo tutum & honestum, quandiu esset  
 cum ipsa, promisit. Quia igitur Archiepis-  
 copo ipso apud sedem apostolicam expec-  
 tante, non comparuit pars adversa, nec  
 prælibatæ attestaciones nobis præsentatæ  
 fuerunt, nolentes ex tali dilacione Thessaloni-  
 censem Ecclesiam sustinere jaçturam,  
 discretioni vestræ per apostolica scripta  
 mandamus atque præcipimus quatenus  
 cum memorata nobilis nuper etiam per  
 speciales nobis litteras intimaverit quòd &  
 sibi placeat quicquid nobis de negotio ip-  
 so placet, attestaciones ipsas vel earum ori-  
 ginalia, quæ apud inquisitores credimus  
 remansisse, si forsan interim vobis fuerint  
 destinata, faciatis vobis absque dilacione  
 qualibet exhiberi, & facientes interim  
 eundem Archiepiscopum administracione  
 gaudere quæ sibi commissa fuit, sicut su-  
 perius est expressum, attestacionibus ipsis  
 diligenter inspectis, nisi aliquod grave suf-  
 ficienter inveneritis esse probatum quod  
 postulacionem meritò impedire debuerit,  
 vice nostra, sublato cujuslibet contradic-  
 tionis & appellacionis obstaculo, admittatis  
 eandem, & absolventes eum à vinculo quo  
 Verisensis Ecclesiæ tenebatur, præfigatis  
 ei terminum competentem infra quem pal-  
 leum quod sub nomine ipsius Ecclesiæ Ve-  
 risensis accepit nobis remittere non post-  
 ponat, aliud dante Domino, prout convenit,  
 ad nomen Thessalonicensis Ecclesiæ  
 recepturus, facientes eidem à subditis obe-  
 dientiam & reverentiam debitam exhiberi.  
 Si autem casu aliquo attestaciones prædic-  
 tas vel earum habere originalia nequiveritis,  
 nihilominus ad finem negotij per in-  
 quisitionem debitam procedere non tarden-  
 tis. Quòd si forsan grave aliquid inveneritis  
 esse probatum propter quod eadem po-  
 stulatio sit meritò respuenda, cassata ipsa,  
 illos ad quos pertinet electio Thessaloni-  
 cis Ecclesiæ moneatis ut personam ido-  
 neam, si quidem in partibus illis reperta  
 fuerit, absque mora per electionem seu  
 postulacionem canonicam concorditer sibi  
 præficiant in pastorem. Si verò propter  
 personarum defectum, quo non solum ip-  
 sam Ecclesiam sed & totam provinciam  
 credimus laborare, personam idoneam non  
 potuerint ad ejus regimen invenire, vos id  
 nobis per vestras litteras intimeris. Qui, si  
 Canonici memorati cum favore nobilis præ-  
 dictæ per litteras quas à vobis ad hoc di-  
 ligenter commonita nobis duxerit destina-  
 ndas expressò poposcerint, eis auctore  
 Domino dignum Pontificem de nostris ma-  
 nibus consecratum & decoratum palleo,

Ggg



insigni videlicet plenitudinis pontificalis officij, curabimus destinare, qui & sciet & poterit cum sapientiæ divinæ potentia commissam sibi Ecclesiam spiritualiter & temporaliter gubernare. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani v. Idus Martij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

R. ET A. ATHENIENSIBVS  
& magistro G. Dimicensi Canonico.

Epist. 74.  
De congrua  
portione Ca-  
nonicorum  
Thebanorum.

Cum olim ad petitionem dilectorum filiorum Canonicorum Ecclesiæ Thebanæ dilecto filio Nazorefen electo & suis conjudicibus dedissem nostris litteris in mandatis ut venerabilem fratrem nostrum Thebanum Archiepiscopum admonerent eisdem Canonicis portionem de rebus Ecclesiæ suæ congruam assignare, idem Archiepiscopus, prout nostris auribus est relatum, monitionibus illorum inductus, confideratis redditibus ejusdem Ecclesiæ ac facultatibus univrsis, medietatem earum Canonicis contulit memoratis liberaliter: qui tandem humiliter postularunt à nobis ut concessionem hujusmodi dignaremur auctoritate apostolica roborare. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus concessionem ipsam, sicut provide facta est, faciatis firmiter observari, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani vi. Idus Martij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

THEBANO ARCHIEPISCOPO.

Epist. 75.  
Mandatur ei  
ne vexet Cano-  
nicos.

Dilecti filij Thebani Canonici nobis grauter sunt conquesti quod tu pro qualibet levi causa, juris ordine prætermisso, sententiam excommunicationis in ipsos sæpius jaculari præsumis, cumque propter varia maris & terræ pericula, pro beneficio absolutionis habendo ad nos accedere nequeant, Ecclesia sua sapissime hac de causa ulterius quam deceret debito servitio defraudatur. Ne igitur nimium deferendo prælatis, subjectos opprimere videamur, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus in Canonicos ipsos præcipitare sententiam contra juris ordinem non præsumas, sed ita satisfacias de injuriis super hoc irrogatis eisdem quod justam de te materiam non habeant conquerendi. Alioquin pro certo cognoscas quod si nobis super hoc fuerit iterata querela, officij nostri debitum conquerentibus reddemus. Datum ut in alia per totum.

ATHENIENSI ARCHIEPISCOPO  
& suffraganeis ejus.

Dilectus filius nobilis vir O. de Roca Dominus Atheniensis per litteras nostras vestram petiit providentiam admodum ut in castris suis & villis, in quibus duodecim Latini abundantes certas haberint mansiones, proprios sacerdotes, quibus integrè à Latinis laicis decimæ persolvantur, instituire curaretis, præsertim cum iidem laici sint parati hujusmodi Prefbyteris, quibus decimæ non sufficerent, providere. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus petitioni ejusdem nobilis super hoc, prout videritis expedire, benevolam præbeatis assensum. Alioquin dilecto filio magistro R. Decano Davaliensi & B. Cantori & Terrico Canonico Thebanis dedimus in mandatis ut veritate super hoc diligentius inquisita, illam nobis studeant fideliter intimare. Datum Laterani &c. ut in alia per totum.

Scriptum est ipsis super hoc in eundem sermone usque in finem. Quod si non omnes &c. Datum ut in alia per totum.

PRÆCEPTORI ET FRATRIBVS  
Hospitalis sancti Samsonis Constantinopolitani.

Annueri consuevit sedes apostolica piis votis, & honestis petentium precibus favorem benevolam impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, castellum quod Garelis vulgari ter appellatum vobis cum pertinentiis suis carissimus in Christo filius noster Henricus Constantinopolitanus Imperator pia liberalitate donavit, domos quoque, casalia, terras, vineas, & possessiones alias, sicut ea omnia justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos domui vestræ auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani xviii. Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno tertio decimo.

P A T R I A R C H Æ  
Constantinopolitano.

Si tua fraternitas consideraret attentè quod ab uno patre descenderimus universi, & quod non sit personarum acceptio apud Deum, sed ei de omni gente qui



timet Deum & operatur iustitiam est acceptus, in dispensando talenta tibi credita non personas sed merita potius attenderet personarum. Verum quia, sicut carissimus in Christo filius noster Imperator Constantinopolitanus illustris sua nobis insinuatione monstravit, hoc minus attentè considerans quam deceret, prout caro & sanguis revelavit tibi, solos Venetos vel subjacentes eidem in Ecclesia tua promovens, Francos & alios probos viros alterius nationis quam tuæ promovere contemnens, volentes ut ab hujusmodi revoceres abusu, per quem divinam & nostram incurere posses offensam, fraternitatem tuam monemus attentius & hortamur, per apostolica tibi scripta mandantes quatenus de personis idoneis & honestis undecunque acceptis Ecclesiam tuam taliter ordinare procures quòd in ordinatione ipsarum magis merita quam personas attendere videaris. Specialiter autem ipsius precibus Imperatoris inducti, pro dilectis filiis H. Presbytero, Iacobo Subdiacono, & Petro de Christo, apostolicas preces tibi duximus destinandas, monentes attentius & hortantes quatenus eis ob reverentiam apostolicæ sedis & nostram in Ecclesia tua conferas beneficium præbendale, preces nostras taliter impleturus quòd devotionem tuam inde possimus meritò commendare. Datum Laterani Idibus Martij, pontificatus nostri anno tertiodecimo.

*DECANO DE BLAKERNA,  
& magistris P. de Montiniaco Cantori & G. Canonico sancti Pauli Constantinopolitani.*

*Epif. 19. Super eodem.*  
Si venerabilis frater noster Constantino-  
politanus Patriarcha consideraret attentè quòd ab uno patre descenderimus universi & quod non sit personarum acceptio apud Deum, sed ei &c. in eandem ferè modum ut in alia usque in Ecclesia sua conferat beneficium præbendale. Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus eum ad id monere diligentius & efficaciter inducere procuretis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum ut in alia per totum.

*IOHANNI TYRONENSI  
Archiepiscopo.*

*Epif. 10. Confirmatur compositio facta inter Archiepiscopum Turon. & Abbatem Cormariensis.*  
Mota jam pridem quæstione inter bonæ memoriæ prædecessorem tuum & Canonicos beati Martini Turonensis & Rogerium Abbatem Cormariensem super subiectione ac obedientia  
Tom. II.

quam idem prædecessor tuus à prædicto Abbate tibi conquereretur injustè subtractam, partes ad felicis memoriæ Alexandri Papæ prædecessoris nostri præsentiam accesserunt. Qui cum non posset causæ debitum finem imponere, eam bonæ memoriæ Trecenti & Claromontensi Episcopis terminandam commisit. Cum autem coram Claromontensi de assensu Trecenti Episcopi partes propter hoc constitutæ fuissent, eodem Claromontensi & viris aliis honestis & discretis qui sibi assidebant mediantibus inter prædictum prædecessorem tuum & Sulpicium successorem prædicti Abbatis & Decanum & Canonicos sancti Martini de libero & spontaneo assensu partium amicabilem facta est compositio & in authentico scripto redacta, sicut ex eodem scripto manifestè comparet. Nos autem quæstionem sopitam nolentes indebitè suscitari, qui tenemur litibus finem imponere, ad exemplar prædicti prædecessoris nostri compositionem ipsam, sicut de assensu partium in præsentia prædicti Claromontensis providè facta est & hinc inde sponte recepta & hæcenus observata & in scripto authentico ipsius Episcopi continetur, ratam habemus & firmam, eamque auctoritate apostolica confirmantes, præsentis scripti patrocinio communimus, statuentes quòd nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani iv. Kal. Martij, pontificatus nostri anno tertiodecimo.

*ABBATI DE SICHEM  
Halbstatensis diocesis, & majori  
Decano Halbstatensi.*

EX parte dilecti filij nobilis viri Marchionis Brandeburgensis nostris est auribus intimatum quòd cum non modica terra pars ad marchiam suam pertinens per suos & fratris ac patris avique sui labores de manibus eruta paganorum sterilis jaceat & inculta, ipsam ad cultum redigere ac de colonis fidelibus disposuit stabilire. Vnde nobis humiliter supplicavit ut cum pro ampliatione divini cultus conventualem Ecclesiam desideret in terra ipsa construere, licentiam super hoc ei concedere dignaremur, & ipsam ab omni onere pontificalis jurisdictionis exemptam in jus & proprietatem sedis apostolicæ retinere, ita profectò quòd duæ partes decimarum ejusdem terræ ad Marchionem ipsum & heredes ipsius pro Ecclesiæ fabrica, quam ipsi debent propriis sumptibus reparare,  
Ggg ij

*Epif. 121. Committitur eis postulatio Marchionis Brandenburg.*



necnon etiam pro stipendiis militum devolvantur, sine quibus terra memorata non posset contra Sclavorum impetum gubernari fidem catholicam impugnantium vel ecclesiasticam unitatem, aut terram ipsam occupare volentium, pro eo quod patres eorum, cum essent pagani, per eundem Marchionem vel progenitores ipsius ab ea fuerunt potenter ejecti, tertia verò pars integra persolvatur Ecclesie construendae, quam idem Marchio competenter dotabit, ut in ea duodecim Canonici commodè possint cum suo Praeposito deservire, qui pro tempore canonicè debeat praesentari per eum ac successores ipsius, & per solum Romanum Pontificem aut ejus mandato per alium confirmari, ac denique confirmatus gerat administrationem temporalium, quae poterunt administrari per ipsum in Ecclesiis construendis in terra praedicta, alia verò spiritualia, quae officium episcopale requirunt, idem Praepositus exigat & obtineat à quocunque maluerit Episcopo apostolicae sedis gratiam obtinente. In recompensatione autem decimarum illarum, quae, sicut superius est expressum, ad praefatum Marchionem & heredes ipsius pro Ecclesiae fabrica & stipendiis militaribus devolventur, de singulis quinquaginta mansis unam marcam puri argenti nobis & successoribus nostris facient idem Marchio & successores ejus annuatim exolveri. Licet igitur petitionem suam providerimus admittendam, volentes tamen absque gravi alieno praedicio pium ejus propositum promovere, cum & hoc dilectus filius procurator venerabilis fratris nostri Brandeburgensis Episcopi acceptaverit in nostra praesentia constitutus, discretioni vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatinus inquisita diligenter & cognita veritate, si terram illam esse constiterit solitariam aut desertam, maximè quod non sit in memoria hominum illam fuisse per Christicolos habitatam, sed paganos habitatores inde fuisse depulso in memoria hominum teneatur, recipiatis appellatione remota fundum in jus & proprietatem Romanae Ecclesiae vice nostra, in quo hujusmodi Ecclesia construatur, ac super solemnibus ejus concessionibus publico instrumento confecto, & ad opus ejus dotibus competentibus assignatis, tribuatis auctoritate nostra suffulti liberam facultatem praefatam Ecclesiam construendi ab omni prorsus onere jurisdictionis episcopalis exemptam, & in jus & proprietatem apostolicae sedis perpetuò re-

manfuram; ita quod in recompensationem duarum partium decimarum quae causa praescriptae necessitatis dimittentur Marchioni jamdicto, praebiti census concessionem recipere procuretis, ut de ipso per nostram providentiam disponatur sicut fuerit disponendum. Quod si non ambobus exequendis volueritis vel valueritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exequatur. Datum Laterani v 11. Kal. April. anno tertio decimo.

*MISSINO FVNDATORI ET  
fratribus leproforum de Missino.*

**S**olet annuere sedes apostolica piis votis & honestis petentium precibus favore benevoluntatis impertiri. Eapropter dilecti in Domino filij, vestris justis precibus inclinati, domum hospitalis de Missino ad exemplar felicitatis recordationis Celestini Papae praedecessoris nostri in jus & proprietatem beati Petri cum omnibus bonis quae in praesentiarum rationabiliter possident, aut in futurum justis modis praestante Domino poterit adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem terras, domos, silvas, & quicquid in Faventino, Forolivienfi, & Imolensi episcopatus idem hospitale habere dinoscitur, sicut ea omnia justè ac pacificè possidet, vobis & per vos eidem hospitali auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communitus. Ad iudicium autem hujus perceptae à sede apostolicae libertatis sex denarios obtulisti tu, fili Missino, praefato praedecessori nostro ejusque successoribus annualiter persolvendos, quos pietatis intuitu nos misericorditer relaxamus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae protectionis & confirmationis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum ut in alia per totum.

*ELECTO ET CAPITVLO  
Coronenfi.*

**I**ustis petentium desiderijs dignum est nos facilem praebere consensum, & vota quae à rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris precibus inclinati, remissionem cruxicae à nobili viro Gaufrido de Villa Arduini Principe Achaiae pietate provida vobis factam auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communitus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis &c. usque incursum.



rum. Datum Laterani xi. Kalen. Aprilis, anno tertio decimo.

*PATRACENSI ARCHIEPISCOPO, & Episcopo Moronenſi, & Coronenſi electo.*

*Epist. 14. Scribitur ad- versus quosdam patrum auctor.*

**A**d audientiam nostram nobili viro Gaufrido de Villa. Arduini Principe Achaie significante pervenit quod quidam Clerici, Milites, & alij ad partes Achaie accedentes, receptis in feudum terris ab ipso & aliis, homines suos ad redemptionem indebitam cogere non formidant, sicque maxima pecuniae quantitate collecta recedunt, deserentes terram penitus desolatam. Praeterea quidam ex Latinis ibidem morantibus, ut alios Latinos impugnent, Graecis temere adherere praesumunt. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus praesumptores hujusmodi, ut a sua praesumptione desistant, monere ac inducere procuretis, eos ad hoc, si necesse fuerit, per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogentes. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum ut in alia per totum.

*THESAVRARIO THEBANO, & R. Athenienſi & T. Thebano Canonico.*

*Epist. 17. De archidiacono non Andretil.*

**P**reces dilecti filij nobilis viri Gaufridi Principis Achaie recepimus supplicantis ut archidiaconatum vacantem in Andrevillensi Ecclesia dilecto filio magistro Iohanni Capellano suo, viro scientia & moribus commendabili, & in ejus obsequio pericula multa passo, concedere dignaremur, maxime cum ipse illum concedere dubitaverit, quamquam praedecessor suus eum contulisse dicatur, & dilectus filius noster Benedictus tituli sanctae Sufanae Presbyter Cardinalis, legationis officio fungens ibi, collationem ejus postmodum approbasset. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quod si praedictum archidiaconatum vacare contingerit, amoto ab eo quolibet illicito detentore, sublato cujuslibet appellationis obstaculo, praefato magistro cum integritate debita conferatis eundem, & faciatis eum ipsius pacifica possessione gaudere, contradictores, si qui fuerint, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Testes autem qui fuerint nominati &c. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani ix. Kal. Aprilis &c. ut in alia.

*VNIVERSIS LATINIS Episcopis in Achaia constitutis.*

**Q**vanto novella plantatio Latinorum, quam ad partes Achaie transfudit manus Dei, minus firmas habere videtur ex recenti mutatione radices, tanto nobis est magis sollicitè praecavendum ne inter vos dissensionis scrupulus oriatur, per quem plantationis hujusmodi novus status valeat impediri. Nolentes igitur quod exorta super episcopatum vestrorum finibus, sicut accepimus, quaestiones vestrum valeant impedire profectum, praesentium vobis auctoritate mandamus quod in episcopatibus vestris illis contenti terminis existatis quos Graecos praedecessores vestros constituit habuisse. Datum Laterani viii. Kalend. Aprilis, anno tertio decimo.

*Epist. 16. Ut contenti sint suis terminis.*

*PRÆLATIS ECCLESIAŖVM in Achaia constitutis.*

**G**raves nobis dilecti filij Clerici Achaie querimoniam destinarunt quod quidam vestrum pro qualibet levi causa, juris ordine praetermissa, sententiam excommunicationis in ipsos saepius jaculari praesumunt, & quidam etiam nullam in eos jurisdictionem habentes, de facto, cum de jure non possint, gravare ipsos modo simili non verentur. Ne igitur nimium deferendo praelatis, subjectos opprimere videamur, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus in Clericos ipsos de cetero nullus vestrum absque manifesta & rationabili causa sententiam praecipitare praesumat. Qui vero in eos jurisdictionem non habent, ab hujusmodi eorum injuria omnino desistant, ita quod eos justam nobis ulterius querimoniam non oporteat replicare. Alioquin pro certo sciatis quod si nobis super hoc fuerit iterata querela, officij nostri debitum conquerentibus reddemus. Datum Laterani x. Kal. Aprilis, anno tertio decimo.

*Epist. 27. Ne quis excommunicetur ex levi causa.*

*THESAVRARIO, ET TERRICO & W. de Mirabello Canonico Thebanis.*

**D**ilecti filij Canonici Mothonienſes nobis humiliter supplicarunt ut ordinationem quam providè super institutione personatum pro Ecclesiae suae utilitate fecerunt apostolico dignaremur munimine roborare. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus inquisita & cognita veritate, ordinationem ipsam, sicut providè ad utilitatem ejusdem

*Epist. 28. Confirmatur statum de institutione personatum.*

Ggg ij



Ecclesiæ facta fuerit, auctoritate apostolica faciatis firmitatem debitam obtinere, contradictores appellatione remota censura ecclesiastica compescentes. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani v III. Kal. Aprilis, anno tertio-decimo.

*ODDONI PATRACENSI,  
& Terrico & W. de Mirabello  
Canonicis Thebanis.*

*Epist. 29.  
De consecra-  
tione Episcopi  
Amiclenfis.  
\* Vide lib. 1.  
epist. 288. &  
lib. 10. epist.  
20.*

**D**ilecti filij Canonici Amiclenfes gravem nobis exposuere querelam quod venerabilis frater noster Archiepiscopus Patracensis Gilibertus quondam Abbatem de Flaviniaco propter suos enormes excessus apud sedem apostolicam condemnatum in Episcopum Amiclensem, Imberto ejusdem loci electo vivente, post inhibitionem Canonicorum ipsorum illicitè consecrare præsumpsit. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus inquisita & cognita super hoc diligentius veritate, quod canonicum fuerit appellatione postposita statuatis, facientes quod decreveritis auctoritate nostra firmiter observari. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani &c. ut in alia.

*E I S D E M.*

*Epist. 30.  
Super eodem.*

**D**ilecti filij Canonici Amiclenfes gravem nobis exposuere querelam quod G. quondam Abbas de Flaviniaco, qui apud sedem apostolicam propter suos enormes excessus sententialiter condemnari meruit & deponi, post inhibitionem ipsorum in Episcopum Amiclensem, Imberto ejusdem loci electo vivente, se fecit per venerabilem fratrem nostrum Patracensem Archiepiscopum minus canonicè consecrari. Quia igitur nobis non constitit de præmissis, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus partibus convocatis, & auditis hinc inde propositis, quod canonicum fuerit appellatione postposita statuatis, facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani x. Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno tertio-decimo.

*ANTIPOLITANO  
Episcopo.*

*Epist. 31.  
Confirmatur  
concordia ini-  
ta inter ipsum  
& Abbatem  
Lisiacensem.*

**H**is nos convenit robur apostolicum specialius impertiri quæ aliquando in contentionem deducta, nostra interveniente auctoritate amicabili concordia so-

piuntur. Sanè cum inter te ac dilectum filium Abbatem Lirinensem super Ecclesia sancti Honorati de Grassa & quibusdam aliis fuisset apud sedem apostolicam aliquandiu litigatum, demum de tui & ipsius Abbatis assensu, nobis mediantibus, hujusmodi compositio intervenit, ut Abbati & monachis Lirinensibus liceat in Ecclesia memorata celebrare divina & exercere cetera ecclesiastica sacramenta; ita videlicet ut circuitiones cum aqua benedicta, processiones, & etiam letanias non faciant absque Antipolitani Episcopi licentia vel assensu, nec in desponsatione virginum vel purificatione parientium Missas cantent vel orationes seu benedictiones exolvant, nec aliquem etiam, nisi forsan in casu necessitatis, recipiant ad baptismum, campanas quoque ad divina officia celebranda non prius pulsent quam in Ecclesia parochiali pulsentur, dummodo clerici ejusdem Ecclesiæ horas Dei laudibus deputatas non negligant vel excedant, eisdem Abbati & monachis pulsandi ad Matutinas & Completorium omnimoda libertate servata, præterea dicta sancti Honorati Ecclesia liberam habeat sepulturam; sed eorum quæ in aliquorum ultima voluntate obtentu sepultura ipsi obvenerint, præterquam de lectis ligneis, tertiam partem Ecclesia illa percipiat à qua mortuorum corpora sunt assumpta; sed si aliquid Ecclesiæ parochiali legetur ab eo qui apud memoratam Ecclesiam sancti Honorati elegerit sepulturam, & id exceßerit tertiam eorum quæ ipsi Ecclesiæ in ultima voluntate legantur, Ecclesia parochialis integraliter id obtineat quod ei dinoscitur esse relictum; si vero minus tertia legetur eidem, quod defuerit tertia per Abbatem & monachos fideliter suppleatur; in præcipuis etiam solemnitatibus, videlicet nativitate Domini, festo sancti Stephani, Epiphania, Purificatione, Parasceve, Resurrectione dominica, & die Lunæ sequenti, Ascensione, Pentecoste, Assumptione beatæ Mariæ virginis, omnium sanctorum festo, & die sequenti, tertia oblationum pars ad Antipolitani Episcopum devolvatur; Capellanus vero eorundem Abbatis & monachorum obedientiam Antipolitano Episcopo faciet, ac excommunicatos & interdictos ab eo non recipiet ad divina; sed cum generale illius terræ fuerit interdictum, liceat ei voce suppressa, exclusis excommunicatis & interdictis, divina officia celebrare. Ut igitur in perpetuum compositio superscripta, de utriusque partis assensu



## Romani Pontificis Lib. XIII. 423

nobis mediantibus facta, inviolabiliter observetur, nos eandem auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus, statuentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno tertio-decimo.

### ABBATI ET MONACHIS Lirinensibus.

Epist. 12. Super coen.  
**H**is non convenit &c. ut in alia usque sopiuntur. Sanè cum inter te, fili Abbas, & venerabilem fratrem nostrum Antipolitanum Episcopum super Ecclesia sancti Honorati de Crassa &c. usque litigatum, demum de tui & Episcopi ipsius assensu nobis mediantibus hujusmodi compositio intervenit, ut vobis liceat in Ecclesia memorata &c. usque processiones & etiam letanias non faciatis absque Antipolitani Episcopi &c. usque Missas cantare vel orationes seu benedictiones exolvere attentetis, nec etiam &c. ut in alia usque celebranda, non prius pulsatis quam in Ecclesia memorata &c. usque excedant, vobis pulsandi ad Matutinas &c. usque quod defuerit tertiae per vos fideliter suppleatur, in praecipuis etiam &c. usque devolvatur. Capellanus verò vester obedientiam Antipolitano Episcopo faciet &c. usque in finem. Datum Laterani &c. ut in alia per totum.

### MARIE QUONDAM Constantinopolitanae Imperatricis illustris.

Epist. 13. Confirmat donationem propositam.  
**V**ltis petentium desideriis dignum est nos facilem praebere consensum, & vota quae a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter, carissima in Christo filia, tuis justis postulationibus grato concurrentes assensu, donationes propter nuptias à clara memoriae Bonifacio Marchione Montisferati in Romaniae imperio tibi legitime factas auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani 111. Kalend. Aprilis, pontificatus nostri anno tertio-decimo.

### E I D E M.

Epist. 14. Confirmat donationem et factam ab Imperatore.  
**V**ltis petentium desideriis &c. ut in alia per totum usque concurrentes assensu, Vissenam, Dimitriatam, Arcotocoru, duo Almurus tibi & filiis tuis à carissimo

in Christo filio Henrico Constantinopolitano Imperatore illustri, prout in ejus authentico continetur, concessas, sicut eas justè possides & quietè, auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo &c. hanc paginam nostrae confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani &c. ut in alia per totum.

### HEMANVELI INTERPRETI M. quondam Constantinopolitani Imperatoris illustris.

**S**olet annuere sedes apostolica piis votis, & honestis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis justis postulationibus grato concurrentes assensu domos apud Stagonicariam, trium barcarum & domus propriae libertatem, quas tibi carissimus in Christo filius noster Henricus Imperator Constantinopolitanus illustris imperiali liberalitate concessit, sicut eas justè possides, auctoritate tibi apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam nostrae confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani 11. Kalen. Aprilis, anno tertio-decimo.

### ABBATI ET CONVENTUI Acapni.

Epist. 16. Suscipitur sub protectione sedis apostolicae.  
**C**um à nobis petitur quod justum est & honestum, tam vigor aequitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, carissimae in Christo filiae Mariae quondam Constantinopolitanae Imperatricis illustris, nunc Dominae Thessalonicensis, precibus inclinati, personas vestras & monasterium ipsam in quo divino estis obsequio mancipati, cum his quae in praesentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis praestante Domino poteritis adipisci, sub beati Petri & nostrae protectione suscipimus & presentis scripti patrocinio communimus. Ad indicium autem hujus à sede apostolica protectionis perceptae decem hyperpera gratis oblata nobis nostrisque successoribus annis singulis persolveretis. Nulli ergo omnino hominum &c. hanc paginam nostrae protectionis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani 111. Kal. Aprilis, anno tertio-decimo.





HERACLIENSI ARCHIEPISCOPO,  
& Cardicensi & Fermopilensi Episcopis.

Epist. 37.  
Maria Imper.  
suscipitur sub  
protectione se-  
dis apostolicæ.

**C**um ex injuncto nobis apostolatus officio generaliter omnibus, & specialiter viduis & pupillis, simus in justitia debitores, carissimam in Christo filiam Mariam quondam Constantinopolitanam Imperatricem illustrem, regni Theffalonicensis procuratricem, ac filios suos unâ cum regno prefato sub beati Petri & nostra protectione suscepimus. Quibus volentes, quantum ad officium nostrum pertinet, paterna sollicitudine providere, ne dictam Imperatricem oporteat pro querelis singulis ad sedem apostolicam laborare, fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus cum ab ea fueritis requisiti super his quæ canonicam censuram exposcunt, malefactores ipsius ac filiorum ejus, ut eis ablata restituant, & de damnis & injuriis irrogatis satisfaciant competenter, vel in aliquos compromittant qui appellatione remota justitiâ mediante procedant, per censuram ecclesiasticam sublato appellationis diffugio compellatis. Nullis litteris veritati & justitiæ præjudicantibus à sede apostolica impetratis. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum ut in alia per totum.

E I S D E M.

Epist. 38.  
De eadem re.

**C**um, sicut carissima in Christo filia Maria quondam Constantinopolitana Imperatrix illustris nostris fecit auribus intimari, per casale Agetriade, quod ad Theffalonicensem spectat Ecclesiam, terra ipsius gravem sustineat læsionem, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus cum præfata Ecclesiæ provifum fuerit in pastore, ipsum moneatis prudenter & efficaciter inducatis ut illud cum ea sine dispendio juris sui satagat permutare. Quod si nequiverit ad permutationem induci, vos negotij circumstantias nobis fideliter intimetis, ut per relationem vestram instructi, plenius & securius in ipso procedere valeamus. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani 11. Kal. Aprilis.

E I S D E M.

Epist. 39.  
De libertate  
monasteriorum  
regalium.

**C**um libera monasteria, quæ imperialia nuncupantur, Græcorum quoque dominio nulli essent Archiepiscoporum vel Episcoporum subjecta, præsentium vobis auctoritate mandamus quatenus inquisita & cognita veritate, in monasteriis illis re-

galibus regni Theffalonicensis, quæ Græcorum tempore Archiepiscopis vel Episcopis subjecta non erant, non permittatis Archiepiscopos vel Episcopos juris aliquid indebitè usurpare, facientes ab eis carissima in Christo filia Mariæ quondam Constantinopolitanæ Imperatrici illustri, procuratrici regni prædicti, honorificentiam debitam exhiberi, contraditores appellatione remota censura ecclesiastica compescentes. Si quis autem Archiepiscoporum vel Episcoporum aliquid juris in eis sibi vindicare contenderit, suam per nos poterit justitiam obtinere. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani 1 v. Kal. April. &c.

E I S D E M.

**C**um dilectus filius Benedictus tituli sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis, tunc apostolicæ sedis Legatus, Sebastiani Episcopo salvo mandato nostro custodiam monasteriorum montis sancti, quæ ad sedem apostolicam immediatè pertinere dicuntur, duxerit committendam, & ipse illa multipliciter aggravavit, easque committat enormitates, quæ non sunt dignæ relatu, fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus ipsum à custodia monasteriorum ipsorum penitus amoventes, ipsa monasteria cum consilio carissimæ in Christo filia nostræ Mariæ quondam Constantinopolitanæ Imperatricis illustris, quæ Theffalonicensis regni ratione filij curam gerit, alicui personæ discrete auctoritate nostra usque ad adventum Legati nostri, quem in imperium Romanæ auctore Domino destinare proponimus, committatis. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani 11. Kal. Aprilis, anno tertio decimo.

F E R M O P I L E N S I E T  
Cardicensi Episcopis.

**C**lerus Græcorum Theffalonicensis diocesis, qui ad obedientiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ est reversus, nobis humiliter supplicavit quatenus ipsum ea libertate quam tempore Græcorum habuerant, quamque dilectus filius Benedictus tituli sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis, tunc apostolicæ sedis Legatus, ipsis concessit, faceremus gaudere, ac ab Ecclesiis sustentationem congruam ministrari. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus eos qui ad obedientiam sedis apostolicæ redierunt super hujusmodi libertate

non



non permittatis à quoquam indebitè molestari, & molestatores, si qui fuerint, per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescentes, faciatis eisdem in vitæ necessariis ab Ecclesiis juxta facultates ipsarum congruè provideri. Datum Laterani 1v. Kal. Aprilis.

E I S D E M.

**A**D audientiam nostram noveritis pervenisse quòd venerabilis frater noster Archiepiscopus Larissenus Vesinensis ac Damitriado episcopatus & monasteriis Kellia indebitas exactiones imponens, ipsis in aliis injuriis plurimum & molestus existit. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quòd Archiepiscopum memoratum, ut debito & consueto jure contentus, ne ultra id in præfatis episcopatibus vel monasteriis usurpare præsumat, ab eorum injuriis & molestatione indebita penitus conquiescens, mentione præmissa per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo, sicut justum fuerit, compescatis. Datum Laterani 11. Kal. Aprilis, anno tertiodecimo.

**ABBATI SANCTI AMBROSII,**  
& Archidiacono Mediolanensi.

**P**er litteras venerabilis fratris nostri Episcopi & dilectorum filiorum Capituli Pergamenis ad aures nostras pervenit quòd cum civitas Pergamenis, pro eo quòd Pergamenses cives Ecclesias & ecclesiasticos viros indebitis exactionibus aggravantes, jugum indebitæ servitutis ipsis imponere nitentur in derogationem ecclesiasticæ libertatis, diù supposita fuerit ecclesiastico interdicto, propter divinorum subtractionem quidam indevotiores effecti, amplius durverunt, & sectatores hæreticæ pravitatis falsa sui erroris dogmata liberiori fronte proponunt. Cum igitur nuper nobilis vir Lambertinus Potestas civitatis ejusdem satisfactionem super præmissis obrulerit misericordiam postulando, & supradicti Episcopus & Capitulum satisfactionem hujusmodi recipere noluerint absque nostra licentia speciali, præsentium vobis auctoritate mandamus quatenus ad civitatem ipsam personaliter accedentes, & eosdem cives sollicitis exhortationibus inducentes ad concordiam unitatem, à supradicta Potestate ac ipsis civibus recipiatis super prædictis satisfactionem idoneam, prout videritis expedire, relaxantes postmodum sententiam interdicti, & propter hoc excommunicatis absolutionis beneficiis. Tom. II.

cium impendentes. Datum Laterani Nonis Aprilis, pontificatus nostri anno tertiodecimo.

**EPISCOPO GALIPOLENSI,**  
& sanctæ Sophiae ac de Blakerna  
Decanis Constantinopolitanis.

**S**Vam nobis dilecti filij Constantinopolitanus clerus querimoniam destinarunt quòd cum decimæ ac quintædecimæ, quæ inter ipsos dividi de jure debent, triennio jam elapso in grave ipsorum incommodum positæ fuerint in sequestro, medietatem earum venerabili fratre nostro Patriarcha Constantinopolitano sibi vendicare volente contra statutum dilecti filij nostri Petri tituli sancti Marcelli Presbyteri Cardinalis, qui tunc in partibus illis legationis fungens officio quartam partem ipsarum, cum his quæ in castro Danij ad dictum Patriarcham pariter & ad clerum spectabant, eidem solvendam decrevit, hæcenus dividi, prout decuit, nequiverunt. Propter quod ex earum defectu magnam se ipsi queruntur necessariorum penuriam sustinere. Quamquam dilectus filius magister B. procurator Patriarchæ prædicti negaverit aliquod factum fuisse per eundem Legatum super divisione hujusmodi constitutum, maximè cum quintædecimæ nondum esset Ecclesiis deputata, nec ipse legationis officio fungeretur quando ad preces Clericorum obtinuit ut intuitu paupertatis eorum idem Patriarcha maneret quarta decimarum parte contentus. Vnde ipsi dedimus in mandatis ut si preces cleri veritate nituntur, statuta decimarum & quintarumdecimarum hujusmodi parte contentus, non impediatur nec faciat impediri quò minus idem clerus assignatas à memorato Legato ex eisdem percipiant cum integritate debita portiones. Quocirca discretionem vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus si ipse quod mandavimus neglexerit adimplere, vos eum ad id sublato appellationis obstaculo qua convenit distractione cogatis. Quòd si non omnes &c. tu ea, frater Episcope, cum eorum &c. Datum Laterani viii. Idus Aprilis, anno tertiodecimo.

**MORELLO TULLENSI**  
Canonico.

**C**Vm olim de præbenda Tullensi canonicè investitus, stallum in choro & vocem in Capitulo non haberes, ad iudices quosdam litteras super hoc apostolicas impetraisti: coram quibus Capitulum  
H h h

Epist. 44.  
Pro clero Constantinop. adversus Patriarcham.

Epist. 42.  
Venerabilis Archiepiscopus Larissenus Vesinensis ac Damitriado episcopatus & monasteriis Kellia indebitas exactiones imponens, ipsis in aliis injuriis plurimum & molestus existit.

Epist. 43.  
Venerabilis frater noster Episcopus Pergamenis ad aures nostras pervenit quòd cum civitas Pergamenis, pro eo quòd Pergamenses cives Ecclesias & ecclesiasticos viros indebitis exactionibus aggravantes, jugum indebitæ servitutis ipsis imponere nitentur in derogationem ecclesiasticæ libertatis, diù supposita fuerit ecclesiastico interdicto, propter divinorum subtractionem quidam indevotiores effecti, amplius durverunt, & sectatores hæreticæ pravitatis falsa sui erroris dogmata liberiori fronte proponunt.

Epist. 45.  
Confirmatur ei præbenda.



Tullense citatum, per Clericum quendam ad nostram fecit audientiam appellari, quorum appellationem iudices ipsi frivolam reputantes, in corporalem possessionem ipsius præbendæ te inducere curaverunt, contradictores excommunicationis sententia percellentes. Post hæc autem tibi & F. Archidiacono Tullensi procuratori præfati Capituli propter hoc in nostra præsentia constitutis, venerabilem fratrem nostrum Hugolinum Hostiensem Episcopum concessimus auditorem, coram quo sententiam quam prædicti iudices pro te tulerant postulasti humiliter confirmari, ad versa parte in contrarium proponente quod minime confirmari debebat, eò quod idem Capitulum appellationem quam interponi fecerat persequendo, ad venerabilem fratrem nostrum Episcopum & Primicerium Virdunensem litteras obtinisset à nobis, quarum auctoritate tu sententialiter condemnatus, remotus fueras à præbenda. quod se loco & tempore competenti adeo constanter proposuit probaturum ut etiam solvere promississet expensas, nisi per ipsum exceptio huiusmodi probaretur. Quapropter venerabili fratri nostro Cathalaunensi Episcopo & conjudicibus suis nostris dedimus litteras in mandatis ut inquisita super præmissis plenius veritate, si prædictus procurator in probatione illius exceptionis deficeret quam objecit, ipsi eum juxta promissionem suam in expensis factis post exceptionem oppositam condemnarent. Cumque demum elapso triennio infra quod procurator prædictus peremptorie citatus multoties à iudicibus memoratis suam noluit exceptionem probare, tu & præfatus F. iterum in nostra fuissetis præsentia constituti, ac coram dilecto filio Iacyntho Subdiacono & Capellano nostro, quem vobis auditorem concessimus, hæc & alia retulisses, dictus procurator proposuit ex adverso quod quia procurator esse desierat in hac causa, & ad prosequendam ipsam alius de voluntate Capituli ei fuerat substitutus, non tenebatur super hoc ulterius respondere, maxime cum non esset à iudicibus ultimis ad nostram audientiam appellatum, qui licet nondum in negotio processissent, adhuc tamen eorum expectabatur processus. Adjecit insuper quod cum multos habuerit terminos, nullus ei fuit peremptorius assignatus, ex abundantia permittens ut in ipso procederent negotio prout esset procedendum de jure, si tu probares peremptorium sibi diem fuisse præfixum. Cum igitur

testibus tuis coram eodem auditore productis, non solum sufficienter probafes per illos procuratorem ipsum peremptorie fuisse citatum, ita quod sex vel septem hebdomadas sive duos menses terminus peremptorius continuisset ad minus, quin immo iudices ipsos in eorum præsentia fuisse confessos quod terminus ille continuavit duos menses, ac procuratori sæpèfate dixisse quod ei multos terminos & tres peremptorios assignarant ad probandam exceptionem prædictam, unde nisi eam probaret termino prælibato, nullatenus super hoc ulterius audiretur, idem procurator ex adverso respondit quod veniendi ad eos iter arripuerant testes sui, allegans insuper quod etsi peremptoria sibi dies fuerit assignata, non tamen iudices per totam diem in loco quem sibi præfixerant expectarunt. quod tu probasti penitus esse falsum, nihilominus allegans quod illi procuratori (qui si remansisset in illis partibus post transactum peremptorium, & triennium jam elapsam, nulla facultas exceptionem ipsam probandi de jure remansit) non debuit alius substitui procurator. Adjecisti etiam quod cum iudices nec sententiam ferre vellent nec remittere ad apostolicam sedem de processu causæ rescriptum, demum tibi taliter responderunt, ut ad præsentiam nostram accederes, quia causa debitum finem sortiri non poterat per eosdem. Quos licet procurator prædictus confessus fuerit sic dixisse, subjecit tamen quod id demum iidem iudices revocarant, sed revocationem huiusmodi, quam factam esse negabas, probare postmodum non curavit. Cum igitur hæc & alia coram Subdiacono ipso proposita hinc inde fuissent, ipse tandem rationibus utriusque partis diligenter auditis & perspicaciter intellectis, facta taxatione ac juramento recepto super prælibatis expensis de consilio dilectorum filiorum nostrorum Gualæ sanctæ Mariæ in Porticu & Pelagij sanctæ Lucie ad septa solis Diaconorum Cardinalium prænominatum F. tibi pro ipsis in triginta libris denariorum Trecentium sententialiter condemnavit, & confirmavit sententiam pro te super præbenda prædicta prolatam. A cujus sententia licet pars adversa nostram audientiam appellaverit, nos tamen appellationem huiusmodi malitiosam & frivolam reputantes, sententiam approbamus prædictam & auctoritate apostolica confirmamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu



temerario contraire. Si quis autem hoc &c. usque incursum. Datum Laterani VIII. Idus Aprilis, anno tertio decimo.

CAPITULO TVLLENSI.

Epist. 46. Super eodem.

**O**lim dilectus filius Morellus Clericus de præbenda Tullensi canonicè investitus &c. ut in alia usque coram quibus vos citati per quendam Clericum ad nostram fecistis audientiam appellari, cujus appellationem &c. usque ipsius præbendæ dictum M. Clericum induxerunt, contradictores &c. usque Post hæc autem eidem Clerico, & F. Archidiacono Ecclesiæ vestræ procuratori vestro &c. in eundem serè modum ut in alia usque frivolum reputantes, sententiam ejusdem Subdiaconi auctoritate apostolica duximus approbandam. Unde dilectis filiis Christianitatis & Capellæ Ducis Decanis & Magistro G. Canonico Divionensi nostris dedimus literis in mandatis quatinus dictum F. ad solutionem pecuniæ prætaxatæ per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellant, & sapiedictum Morellum inducant in corporalem possessionem præfate præbendæ, ac tueri procurent inductum, stallum in Choro & locum in Capitulo assignantes eidem; contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per eandem censuram sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo compescendo. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus dictis executoribus super hoc vos nullatenus opponatis, sed mandatum eorum recipiatis humiliter & servetis, permittentes eundem Morellum pacificè ipsius præbendæ possessione gaudere. Datum Laterani &c. ut in alia per totum.

Scriptum est ipsis executoribus super hoc serè in eundem modum ut in alia usque compescendo. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani &c. ut in alia per totum.

NEOPATRENSI ARCHIEPISCOPO, & Episcopo Cuthoniensi, & Avelensi electo.

Epist. 47. Confirmatur sententia quædam. Thermopyl.

**V**enerabilis frater noster\* Cermopilensis Episcopus nobis humiliter supplicavit ut diffinitivam sententiam quam pro ipso iudices delegati à nobis adversus Abbatem & monachos monasterij de Chamenun super fundo ejusdem monasterij quem idem Episcopus ad suam proponebat Ecclesiam pertinere rationabiliter protulerunt, apostolico dignemur munimine Tom. II.

roborare. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus sententiam ipsam, sicut est iusta, faciatis per censuram ecclesiasticam appellatione remota firmiter observari. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani v. i. Idus Aprilis, anno tertio decimo.

DONATO CASSELLIENSI Archiepiscopo, ejusque successoribus Canonicè substituendis in perpetuum.

Epist. 48. Recipiuntur sub protectione sedis apostolicæ.

**E**X commissio nobis à Deo apostolatus officio fratribus nostris Episcopis tam vicinis quàm longè positis paterna nos convenit provisione consulere, & Ecclesiis in quibus Domino militare noscuntur suam iustitiam conservare, ut quemadmodum disponente Domino patres vocamur in nomine, ita nihilominus comprobemur in opere. Hujus rei gratia, venerabilis in Christo frater Donate Cassellensis Archiepiscopo, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam Cassellensem tibi commissam sub beati Petri & nostræ protectione suscipimus & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quacunque bona Ecclesia eadem in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Cassellum cum omni jure, terris, possessionibus, & aliis pertinentiis suis, Ceallmumnoch cum omnibus pertinentiis suis, Ceallmithini cum omnibus pertinentiis suis, Gleannean cum omnibus pertinentiis suis, Geallbecam cum pertinentiis suis, Ceallescathan cum omnibus pertinentiis suis, Cluam Argtum cum pertinentiis suis, Caaltulach cum omnibus pertinentiis suis, Ceallehurrigi superior cum omnibus pertinentiis suis, Ceallehurrigi cum pertinentiis suis, & omnes alias possessiones cum pertinentiis suis usque. Cathedrales verò Ecclesias quæ metropolitico sunt tibi jure subjectæ, sicut hæcenus fuisse noscuntur, tibi tuisque successoribus auctoritate apostolica nihilominus confirmamus & præsentis scripti privilegio communimus, videlicet Ecclesiam Lumnicensem, Laonensem, Finnabarensensem, Waterfordensem, Ardmorensensem, Lefmorensensem, Cluanensem, Corcaiensensem, Rossensem, Ardfersensem, & Imblicensem. Palleum etiam, plenitu- H h ij



dinem videlicet pontificalis officij, fraternitati tuæ apostolicæ sedis liberalitate largimur; quo intra Ecclesiam tuam ad Missarum solemniam celebranda uti memineras diebus quibus prædecessores tuos usos fuisse cognoscis, videlicet in nativitate Domini, festivitate protomartyris Stephani, Circumcisione Domini, Epiphania, Hyppanti, Dominica de *Gaudete*, Dominica *Letare Ierusalem*, Dominica in ramis palmarum, Cæna Domini, Sabbato sancto, Pascha, secunda feria post Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus festivitatibus beatæ Dei genitricis & virginis Mariæ, natalitio beati Iohannis Baptistæ, commemoratione omnium sanctorum, solemnitatibus omnium Apostolorum, dedicationibus Ecclesiarum, consecrationibus Episcoporum, ordinationibus Clericorum, Ecclesiæ tuæ principalibus festivitatibus, & anniversario tuæ consecrationis die. Convenit ergo te diligentius providere quomodo sit huiusmodi indumenti honor modesta actuum vivacitate servandus, & ut ei morum tuorum ornamenta conveniant, & tu esse valeas utrobique Deo auctore conspicuus, & quem pastoralis curæ constringit officium, dilectionem proberis fratribus exhibere, ut ipsi etiam adversarij propter mandatum dominicum tuo circa te copulentur affectu. Pacem sequaris cum omnibus, piis vaces operibus, virtutibus polleas, fulgeat in pectore tuo rationale iudicij cum superhumeralis actione conjunctum. Ita procedas in conspectu Dei & in oculis hominum quatinus gregi tibi commisso virtutis præstes exemplum, ut & ipsi videntes opera tua bona glorificent patrem nostrum qui est in cælis. Sit in lingua tua ædificationis sermo, sit zeli fervor in animo. Et præter hæc, cuncta quæ officio tuo conveniunt cum ea temperantia agas ut quæ pallei dignitas expetit videaris ferventer amplecti, & gloriam sempiternam acquirere tibi possis in cælis. Adicimus quoque ut cum te vel aliquem suffraganeorum tuorum mori contigerit, baculus pastoralis & anulus in Ecclesia remaneant propria sub fideli custodia constituti ad successoris usum, cum Deo favente consecrationem acceperit, conservandi. Cimiteria quoque Ecclesiarum ac ecclesiastica beneficia nullus hereditario jure possideat. Quod si quis hoc facere contenderit, censura canonica compescatur. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Archiepiscopo vel tuorum quolibet successorum, nullus ad eandem Ecclesiam

in Archiepiscopum eligatur nisi quem suffraganei Episcopi & Canonici ejusdem Ecclesiæ vel major pars consilij sanioris, sicut est hæcenus observatum, secundum Deum providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur tuis ac tuorum successorum usibus omnimodis profutura. Salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona &c. usque districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco &c. usque inveniant. Amen, Amen, Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij V I I I. Idus Aprilis, Indictione X I I I. incarnationis dominicæ anno millesimo ducentesimo decimo, pontificatus verò Domini Innocentij Papæ I I I. anno tertio decimo.

*MAGISTRO NICOLA O  
Misenfi & Burcardo Wrinensi Canonici.*

**C**um dilecti filij Otto Subdiaconus noster & Gualterius, qui se gerit pro Magdeburgensi Præposito, coram nobis de sententia litigarent quam super præpositura Magdeburgensi venerabilis frater noster Maguntinus Archiepiscopus & condelegati sui pro ipso Subdiacono promulgarent, petente illam altero infirmari, reliquo verò ipsam multipliciter defendente, nos tandem volentes de principali negotio & contingentibus illud fieri certiores, cum ex litteris apostolicis, in quibus videbatur processus negotij exaratus, perpensi non posset an super eo lis fuerit contestata, nec coram Archiepiscopo & condelegatis suis fuerit contestatio litis facta, sed à jam dicto Gualterio ad declinandum eorum iudicium appellatum, decrevimus ut eadem sententia non obstante præfatus Otto facultatem haberet proponendi de novo contra electionem & personam Gualterij si qua veller, & ipse se ad singula defendendi. Proposuit igitur dictus Otto quòd electione sua, quæ facta fuerat plumbus Canonicis præsentibus & nequaquam contradicentibus, non cassata, cui tamen idem non pro ipsa promovenda, sed pro alia infirmanda tantum insistit, electio memorati Gualterij, dum excommunicationis vinculo teneretur, præsumpta fuit, non solum post diversas appellationes ab ipso rationabiliter interpositas & iter arreptum



ab eo pariter & Lodulpho ac Lodoico atque Crafcone concanonicis suis ad sedem apostolicam accedendi, verum etiam legitimis eorundem concanonicorum suorum appellationibus vilipensis, ultra semestre quoque tempus, & circa terminum à venerabili fratre nostro Magdeburgensi Archiepiscopo assignatum, infra quem idem Otto & socij sui poterant ad Ecclesiam profacienda electione redire. Super quibus testes suos recipi postulavit. Ad hæc dilectus filius Custos Magdeburgensis contra eandem electionem objecit quod post appellationem ab eo legitimè interpositam fuerat attentata, & super hoc quosdam testes coram dilecto filio nostro Pelagio sanctæ Lucie ad septa solis Diacono Cardinali eis à nobis auditore concessò produxit, & adhuc alios intendit producere coram nobis. Præfatus verò Gualterius ex adverso respondens, & negans quæ proposita fuerant contra eum, quædam super factò electionis suæ, quædam etiam contra excommunicationis exceptionem sibi objectam proposuit replicando, & ea se obtulit opportuno tempore probaturum, petens interim quosdam testes, quos præsentibus habebat, recipi super illis, videlicet quod sæpeditus Otto appellationi quam fecerat, super eo quod non respondebatur litteris nostris pro ipso directis, renuntiavit expressè, quod Archiepiscopus, cum oporteret ipsum Legatis nostris occurrere, appellavit, ne Capitulum ante reditum suum ad electionem procederet, cui de more interesse debebat, quod major & sanior pars Capituli consensit induciis quas idem Archiepiscopus postulavit, ut scilicet electio usque ad ejus reditum differretur, & Conradus & Crafcio socij ejusdem Ottonis ipsis induciis consenserunt, & quod demum à majori & saniori parte Capituli in Præpositum sit electus, adiciens quod memoratus Otto admittendus non esset ad exceptionem quam de ipsius excommunicatione proponit, tum quia simoniam in suæ nominationis factò ipsum commississe dicebat, tum etiam propter alias causas quas assererebat consistere circa factum, cum illum communicasse sibi tam ante causam astrueret quam in causa. Sed ad hæc idem Otto respondit quod licet omnino nullam commiserit simoniam, quin potius ipse Gualterius simoniacam commiserit pravitatem, per replicationem tamen præmissam de jure non posset excommunicationis probatio impediri, cum exceptionem hujusmodi ta-

lis replicatio non contingat. Et si etiam verum esset quod tam ante causam quam in causa præfata communicasset Gualterio, ipse tamen non debuisset eum in manifesto vitare, tum quia denunciatus non fuerat, & tam à Prælatibus quam aliis communicabatur eidem, tum quia etsi crederet eum in canonem lætæ sententiæ incidisse, sicut ei fuerat intimatum, non tamen hoc viderat per seipsum, sed confidebat per alios id posse probare. Quia igitur replicationes hujusmodi non solum invalidæ sunt sed & frivole reputandæ, nos eis nequaquam obstantibus, quosdam testes super aliquibus præmissorum recipi fecimus utrinque productos, & depositiones eorum sub ejusdem Cardinalis sigillo apud sedem apostolicam reservari, discretioni vestræ per apostolica scripta mandantes quatinus recipiatis alios testes, tam super his super quibus jam sunt testes producti, quam etiam super aliis in narrationibus partium comprehensis, & eos insuper quos ad replicationem testium partis adversæ utralibet pars duxerit producendos, & depositiones eorum examinatis prudenter, ac fideliter conscribatis, easque sub sigillis vestris inclusas ad sedem apostolicam destinatis, præfigentis partibus terminum competentem quo se nostro conspectui repræsentent justam auctore Deo sententiam recepturæ. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Quod si quicquam humanitus alterutri vestrum contingeret, ut his fideliter exequendis, sicut juramento præstito uterque tenetur, usque ad Kalend. Octobris proximò futuris interesse non posset, ex tunc dilectus filius Florentius Abbas de Siche omni contradictione ac appellatione cessantibus præmissa cum reliquo auctoritate præsentium exequatur. Nullis litteris obstantibus præter assensum partium à sede apostolica impetratis. Datum Laterani v. Idus April. pontificatus nostri anno tertio decimo.

*NOBILI MULIERI A. SORORI  
nobilis viri Marchionis Misnensis.*

**D**Vdom ad aures nostras ex parte tua questione perlata quod cum carissimus in Christo filius noster Rex Boemiarum illustris te duxisset legitimè in uxorem, ac \*decem & octo annis & amplius velut conjugem legitimam pertractasset, filijs & filiabus ex te susceptis, ac venerabilis frater no-

*Epist. 50.  
De causa divortij cum Rege Boemiarum.  
Vide supra lib. 11. epist. 184.  
\*In quarta coll. xiv.*

H h h iij



ster Pragensis Episcopus ad petitionem & mandatum ejusdem Regis, te volentes ad causam accedere ut tuas coram eo proponeres rationes, sed à satellitibus memorati Regis prohibita, post appellationem ad nos interpositam divortij sententiam promulgasset, à qua fecisti per Capellanum tuum infra \* decem dies appellari, eodem Rege superducente postmodum carissimam in Christo filiam C. sororem carissimi in Christo filij nostri Regis Vngarorum illustris, post diversas litteras super eodem negotio impetratas, demum venerabilibus fratribus nostris Halberstatiensi & \* Hambemburgensi Episcopis & dilecto filio Abbati de Porca dedimus in mandatis ut vocatis ad suam presentiam quos noscerent evocandos, inquirent diligentius veritatem, & quod inveni-  
rent, per suas nobis litteras intimarent; ut ex eorum relatione sufficienter instructi, procedere liberius in negotio valeremus. Ipsi verò testes postea receperunt ex tua parte productos, qui juraverunt pro utraque parte dicere veritatem, & depositiones eorum propriis sigillis inclusas ad nostram presentiam transmiserunt. Verum cum procurator tuus & nuntius ejusdem Regis propter hoc apud sedem apostolicam constituti coram dilecto filio nostro Petro tituli sancti Marcelli Presbytero Cardinale, quem ipsis dedimus auditorem, aliquandiu litigassent, & procurator ipse attestaciones easdem approbandas assereret, & nuntius ex adverso eas, utpote lite non contestata & post appellationem ad nos legitime interpositam inordinate receptas, peteret reprobari, nos intellectis per Cardinalem ipsam utrinque propositis, attestaciones prefatas nec approbandas duximus nec etiam reprobandas, sed eas tempore discussionis decrevimus reservari, ut tunc contra illas allegaretur à partibus & pro illis, venerabili fratri nostro Salsburgensi Archiepiscopo & ejus conjudicibus injungentes ut partibus ad locum idoneum convocatis, omni excusatione ac  
\* occasione cessantibus, reciperent testes quos pars tua vel Regis, cum nondum didicissetis testificata, super processu Pragensis Episcopi vel predictorum judicum duceret producendos, ita quod tu testes quos prius induxeras, vel alios, si velles, inducere minimè vetereris, cum non renuntiasses testibus producendis, & gesta omnia redacta in scriptis ad sedem apostolicam destinarent, presentantes partibus terminum competentem quo nostro

se conspectui presentarent sententiam recepturam. Qui quoniam propter impedimenta varia procedere nequiverunt, venerabilis frater noster Hugolinus Hostiensis Episcopus & dilectus filius Leo tituli sancte crucis Presbyter Cardinalis, qui tunc legationis officio in Theutonia fungebantur, auctoritate tam nostra quam sua Avelbergensi Episcopo tunc electo & sancti Georgij & de Siche Abbatis juxta prescriptam formam idem negotium commiserunt. Qui post multos causa circuitus, sicut ex litteris predictorum Episcopi & Abbatis de Siche nobis innotuit, memorato Regi, qui propter contumaciam manifestam fuerat excommunicatus ab eis, absolutionis beneficium impenderunt, ab eodem recepta juratoria cautione quod pareret justitiam coram ipsis. Cui cum diem & locum ad prosequendum negotium peremptorie assignassent, propter contumaciam suam demum in priorem eum sententiam redierunt, recipientes testes ex tua parte productos. Cum autem postmodum iteratos clamores nostris auribus inculcasses, & nos deliberaverimus cum fratribus nostris quid ad expediendum negotium toties impeditum agere deberemus, hoc tandem occurrit, ut sub examine nostro causa eadem ventilata finem debitum fortiretur. Unde venerabili fratri nostro Maguntinensi Archiepiscopo dedimus in preceptis ut ex parte nostra partibus pro termino peremptorio Kalendas Octobris proximo preteritas assignaret, infra quas per se aut responsales idoneos cum omnibus quæ ad causam necessaria noscerent nostro se conspectui presentarent sententiam recepturam. Supradictæ quoque C. forori Regis Vngariæ, quam sibi Rex Boemiarum copularat, citationis tenorem jussimus intimari, ut si vellet, ad defensionem suam idoneos dirigeret responsales. Porro cum nuper dilecti filij tuus & ... ac... tam ipsius Regis quam C. sororis Regis Vngariæ procuratores propter hoc ad sedem apostolicam accessissent, procurator tuus depositiones testium coram primis & secundis judicibus productorum petiit publicari & tibi beneficium restitutionis impendi, sententia predicti Pragensis Episcopi reprobata, ad assertionem propriam roborandam multis juris canonici & civilis argumentis ductis. Procuratores verò partis adversæ attestaciones ipsas aperiendas non esse dicebant, neque secundum eas in negotio procedendum, quoniam iudices lite non con-

\*decem dies

\* Havelbergen.

\* contradic-tione



testata, & juris ordine prætermissa, ac postposita appellatione ad nos legitimè interposita, pro eo quòd locum suspectum assignaverant ipsi Regi, in negotio processerant memorato, & quia præfata soror Regis Vngariæ ad causam evocata non fuerat, ad quam ejusdem negotij defensio pertinebat. Cùm enim ipsa, postquam super sententia divortij inter te ac sæpèdictum Regem à præfato Episcopo promulgata exiit coram multis Prælati Vngariæ facta fides, eidem Regi fuerit in conspectu Ecclesiæ copulata, ea indefensa & non citata, quæ in quasi possessione ipsius Regis, cujus restitutio petebatur, tunc temporis existeret, non debuit in prædicto negotio procedi, maximè cùm expressum fuerit in litteris transmissis eidem ut vocarent quos noscerent evocandos. Unde non solum Rex, sed & ipsa quoque C. debuit evocari, cùm taliter fuisse nostra intentio videretur, ex eo quòd ultima citationis tenorem non solum Regi, sed etiam dictæ nobili mandavimus intimari, ut si veller, præfixo termino ad defensionem suam idoneos dirigeret responsales. Prædicta verò probare procuratores ipsi multis rationibus nitebantur. Attestationes quoque secundo loco receptas eadem pars proposuit respuendas, cùm judices qui testes receperant, postquam ab eis, utpote manifestè suspectis, ad nos fuerat appellatum, ejusdem Regis nuntio propter hoc specialiter ad sedem apostolicam destinato, duxerunt in negotio procedendum. Ex eadem insuper fuit parte propositum quòd tu nequaquam eras restitutionem postulans audienda, cùm spoliata fueris auctoritate judicis, qui præsumitur legitimè processisse, nec absque ipsius C. poteris præjudicio & jactura restitui, quæ in præfati Regis quasi possessione Ecclesiæ auctoritate tunc erat, cùm is qui auctore prætoris possidet, justè possidere regulariter videatur. Eadem quoque pars proponebat te non debere contra sententiam prædicti Episcopi Pragensis audiri, quam tua sponte olim duxeras approbandam, maximè cùm ex parte prædictæ sororis Regis super consanguinitatis linea inter te ac præfatum Regem in continenti probationes legitimæ offerrentur, cùm etsi ferretur forsitan sententia contra Regem, nihilominus ejus esset executio differenda, ne antedictæ C. circa possessionem Regis posset præjudicium generari, sicut in quodam alio casu non multùm huic absimili dicimur diffinisse. Ceterùm ad hoc quod

præmissum est, lite non contestata priores judices processisse, fuit ex tua parte responsum quòd hoc pars altera non poterat allegare. Cùm enim confiteretur litem coram Pragensi Episcopo contestatam, qui divortij sententiam promulgavit, in appellationis causa, quæ intelligitur eadem cum priori, litem non oportuit denuo contestari. Sed etsi litem non fuisse coram Episcopo contestatam pars eadem fateretur, cùm tamen testes fuerint ab ipsa producti contra te, non poterat allegare quòd lite non contestata testes minùs legitimè produxisses, cùm frustra legis auxilium invocet qui committit in legem. Sed nec dicta soror Regis Vngariæ, immo Rex solummodo debuit à judicibus memoratis citari, quem causa principaliter contingebat, cùm principali quæstione decisa, causa ipsius C. quæ accessoria videbatur, per consequentiam sopiretur, maximè cùm ad defensionem causæ quæ publicè agebatur, si sibi præjudicari timebat, se potuerit obtulisse. Sed nec omnes quos quæstio mota contingit, ad examinationem evocantur ipsius, sicut in multis casibus est videri civilibus legibus comprehensis: quamquam ad cautelam & ex gratia speciali mandaverimus Archiepiscopo Magantinenfi ut citationis tenorem prædictæ nobili nuntiaret. Proposuit etiam procurator tuus non posse partem alteram allegare quòd attestations ultimæ post appellationem ad nos interpositam à judicibus fuerint inordinatè receptæ, cùm postmodum eorundem judicio se promiserit juramento interposito parituram, propter quòd renuntiasse appellationis beneficio videbatur. Contra quod pars adversa dicebat quòd sub conditione fuerat præstitum hujusmodi juramentum, nisi videlicet Regis nuntius propter hoc specialiter ad nostram præsentiam destinatus mandatum ex parte nostra contrarium reportaret. Restitutionem quoque à te petitam, à dicta sorore Regis impediri non posse dicebat, eo prætextu videlicet quòd auctore prætoris caperet possidere. Nam ex facto Episcopi, qui post appellationem ad nos legitimè interpositam inordinatè processerat, hujusmodi fuerat auctoritas usurpata. Sed nec consanguinitatis objectu per eam poterat restitutio impediri, cùm & Rex ipse hoc idem allegans minimè audiretur. Illud nihilominus frivolum esse dicebat quòd tu approbasse sententiam dicebaris, cùm per approbationem tuam sententia nequiverit robur sumere quæ irrita fuerat ipso jur.



Cum igitur super his & aliis utriusque propositis nobis nequiverit fieri plena fides super processu Pragensis Episcopi coram nobis lite legitime contestata, & quibusdam testibus super ipso pro parte Regis receptis, univ[er]sis exceptionibus salvis, de procuratorum utriusque partis assensu tam tibi quam parti adversæ dilationem usque ad festum sancti Martini primo venturum duximus concedendam; presentium tibi auctoritate mandantes quatinus, nisi forsitan interim inter vos honesta poterit concordia provenire, in eodem termino, quem tibi peremptorium assignamus, per responsales idoneos & sufficienter instructos super omnibus quæ spectant ad causam compareas coram nobis, ut per nos causa ipsa diligenter examinata, finem debitum sortiat. Datum Laterani Idibus Aprilis, pontificatus nostri anno tertio decimo.

*Scriptum est in eundem serè modum illustri Regi Boëmiae. Datum Laterani &c. ut in alia.*

*In eundem serè modum scriptum est nobili mulieri C. sorori Regis Ungariæ usque duximus concedendam. Unde memoratis Regi & nobili dedimus in mandatis quatinus, nisi forsitan interim inter vos &c. ut in alia in eundem serè modum usque finem debitum sortiat. Tibi quoque mandamus ut, si volueris, procuratorem ad eundem terminum pro te dirigas sufficienter instructum. Datum ut in alia.*

**RANVLPHO PRIORI**  
& conventui hospitalis sancti Thomæ  
martyris & beati Antonij Abbatis de  
porta Mileti de Cadomo tam presentibus  
quam futuris regularem vitam professis in  
perpetuum.

*Epist. 51.  
De confirma-  
tione privile-  
giorum.*

**R**eligiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuscumque temeritatis incurfus aut eos à proposito revocet, aut robur, quod absit, sacre religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris postulationibus clementer annuimus, & præfatum hospitale, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & presentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui secundum Deum & beati Augustini regulam in eodem loco institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem hospitale in presentiarum justè ac canonicè

possidet, aut in futuro concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum hospitale situm est, cum omnibus pertinentiis suis. De dono Willelmi Comitis de Magnavilla, dimidium modium frumenti, & dimidium ordei in suo molendino de Molineas. De dono Roberti de Harecort, unum sextarium frumenti apud Posteinie. De dono Thome Malfillaste, nemus suum de Roella & dimidium modium avenæ apud Cullie. De dono venerabilis fratris nostri R. Baiocensis Episcopi, pratum quod fuit Radulphi Leveel, & redditum quem inde percipiebat, videlicet quatuor sextarios frumenti. De dono Martini Fobert & Ricardi fratris sui, de assensu & voluntate Petronillæ & Nicolæ uxorum suarum, tres acras terre & dimidiam. De dono Rogerij de Amundevilla, octo acras & dimidiam & unam virgam terre in territorio de Borgelbu. Ex dono Willelmi de Oilie Archidiaconi Andegavensis, unum sextarium frumenti & duos sextarios ordei in molendino suo de Oilie. Ex dono Lohulidi de Flamanvill, sex solidos Turonenses in feudo Willelmi filij Rohais apud Aumarfil. Ex dono Ricardi filij Ricardi Henrici, decem libratas redditus in villa Cadomi acquisitione Willelmi de sancto Martino. Ex dono Rogerij filij Roberti Tioudi, dimidium modium ordei apud Soliers, & sex solidos Turonenses, & duos capones, duas gallinas, & viginti ova. Ex dono Simonis de Locheles, terras apud Broie ad dimidium modium frumenti. Ex dono Radulphi de Clinchamp & Hugonis fratris ejus, terras apud Rosel ad tredecim sextarios frumenti. Ex dono Ricardi Militis, apud Colomp, sex sextarios frumenti, & unam gallinam. Ex dono Ricardi de Berner, quinque sextarios ordei apud Columbelle. Ex dono Willelmi Morin, quinque acras terre & dimidiam apud Eschai. Ex dono Ivonis de Alemannia, sex sextarios frumenti, duas gallinas, & viginti ova, & quartam partem cujusdam molendini apud Maletot. Ex dono Reginaldi & Gaufridi Lesblaiers, quinquaginta tres solidos & quatuor denarios in vico Oxomensis. Ex dono Thomæ Graverenc, viginti solidos apud Vauceles. Ex dono Roberti Gouz, tres sextarios frumenti in molendino suo apud Wadum de



de Condeï. Ex dono Willelmi de Merlai, unam acram terræ & dimidiam apud Audrei. Ex dono Vualteri de Aignealil, tres minas frumenti & tres minas ordei in territorio Cadomenſi. Ex dono Simonis de Bueſvill. unum sextarium frumenti in molendinis de Bueſvill. Ex dono Maneri Selonis, duodecim acras terræ apud Feuge-roloes. Ex dono Roberti de Briucort, tres sextarios ordei in molendino de Babamvill. Ex dono Roberti Iugan, decem & octo acras terræ apud Capellam Engeuger. Ex dono Reginaldi de Barneres, duodecim ſolidos; duos capones, & triginta ova apud Bovealvill. Ex dono Ricardi de Audrie, tertiam partem terræ ſuæ apud Fonteni. Ex dono Hurtaudi, unam acram terræ apud Maletot. Ex dono Willelmi Bacun de Formignie, unam acram terræ apud Arthence. Terras & redditus quos Alanus Lebrer, Radulphus Pucras, & Willelmus Lavicelle, & fratres ipſius, domui veſtræ pietatis intuitu conceſſerunt. Sanè novalium veſtrorum quæ propriis manibus aut ſumptibus colitis, ſive de veſtrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos & abſolutos è ſeculo fugientes ad converſionem recipere & eos abſque contradicitione aliqua retinere. Prohibemus inſuper ut nulli fratrum veſtrorum poſt factam in hoſpitali prædicto profeſſionem ſis ſit ſine Prioris ſui licentia de eodem loco diſcedere. Diſcedentem verò abſque communium litterarum veſtrarum cautione nullus audeat retinere. Statuimus inſuper ut nulli liceat novas & indebitas conſuetudines aut exactiones vobis aut Capellis veſtris imponere, aut in vos vel domum ſive Capellas prædictas ſine manifèſta & rationabili cauſa excommunicationis vel interdicti ſententias promulgare. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis januis, excluſis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce divina officia celebrare. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Priore vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſurreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur niſi quem fratres communi conſenſu vel fratrum major pars conſilij ſanioris ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam providerint eligendum. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati qui ſe illic ſepeliri delibera-verint, niſi fortè excommunicati vel

Tom. II.

interdicti ſint, nullus obſiſtat. ſalva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam domum temerè perturbare aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur eorū pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate & dioceſani Episcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſeculariſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens &c. uſque diſtricte ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus &c. uſque præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen, Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidia Diaconi Cardinalis S.R.E. Cancellarij v 11 i. Idus Aprilis, Indictione decimatertia, incarnationis dominicæ anno milleſimo ducentefimo decimo, pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno tertio decimo.

## R. DE SOVREBI CLERICO.

C Vm Eccleſia Suvvellensis in proventibus & in Clericorum numero penuriam pateretur, venerabilis frater noſter Galfridus Eboracensis Archiepiſcopus ad ſupplendum defectum hujusmodi & cultum divini nominis ampliandum, cum conſenſu Capituli ejuſdem Eccleſiæ, de quadam magna præbenda in eadem Eccleſia tunc vacante duas præbendas inſtituit, duobus Clericis in perpetuum conferendas, quarum unam, ſcilicet Eccleſiam de Muſkeham cum pertinentiis ſuis, idem Archiepiſcopus dudum magiſtro T. de Diſce Clerico ſuo contulit, eoque illam poſtmodum reſignante, ipſam tibi liberaliter assignavit, quam poſtulasti tibi per ſedem apoſtolicam confirmari. Nos igitur tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, dictam præbendam cum communia pertinente ad ipſam, ſicut eam juſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrociniò communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. uſque incurſurum. Datum Laterani v. Idus Aprilis, pontificatus noſtri anno tertio decimo.

Epist. 12.  
Et confirmatur  
præbenda Ebo-  
racensis.





ALBERTO FERENTINATI  
Episcopo.Epist. 53.  
Conceditur  
q. idam locus  
pro construendo  
molendino.

Q Via te, sicut venerabilem fratrem, vinculo sinceræ caritatis amplectimur, in his quæ secundum Deum possumus prompta tibi volumus benignitate deferre. Quocirca, venerabilis in Christo frater, tuis precibus inclinati, locum qui dicitur Molendinum de Papa, cum omni jure nostro, ad construendum ibidem molendinum, tibi & duobus successoribus tuis titulo locationis sub annua pensione unius libræ ceræ concedimus, ita videlicet quod post decessum eorundem successorum tuorum locus ipse cum omni melioratione sua liberè ad Romanam Ecclesiam revertatur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ locationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani VII. Kalend. Maij, pontificatus nostri anno tertiodécimo.

NICIENSI EPISCOPO, ET  
Lirinensi claustrali & de Mogenis Prioribus Antipolitane diocesis.Epist. 54.  
Vt mulierem  
quandam ad  
maritum suum  
redire cogant.

A Ccedens olim ad apostolicam sedem R. de Fonte laicus sua nobis confectione monstravit quod cum Rixendam filiam Benedicti de Grassa Antipolitane diocesis duxisset legitimè in uxorem, & inter eos fuisset carnalis copula subsecuta, dictus B. in contrarium voluntate mutata, ipsum coram venerabili fratre nostro Antipolitano Episcopo traxit in causam, dictam filiam suam asserens sibi coactam nupsisse. Cujus dictus Episcopus favere cupiens voluntati, probationes ejusdem R. admittere recusavit, cum impetu proferens quod antedictæ mulieri nubendi alij licentiam concedebat. A quo gravamine idem vir ad sedem apostolicam appellavit, præfata inhibens mulieri ne alij viro se præsumeret copulare. Sed dictus pater eandem filiam suam clam, non in facie Ecclesiæ, nihilominus cuidam Bertrando nomine minus licitè copulavit. Quare venerabili fratri nostro Vigintimiliensi Episcopo & dilecto filio Abbati sancti Honorati & magistro R. rectori Ecclesiæ sancti Michaelis Antipolitane diocesis dedimus in mandatis ut inquisita super præmissis diligentius veritate, quod canonicum esset statuere procurarent, facientes quod statuerent per cen-

suram ecclesiasticam firmiter observari. Ad quorum ire præsentiam, sicut eorum transmissæ nobis litteræ continebant, pars mulieris sæpius citata contempfit. Accedens tandem post multum temporis intervallum & asserens mandatum apostolicum per suppressionem veritatis obtentum, proposuit mulierem eandem dicto R. cui coacta nupsit, minus legitimè copulatam, nec intervenisse legale copulam inter eos, inficiens & improbare contendens quod dictus Antipolitanus probationes ipsius R. admittere recusavit, & quod præcipit sententiam contra eum. Præfato igitur R. probationes super omnibus quæ ad obtinendum mandatum nostrum dixerat offerente, ipsi testes receperunt hinc inde. Et quoniam ad multas dilaciones quas dederant ad probandam, & ad unum peremptorium pars non venerat mulieris, cum vellent dicta testium publicare, procurator mulieris ipsius, qui venerat ad aliud peremptorium quod assignaverant, appellavit, literas arguens falsitatis, & bullam volens astruere, quia punctus deerat, esse falsam. Cùmque dicti judices appellationi ab eo interpositæ detulissent, eandem causam cum attestacionibus receptis ad nos sufficienter remiserunt instructam, festum beati Luca proximo præteritum utrique parti terminum præfigentes, quo cum ipsis nostro se conspectui præsentarent. Nos igitur auditis attestacionibus ipsis & plenius intellectis, quia nobis constitit per eandem mulierem ipsam in dictum virum suum præstitisse consensum, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus eandem, ut ad virum suum redeat & affectui ei adhæreat conjugali, patrem quoque ac matrem, ne consilium & auxilium ei præstent quò minus revertatur ad ipsum, monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogatis. Nullis litteris veritati & justitiæ præjudicantibus à sede apostolica impetratis. Quod si non omnes &c. tu, frater Episcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani VII. Kal. Maij, pontificatus nostri anno tertiodécimo.

MONACHIS SANCTI VLLANI,  
& ... Personæ Ecclesiæ sancti Dionysij  
de Ambasia.

C Vm inter vos ex parte una & Canonicos S. Florentini diocesis Turonensis ex altera super jure parrochiali ejusdem castri per utriusque partis procuratores in nostra præsentia quæstio verteretur, ad



hanc tandem concordiam spontanei de-  
 nerunt, ut videlicet dominus castri præ-  
 dicti cum familia sua, quam exhibet, Mi-  
 lites verò cum familiis illis quæ percipiunt  
 victum & vestitum ab eis quotidianum,  
 necnon omnes Clerici ejusdem castri cum  
 familiis suis, quas exhibent, præter illos  
 duntaxat sive Clericos sive laicos qui de  
 familia sancti Thomæ ac sancti Dionysij &  
 sancti Salvatoris esse noscuntur, Canoni-  
 cis memoratis & eorum Ecclesiæ de cete-  
 ro parrochiali sint jure subiecti; ipsi quo-  
 que Canonici in quindecim balis inferiùs  
 annotatis habeant decem & octo Balivos,  
 cum familiis eorum victum & vestitum  
 quotidianum percipientibus ab eisdem;  
 ita quod id nec minui valeat nec augeri.  
 Nomina verò Baliavorum & baliarum sunt  
 ista. Præpositura castri, pedagiaria, pon-  
 tonaria, annonaria, præpositura varannæ,  
 præpositura Iohannis de Ambasia, præpo-  
 situra Peronellæ de Vindocino, villicus  
 domini de Ncreio, præpositura Bertran-  
 ni Militis, carpentaria Domini Ambasiæ,  
 calderaria Domini, bucheria Domini, ex-  
 clusaria, tabernaria & forestaria. Verùm  
 in tribus ultimò nominatis sex habere de-  
 bebunt, & unum in qualibet præmissarum.  
 Sanè corpora parrochianorum suorum in  
 cimiterio Ecclesiæ sancti Dionysij, quod  
 tam vobis quàm præfatis Canonici est  
 commune, de cetero tumulabuntur à Ca-  
 nonicis memoratis, nisi aliàs decedentes  
 elegerint sepulturam. Et eadem corpora  
 priùs per eos in præfatam sancti Dionysij  
 Ecclesiam inferentur, & Missarum officii,  
 si quidem tempus fuerit celebrandi,  
 à monachis vel Presbytero celebratis, ob-  
 latio ad monachos & Presbyterum devol-  
 vetur. quòd si tempus non fuerit celebra-  
 di, hujusmodi corpora deferri ad sepultu-  
 ram ab Ecclesia memorata debebunt. Re-  
 liquum autem officium ad sepulturam per-  
 tinens, pro sui dignitate conventus cele-  
 brabunt Canonici antedicti, quod non so-  
 lummodo de parrochianis eorum statutum  
 est esse servandum, sed etiam de omnibus  
 aliis ad quorum exequias in Ecclesia sancti  
 Dionysij celebrandas fuerint evocati.  
 Chrisma verò & oleum sanctum ab Eccle-  
 sia ipsa recipient simul & semel in anno.  
 De feudatariis insuper est statutum ut qui-  
 cunque ipsorum habuerit plura feuda vel  
 unum, etsi plura integra feuda ad plures  
 personas devenerint, quicunque habuerit  
 integrum, cum omni familia sua, quam  
 exhibet, si verò integrum feudum in plu-  
 res fuerit divisum, is qui partem te-

Tom. II.

nuerit principalem, Ecclesiæ sancti Flo-  
 rentini parrochianus existet. Reliquos au-  
 tem omnes Ecclesia sancti Dionysij obtine-  
 bit. Nos igitur concordiam approbantes  
 eandem, ipsam auctoritate apostolica con-  
 firmamus & præsentis scripti patrocínio  
 comunimus. Nulli ergo omnino homi-  
 num liceat hanc paginam nostræ confir-  
 mationis infringere vel ei ausu temerariò  
 contraire. Si quis autem &c. usque incurfu-  
 rum. Datum Laterani decimo Kal. Maij,  
 pontificatus nostri anno tertio decimo.

CANONICIS SANCTI  
 Florentini.

Cum inter vos ex parte una & mona-  
 chos sancti Iuliani ac . . . Personam Ec-  
 clesiæ sancti Dionysij de Ambasia diocesis  
 Turonensis ex altera &c. ut in alia usque  
 esse noscuntur, vobis & Ecclesiæ vestræ de  
 cetero parrochiali sint jure subiecti. Præ-  
 terea vos in quindecim balis inferiùs an-  
 notatis habeatis decem & octo Balivos &c.  
 ut in alia usque ultimò nominatis sex habe-  
 re debebitis, & unum in qualibet præmis-  
 sarum. Sanè corpora parrochianorum ve-  
 strorum in cimiterio Ecclesiæ sancti Dio-  
 nysij, quod tam vobis quàm Capellano  
 & monachis est commune, de cetero tum-  
 ulabuntur à vobis, nisi aliàs decedentes  
 elegerint sepulturam, & eadem corpora  
 priùs per vos in præfatam sancti Dionysij  
 Ecclesiam inferentur &c. ut in alia usque  
 pertinens pro vestri dignitate conventus  
 celebrabitur. Quod non solummodo de  
 parrochianis vestris statutum est &c. ut in  
 alia usque celebrandas fueritis evocati.  
 Chrisma verò & oleum sanctum ab eadem  
 recipietis Ecclesia simul & semel in anno.  
 De feudatariis insuper est statutum &c.  
 ut in alia usque in finem per totum. Datum  
 similiter ut in alia per totum.

Epist. 56.  
 Super eodem.

EPISCOPO, ET MAGISTRO  
 Flo. Archidiacono Zamorensi, & Abbati  
 de Morerola diocesis Zamorensis.

Grove gerimus & indignum quòd  
 cum venerabilis frater noster Portu-  
 galensis Episcopus, post diutinas persecu-  
 tionis angustias quas à carissimo in Christo  
 filio nostro illustri Rege Portugaliensi &  
 ejus noscitur sustinuisse ministris, evasis  
 demum fugæ præsidio custodiis violentis,  
 bonisque suis, non solum ecclesiasticis, ve-  
 rùm etiam patrimonialibus, derelictis,  
 compulsus sit pariter cum Decano suo  
 & aliis, licet paucis, tribulationis propriæ  
 participibus, pro commissæ sibi Ecclesiæ

Epist. 57.  
 Committit in-  
 quisitionem  
 super excessi-  
 bus Canonico-  
 rum Portuga-  
 lensium.

Iii ij



libertate, ad sedem apostolicam confu-  
gere quasi nudus, Canonici Portugalesis  
Ecclesie, quos ejus, utpote boni patris,  
oppressionibus compati decuisset, non so-  
lum filialis compassionis dicuntur ei sub-  
traxisse solatium, quin immo tanto nocen-  
tiores aliis quanto pejus familiaris solet læ-  
dere inimicus, sciviendi adversus ipsum  
temeritate sua præbuisse videntur extra-  
neis incentivum, dum tam ipsi quam Ec-  
clesie memoratæ portionarij excommuni-  
cationi subiecti divina non erubuerunt of-  
ficia celebrare, contempto temerè inter-  
dicto primò vel secundò per eundem Epif-  
copum promulgato, super quo non rela-  
xando ad sedem fuerat apostolicam appel-  
latum, & perjurio nihilominus vilipenso  
quod idem Canonici dinoscuntur circa  
præfens negotium incurrisse. Nolentes igi-  
tur tantam præsumptionis audaciam relin-  
quere incorrectam, discretioni vestræ per  
apostolica scripta mandamus & districtè  
præcipimus quòd inquisita & cognita ve-  
ritate, si rem inveneritis ita esse, Canoni-  
cos & portionarios memoratos sublato cu-  
juslibet contradictionis & appellationis ob-  
staculo beneficiis ecclesiasticis & officiis  
spolietis, nisi forsan ad interventum &  
consilium præfati Episcopi temperandum  
dixeritis hujus canonicæ disciplinæ rigo-  
rem. Volumus insuper & præcipimus ut  
circa omnia quæ præmissa sunt, tam super  
principali quam super incidenti appella-  
tione postposita procedatis. Quòd si non  
omnes &c. tu ea, frater Episcope, cum  
eorum altero &c. Datum Laterani III.  
Idus Maij, anno tertio decimo.

## BURGENSI EPISCOPO.

Epist. 18.  
De libertate  
monasterij On-  
nienfis.  
Vide infra epist.  
59. & 69.

**O**Rta inter te & monasterium Onien-  
se super statu ipsius monasterij quæ-  
stione, cum venerabilis frater noster Se-  
gobienfis Episcopus & dilectus filius Pa-  
lentinus electus eam de nostro examinaf-  
sent mandato, ipsamque sufficienter ins-  
tructam ad nostrum remisissent examen,  
nostandem instrumentis, attestacionibus,  
confessionibus, & allegationibus diligen-  
ter auditis & perspicaciter intellectis, de  
communi fratrum nostrorum consilio te  
ac L. monacho procuratore prædicti mo-  
nasterij consensum præbentibus, ita duxi-  
mus providendum ut Burgenfis Episcopus  
singulis annis semel ad idem monasterium  
causa visitationis accedat, ubi devotè re-  
ceptus, & per diem unum honestè de bo-  
nis ipsius monasterij procuratus, Capitu-  
lum intret, & habito ad Abbatem & fra-

tres exhortationis sermone, de statu ejus-  
dem diligenter inquirat, ac super his quæ  
in eo reformanda vel ordinanda cognove-  
rit, Abbas Episcopi salubre consilium stu-  
deat adimplere; si verò infra octo dies il-  
lud exequi non curaverit, totius negotij  
veritatem idem Episcopus Romano Ponti-  
fici per litteras suas studeat fideliter inti-  
mare. Ipse tamen nec in Abbatem nec in  
conventum excommunicationis vel sus-  
pensionis aut interdicti sententiam hac vel  
alia occasione inconsulto Romano Ponti-  
fice ferre præsumat; sed mandatum ipsius  
Romani Pontificis expectetur, ut in eo-  
dem negotio juxta quod ipse mandaverit  
procedatur. Et si Abbas fuerit inventus  
culpabilis super eo quòd Episcopi consi-  
lium non admisit, satisfaciat ei de mode-  
ratis expensis quas propter hoc eum fecisse  
constiterit nuntium ad sedem apostoli-  
cam destinando. Cum autem post conse-  
cracionem suam prima vice Burgenfis Epif-  
copus ad monasterium ipsum accesserit,  
recipiatur ab Abbate ac monachis cum  
processione solemnè, & si voluerit, cele-  
bret ibi Missam. Quotiens etiam invitatus  
accesserit pro exhibendis ecclesiasticis sa-  
cramentis, procuretur ab eis; ita quòd  
nunquam numerum personarum & eve-  
ctionum excedat in Lateranensi Concilio  
diffinitum. Omnia siquidem ecclesiastica  
sacramenta, quotiens indigerint, ab eo-  
dem & non ab alio Episcopo exigant & re-  
cipiant; dummodo gratiam apostolicæ se-  
dis habuerit, & ea gratis voluerit exhibe-  
re. Alioquin liceat illis quemcumque ma-  
luerint catholicum adire Pontificem, qui  
ea sibi apostolica fretus auctoritate conce-  
dat. Onienfis autem electus à Burgenfi  
Episcopo benedictionem reverenter expo-  
scat, quam ipse illi gratanter impendat,  
difficultatem aut moram nullatenus inge-  
rendo; nisi forsan ex publica fama vel ma-  
nifesta causa seu denuntiatione canonica  
rationabile quid obsistat. Et tunc etiam  
Romanus Pontifex consulatur, & ipsius  
beneplacitum expectetur. Ita quòd si con-  
stiterit Episcopum fuisse culpabilem super  
eo quòd benedictionem impendere noluis-  
set electo, justas ei refundat expensas  
quas fecisse probabitur sedem apostolicam  
consulendo. Cum autem ab eo fuerit be-  
nedictus, reverentiam ei super his tantum-  
modo quæ præscripta sunt repromittat,  
professione hujusmodi super altare in scrip-  
tis oblata. In ceteris autem præfatum mo-  
nasterium plena gaudeat libertate. Ne igi-  
tur quod à nobis pro parte tam Burgenfis



Ecclesiæ quàm monasterij Oniensis salubriter est provisum, occasione qualibet in posterum possit infringi, præsentium auctoritate statuimus ut contra præscriptam formam nulla summorum Pontificum privilegia vel secularium Principum scripta, nulla denique munimenta vel argumenta valeant prævalere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ provisionis & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani x. Kal. Maij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

ZAMORENSI ET LEGIONENSI  
Episcopis.

Epif. 19.  
De caleni ec.  
Tit. 118. 104.

Scitata super diversis articulis inter venerabilem fratrem nostrum Burgensem Episcopum & Oniense monasterium quæstione, cum venerabilis frater noster Segobiensis Episcopus & dilectus filius T. Palentinus electus, quibus auctoritate nostra dicta fuit causa commissa, eam sufficienter instructam ad nostram præsentiam remisissent, nos eidem Episcopo & L. monacho monasterij procuratori, qui propter hoc ad sedem apostolicam venerant, audientiam concessimus liberam & benignam. Qui cum cœpissent principaliter litigare super statu monasterij memorati, quod ad se de jure communi sperare dictus Episcopus proponebat, utpote in sua diocesi constitutum, cujus juris usum Burgensem Ecclesiam longis retroactis temporibus habuisse firmabat, & ex parte monasterij diceretur illud per Principes seculares & Romanos Pontifices ab antiquo libertate donatum, & ipsum longissimo tempore usum fuisse plenaria libertate, nos auditis utrinque propositis, de voluntate partium demum ex providentia inter eas duximus componendum; prout in aliis nostris litteris super hoc confectis plenius continetur. Postmodum verò partibus super subjectione ac libertate membrorum ejusdem loci, monasteriorum videlicet, capellarum, cellarum, & prioratum, persequentibus quæstionem, quatuor sibi dictus Episcopus in præfatis locis ad se de jure communi spectantibus, ut dicebat, cujus juris usum habuerat ab antiquo, specialiter vendicabat, eorundem locorum Clericos asserendo teneri ad Episcoporum, Archidiaconorum, & Archipresbyterorum Burgenfium accedere synodos, ex-

communicationis vel interdicti servare sententias promulgatas ab eis, procuraciones annuas exhibere, ac singulos aureos solvere Burgenfi Episcopo noviter substituto; ad intentionem propriam roborandam super primis tribus articulis jus commune, secundum quod dictos Clericos, sicut & alios suæ diocesis, ad prædicta teneri dicebat, ac juris ipsius usum liberum ab antiquo, & super quarto antiquam & approbatam consuetudinem allegando. De quibus omnibus per depositiones testium fidem factam esse dicebat. Verum pars altera proposuit ex adverso supradicti monasterij membra, sicut & ipsum cœnobium, ab antiquo fuisse secularium Principum & Romanorum Pontificum Urbani II. Paschalis II. Eugenij III. & Alexandri III. privilegia libertate donata, & longis retroactis temporibus hujusmodi fuisse libertate gavisæ, sicut per ipsa privilegia exhibitæ coram nobis, ac instrumentum Victoris quondam Burgenfis Episcopi, & suorum depositiones testium manifestè constare dicebat. Nos igitur auditis & intellectis quæ utraque pars proposuit coram nobis, super quatuor præmissis capitulis monasterium Oniense de consilio fratrum nostrorum justitia condemnavimus exigente. Sententia verò lata procurator præfatus ad probandam præscriptionem, tam super quatuor articulis prænotatis, quàm etiam super quibusdam decimis post transactionem acquisitis à monasterio, Ecclesiis & colonis ipsius ex Episcopi parte petitis, quarum controversiam volebamus sententiæ calculo terminare, & in qua fuerat coram iudicibus supradictis conclusum, restitutionem in integrum nomine monasterij postulavit. Et cum super hoc coram nobis fuisset aliquandiu litigatum, nos deliberatione præhabita, restitutionem in integrum ad præscriptionem probandam, tam super quatuor articulis prænotatis, quàm etiam super controversia decimarum, eidem procuratori nomine monasterij duximus indulgendam; tibi, frater Zamorensis, & dilectis filiis magistris Mauricio Archidiacono Toletano & Michaëli Canonico Segobiensi dantes nostris litteris in mandatis ut recipiatis testes quos pars monasterij ad probandam præscriptionem legitimam super quatuor articulis sæpèdictis & super capitulo decimarum, vel etiam Episcopus ad interruptionem probandam duxerit producendos; & si de partium voluntate processerit, causam ipsam appellatione remota sine debito terminetis; alioquin



remittatis eandem ad nos sufficienter instructam, præsigentes partibus terminum competentem quo nostro se conspectui præsentent sententiam dante Domino recepturæ. Ne verò per excogitatum malitiam, sicut ex quibusdam præsumptionibus pluribus videbatur, effectum sententiæ in damnum Episcopi contingeret impediri, neve monasterium per executionem sententiæ propter ipsas suspiciones incurreret detrimentum, nos æquitate pensata ita duximus providendum, ut ante omnia supradicta sententia à nobis prolata per vos executioni mandetur. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus sententiam ipsam sublato appellationis obstaculo executioni mandantes, faciatis eandem inviolabiliter observari, contradictores per censuram ecclesiasticam compescentes. Quòd si non ambo his exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exequatur. Datum Laterani viii. Kalen. Maij, pontificatus nostri anno tertiodecimo.

ZAMORENSI EPISCOPO,  
& magistris Mauricio Archidiacono Tolitano & Michaeli Canonico Segobienfi.

Epist. 60.  
De eadem re.  
Cap. Sulcitata.  
De in iur. restituitur.

Sulcitata super diversis articulis &c. in eundem modum ut in alia per totam usque duximus indulgendam. Quocirca præsentium vobis auctoritate mandamus quatinus recipiatis testes quos pars monasterij ad probandam præscriptionem legitimam &c. ut in alia usque à nobis prolata sublato appellationis obstaculo executioni mandetur, cuius executionem tibi, frater Zamorensis, & venerabili fratri nostro Legionensi Episcopo duximus committendam. Volumus nihilominus & mandamus ut ab Episcopo recipiatis idoneam cautionem quòd si monasterium in causa ipsa per sententiam prævaluerit, uniuersa quæ medio tempore ipsius sententiæ occasione percepit monasterio restituat memorato. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum ut in alia per totum.

E I S D E M.

Epist. 61.  
De negotio Cappelle S. Mariæ de castro Soris.

Cum in causa quæ inter Burgensem Ecclesiam & Clericos sanctæ Mariæ de castro Soris super quibusdam Ecclesiis & rebus aliis vertitur, ad dilectum filium Abbatem de Retorta & Priorem de Corubiis fuerint à sede apostolica litteræ impetratæ, ipsi reputantes venerabilem fratrem nostrum Burgensem Episcopum contumacem, in rerum petitarum possessio-

nem causa rei servandæ partem induxerunt adversam. Verum cum super eorundem processu, quem memoratus Episcopus, utpote post appellationem ad nos legitime interpositam attentatum, revocari petebat, inter ipsum & . . partis adversæ procuratorem fuisset in nostra præsentia diutius litigatum, taliter fuit demum à nobis de ipsorum voluntate provisum, ut tam super dictarum rerum omnium possessione quam etiam fructibus, quos nunc possunt dicti Clerici restituere, præfato Episcopo restituis, de restituendis aliis, quam citò se facultas obtulerit, idoneam exponant dicti Clerici cautionem; ad quod eos, si necesse fuerit, per vos volumus & mandamus, appellatione remota, ecclesiastica censura compelli. Postmodum autem Episcopus petiit coram nobis ut Clericos ejusdem Ecclesiæ, qui post interdicti ab eodem Episcopo & excommunicationis sententias à Palentino electo & suis conjudicibus delegatis à nobis propter eorum contumaciam rationabiliter promulgatas divina præsumperant officia celebrare præfatis sententiis vilipensis, pœna dignaremur canonica castigare, ac quorundam eorum corpora faceremus de cimiterio ecclesiastico exhumari, quæ interim fuerant tutulata. Procurator verò prædictus tam super libertate liberè sibi eligendi prælatum quam etiam super tertiis ipsius Ecclesiæ, medietate domorum, molendinorum, vinearum, terrarum, & hortorum ad ipsam Ecclesiam in eodem castro spectantium, & Ecclesiarum ac terrarum ejusdem castri & circumadjacentium heremitarum, item sancti Nicolai, sancti Dominici, sanctæ Cæciliæ, sancti Iacobi, sancti Stephani, sancti Iohannis, sancti Michaelis, & sanctæ Eulaliæ Ecclesiarum & heremitarum circumadjacentium eis, rursum sancti Michaelis de Tavanera, sancti Stephani de Castriello, sanctæ Mariæ de Villafilos, sancti Martini & sancti Andreæ Ecclesiarum, cum adjacentibus eis heremitoris universis, terrarum quoque ac vinearum & molendinorum medietatis & de Arnelas & de Palatios & de Fitero Ecclesiarum, necnon & de Pontefitero, & de Feneiolsa, & Villæ viridis, & de Alcobella, & sancti Cypriani Ecclesiarum, ac heremitarum omnium circumadjacentium eis, procuratorum quoque & obedientiarum & interdictorum de Valbonella, de Fonte Lefina, & de Valvinchera, & de Valvas Ecclesiarum, & medietatis de solaribus, hortis, terris, vineis, molendinis Ecclesiarum



de villa Serigo, & circumadjacentium heremitarum, de Villimara & de Villaquiran Ecclesiarum, terrarum & vinearum Ecclesiarum de Valdemoro, cum adjacentibus eis heremitoriis universis, de Quintanella quoque & de Fontan, de Castellanos & de Villa Aios Ecclesiarum, medietatis insuper de solaribus, terris, hortis, vineis, & molendinis Ecclesiarum de Fanos, & de Fenestrofa, cum heremitorio, & de Pedrofa, cum circumadjacentibus heremitoriis sanctae Eugeniae & sancti Iohannis de Piverga Ecclesiarum, ac instituendi Praelatos & Archipresbyteros in eisdem, & hereditatis eujusdam apud Ormaza restitutionem humiliter postulavit. Petit quoque ut quasdam res mobiles, scilicet thuribulum & scyphum argentea, mulam & mulum, centum oves, & tria juga boum cum apparatus suis, duodecim porcos, & sex modios panis, dolium vini, gallinarum quoque & anserum, ac valentiam annonarum quae praedictus Burgenfis Episcopus per tres menses in quindecim equitaturis expendit, tapeta duo, linteamina tria, & totidem pulvinaria, mantas tres, culcitram unam, mantilia quatuor, fogam carralem de corio, ferrum caldararum, acetrum, tres azados, totidem azadas, quatuor cistas scutellis plenas, quatuor fulchra, & auricularia tria, coopertorium unum, necnon & lectum de corio, cuppam de Villa Aios ad villam de Silos tunc temporis deportatam, duas cuppas alias de civitate Burgenfi ablatas, & aliam venditam in Levis, scamna tria, carrum ferratum, quibus omnibus pars sua spoliata fuerat, ei restitui mandavimus. Adjecit insuper quod dictus Burgenfis Episcopus claves Sacristiae abstulit violenter, codicemque privilegiorum ablatum non reddidit donec ea quae contra ipsum & suam Ecclesiam in eo continebantur abrafit; quaedam nihilominus detinens quae delegati a nobis iudices sub excommunicationis poena restitui praecerunt. Quae omnia sibi procurator praedictus cum fructibus perceptis ex eis restitui postulabat, & super his satisfactionem sibi congruam exhiberi. Lite igitur coram nobis super praemissis legitime contestata, quia super utrinque propositis nobis non potuit fieri plena fides, causam ipsam de ipsorum Episcopi & procuratoris assensu vobis duximus committendam, per apostolica vobis scripta mandantes quatinus absolutis clericis eujusdem Ecclesiae ad cautelam, audiatis causam, & eandem, si de partium voluntate processerit, appellatio-

ne remota sine debito terminetis, facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Alioquin ipsam sufficienter instructam ad nostram praesentiam remittatis, praesigentes partibus terminum competentem quo se nostro conspectui repraesentent justam auctore Domino sententiam recepturam. Testes autem qui ab utraque parte fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram eandem appellatione remota cogatis veritati testimonium perhibere. Nullis litteris obstantibus praeter assensum partium a sede apostolica impetratis. Quod si non omnes his exequendis &c. duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Romae apud sanctum Petrum quarto Kal. Maij, anno tertio decimo.

## E I S D E M.

**B**urgenfi Capitulo dudum ad nos suam querimoniam destinante quod monasterium sancti Iohannis de Ortega ad Burgensem Ecclesiam pertinebat, cui G. Martini sacerdos & quidam alij debitam recusabant obedientiam exhibere, violenter ipsum monasterium detinentes, nos bonae memoriae Episcopo & dilectis filiis Archidiacono & Thesaurario Palentinis commisimus causam ipsam. Coram quibus P. Iohannis Burgenfis Ecclesiae procurator contra Petrum Bartholomaei, Petrum Iohannis, Dominicum Martini, Iohannem & Gundisaluum, singulariter videlicet contra quemlibet, suam exeruit quaestionem; & possessorium iudicium intendendo, proposuit ab eisdem violentiam Burgenfi Ecclesiae fuisse illatam, restitutionem portionis unius Canonici petens a quolibet praedictorum; postulans nihilominus ut expellerentur a monasterio memorato, utpote violenter intrusi, & propter inobedientiae vitium poena canonica punirentur. E contra praedicti Canonici prorsus inficientes se aliquam Burgenfi Ecclesiae violentiam intulisse aut extitisse inobedientes eidem aliquatenus vel rebelles, dixerunt quod cum essent Canonici regulares, nihil penitus possidere poterant vel agere seu etiam respondere absque sui Prioris licentia & mandato. Adjecerunt insuper quod cum divisae non essent in praefata sancti Iohannis Ecclesia portiones, ipsi, cum nihil certum penitus possiderent, etiam si essent Clerici seculares, ad restituendam aliquam portionem non poterant condemnari, nec a praefata Ecclesia supra praedicta occasione depelli. Iudices vero

Epist. 61.  
De causa monasterij de Ortega.



utriusque partis attestationibus & allegationibus diligenter inspectis, in tribus primis capitalis, super quibus fuerat possessorium intentatum, antefatos quinque Canonicos absoluerunt, condemnantes eisdem ad canonicam obedientiam Burgenfi Episcopo exhibendam. A qua sententia cum Burgenfis Episcopus appellasset, nos venerabili fratri nostro Olcensi Episcopo & dilectis filiis Tirafonensi Decano & Praeposito Iaccensi dedimus in mandatis ut in appellationis causa legitime procedentes, eandem sententiam sicut iustum esset confirmare vel infirmare curarent. Qui utriusque partis confessionibus & rationibus intellectis, & advertentes supradictas petitiones ex parte Burgenfis Ecclesie contra praefatos Clericos nimis inepte ac irracionabiliter fuisse conceptas, antedictam sententiam confirmarunt, verba in eadem expressa tenori suae sententiae annexentes: qui sententia in scriptis redacta, & in eisdem ferie annis incarnationis dominicae annotatis, huiusmodi clausulam subjecerunt: *Praeterea de illata Burgenfi Ecclesiae violentia, & interdicto à praedictis quinque Clericis non servato, ac expensis à procuratore Clericorum de Ortega petitis, reservamus nobis licentiam cognoscendi.* Cum autem nuper venerabilis frater noster Burgenfis Episcopus & supradictorum Clericorum procurator in nostra praesentia super praemissis aliquandiu litigassent, nos utrinque propositis intellectis, sententiam ultimorum iudicium in eo duximus sententialiter confirmandam in quo supradictorum iudicium dinoscuntur sententiam confirmasse. In eo verò quòd jam lata sententia sibi licentiam cognoscendi super quibusdam articulis reservarunt, dictum eorum decrevimus irritum & inane. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus supradictam sententiam auctoritate apostolica confirmatam faciatis per censuram ecclesiasticam appellatione remota inviolabiliter observari. Quia verò super libera administratione monasterij memorati & rebus eiusdem, quibus Burgensem Ecclesiam dicebat Episcopus spoliata, & super fructibus & rebus aliis quas Canonici ab eodem Episcopo repetebant, lis coram nobis fuit solemniter contestata, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus recipiatis testes quos utraque pars duxerit producendos, & causam ipsam, si de partium voluntate procefferit, sublato appellationis obstaculo sine debito terminetis, facientes quod decreveritis per

censuram ecclesiasticam firmiter observari. Alioquin eandem ad nos remittatis sufficienter instructam, praesigentes partibus terminum competentem quo nostro se conspectui repraesentent sententiam clante Domino receptura. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram eandem appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Nullis litteris obstantibus praeter assensum partium à sede apostolica impetratis. Quòd si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum &c. Datum Romae apud sanctum Petrum 1 v. Kal. Maij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

ARCHIEPISCOPO ET SUFFRAGANEIS  
Ecclesiae Narbonensis.

**C**um talis esse debeat ars eorum quibus regendae animae committuntur ut non solum à dominico grege subductas sollicitudine pastoralis reducere, verum etiam reductas ad ipsum paternam in eo studeant mansuetudine confovere, proculdubio nobis & vobis est sollicitè providendum ut dilecti filij Durandus de Olca & Guillelmus de sancto Antonino cum sociis suis reconciliatis ecclesiasticae unitati taliter foveantur in ipso quòd cum ipsi se letabuntur ibidem invenire favorem speratae dulcedinis, alij eorum inducantur exemplo errorem suae deserere cecitatis. Quapropter fraternitatem vestram monemus attentius & hortamur, per apostolica vobis scripta praecipiendo mandantes quatinus ipsos, procedentes secundum Deum, caritative tractantes, non permittatis eos aut illos qui suum ipsis intuitu caritatis impenderint beneficium in vestris diocesis constitutos huius occasionis praetextu à quoquam temerè molestari, contradictores ecclesiastica censura appellatione postposita compescendo. Quòd si non omnes &c. singuli vestrum in diocesi sua ea nihilominus exequantur. Datum Laterani 1 v. Idus Maij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

*In eundem modum scriptum est Archiepiscopo & suffraganeis Ecclesiae Tarraconensis. Datum ut in alia per totum. In eundem modum scriptum est Archiepiscopo Mediolanensi & suffraganeis eius. Datum ut in alia per totum.*



PRIORI



PRIORI ET CAPITULO  
beate Mariæ de Salis Bituricensis.

**S**Olet annuere sedes apostolica piis votis, & honestis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Sanè, sicut ex tenore vestrarum litterarum accepimus, vos ad dissensionis materiam amputandam, quæ pro donationibus præbendarum Ecclesiæ vestræ sæpius emergebat, de assensu venerabilis fratris nostri Guillelmi Bituricensis Archiepiscopi communiter statuistis quòd postquam Ecclesiæ vestræ præbendæ ad duodenarium devenerint numerum, qui per ipsum Archiepiscopum & vos etiam in vestra est Ecclesia institutus, præbendas quæ vacaverint Bituricensis Archiepiscopus, qui pro tempore fuerit, personis quibus voluerit secundùm Deum conferat & assignet, ita quòd is qui ab eodem fuerit institutus, Priori obedientiam faciat, & circa eum Prior correctionem habeat, quemadmodum circa tales habere hæcenus consuevit. In hominibus verò, terris Ecclesiæ, ac omnibus aliis, Prior & Capitulum debitam jurisdictionem obtineant, & hæcenus consuetam. Vacante verò Bituricensi Ecclesia, si quam in Ecclesia vestra præbendam vacare contigerit, illam absque contradictione cujusquam conferat solus Prior. Cedente verò vel decedente Priore ipsius Ecclesiæ, Canonici ejusdem loci liberam eligendi Priorem habeant facultatem, & illa in hoc articulo gaudeant libertate qua Ecclesiæ aliæ in Bituria possite gaudere noscuntur. Hoc etiam constitutum sacrosanctis tactis evangeliiis servaturos vos in perpetuum promissistis. Nos igitur vestris precibus inclinati, statutum ipsum, sicut piè ac providè factum est, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Salvo in omnibus apostolicæ sedis mandato. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani VII. Idus Aprilis, anno tertio decimo.

ILLVSTRI REGI  
Danorum.

**Q**uòd orthodoxæ fidei zelo successus ad laudem divini nominis & Christianæ religionis honorem signo crucis assumpto, ad reprimendam feritatem incredulæ nationis regalis exerere decrevistis gladium potestatis, pium devotionis tuæ propositum in Domino commendamus; illudque favoris apostolici gratia profestom. II.

quentes, personam & regnum tuum cum omnibus bonis tuis sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, statuentes ut quando vacaveris operi hujusmodi pietatis, integra maneat, & à cujuslibet temeritatis incurfu quieta consistant. Verùm tuam regalem prudentiam commonemus ut ita providè tibi & tuis caveas undecunque, ne, quod absit, sub nostræ protectionis prætextu quamlibet te contingat sustinere jacturam. Datum Laterani Nonis Maij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

ILLVSTRI REGINÆ  
Francorum.

**S**uper amaritudine in qua es paterno tibi compatientes affectu, serenitatem tuam consolando monemus ut quæ alios cum Rege consorte tuo per matrimonialem ipsius copulam accessisti rectora, veneranda Regina tui, te regas in imminetis pugnæ molestia, per quam Deus tuam voluit examinare virtutem; sic in omnibus quæ adversa videntur & dura te formans ut plus ex formidine mentis ea quàm ex necessitatis instantia perferendo, non tam pareas quàm super his assentias voluntati divinæ, nec unquam tristis excipiens quod acciderit contra votum, tributum tuum hilaris, non invita, persolvas; attendens quòd universa quæ in miseriæ hujus mundo à quocunque penduntur, quasi quædam necessaria sunt humanæ vitæ tributa, quorum immunitatem nemo poterit cum effectu vel petere vel sperare. Quapropter, carissima in Christo filia, de tua te consolare fortuna, & animum induendo virilem, ab ipsius constantia non recedas; ut quasi de proprio fato conquesta, illud tibi gemas accidere quod multis indignioribus non videris evenire. Cùm enim sine adversario virtus marceat, quæ quanta sit, aut quid valeat, tunc apparet cùm illam patientia manifestat, in exaggerationem doloris nequaquam est pervertendum quod verius potest ad consolationis materiam imputari. Pater quippe cælestis carnalium more parentum, non educantium filios in delictis, quos intendunt ad virtutem componere, te per hæc voluit experiri, & sibi, non tamquam delicatam, sed sicut electam filiam præparare. Quæ de re periculosis reputans quòd in reprobis alitur audacia per licentiam quàm quòd virtus per disciplinam proficit in electis, patientiam tuam feras humiliter exerceri, & quia patientibus patienter passio non est pati, sic æquanimitèr sustineas universa quòd ille in cujus

Epist. 66.  
De causa divortij.  
Vide supra lib.  
10. epist. 176.  
lib. 11. epist.  
180. 181. 182.  
183.



manu cor Regis est, & quocunque voluerit vertet illud, humilitatis tuæ merito provocatus, non solum adversitatis causa submota, conciliando tibi animum viri tui, tuam remuneret patientiam, verum etiam gratia sui [spiritus,] qui verus sponsus est fidelium animarum, expectationis tuæ angustiam recompenset; secunda de nobis quod in quibus oportuerit & decuerit, nequaquam tibi suffragium favoris apostolici subtrahemus. Datum ut in alia per totum.

## EBORACENSI ARCHIEPISCOPO.

Epist. 67.  
De negotio Eboracensi.  
Vide lib. 11.  
Epist. 87. &  
Matth. Paris  
ad. an. 1167.

**D**omus Domini comedit nos tunc zelus & igne illo succendimur vehementer quem filius hominis mittens in terris voluit ut arderet cum hi contra ecclesiasticam libertatem insurgunt qui, si se recolerent, ut deberent, à Domino suscepisse ad malefactorum vindictam gladij potestatem, illam deberent pro viribus defendere, ut passeret spirituales videlicet nificarent in eos velut in cedros Libani plantatos à Domino, & turtur nidum ubi suos pullos reponeret inveniret. Sanè gravis ex parte tua nobis est oblata querela quod cum Iohannes Rex Angliæ ab Ecclesiis & domibus elemosynariis Eboracensis provincie tertiam decimam disposuisset recipere, tu id presentiam, pro ecclesiastica libertate tuenda apostolicam appellasti, te ac tua & universos ejusdem provincie Clericos nostre protectioni supponens. Verum Rex ipse à proposito quod preconcepit non recedens, non solum de demanio tuo & à te tenentibus, sed etiam à religiosis & plerisque Clericis Eboracensis provincie tertiam decimam proventuum eorundem extorsit contra ecclesiasticam libertatem. Cumque tu, hæc ferre non prevalens, recessisses de partibus Anglicanis, ad nostram presentiam accessurus, idem Rex te ac tuos temporalibus mobilibus & immobilibus spolians, jurisdictionem tuam circa spiritualia multipliciter juxta suæ voluntatis arbitrium impedivit, & possessiones & nemora tua in grave præjudicium Eboracensis Ecclesie distrahi faciens, in plurimis aliis tibi & tuis injuriosus extitit admodum & molestus. Cum igitur tantam Dei & Ecclesie suæ injuriam, non tantum propter dispendium temporalium quantum propter periculum animarum, nequeamus conniventibus oculis pertransire, qui, si necessitas id exposceret, pro tuenda ecclesiastica libertate non dubitaremus expone-  
re nosmetipsos, licet super hoc venerabi-

libus fratribus nostris Heliensi, Vuigornienfi, & Herefordensi, & postmodum Londonienfi & Roffensi Episcopis, & dilecto filio Decano Lincolnienfi litteras nostras duxerimus destinandas, nihilominus tamen fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus Regem eundem moneri facias efficaciter & prudenter induci ut suæ salutis consulens & honoris, tam tibi quam Ecclesiis & aliis ad te spectantibus ablata restituat universa, & de damnis & injuriis irrogatis satisfaciatur competenter. Alioquin prædictis litteris non obstantibus, per quas nondum extitit plenè in negotio ipso processum, tu propter hoc officij tui debitum in Eboracensi provincia exequaris, quod per appellationis objectum nolumus impediri. Datum Laterani 11. Non. Maij, anno tertio decimo.

EPISCOPO, ET ABBATI  
sancti Iohannis in Vinis, & Decano  
Suessonensi.

**D**ilectus filius Bartholomæus Canonicus Casletensis in nostra proposuit presentia constitutus quod cum Præpositus Casletensis Morinensis diocesis, qui filius, nepotibus, & cognatis Ecclesie suæ conferre præbendas quasi jure hereditario consuevit, præbendam . . filij sui defuncti à sua nolens cognatione disjungi, eam . . nato . . filie suæ tunc lactenti dedisset, nos venerabili fratri nostro Silvanectensi Episcopo & judicibus suis dedimus in mandatis ut præbendam eandem, utpote de jure vacantem, apostolica sibi auctoritate conferrent. Ad quorum impediendum processum dictus Præpositus & quidam de Canonicis ipsi animo & parentela conjuncti, frustratorie nostram audientiam appellantes, appellationem emissam persequi non curarunt; excepto quod unus eorum, R. videlicet pueri dicti pater, tandem ad presentiam nostram accedens, coram bonæ memoriæ Matthæo sancti Theodori Diacono Cardinali, à nobis sibi auditore concessio, ad hoc se asseruit non venisse. Quare dicto Præposito & Capitulo Casletensi per scripta nostra mandavimus ut eidem præscriptam præbendam sine difficultate conferrent, dilectos filios Abbatem sancti Auberti Cameracensis & collegas ipsius executores sibi nihilominus concedentes. In quorum presentia pars adversa comparens, litteras quasdam exhibuit continentes quod præbendam Præposito confirmaveramus eandem, sicut ipsam justè ac pacificè possidebat, per quas ipsum ab in-

Epist. 11  
Eius comen-  
tarij casu  
brevis Colo-  
nensis.



tenione sua excludere nitebatur. Verùm  
judices attendentes confirmationem hujus-  
modi non valere, cum præbendam illam  
Præpositus possidere non posset, & proce-  
dentes in nostri executione mandati, in  
corporalem possessionem præbendæ ipsum  
inducere caraverunt. propter quod pars  
adversa vocem ad nos appellationis iteratò  
emisit, quam, sicut & primam, persequi  
non curavit. Cùmque occasione illius pos-  
sessionem ipsius Canonici per annum &  
amplius multipliciter perturbasset, idem  
ad Abbatem sancti Nicasij Remensis &  
conjudices suos nostras litteras impetravit.  
Qui ex Capituli relatione comperto quòd  
sibi periculosum existeret in Ecclesia resi-  
dere, ipsi fecerunt securitatem præstari fir-  
matam præstito juramento. Qua recepta,  
cùm crederet se securum, Præpositus &  
complices ejus in fratrem ipsius in Ecclesia  
coram altari astantem in die cenæ Domini  
manus sacrilegas injecerunt, & tumultu  
exorto, auxilio Canonicorum & Presby-  
terorum astantium vix manus ipsorum ef-  
fugere potuerunt. Ceterùm cum coram  
dicto Abbate sancti Nicasij suisque collegis  
super hoc persequeretur jus suum, idem  
Præpositus ad Abbatem de Bergis & con-  
judices suos, nulla de ipso vel negotio me-  
morato habita mentione, nostras litteras  
impetravit. Quos idem Canonicus habens  
certa ratione suspectos, utpote quorum  
unus Præposito erat affinis, & alter in ea-  
dem causâ ipsius extirerat advocatus, eum-  
que ad loca suspecta vocantes frequenter,  
præcipitabant sententiam excommunica-  
tionis in eum per contumaciam non absen-  
tem, & prædictum Præpositum à præfatis  
judicibus excommunicatum pro eo justitia  
exigente absolverant, licet standi manda-  
tis eorum cautionem juratoriam præstitis-  
set, & nolebant supersedere negotio ad  
mandatum ipsorum, cum super hoc nul-  
lam jurisdictionem habebant, ad nostram  
duxit audientiam appellandum. Quocirca  
discretionem vestræ per apostolica scripta  
præcipiendo mandamus quatinus si est ita,  
revocato in irritum quicquid occasione lit-  
terarum illarum, quæ per veritatem taci-  
tam fuerant impetratæ, ab eisdem judi-  
cibus in ejus præjudicium inveneritis atten-  
tatum, memoratum Canonicum faciatis  
ejusdem præbendæ auctoritate nostra pa-  
cifica possessione gaudere, ac de damnis &  
injuriis irrogatis eidem satisfactionem de-  
bitam exhiberi, tam præfatum Præposi-  
tum quam contradictores quoslibet per  
censuram ecclesiasticam sublato appella-

Tom. II.

tionis obstaculo compescentes. Non ob-  
stantibus aliquibus litteris quæ de his om-  
nibus non faciant mentionem, & in quibus  
non contineatur insertum quòd de nostra  
certa scientia emanarint. Testes autem &c.  
Quòd si non omnes &c. tu frater Episco-  
pe &c. Datum Laterani viii. Kal. Maij,  
anno tertio decimo.

FRATRIBVS MONASTERII  
Omensis.

**H**is nos convenit robar apostolicum  
impertiri quæ semel in contentionem  
deducta, judicio sunt vel concordia ter-  
minata, ne sopitæ querimonie revivif-  
cant, & relabuntur iterum in recidivæ  
serupulum quæstionis. Sanè cum olim in-  
ter Ecclesiam vestram & bonæ memoriæ  
Victorem Burgensem Episcopum super  
tertiis decimarum quæstio suborta fuisset,  
tandem inter eos hujusmodi compositio in-  
tercessit, quòd videlicet memoratus Epif-  
copus de suorum Canonicorum assensu  
concessit & confirmavit Iohanni tunc  
Oniensi Abbati ejusque catholicis succes-  
soribus in perpetuum tertias decimarum in  
omnibus Ecclesiis suis quas idem Abbas  
eo tempore possidebat, necnon decimas  
quas usque tunc in villis de Arenis, Sant.  
Tamaio, Terminon, Ventretea, Solas,  
& Pelluegas recipere consueverat Episco-  
pus memoratus. Præfatus verò Abbas,  
cum Capituli sui consensu, prænominato  
Episcopo & successoribus ejus villam Ri-  
billam cum omnibus pertinentiis suis con-  
cessit perpetuò possidendam. Cùm autem  
nuper venerabilis frater noster Gar. Bur-  
gensis Episcopus & Lupus procurator ves-  
ter, inter alias quæstiones utrinque pro-  
positas coram nobis, cœpissent super præ-  
fatis decimarum tertiiis litigare, tandem  
compositionem præfatam memoratus Epif-  
copus recognovit, eandem se velle serva-  
re proponens. Nos igitur vestris precibus  
inclinati, compositionem jam dictam, si-  
cut piè ac providè facta est & ab utraque  
parte sponte recepta, ad exemplar bonæ  
memoriæ Alexandri Papæ prædecessoris  
nostri auctoritate apostolica confirmamus  
& præsentis scripti patrocínio communi-  
mus. Nulli ergo omnino hominum liceat  
hanc paginam nostræ confirmationis &c.  
Si quis autem &c. usque incursum. Da-  
tum Laterani Nonis Maij, pontificatus  
nostri anno tertio decimo.

Epist. 69.  
Confirmatur  
concordia fac-  
ta inter Episco-  
pum Burgens.  
& monasteriū  
Omensis.  
Vide supra epist.  
58. 59. & in-  
fra epist. 70.



Kkk ij



EPISCOPO ZAMORENSI,  
& Mauricio Archidiacono Toletano, &  
magistro Michaeli Canonico Segobienfi.

Epist. 70.  
De recipiendis  
testibus super  
prescriptione.  
Vide supra epist.  
69.

**C**um Lupus procurator monasterij Onienfis proposuisset inter alia coram nobis ad illud in suis Ecclesiis ratione cuiusdam transactionis inter ipsum & bonae memoriae Victorem Burgensem Episcopum olim in iura parrochiale jus integrè pertinere, ac venerabilis frater noster Burgenfis Episcopus, successor ipsius, in eisdem quaedam sibi iura parrochialia vendicaret, nos eandem causam sententiae curavimus calculo terminare, prout in aliis litteris ad vos directis plenius continetur. Sed cum lata sententia, procurator ipse ad probandum praescriptionem super quibusdam articulis fuisset à nobis per beneficium in integrum restitutionis admissus, cepit nobis humiliter supplicare ut per in integrum restitutionis auxilium eum ad probandum admittere dignaremur quòd Burgenfis Ecclesia ratum habuit & consentit ut Oniense monasterium in omnibus Ecclesiis quas tunc temporis possidebat, jus parrochiale in integrum obtineret, sicut per quandam transactionem assererat sibi fuisse concessum. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus recipiatis testes quos utralibet pars super praedicto rathabitionis consensu duxerit producendos, & depositiones eorum super iamdicto recipientes articulo, quas per vos nulli penitus volumus revelari, penes vos reservetis fideliter consignatas, donec negotio super ceteris ventilato, de ipsius processu per vos redditi fuerimus certiores, & per nostrae responsionis oraculum qualiter in ipso procedendum sit declaratur, cum non hoc ipso quòd testes super dicto capitulo taliter recipi volumus ad cautelam intendamus adhuc in integrum restitutionis auxilium monasterio indulgere. Volumus etiam & mandamus quòd si causam eandem ad nostrum remiseritis examen instructam, attestationes huiusmodi simul ad nos cum aliis remittatis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani Nonis Maij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

AVRELIANENSI EPISCOPO,  
& Eleemosyna Cisterciensis &  
Bonnavallis Abbatibus.

Epist. 71.  
De electione  
Abbatissae S.  
Aviti.

**C**um post alia circa quae super correctione monasterij sancti Aviti de mandato nostro providè processistis, Abba-

tissam eisdem loci, prout erat exigente iustitia faciendum, ab administratione suspensam excommunicationis quoque vinculo curaveritis innodare, ad depositionem ipsius, quamvis expedire plurimum videretis, propter appellationem quae ab ipsa dicitur interposita, sine conniventia nostra, sicut accepimus, procedere dubitastis. Quia igitur intelleximus Abbatissam praedictam à monasterio ipso meritò amovendam, eaque ibi praesidente vel residente, statum praefati monasterij commode reformari non posse, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus eidem ab ipso profus amota, iuxta quod ordini & statui suo congruit, auctoritate nostra sublato appellationis obstaculo provideri alibi facientes, injungatis sororibus monasterij supradicti ut per regularem electionem sibi praeficiant personam idoneam in rectoricem. Quòd si non omnes &c. tu frater Episcopo &c. Datum Laterani v. Nonas Maij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

HERVEO TRECENSI EPISCOPO.

**D**ilecto filio nostro Petro tituli sanctae Pudentianae Presbytero Cardinale dilectis filiis R. de Avalon Cellarario Senonensi & R. de Noa Clerico procuratori tuo auditore concessio, idem Cellarius proposuit coram eo quòd cum bonae memoriae Guillelmus Remensis Archiepiscopus, tunc apostolicae sedis Legatus, ad Trecentem accessisset Ecclesiam, in qua G. nepoti suo praebendam concedere intendebat, cum nulla penitus vacaret ibidem, dictus Cellarius, non tam ei quam nobis etiam cupiens in hac parte placere, praebendam quam in ipsa obtinebat Ecclesia in ejus manibus resignavit. Qui liberalitati ejus volens postmodum grata vicissitudine respondere, de Capituli Trecentis assensu, praesente quoque venerabili fratre nostro Senonensi Archiepiscopo, tam praefatum nepotem suum quam etiam Cellarium in Canonicos Trecentis instituit, & ambobus idem Capitulum stallum in choro & locum in Capitulo assignavit. Quibus idem Remensis Archiepiscopus fructus supradictae praebendae tamdiu dividendos communiter assignavit donec praefatus G. integrum esset praebendale stipendium assecutus, in eos qui contravenire praesumerent excommunicationis sententia promulgata, quorum receptionem generalis procurator bonae memoriae praedecessoris tui in Constantinopolitans paribus



tunc agentis postmodum approbavit. Unde dictus Cellarius in eadem Ecclesia lectiones & evangelium in hebdomada sua postea legisse dinoscitur, & tam Decani quam Episcopi electioni & aliorum negotiorum tractatibus sicut Canonicus Trecentis interfuit, & domum quandam per Capitulum memoratum obtinuit quæ non nisi Canonico consueverat assignari. Tu quoque cum ad eandem accessisti Ecclesiam consecratus, dictum Cellarium cum Canonicis aliis ad osculum recepisti, cum tamen tunc temporis non nisi Canonici ad osculum admittantur, & eidem super prædictis non movisti per biennium quæstionem. Unde petit ut te ab ipsis super hoc molestatione indebita compescere dignemur. Verum dictus R. procurator tuus proposuit ex adverso quod cum idem Cellarius præbendam suam in præfati Remensis Archiepiscopi manibus resignasset, ipse de \* medicata illius nepotem suum, & de medicata alia dictum Cellarium invellivit, quam adhuc detinere præsumit in tuum præjudicium & gravamen, non permittens te liberè de ipsa disponere, prout ad te dinoscitur pertinere. Et licet ad dilectos filios Decanum & magistrum G. Cornutum Parisiensem & S. Remensem Canonicos super hoc nostræ fuerint litteræ impetratæ, Cellarius demum ad nos frustratorie appellavit, ut te posset gravare laboribus & expensis. Idem quoque proposuit procurator quod cum in Trecenti Ecclesia institutus olim fuerit certus Canonicorum numerus & Capituli juramento firmatus, supradictus Archiepiscopus, qui etsi Legatus fuisset in Theutonia, in Senonensi tamen provincia eidem non fuit officium legationis injunctum, institutionem hujusmodi facere non potuit ut Legatus, quin immo etsi Legatus in eadem provincia extitisset, ad unicum tamen spirituale jus, quod vacabat ibidem, duos insimul Canonicos instituere sibi non licuit contra canonicas sanctiones. Nam si duo unicum præbendam haberent, id esset contra Turonense Concilium, quod præbendarum inhihet sectionem. Si verò duobus in Canonicos & fratres receptis, uni tantummodo præbenda daretur sub expectatione, alius contra Lateranense Concilium remaneret. Præterea, licet in Ecclesia in qua non est certus numerus præbendarum, nulla etiam præbenda vacante, in Canonicum quis possit assumi, cum intelligatur ad quoddam jus eligi quod ex electorum assensu de novo creatur, & cum electo in

Canonicum nascitur, & desinit cum defuncto, in Ecclesia tamen quæ determinatum habet numerum præbendarum, unduntaxat individuo jure vacante, duo insimul eligi non possunt ad illud, cum hujusmodi spirituale jus dividi seu communicari nequeat inter eos. Quamquam interdum ij ad quos spectat electio, de communi consensu augmentare valeant numerum præbendarum, quoddam jus spirituale de novo creando; nisi fortè statutum aliquod obviaret, quod esset juramento firmatum, vel cui sedis apostolicæ confirmatio accessisset, hujusmodi clausula prohibitionis adjecta, ut si quicquam contra id fieret non valeret. Propter quod institutionem præfatam nullam fuisse dictus asseruit procurator, cum in Trecenti Ecclesia, sicut præmissum est, certus sit præbendarum numerus, quem Capitulum vel Legatus augmentare minimè intendebat, vel jus aliquod de novo creare, quod ex eo argui proponebat, quia non fuit unus ad vacantem præbendam & alius simpliciter institutus, sed ad præbendam unicum supradictomodo vacantem extiterunt ambo recepti. Sed nec Trecenti Capitulum, ad quod præbendarum collatio nullatenus pertinebat, vel dictus procurator prædecessoris tui, receptionem hujusmodi approbare potuit, utpote contra canones attentatam. Tibi quoque nequaquam obfuisse dicebat quod Cellarium præfatum ad osculum inter Canonicos Trecentis admiseras, vel quod aliquanto tempore super hoc negotio siluisti, cum tunc temporis Ecclesiæ tuæ consuetudines, & quæ in ea minis legitime facta fuerant, ignorares. Ad hæc autem Cellarius sic respondit, quod cum idem Archiepiscopus in Trecenti Capitulo suæ legationis litteras legi fecerit, & Legatus eo tempore ab omnibus haberetur, an Legatus in illa provincia fuerit, non debebat ulterius in dubium revocari; maxime cum tu in prædictis litteris, quas obtinueras contra eum, memoratum Archiepiscopum Legatum duxeris nominandum. Adjecit insuper, quod licet quis ad spirituales fraternitatem eligi potest in Canonicum & in fratrem, nulla etiam præbenda vacante, argumentum ad hoc cujusdam epistolæ decretalis inducens, in qua legitur quod cum T. Clericus, nulla in Lingonensi Ecclesia præbenda vacante, ab Episcopo & Canonicis Lingonensibus supradicti Archiepiscopi judicis delegati à nobis interveniente auctoritate in Canonicum receptus fuisset & fratrem, ita quod nullius

K k k iij

Cap. Dilectus.  
De præbendis.



præbendæ fructus perciperet nisi loco proximo vacaturæ, nos attendentes quoddam T. in Canonicum & fratrem recipi non occurrebat canonicis institutis & vacaturam expectare præbendam Lateranensi Concilio non esset dubium obviare, illicito reprobato, quod licitum erat duximus approbandum. Vnde cum videretur indignum ut is qui receptus erat in Canonicum & in fratrem, præbendæ beneficio fraudaretur, Episcopo & Canonicis Lingonensibus dedimus in mandatis ut si res taliter se haberet, eidem T. præbendam, cum se facultas offerret, assignare curarent. Allegavit insuper quod ab apostolica sede frequenter hujusmodi litteræ impetrantur, ut in Ecclesia, in qua certus est numerus præbendarum, nulla præbenda vacante recipiatur quis in Canonicum & fratrem, & eidem præbenda, cum se facultas obtulerit, conferatur. Item licet Turonense Concilium sectionem inhibeat præbendarum, nihilominus tamen Romana Ecclesia receptionem eorum qui ad dimidias præbendas assumpti sunt in Canonicos approbando, nonnunquam sectas præbendas eis præcipit integrari. Sed ad hoc fuit ex adverso responsum quod etsi Romanus Pontifex dimidiatam quoad temporales proventus præbendam contra Concilium Turonense illi quandoque præcipiat integrari cui jus spirituale vacans fuerat cum debita integritate collatum, pro eo tamen quod ad hujusmodi jus dimidium de facto, cum de jure non valeat, est receptus, id mandare minimè consuevit, & ex plenitudine potestatis ad unicum jus spirituale non vacans aliquem recipi utilitate vel necessitate pensata valeat indulgere; sicut de Augustino in canone invenitur, qui novo modo provectus & consecratus Episcopus, in columi Valerio Episcopo Ecclesiæ Hippo-nensi accessit in cathedra, non successit. Et sicut de non vacante præbenda, concessa tamen & confirmata per Romanum Pontificem, cuidam Clerico in Ecclesia Lingonensi & per executorem ipsius ad eandem etiam non vacantem recepto, in præallegata legitur decretali, præfatus tamen Archiepiscopus, qui et si Legatus fuisset in provincia, absque nostra saltem licentia speciali contra juris scripti tenorem ad unicum jus spirituale quod vacabat in Ecclesia supradicta, in qua certus erat numerus præbendarum, instituire non potuit nepotem & Cellarium supradictos, cum hoc non solummodo Turonensi sed etiam Lateranensi Concilio obviaret; ma-

Cap. Non autem. 7. q. 1. c. 12.

ximè cum nec novum jus creare intendere, nec præbendarum numerum augmentare. quod inde colligitur, quia resignatione Cellararij procurata, eisdem instituit ad unicum præbendam vacantem. Vnde nos his & aliis intellectis, Cellarium antedictum, quem præfatum præbendam constitit prius liberè resignasse, ad restitutionem eorum quæ ratione supradictæ investituræ tenebat de consilio fratrum nostrorum sententialiter duximus condemnandum, ei super præbenda ipsa vel ejus parte silentium imponentes; ita quod per hoc supradicto G. nullum præjudicium generetur, maximè cum res inter alios acta non noceat regulariter aliis juxta canonicas & legitimas sanctiones. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ definitionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, &c. usque incursum. Datum Romæ apud sanctum Petrum Kalen. Maij, pontificatus nostri anno terdecimo.

EPISCOPO, ET I. ARCHIDIAcono,  
& magistro N. de Duaco Canonico  
Catalanensi.

Dilecto filio nostro Petro tituli sanctæ Pudentianæ Presbytero Cardinali dilectis filiis R. de Avalon Cellarario Senonensi & R. de Noa Clerico procuratori venerabilis fratris nostri Trecentis Episcopi auditore concessio &c. *ut in alia usque bonæ memoriæ prædecessoris supradicti Episcopi Trecentis Constantinopolitani partibus &c. ut in alia usque assignari.* Episcopus quoque, cum ad eandem accessit Ecclesiam consecratus, dictam Cellarium cum Canonicis aliis ad osculum dinoscitur recepisse, cum tamen &c. *ut in alia usque super prædictis non movit per biennium quæstionem.* Vnde petiit ut Episcopum ipsum ab ipso super hoc &c. *usque dignaremur.* Verum dictus R. procurator ejusdem Episcopi proposuit ex adverso quod cum &c. *ut in alia usque* presumit in memorati Episcopi præjudicium & gravamen, non permittens eum liberè de ipsa disponere, prout ad se dinoscitur pertinere. Et licet &c. *usque* frustratorie appellavit, ut Episcopum ipsum posse &c. *usque* vel dictus procurator prædecessoris ipsius Episcopi receptionem hujusmodi &c. *ut in alia usque* attentatam. Ipsi quoque Episcopo nequaquam obfuisse dicebat &c. *in eundem ferè modum ut in alia usque* duxerit nominandum. Adjecit insuper &c. *ut in alia per totum usque* sanctiones. Quocirca



discretionem vestram per apostolica scripta mandamus quatinus quod est à nobis sententialem diffinitum faciatis appellatione remota inviolabiliter observari, contradictores per censuram ecclesiasticam compescentes. Quod si omnes &c. tu, frater Episcopo, cum eorum altero ea &c. Datum ut in alia per totum.

ROFFENSI ET SARESBERIENSI  
Episcopis.

fatus Wigorniensis Episcopi, quibus super hoc direximus scripta nostra, per suas nobis litteras intimarunt, id tamen facere contempsit omnino, procuratore ipsius Reginae ad praedictum terminum ad sedem apostolicam accedente, ac per quatuor menses & amplius expectante. Nos igitur in nostrae salutis dispendium nolentes ulterius deferre homini contra Deum, ipsum per litteras nostras monuimus & exhortati sumus attentius, in virtute spiritus sancti eidem firmiter injungentes ut usque ad sex menses post susceptionem litterarum nostrarum aut praefatae Reginae satisfaceret congrue de praedictis, aut componeret, si fieri posset, amicabiliter cum eadem, vel per sufficientem & idoneum responsalem apostolico se conspectui praesentaret, exhibiturus eidem vel ejus procuratori super his & aliis quae adversus eum duceret proponenda justitiae complementum. Alioquin ex tunc civitates, villas, castra, & maneria quae ad dotalitium praefatae Reginae spectare noscuntur, in ipsis litteris suis nominibus annotata, licet ex alia causa supposita sint sententiae interdicti, propter hoc tamen pari sententia specialiter decrevimus alligata, ut in omnibus illis nequaquam interdicti sententia relaxetur, donec super hoc idem Rex satisfecerit competenter. Dantes vobis districtè nihilominus in praecipis ut humana gratia & mundano timore postpositis eandem publicaretis sententiam, & faceretis sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo auctoritate nostra firmiter observari. Vos autem, licet pridie Idus Julij proximo praeterito, sicut ex litteris vestris accepimus, nostras curaveritis eidem litteras praesentare, & ipsarum continentiam sibi exposueritis diligenter, & idem nec praefatae Reginae satisfecerit, nec amicabiliter composuerit cum eadem, nondum tamen ad publicationem ipsius sententiae processistis, pro eo quod vobis non constitit Regem praefatum infra sex menses non direxisse, juxta nostri mandati tenorem, ad nostram praesentiam responsalem. Cum igitur à tempore quo sibi nostras litteras praesentastis novem mensium spatium & amplius sit elapsum, nec Rex idem ad praesentiam nostram propter hoc aliquem direxerit responsalem, procuratore Reginae diutius expectante, ac eadem per decennium & amplius post nos clamaverit incessanter, fraternitati vestrae per iterata scripta mandamus & districtè praecipimus quatenus humano favore ac timore postpositis, ad pu-

**V**tinam [carissimus in Christo filius noster] Johannes [Rex] Angliae, nostris acquiescens monitis & consiliis, sic regeret semetipsum ut nos, qui de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta ejus salutem diligimus & honorem, in ipsum non cogere ecclesiasticam exercere censuram, nec contra se divinam iracundiam provocaret illis injurias inferendo quibus impertiri deberet gratiam & favorem. Compellimur etenim vel inviti scribere contra eum, qui toties nostra monita praeteriit aure surda, ut querela carissimae in Christo filiae Berengariae quondam Anglorum Reginae illustris indicat saepe saepius nostris auribus inculcata, à cujus clamore nec possumus nec debemus avertere aures nostras, qui sumus omnibus in justitia debitores; illius vicem, licet immeriti, gerentes in terris qui hominis personam non accipit, sed cum tranquillitate judicans, facit misericordiam & judicium omnibus injuriam patientibus, & reddit retributionem superbis. Saepè namque ipsum recolimus monuisse ut suae salutis consulens & honori, eidem Reginae super dotalio suo, medietate mobilium inclitae recordationis Regis Richardi fratris sui, & quibusdam aliis quae ipsa sibi competere asserit, satisfaceret competenter. Sed quia nec id curavit efficere, nec coram iudicibus illis quibus negotium ipsum pluries dinoscimur commississe, ipsi justitiam exhibuit super eis, nos tandem ipsi dedimus in mandatis ut usque ad festum nativitatis beatæ Mariae proximo tunc venturum per procuratorem idoneum nostro se conspectui praesentaret, exhibiturus praefatae Reginae vel procuratori ejusdem super praemissis & aliis, si qua fortè adversus eum duceret proponenda, quod ordo posceret rationis. Ipse verò, licet dilectus filius Prior Wigorniensis de mandato venerabilis fratris nostri Wigorniensis Episcopi exhibitis ei litteris nostris praefatum terminum ex parte nostra sibi peremptorium assignarit, sicut venerabilis frater noster Eliensis & pra-

Ep. 74.  
De dotalio  
B. Reginae An-  
glicae.  
Fol. 16. r.  
Ep. 117. 224.

Ep. 117.  
De dotalio.



blicationem ejusdem sententiæ ac observationem ipsius, juxta priorum continentiam litterarum, sublato cujuscumque contradictionis & appellationis obstaculo procedatis; præceptum nostrum taliter impleretur quod plus Deo quam homini deferre probemini, & vestra possit inde obedientia merito commendari. Qualiter autem in executione præcepti apostolici processeritis, tam nobis quam sæpèfata Regina curetis litteris vestris fideliter intimare. Quod si non ambo &c. alter vestrum ea nihilominus exequatur. Datum Laterani 1v. Idus Maij, anno tertio decimo.

EPISCOPO, ET MAGISTRO  
Florentio Archidiacono Zamorensi, & Ab-  
bati de Moretola Zamorensis diocesis.

Epist. 75.  
Scribitur pro  
Episcopo Por-  
tugalesi.  
Vide supra epist.  
57.

**G**Raves oppressiones & enormes injurias à carissimo in Christo filio nostro illustri Rege Portugallensi venerabili fratri nostro Portugalesi Episcopo irrogatas nec ipse propter hoc ad sedem apostolicam coactus confugere quasi nudus præ ipsarum multitudinem facile nobis potuit viva voce sub compendio brevitatis exponere, neque nos vobis præsentis pagina recensere. Cùm enim super variis gravaminibus quæ præfatus Rex exercuerat in eundem, dudum compositio inter eos mediantibus delegatis nostris celebrata fuisset, quam idem Rex, sicut patet ex authentico suo scripto, promisit se fideliter servaturum, ipse demum super articulis contentis in ea veniens contra ipsam, adversus memoratum Episcopum graviores innovavit calumnias, & sæviores angustias instauravit. Indignatus siquidem ei pro eo quod illicitis nati sui nuptiis interesse ac eidem transeunti per civitatem processionem facere denegavit, post appellationem ad nos interpositam domos quorundam Canonicorum ipsi Episcopo assistentium fecit dirui, ac eis præbendas & equitaturas auferri, seras portarum Ecclesiæ violari, excommunicatos in Ecclesiam intronitti, defunctorum in interdicto corpora sepeliri, & eundem Episcopum ac Decanum alioque tribulationis suæ confocios in episcopali domo quinque penè mensibus per portarium suum & burgenfes Portugaleses sic atrociter obsideri ut non solum facultatem exeundi de ipsa, verùm etiam superveniente infirmitate ad confitendum & adorandum sacerdotis & crucis copiam nequiverit obtinere, donec multis dehonestatus opprobriis, & magnis periculis circumseptus, inter hæc omnia Canonicis &

Portionariis Portugalesis Ecclesiæ post interdictum in appellationis nostræ contemptum ad cumulum doloris sui divina solemniter celebrantibus, compulsus est nuntius Regis dicere quod se illius exponeret voluntati. Qui sic demum à custodia liberatus, intelligens quod Rex eum ad compositionem iniquam & appellationum renuntiationem intenderet coarctare, nocturnæ fugæ præsidio, recursum ad nos, regni sibi præclusos exitus vix evasit. Præfatus autem portarius bona episcopatus invadens & in suos ac regios usus expendens, hominem quem dicitur Episcopus ad necessaria sibi deferenda transmisserat carcervavit. Cùm igitur hæc & alia quæ contra sæpèfatum Episcopum & Ecclesiam, immo Deum, per eundem Regem enormiter attemptata dicuntur, ex injuncto nobis apostolatus officio corrigere teneamur, discretionem vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatinus ipsum ad restitutionem ablatorum & satisfactionem injuriarum super his & aliis tam debitam quam plenariam Episcopo, Decano, & aliis ejus sociis impendendam, necnon etiam observandam compositionem prædictam monere prudenter & efficaciter inducere procuretis. Qui si forsitan infra tempus quod ei duxeritis præfigendum id non curaverit adimplere, ex tunc eidem ingressum Ecclesiæ ac universa interdictatis ecclesiastica sacramenta, prohibentes in locis ad quæ ipse devenierit, eo præsentem divina officia celebrari. Et si nec sic duritia sua poterit emolliiri, per litteras vestras hoc nobis intimare curetis, ut si morbum, quod absit, contigerit aggravari, ad curationem ipsius graviore medicina, quemadmodum expedierit, insistant. Dicitur autem portarium & M. Martini ac G. servientes ipsius, necnon I. Album, P. Feudum, Tirou, & omnes alios quos constiterit præfatum Episcopum ac Decanum & ejus socios inclusos in domo sua temerè tenuisse, cùm & idem portarius quendam ejusdem Episcopi Subdiaconum vincitum catena ferrea tenuisse dicatur, tamdiu denuntietis excommunicationi subiectos & ab omnibus faciatis tanquam excommunicatos arctius evitari donec passis injuriam satisfecerint competenter & cum vestrarum testimonio litterarum ad sedem accesserint apostolicam absolvendi, sententiam ipsam singulis diebus dominicis ac festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, per totam Portugalesem diocesim facientes solemniter innovari,



innovari, sollicitè providendo ut præceptum apostolicum taliter impleatis quòd Deum videamini potius quam hominem revereri; ne, si aliter ageritis, negligentiam vestram cum exactissima pœna requirere cogemur. Volumus insuper & præcipimus ut circa omnia quæ præmissa sunt, tam super principalibus quam super incidentibus, appellatione postposita procedatis. Quòd si non omnes &c. tu, frater Episcopo, cum eorum aliter &c. Datum Laterani 111. Idus Maij, anno tertiodécimo.

## PORTUGALENSI EPISCOPO.

**I** Vtis petentium desideriis dignum est nos facile præbere assensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant effectû prosequente complere. Eapropter, venerabilis frater, tuis iustis postulationibus grato concurrentes assensu, compositionem inter te ac carissimum in Christo filium nostrum illustrem Regem Portugalensem super articulis comprehensis in ipsa mediantibus venerabili fratre nostro Zamorensi Episcopo & collegis ipsius delegatis à nobis providè celebratam & ab utraque parte sponte receptam, sicut in authentico scripto plenius continetur, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus, cujus tenor est talis. SANCtus Dei gratia Portugalesis Rex M. eadem Zamorensi Episcopo & magistro P. Legionensi & I. Zamorensi Decanis salutem & sinceram dilectionem. A memoria vestra non credimus excidisse quòd super negotio quod inter me & Portugalensem Episcopum vertitur, in hunc modum mihi litteras destinastis. Illustrissimo ac venerabili Domino Sancio Dei gratia Portugalesi Regi M. eadem Zamorensi Episcopo & magister P. Legionensis & I. Zamorensi Decanis salutem & promptum devotionis famulatum. Notum facimus excellentiæ vestræ quòd nos, mediantibus procuratoribus vestris, Portugalensem Episcopum ad talem induximus compositionis modum, inspecto prius diligenter summi Pontificis rescripto, ut vos prius ipsum Episcopum & suos in plenitudine gratiæ vestræ bona fide recipiatis, super quo ei tam apertas litteras quam alias similes iudicibus transmittatis, & episcopatum suum cum debita integritate eidem & patrimonium suum cum inde ablatis restituatis; de causis religiosorum & quorumcunque Clericorum episcopatus sui vos non intromittetis per vos vel per homines

vestros, nisi requisitus ab eo, & ab omnium ipsorum gravamine deinceps desisteris; & si causam vel querimoniam adversus aliquem de prædictis habueritis, non per vos, sed per eum, iustitiam consequemini; si autem adversus Episcopum vel adversus suos per Archiepiscopum vel per summum Pontificem tantum, si ad eum appellatum fuerit, vobis, nisi cum eo aliter conveneritis, satisfaciet; & vobis non recipientibus in protectione vestra contra eum aliquem de suis subditis, nec in aliquo amodo eum gravantibus, neque impediens, omnia quæ ad eum & ad officium ejus & ad jus Ecclesiæ suæ pertinent habeat, liberè exerceat & quietè. Statuimus præterea cum præfato Episcopo ut vos ei, quum ad excellentiam vestram destinaverit, equitatas suas & suppellectilia & alia quæ in civitate Portugalesi & ejus patrimonio inventa fuerint ad ipsum & ad suos pertinentia restitui, & P. Roderici Militem absolvi facietis. De his verò quæ ad præsens inveniri non poterunt, quæ ad ipsum vel ad suos spectare noscuntur, sic disposuimus; ut à die qua vos viderit, vel vobis innotuerit per nuntium ejus ipsum Portugalensem civitatem intrasse, quando & ipse debet pro se & pro iudicibus episcopatum ab interdicto absolvere, usque ad duos menses ipsi Episcopo & suis plenariam restitutionem, nam jura sic postulant, facietis. De satisfactione verò sibi exhibenda celsitudinis vestræ discretioni committet, si circa restitutionem sibi faciendam & alia quæ diximus vos promptum invenierit & benignum; ut vestra honestate ac sua pensata, & Dei timore præ oculis habito, quomodo satisfaciendum videritis satisfactionem exhibere curetis. Et si prædicta, quæ pro bono pacis & honestate regia tractavimus, majestati vestræ placuerint, per litteras vestras apertas nobis & per alias Domino Portugalesi voluntatem vestram intimare omnino non postponatis. Si autem placuerint, & aliquod de præmissis per vos, quod non credimus, omissum fuerit, apostolici rescripti coercitio, circa ea quæ defectam patientur, in suo statu apud nos interim perdurabit, ita ut medio tempore nec vobis nec ipsi liceat super causa quæ inter vos & ipsum vertitur ad appellationis diffugium convolare. Addidimus etiam præterea, ut fabricam ipsius Ecclesiæ cum omnibus pertinentiis suis Ecclesiæ liberè relinquatis. Ipsa enim Ecclesia debet de ipsa fabrica disponere prout viderit expedire. ] Vestram igitur discretionem



indubitanter certifico quod omnes prædictos articulos compositionis inter me & Portugalem Episcopum factæ admittam gratanter & approbo, & promitto firmiter me in omnibus & per omnia sine dubio fideliter servaturum. Si verò, quod Deus avertat, à die qua ipse intraverit super his quæ inventa non fuerint in episcopatu contentio aliqua de restitutione facienda emerferit, concedo ei securitatem bona fide & hominibus atque rebus ejus eundi & redeundi ad vos, quotiens voluerit, pro sua justitia super restitutione illorum quæ defuerint consequenda.] Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani 111. Idus Maij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

DURANDO DE OSCA,  
& Willelmo de S. Antonino, eorumque  
fratribus in fide catholica permanentibus.

Epist. 77.  
De negotio  
Durandi de  
Osca & socio-  
rum.  
Vide supra epist.  
63. & infra  
epist. 78. 94.

Ubi à nobis petitur quod justum est & honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, auctoritate præsentium inhibemus ut nullus vobis qualibet violentia vel surreptionis astutia in præpositum præferatur nisi quem vos cum consilio diocesani Episcopi, virum quidem idoneum, in fide recta, sana doctrina, & honesta conversatione probatum, duxeritis eligendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani 111. Idus Maij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS  
Terraconensis Ecclesie.

Epist. 78.  
De eadem re.

Ubi inestimabile pretium sanguinis Iesu Christi teneamur in animabus redemptis ex injuncto nobis apostolatus officio custodire, non solum veraciter penitentibus clementer impendere veniam nos oportet, verum etiam pertinaciter delinquentes instanter ad penitentiam provocare, ne si vel his paternam consuetudinem, vel illis sollicitudinem subtraxerimus pastorem, tot videamur ejusdem pretij redemptioni subtrahere quot in sal-

vatione ipsius nostra potuissimus vigilantia conservare. Quapropter venientes dudum ad apostolicam sedem dilectos filios Durandum de Osca & Guillelmum de sancto Antonino & Iohannem de Narbona & Ermenegaudum & Bernardum Biterrenses & Raymundum de sancto Paulo & Ebrinum ac socios eorum paterna benignitate suscepimus, & ea quæ nobis tam pro se quam pro fratribus suis exponere curaverunt plenè concepimus intellectu. Ex his ergo quæ nobis de articulis fidei & sacramentis Ecclesie diligenter examinati dixerunt cognovimus eos fidem sapere orthodoxam & catholicam astruere veritatem. Ad majorem tamen expressionem, appositis evangelis, & scripto confessionis eorum imposito super illa, recepimus ab eis hujusmodi juramentum. Ego, inquit Durandus de Osca &c. ut supra lib. xi. epist. cxv. Scriptum autem confessionis eorum est tale. *Pateat omnibus fidelibus &c.* ut supra paucis mutatis, quæ illic adnotata sunt in margine, usque *Ecclesie debitas persolvendo.* Nos igitur habito fratrum nostrorum consilio, per apostolica vobis scripta mandavimus ut recepto à ceteris fratribus simili juramento, reconciliaretis eos ecclesiasticæ unitati, & denuntiaretis eos verè catholicos ac rectè fideles, in præscriptis & aliis ipsos secundum Deum ab omni scandalo & infamia servantes immunes, & in literis testimonialibus & aliis adminiculis ipsos propter Deum misericorditer juvaretis. Quia verò, sicut accepimus, occasione prætextu quòd mandatum hujusmodi communiter suscepistis, ad reconciliationem illorum qui sub præscripta forma reconciliari Ecclesie poposcerunt nondum à vobis fuit processum, uno se per alium excusante, qua de causa multi qui humiliter petierunt intrare, hætenus remansisse foras Ecclesiam asseruntur, nolentes, sicut etiam nec velle debemus, ut qui trahi gratia divina creduntur, per duritiam vestram ab infinita Dei misericordia repellantur, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus & districtè præcipimus quatinus si non omnes his exequendis potueritis interesse, tu, frater Archiepiscopo, cum quolibet aliorum constitutos in Terraconensi provincia hujusmodi penitentes juxta præscriptam formam appellatione remota reconciliare procures, circa præfatum Durandum de Osca & Guillelmum de sancto Antonino ac eorum socios secundum præmissum mandatum nihilominus procedendo, eis autem in fide recta & sana doctrina



manentibus exhortandi licentiam tribuentes competentibus horis & locis. Datum Laterani 1 v. Idus Maij, anno teritiodecimo.

*In eundem modum scriptum est Archiepiscopo & suffraganeis Ecclesie Narbonensis. Datum ut in alia per totum.*

**PRIORI ET CANONICIS sancte Catharine Waterfordensis.**

**C**Um à nobis petitur quod iustum est & honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducat effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, Ecclesiam sancte Catharine Waterfordensis & personas ibidem Domino famulantes, cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis præstante Domino poterit adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. In primis siquidem statuantes ut ordo canonicus, qui secundum Deum & beati Augustini regulam atque institutionem fratrum domus sancti Victoris Parisiensis in eodem loco institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Specialiter autem insulam extra muros Waterfordiæ, in qua sita est Ecclesia ipsa, cum omnibus pertinentiis suis, Ecclesiam de Kiloteran cum omnibus pertinentiis suis, Ecclesiam de Inefbrie cum Killolonan & una carrucata terræ ac aliis pertinentiis suis, Ecclesiam de Kilcronete cum omnibus pertinentiis suis, Mullochpissi cum omnibus pertinentiis suis, Ecclesiam de Baliclierechan cum omnibus pertinentiis suis, Ecclesiam de Fidum cum omnibus pertinentiis suis, Ecclesiam de Kilmedimoc cum omnibus pertinentiis suis, & omnia ecclesiastica beneficia de Odagatha Omilim cum omnibus pertinentiis suis, & unam piscariam in Odagatha Omilin, & duas piscarias apud Fidum, & unum mesuagium cum horto suo, & quandam terram apud Inefbrie ad grangiam construendam, quam nobilis vir Helias filius Normanni pia vobis liberalitate concessit, sicut in ipsius authentico plenius continetur, & Capellam de Radlathgenam cum pertinentiis suis, & unum mesuagium cum sex acris terræ, & duo curtillagia inter insulam & muros Waterfordiæ, sicut ea omnia iustè ac pacificè possidetis, vobis & per vos Ecclesie vestræ auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino ho-

Tom. I I.

minum liceat hanc paginam nostræ protectionis, constitutionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani 11. Idus Maij, anno teritiodecimo.

**HUGONI RAYMUNDI Canonico Ebredunensi.**

**C**Um M. mulier Bononiensis, quæ te in præsentia dilecti filij nostri Gualæ sancte Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis, quem ipsi & tibi concessimus auditorem, petebat in virum, tandem post altercationes multiplices coram venerabili fratre nostro Tusculano Episcopo libera & spontanea voluntate continentiarum votum emisit, & tu militaturus Domino in clericali proposueris ordine permanere, à nobis humiliter postulasti ut tibi super hoc paterna dignaremur in posterum sollicitudine providere. Volentes igitur quieti & honestati tuæ de consueta sedis apostolicæ providentia præcavere, tam votum mulieris prædictæ quam propositum tuum gratum habentes & ratum, & cum pro matrimonio, quod te secum contraxisse dicebat, nihil coram auditore probaret, te ab impetitione absolventes ipsius, ne occasione hujusmodi matrimonij molesteris ulterius ab eadem, auctoritate apostolica inhi- bebimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis infringere vel ei ausu &c. Si quis autem hoc &c. usquo incursum. Datum Laterani 1 v. Nonas Junij, anno teritiodecimo.

**ROBERTO ABBATI Monasterij sancti Martini Troarnensis, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.**

**Q**uotiens à nobis petitur quod religioni & honestati convenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, & præfatum monasterium sancti Martini de Troarno, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuantes ut ordo monasticus, qui secundum Deum & beati Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem

LII ij

Epist. 79. Recipiuntur sub protectione apostolica. Sicut in alia epist. 79.

Epist. 80. Absolvitur ab impetitione cujusdam mulieris.

Epist. 81. Recipiuntur sub protectione sedis apostolicæ.



temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum iustè ac canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda. Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis, burgum Troarnensè cum honore ac omnibus appendiciis suis, Ioanvillam, sanctum Paternum, cum Ramat, Toffrevill, Salnervill, Lirrosa, Bures, cum mariscis, boscis, terrariis, piscariis, pasnagiis, vineis, pascuis, pratis, guarandis, mercatis, teloneis, nundinis, moleninis, & aliis libertatibus, immunitatibus, consuetudinibus, & pertinentiis suis, Ecclesias de sancta cruce, de sancto Aegidio Troarnensi, de Ioanvilla, de sancto Paterno de Toffrevill, de Salnervill, de Lirrosa, de Buris, & de sancto Silvino, & Capellas de Reinerij Manill & de Folletot ab episcopali iurisdictione per amicabilem compositionem exemptas, Ecclesias de Fontenet, de Varavill, & de Castrovir, & quicquid ex concessione venerabilium fratrum nostrorum S. Sagiensis & L. prædecessoris ipsius ac bonæ memoriæ . . Baiocensis Episcoporum habetis in eis. Ecclesiam, decimam, & burgum sancti Samsonis, prioratum de Deserto, maneria de Tallevill, de Diva, de Olnebach, de Cantapia, de Clevill, de Caigneio, de Raimbhom cum tota insula, de Goleto, & de Rigifvill. Et in Anglia, maneria de Horfeleia & de Rongenton, cellas, Capellas, redditus, & proventus, ac alia, quæ scilicet prædictorum maneriorum ratione ad vestrum monasterium spectare noscuntur, cum omnibus libertatibus & immunitatibus suis. Ecclesiam de Airam, Ecclesiam de Lengronia, Ecclesiam de Trumo, Ecclesiam de Croccio, Ecclesiam de Piru, Ecclesiam de Grantevill, Ecclesiam de Gifnervill, Ecclesiam de Dumovill, Ecclesiam de Han, Ecclesiam de Calidoloco, Ecclesiam de Agerneio cum duabus garbis decime ipsius villa, Ecclesiam de Milleio, Ecclesiam de Campegmol, Ecclesiam de Beneio, Ecclesiam de Retuleio, Ecclesiam de Praeriis, Ecclesiam de Muscampis, Ecclesiam sancti Hippolyti, Ecclesiam de Burceio, & Ecclesiam de Caravill cum decimis, Capellis, obventionibus, & aliis quæ habetis in ip-

sis, Capellam sanctæ Margaritæ de Poncio, Capellam de Roca, Capellam sancti Thomæ, Capellam sancti Michaelis de Bosco, & Capellam sancti Blasij de Vlmo, cum adjacenti grangia, & aliis pertinentiis earundem. Ecclesiam de Caigneio, cum quibusdam terris & decimis. In Anglia Ecclesiam de Wenelech, Ecclesiam de Malpedra, & Ecclesiam sancti Andree de Witteherst, cum decimis & aliis pertinentiis suis, grangiam de Malni, grangiam de Casteller, & grangiam de Clevill, Capellam de Deserto, cum decimis & aliis pertinentiis suis. Sanè novalium vestrorum quæ propriis manibus vel sumptibus colitis, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos liberos vel absolutos è seculo fugientes ad conversionem recipere, & eos absque contradicione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem fas sit, nisi arctioris religionis obtentu, de claustris vestris discedere. Discedentem verò absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Auctoritate quoque apostolica prohibemus ne ullus in vos vel monasterium vestrum excommunicationis vel interdicti sententias sine manifesta & rationabili causa proferre seu novis & indebitis exactionibus vos aggravare præsumat. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes Clericorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, à diocesano suscipietis Episcopo; siquidem catholicus fuerit, & communionem & gratiam sacrosanctæ Romanæ sedis habuerit, & ea voluerit vobis sine pravitate aliqua exhibere. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis catholicum adire antistitem communionem & gratiam apostolicæ sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quod postulat impendat. Prohibemus insuper ut infra fines parrochiæ vestræ nullus sine assensu Episcopi diocesani & vestro Capellam seu oratorium de novo construere audeat. Salvis privilegiis Pontificum Romanorum. In parrochialibus verò Ecclesiis quas habetis liceat vobis sacerdotes eligere & diocesano Episcopo præsentare; quibus, si idonei fuerint, Episcopus curam



animarum committat, ut ei de spiritualibus, vobis verò de temporalibus debeant respondere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi fortè excommunicati vel interdicti sint, nullus obstet. salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars major consilij sanioris secundum Deum & beati Benedicti regulam providerint eligendum. Paci quoque & tranquillitati vestræ paternam in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica inhiemus ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temerè capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Libertates quoque & immunitates antiquas & rationabiles consuetudines monasterio vestro concessas & hæcenus observatas, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas permanere facimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. salva sedis apostolicæ auctoritate & diocesani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentaverit, secundò tertiove communita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij Kalend. Junij, Indictione xliii. incar-

nationis dominicæ anno millesimo ducentesimo decimo, pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno tertio decimo.

*GNEZNENSI ARCHIEPISCOPO,  
& universis suffraganeis eius.*

**S**ignificavit nobis dilectus filius nobilis vir Dux Zlesia quòd cum [Boleslaus] quondam Dux Poloniae certam dederit singulis filiorum suorum in Polonia portionem, principalem civitatem Cracoviæ majori natu reservans instituit ut semper qui esset de ipsius genere prior natu, civitatem teneret eandem; ita quòd si major decederet, vel cederet juri suo, qui post eum de toto genere major esset, ipsius civitatis possessionem intraret. Hoc autem perpetuis temporibus observari præcipiens, per sedem apostolicam obtinuit approbari, omnes illos faciens excommunicatione percelli qui statutum hujusmodi auctoritate apostolica roboratum præsumerent violare. Vnde nobis humiliter supplicavit ut nostris vobis daremus litteris in mandatis quòd nec vos ipsi statutum violaretis hujusmodi, nec permetteretis ab aliis violari, illos qui contravenire præsumerent anathematis sententia ferientes. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus institutionem de majoritatis præminencia, sicut ad utilitatem & pacem totius provincie dinoscitur esse facta, faciatis per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo firmiter observari, contradictores censura simili compescentes. Datum Laterani v. Idus Junij, pontificatus nostri no tertio decimo.

*FREDERICO ILLUSTRIS  
Regi Siciliae.*

**C**um jam annos pueriles evaseris, decet te, fili carissime, actus deserere pueriles, & quanto tibi & regno tuo majora pericula imminet, tanto studiosius debes intendere ad illa fortiter evitanda. Consilia quoque discretorum & te diligentium debes diligenter amplecti, & inter ingratos ac bene notos discernere te oportet, ne minus diligentes plus diligas, & qui te ferventius diligunt, illos remissioris caritatis brachiis amplexeris. Cum enim venerabilis frater noster Cathaniensis Episcopus regni Siciliae Cancellarius te custodierit hæcenus & nutrierit, ac pro defensione tua & regni tui labores & angores, anxietates & necessitates multiplices sustinerit, nunc, si verum est quod asseritur, tot beneficiorum oblitus, à tua ipsam fa-

*Epist. 82.  
De statuto  
quodam facta  
à Duce Poloniae.  
Vide Dlugoffum  
lib. 4. hist. Polonicae pag. 405.  
Ep. lib. 6. pag. 336.*

*Epist. 83.  
Vt Cathaniensis  
Episcopum recipiat in gratiam.*



miliaritate recedere permisisti in scandalum & odium pariter plurimorum. Propter quod alij regni nobiles, dum eundem multis meritis præditum debita intellexerint remuneratione fraudatum, in tua fidelitate lentescunt, & nonnulli se à tuis obsequiis subtrahent, qui ad ea ex ipsius poterant retributionibus provocari. Ex his enim quæ post ejus sunt sequuta recessum satis apparet utrum ejus præsentia tibi fuerit opportuna, & nisi quantocius revocetur, sequutura dispensia te plenius edocebunt. Vbi namque sunt illi qui tibi mendaciter suggerebant quòd illo repulso multi converterentur ad te qui propter familiarem ejus præsentiam à tuis se obsequiis subtraherent? Unde nisi hæc & alia quæ de te non absque dolore frequenter audimus celeriter reformare studueris, temetipsum ad uberis fugis exercitium erigendo, non solum tu gravia detrimenta percipies, sed & nos, licet invitos, oporteret super hoc aliud cogitare, ne ob tuam negligentiam vel defectum Romana, quod absit, Ecclesia graviter læderetur, quæ pro te non solum aliis, sed etiam Imperatori, se potenter opponit. Quocirca serenitatem tuam rogamus attentius & monemus, sub obtentu gratiæ nostræ firmiter injungentes quatinus Cancellarium memoratum ad familiaritatem tuam nullatenus differas revocare, omnimoda sibi, quem sub beati Petri & nostra protectione suscepimus, securitate provisâ, ejusque consilii devotus intendas; ut & ipse tot & tanta pro te sustinuisse se gaudeat, & alij ad similia provocentur; provisurus attentius ne quid à quolibet contra salutem & honorem ipsius valeat attentari: quia cum nos ei districtè præcipiendo mandemus ut ad tuæ familiaritatis obsequium revertatur, si quid contra eum fieret à quocunque, nobis reputemus inferri. Datum Laterani vii. Kal. Julij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

CONSTANTIÆ ILLUSTRIS  
Reginæ Siciliae.

Epist. 84.  
De donatione  
ei facta prop-  
ter nuptias.

SAcro sancta Romana Ecclesia devotos & humiles filios ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, & ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos, tamquam pia mater, suæ protectionis munimine confovere. Sanè cum carissimus in Christo filius noster Fredericus Siciliae Rex illustris, sicut in ipsius authentico super hoc confecto plenius contineri perspeximus, in dodarium seu donationem

propter nuptias in Sicilia Carinum, quod in partibus Panormitanis existit, cum omnibus casalibus, tenimentis, & pertinentiis suis, in valle Demensi Caroniam, sanctum Filadellum, & sanctam Mariam cum omnibus casalibus, pertinentiis, & tenimentis eorum, necnon & omnia casalia in eadem valle Demensi consistentia quæ ad suum demanium pertinere noscuntur, insuper Oliverium & Montem Albanum cum omnibus casalibus & tenimentis eorum, in servitio verò sanctum Petrum de Ficaria & castrum Ficaræ, Galatum, & Militellum, item Tauromenium cum omnibus tenimentis & pertinentiis suis tam demanij quàm servitij, in partibus verò Apuliæ totum honorem comitatus Montis sancti Angeli, cum omni honore, jure, tenimentis & pertinentiis suis tam demanij quàm servitij, videlicet quod in demanio, in demanium, & quod in servitio, in servitium, in demanio siquidem Montis sancti Angeli, Siponti & Veste civitates atque Casale novum, in servitio autem omnia castra, villas, terras, casalia, & totum aliud quod ad honorem ipsius Montis dinoscitur pertinere, liberaliter tibi duxerit concedenda, nos tuis precibus inclinanti, ad supplicationem ejusdem Regis concessionem ipsam, sicut providè facta est, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Dецernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani xv. Kal. Julij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

TYRONENSI ET BYRDEGALENSI  
Archiepiscopis, & Episcopo Pictavensi.

Eius exemplo qui cum iratus est, non obliviscitur misereri, nec suas continet miserationes in ira, sed postquam infuderit vinum, superinfundit & oleum vulneribus sauciati, & post virgam correctionis adhibet manus dulcedinis, quæ cum tabulis legis divinæ in arca foederis referantur, nos, qui dilectum filium Robertum de Sepulchro Presbyterum ex severitate percussimus, volentes ex benignitate sanare, cum longo jam tempore impossitam sibi penam in multa cordis & corporis humilitate portaverit, non sine magnis laboribus & angustis, gravi pressus onere

Epist. 84.  
Confirmatio  
comitatus  
Caroniam.

Epist. 84.  
lib.  
tit. 111.

Epist. 84.  
Reverentia  
comitatus  
Presbyterum  
penam.



paupertatis, apud sedem apostolicam misericordiam expectando, hanc cum eo duximus misericordiam faciendam ut ad executionem restituatur officij, & si beneficia quæ prius habuerat non sunt aliis rite collata, reddantur eidem, nec ex lata in ipsum impediatur sententia quò minus ad obtinenda ecclesiastica beneficia possit assumi, & tam in civitate ac diocesi Nannetensi quàm in aliis liberè conversari. Quò circa fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus circa eum sublato cujuscumque contradictionis & appellationis obstaculo quæ præscripta sunt exequi procuretis, contradictores, si qui fuerint, per censuram ecclesiasticam compescendo, non obstante quòd in his litteris totius negotij series non narratur, cum hac ad cautelam utamur ex certa scientia brevitate. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani x. Kalend. Iulij, anno tertio decimo.

**NOBILI VIRO SIMONI**  
de Monteforti, Comiti Lecestræ, Vicecomiti Biterrensi & Carcaffonenfi.

**REGENSI EPISCOPO ET**  
Abbati Cisterciensi apostolicæ sedis Legato.

**V**T hi qui orthodoxæ fidei zelo succensi ad expugnandam hæreticam pravitatem vivificæ crucis characterem assumpserunt eò ferventiùs publicam causam gerant quò se viderint proximorum subsidiis efficacius adjuvari, à vobis & à nonnullis aliis nobis fuit sæpe suggestum &c. sicut continetur in *penultimo quaterno regestii duodecimi anni, de data Viterbij, per totum in eundem modum usque, ad explendum obsequium Iesu Christi, in Burdegalensi, Bisuntina & Viennensi provinciis, necnon Pampilonensi, Lemovicensi, Claromontensi, Aniciensi, Mimateni, Caturcensi, & Ruthenensi episcopatibus super hoc committendas vobis duximus vices nostras &c. ut in eadem per totum usque in finem.* In aliis verò provinciis monitis & precibus insistatis ut ad tantum fidei Christianæ negotium consummandum de bonis sibi à Deo collatis subsidia conferant opportuna. Datum Laterani v. Kal. Iulij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

*Epist. 87. Eis committitur vices suas in causa fidei.*

*\* id est; lib. 12. epist. 87.*

**E I S D E M.**

**I**N tantum clamor qui dudum ascendit contra Narbonensem & Auxitanum Archiepiscopos invalescit quòd dissimulare ipsum ulterius sine periculo non valemus. Ne igitur ex nequitia sua possint commodum aliquòd reportare, cum non solum negligentes sint, ut asseritur, sed etiam pestilentes, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus inquisita super omnibus quæ proponuntur contra eos diligentius veritate, ac habentes præ oculis solum Deum, quòd super hoc canonicè fuerit statuendum sublato appellationis obstaculo statuatis, facientes quòd statueritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Datum Laterani i v. Kalend. Iulij, anno tertio decimo.

*Epist. 88. Eis committitur accusatio adversus Archiepiscopos Narbon. & Auxitanum. Vide supra lib. 10. epist. 63. lib. 14. epist. 32. & lib. 16. epist. 3.*

**ARCHIEPISCOPO STRIGONIENSI.**

**V**eniens ad apostolicam sedem dilectus filius nobilis vir Herde Comes de Similione quendam fundum suum beato Petro Apostolo & Romanæ Ecclesiæ obtulit humiliter & devotè, in quo ad honorem ejusdem Apostoli Ecclesiæ ædificare disponit, & eidem nonnullas de suis possessionibus assignare. Nos igitur pium ejus propositum in Domino commendantes, præsentium tibi auctoritate mandamus quatenus venerabilem fratrem nostrum

*Epist. 89. De Ecclesia construenda in fundo Romanæ Ecclesiæ.*

*Epist. 86. Ceterum etiam...*

*Epist. 87. lib. 12. epist. 87.*

*Epist. 88. Ceterum etiam...*





Cenadiensem Episcopum loci dioecesanum monere prudenter & efficaciter inducere non postponas ut pro suis iustitiis, quas de ipsis esset possessionibus percepturus, ab eodem Comite moderatam recompensationem recipiat, & superabundantem gratiam recognoscat quam ei facimus in hac parte, cum in huiusmodi fundo absque omni recompensatione libera posset Ecclesia fabricari, sicut Hospitalariis & Templariis aliisque nonnullis per privilegia est concessum. Quod si monitis tuis memoratus Episcopus acquiescere forte nollet, tu id auctoritate nostra sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo exequi non omittas, recipiens in utroque casu praefatum fundum in jus & proprietatem apostolicæ sedis per publicum instrumentum, & concedens eidem ædificandi Ecclesiam in eodem liberam facultatem. Præterea cum idem Comes decimas quas praefato Episcopo persolvere consuevit, eidem Ecclesiæ cupiat assignari, compensatione propter hoc ipsi exhibita competenti, volumus & mandamus ut eundem Episcopum monere ad hoc prudenter & efficaciter inducere non retardes. Datum Laterani II. Kal. Iulij, anno tertio decimo.

**ABBATI ET CONVENTUI**  
*sancti Germani de Pratis Parisiensis.*

*Epist. 90.  
De muris urbis Paris.*

**C**um per medium vinearum vestrarum infra parrochiam sancti Sulpicii positarum, quæ ad vestrum monasterium pertinet pleno jure, ad munitionem civitatis Parisiensis construantur de novo muri, sicut ex vestra insinuatione didicimus, provideri super hoc vobis auctoritate apostolica petiistis. Ne igitur huiusmodi occasione murorum parrochiale jus in monasterij vestri dispendium immutetur, præsentium vobis auctoritate concedimus ut idem jus in ædificiis ejusdem parrochiæ construendis & ipsorum habitatoribus habeatis quod in ipsius veteribus ædificiis & habitatoribus eorundem dinoscimini hæcenus habuisse. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ concessionis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani IV. Kal. Iulij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

**E I S D E M.**

*Epist. 91.  
Confirmatur  
eis privilegium  
Lucij Papæ.*

**Q**uanto specialius monasterium vestrum beati Petri juris existit, & majorem devotionem apostolicæ sedi sapius exhibetis, tanto celerius, ubi cum Deo possumus, petitiones vestras admittimus, & indemnitati monasterij vestri volumus

attentius providere. Eapropter ad exemplar felicis recordationis Lucij Papæ prædecessoris nostri auctoritate apostolica prohibemus ne illi qui terras, vineas, aut domos censuales nomine vestro tenent, aliis ad majorem censum sine assensu vestro concedant, neque alienis personis vel Ecclesiis in eis sine vestra licentia pensionem aliquam annuatim solvendam assignent, per quæ monasterio vestro dispendium valeat provenire. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ prohibitionis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani V. Kal. Iulij &c.

**SANCTÆ MARIÆ DOLENSIS**  
*& sancti Iohannis Angelicæ Abbatis  
Biuricensis & Xantonensis dioecesanæ,  
& Archidiacono Biuricensis.*

**E**X parte venerabilis fratris nostri Burdegalenis Archiepiscopi per dilectum filium G. procuratorem ejusdem fuit propositum coram nobis quod cum venerabilis frater noster Turonensis Archiepiscopus de mandato nostro insisteret, & tam gravamen Petragoricæ Ecclesiæ metropolitico sibi jure subiectæ, quæ magnis dispendiis & laboribus diutius fuerat fatigata, quam consueta quorundam malitia consecrationem Petragoricæ Episcopi volentium impedire, accelerandam ipsius consecrationem Episcopi perurgerent, & non nisi tres tantum Episcopi essent in Burdegalensi provincia tunc præsentis, venerabili fratri nostro Pictaveni Episcopo, qui ex quo promotus fuit in Episcopum, nunquam metropolitanam Ecclesiam postmodum visitavit, licet pluries vocatus fuerit ad eandem, in virtute obedientiæ ac sub debito juramenti quo Ecclesiæ Burdegalensi tenetur, pœna suspensionis adjecta, præcepit ut ad consecrationem ipsius Episcopi properaret. Et ut omnis occasionis materia tolleretur, licet nullum periculum immineret, cum generales treugæ inter Francorum & Angliæ Reges inire servarentur, tam per litteras Senescalci Regis Angliæ, qui regalium negotiorum procuratorem habebat in eisdem partibus generalem, quam per venerabilem fratrem nostrum Henricum Episcopum Xantonensem, qui eum securum ducere ac reducere promittebat, securum conductum preparavit eidem. Sed idem & venire postposuit, & suspensionis sententiam non servavit. Cumque postmodum idem Archiepiscopus ad locum quem de nuntiorum ipsius Episcopi voluntate in Pictaveni diocesi



diocesi assignarat, ut tunc saltem praedictentem inobedientiam per obedientiam redimeret subsequenter, praefixo termino cum aliis Episcopis convenisset, idem Pictavenis venire contempsit. Ut autem idem Archiepiscopus omnem ipsius contumaciam superaret, diem & locum alium in Pictaveni diocesi assignavit; ubi cum ceteri suffraganei eidem Pictaveni Metropolitanis sui exposerent questionem, ipse quod venire non omiserat propter contemptum vel odium Ecclesiae vel personae, sed propter metum Regis Angliae se obtulit juraturum. Sed cum hoc memoratus Archiepiscopus sibi ab eisdem suffraganeis expositum acceptaret, idem Pictavenis se obtulisse juramentum hujusmodi contradixit. Propter quod & latam in eum per ipsum suspensionis sententiam confirmari & debitam sibi poenam infligi pro tanta contumacia postulabat. Procurator vero ejusdem Episcopi proposuit ex adverso quod licet olim dicto Archiepiscopo dederimus in mandatis ut ad loca suspecta eundem Episcopum non vocaret, ipse tamen mandato nostro contempto ad ea loca pro consecratione ipsius Petragoricensis vocabat eundem ad qua, propter Brabantionum & capitalium inimicorum suorum infidias, sine proprii corporis periculo accedere non audebat. Vnde tam propter haec quam propter alia qua inferebat gravamina nostram audientiam appellavit, tam per litteras suas quam per W. Archidiaconum suum & alios Clericos suos legitime se excusans. Cum autem apud Cheseium, ubi de venerabilium fratrum nostrorum Xanctonenis & Engolismensis Episcoporum consilio Archiepiscopus & ipse convenerant, excusationes suas esse iustas per testes omni exceptione majores fuerit probare paratus, & idem Archiepiscopus hoc recipere noluisse, super hoc ab eo exigens juramentum, ipse appellationem primo interpositam innovavit; sed Archiepiscopus, appellatione contempta, suspensionis sententiam protulit in eundem. Vnde tam dictam sententiam quam quicquid post appellationem in ejus est praedictum attentatum petit irritari. Cum autem nobis non constiterit de praemissis, contentionem hujusmodi de procuratorum consensu tali providimus moderamine sopiendam, ut praefatus Episcopus coram vobis exhibeat juramentum quod nec in contemptum Archiepiscopi memorati nec ut ipsius se jurisdictioni subduceret, sed propter

Tom. II.

metum hostilem, ad consecrationem Petragoricensis Episcopi accedere detrectavit. Quo praestito coram vobis, latam in ipsum suspensionis sententiam revocari faciatis per praefatum Archiepiscopum ad cautelam, nec ei deputetur ad poenam quod post suspensionem hujusmodi divina officia celebravit. Alioquin usque ad satisfactionem idoneam dicta suspensionis sententia inviolabiliter observetur. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus quod a nobis taliter est provisum, faciatis per censuram ecclesiasticam appellatione remota executioni mandari, nullis litteris obstantibus, si qua apparuerint a sede apostolica praeter assensum partium impetratae. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani v. Kal. Julij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

## E I S D E M.

**S**ignificante venerabili fratre nostro Burdegalensi Archiepiscopo nos accepisse noscatis quod cum venerabili fratri nostro Pictaveni Episcopo suffraganeo suo ad querelam subditorum ipsius poena suspensionis adjecta inhibere curasset ne pecuniarias procuraciones ab Ecclesiis quas non visitabat exigeret, vel collectas majores quam praedecessores sui facere consueverant, in subditis sibi Ecclesiis exerceret, idem, ejus inhibitione contempta, & pecuniam pro procuracionibus & collectas solito majores exegit, suspensionis sententiam, in quam propter hoc incidit, non observans. Ad expellendum quoque Rupertarios & Bramantiones de Burdegalensi provincia sibi auxilium, prout praestita fide promiserat, non impendit, inhibens & impediens ne ipse Pictavensem diocesim ex officio suo visitans procuracionibus consuetis & debitis honoretur. Clericos quoque quos dictus Archiepiscopus ad praesentationem vicarij sui, eodem Episcopo non existente in diocesi, ordinarat, ab ordinum susceptorum ab eo executione suspendit, nec voluit ad mandatum ipsius eandem suspensionis sententiam relaxare, sententias excommunicationis ab eodem Episcopo in subditos suos latas, quas idem Archiepiscopus auctoritate metropolitana iustitia exigente confirmat, eo inconsulto, nullaque super hoc obtenta potestate, relaxans. Quandam insuper pecuniae quantitatem ab Helia praedecessore suo mutuatam Episcopo Pictaveni & in ultima ejus voluntate ad fabricam Burdegalensis Ec-

*Epist. 91.  
Adversus eundem Episcopum.*

M m m



clesiæ deputatam sibi restituere contradicit, in his & multis aliis contra juramentum Burdegalensi Ecclesiæ ac prædecessori suo præstitum temerè veniendo. Ex parte verò ipsius Episcopi fuit propositum ex adverso quòd intrans idem Archiepiscopus annis singulis pluries diocesim Pictavensem non vocatus ab eo vel à terræ Principe invitatus, nullaque necessaria causa tractus à suis subditis frequentius debito, de leuga ferè in leugam dietas faciens, exigit procurari, correctiones tamquam ordinarius faciens per totam diocesim Pictavensem, in qua ipse, præter ordinariam, delegatam à nobis super correctionibus obtinet potestatem. Sententias quoque in raptores & alios qui injuriantur Ecclesiis vel personis ecclesiasticis, sive illis qui sub Ecclesiæ protectione consistunt, ab eo exigente justitia promulgatas, juris ordine prætermisso relaxans, tractat causas in eadem diocesi & committit, licèt ad eum non fuerit appellatum. Qui, eo quondam apud sedem apostolicam existente, ad Ecclesiam Pictavensem accedens, & in ejus & subditorum suorum gravamen procuraciones ibidem recipiens, quosdam diocesis suæ Clericos, licèt super hoc ab eo mandatum non habuerit, ordinavit. Et licèt componentibus inter eos venerabili fratre nostro Nannerensi Episcopo & Decano Pictavensi aliisque pluribus, idem Archiepiscopus promississet quòd nihil unquam contra eum vel honorem suum machinari de cetero attentaret, nisi forsan ipsi primitus requisiti terminare non possent si quid adversus eum proponeret questionis, multa tamen, contra compositionem eandem & promissionem suam temerè veniens, in ejus & honoris sui dispendium attentavit, super his & aliis injuriosis existens eidem plurimum & molestus. Quia verò nobis non constitit de præmissis, discretioni vestræ de procuratorum utriusque partis assensu per apostolica scripta mandamus quatinus competenti loco partibus convocatis, & rationibus hinc inde plenius auditis & cognitis, si de partium processerit voluntate, causam ipsam appellatione remota sine canonico decidatis & faciatis quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Alioquin eandem sufficienter instructam ad nostram præsentiam remittentes, præfigatis partibus terminum competentem quo nostro se conspectui repræsentent recepturæ judicium æquitatis. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timo-

re subtraxerint, per censuram eandem appellatione remota cogatis veritati testimonium perhibere. Nullis litteris obstantibus, si quæ apparuerint à sede apostolica præter assensum partium impetratæ. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani xiv. Kal. Julij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS  
& Episcopis ad quos litteræ istæ pervenerint.

**C**VM inestimabile pretium sanguinis Iesu Christi &c. Require\* supra in littera scripta eodem quaterno per totum usque. Quapropter venientes ad apostolicam sedem dilectos filios Bernardum Primum & Willelmum Arnaldi & quosdā alios paterna benignitate suscepimus ac ea quæ nobis &c. ut in eadem usque intellectu, eosque diligenter examinatos atque correptos hoc modo reconciliavimus ecclesiasticæ unitati. Ego, inquit, Bernardus Primus, appositis evangelis, & scripto confessionis impositio super illa, hoc præsto inter manus tuas, summe Pontifex, juramentum, Deum invocando testem in animam meam, quòd ita &c. sicut in ipsa usque pro posse resistam. Hoc autem profiteor non esse juramentum quale Christus legitur prohibuisse in evangelio, sed quale à sanctis doctoribus Augustino & aliis perhibetur esse præstandum causa necessitatis cum veritate & justitia & judicio. Scriptum autem confessionis est tale. PATEAT omnibus fidelibus quòd ego Bernardus Primus & omnes fratres mei propositis nobis sacrosanctis evangelis corde credimus, fide intelligimus, ore confitemur, & simplicibus verbis, id est, sine duplicitate, fideliter affirmamus patrem & filium & spiritum sanctum tres personas esse, unum Deum, & sicut in Credo in Deum, & in Credo in unum Deum, & in Quicumque vult continetur, confitemur esse per omnia sentiendum. Item corde credimus & ore confitemur patrem & filium & spiritum sanctum unum Deum, de quo nobis est sermo, esse creatorem & gubernatorem ac dispositorem omnium rerum visibilium & invisibilium, corporalium & spiritualium. Item corde credimus & ore confitemur patrem & filium & spiritum sanctum unum Deum, legem Moyse dedisse, & ipsum in Prophetis locutum fuisse, & Iohannem Baptistam ab ipso missum esse sanctum & justum & in utero matris suæ spiritu sancto repletum. Item corde credimus & ore confitemur incarnationem Domini nostri Iesu Christi, ut qui erat filius Dei in diuinitate, patri



„ aequalis, fieret homo in utero sanctæ Ma-  
 „ riae matris suæ, veram carnem assumens  
 „ ex visceribus matris, qui natus est vera car-  
 „ nis nativitate, & manducavit, & bibit & c.  
 „ dormivit, & fatigatus ex itinere quievit, &  
 „ passus est vera carnis suæ passione, & mor-  
 „ tuus est vera carnis suæ morte, & resurre-  
 „ xit vera carnis suæ resurrectione, in qua  
 „ postquam veraciter manducabit & bibit,  
 „ ascendit in cælum, & sedet ad dexteram  
 „ Dei patris omnipotentis, inde venturus est  
 „ iudicare vivos & mortuos. Item corde cre-  
 „ dimus & ore confitemur unam esse Eccle-  
 „ siam catholicam & apostolicam, sanctam  
 „ & immaculatam, extra quam neminem  
 „ salvari fætemur. Sacramenta verò quæ in  
 „ ea celebrantur, inastimabili atque invisi-  
 „ bili virtute spiritus sancti, licet à peccato-  
 „ re sacerdote ministrantur, dum Ecclesia  
 „ eum recipit, in nullo reprobamus, neque  
 „ ecclesiasticis officiis vel benedictionibus  
 „ ab eo celebratis detrahimus, sed benivolo  
 „ animo, tamquam à iustissimo, amplecti-  
 „ mur. Approbamus quoque baptismum in-  
 „ fantium, & si defuncti fuerint post baptis-  
 „ mum, antequam peccata committant, fa-  
 „ temur eos salvari. Confirmationem quo-  
 „ que ab Episcopo factam, id est impositionem  
 „ manuum, sanctam & venerandè ac-  
 „ cipiendam esse censemus. In sacrificio eu-  
 „ charistiae, quæ fuerant panis & vinum an-  
 „ te consecrationem, post consecrationem  
 „ esse corpus & sanguinem Iesu Christi sim-  
 „ pliciter affirmamus & credimus; in quo  
 „ nihil à bono majus nec à malo minus perficitur  
 „ a sacerdote. Peccatores veraciter peccantes  
 „ veniam à Deo consequi concedimus, & eis  
 „ libentissimè communicamus. Undionem  
 „ infirmorum cum oleo consecrato veneramus.  
 „ Conjugia carnalia esse contrahenda  
 „ secundum Apostolum Paulum non negamus;  
 „ legitime verò contra etiam disjungere  
 „ omnino prohibemus. Ordines ecclesiasticos,  
 „ id est episcopatum & presbyterium ac ceteros,  
 „ & omne quod in Ecclesia ordinabiliter  
 „ sanctum legitur aut canitur, humiliter  
 „ collaudamus, & fideliter veneramus. Item  
 „ corde credimus & ore confitemur resurrectionem  
 „ hujus carnis quam gestamus, & non alterius,  
 „ & vitam æternam, & unumquemque homi-  
 „ nem secundum opera sua esse recepturum.  
 „ Eleemosynas, & sacrificium, ceteraque  
 „ beneficia fidelibus defunctis prodesse non  
 „ dubitamus. Et quia fides sine operibus  
 „ mortua est, ut dicit Apostolus Iacobus  
 „ seculo abrenuntiavimus, & quæ habebamus,  
 „ velut à Domino consultum est, pau-

Tom. II.

„ peribus erogavimus, & pauperes esse de-  
 „ crevimus. Ita quòd solliciti esse de crastino  
 „ non curamus, nec aurum vel argentum  
 „ vel aliquid tale præter vestimentum & vi-  
 „ ctum quotidianum à quoquam accepturi  
 „ sumus. Consilia quoque evangelica velut  
 „ præcepta servare proposuimus. Remanentes  
 „ autem in seculo, & sua possidentes, &  
 „ hanc fidem supradictam firmiter & integre  
 „ credentes, præceptaque Domini servantes,  
 „ salvari fætemur. Ad hæc in nomine patris  
 „ & filij & spiritus sancti & beatissimæ  
 „ virginis Mariæ, ad ædificationem universalis  
 „ sanctæ Dei Ecclesiæ, & ad salutem animarum  
 „ omnium ad quorum aures pervenit, sicut  
 „ fideliter credimus corde, fidem prædictam  
 „ ore firmiter confiteri & nuntiare  
 „ proposuimus, & usque ad animam &  
 „ sanguinem adversus omnes sectas hæresium  
 „ defendere viriliter. Consistentes sub  
 „ magisterio & regimine unius & veri  
 „ magistri Domini nostri Iesu Christi ac  
 „ pissimi Vicarij ejus Papæ Innocentij &  
 „ successorum ejus, semper permanentes  
 „ tam corpore quam spiritu in communione  
 „ sanctæ Romanæ ac universalis Ecclesiæ,  
 „ quam sanctam & catholicam, & apostolicam  
 „ supra diximus quia credimus esse, omnes  
 „ baptizatos in nomine patris & filij &  
 „ spiritus sancti, nisi à supradicta fide  
 „ recesserint, ubi boni cum malis conveniant,  
 „ permixta quippe est diversitate filiorum;  
 „ cui Ecclesiæ præfatum Dominum Innocentium  
 „ Papam credimus præesse pastorem, &  
 „ ipsum & omnes Episcopos & sacerdotes  
 „ & ceteros ordinarios fidem supradictam  
 „ tenentes, in ipsa Ecclesia ministros esse  
 „ fætemur & credimus. Idcirco ab ipsis,  
 „ & non ab aliis, petimus & cupimus  
 „ suscipere ecclesiastica sacramenta. Specia-  
 „ liter autem de fractione panis, super qua  
 „ infamati sumus, diximus & dicimus quia  
 „ nunquam factum fuit causa præsumptionis,  
 „ nec causa contemptus sacrificij sacerdotis,  
 „ sed causa ardoris fidei & caritatis &  
 „ causa deliberationis, ne indurarentur  
 „ simplices fideles inter hæreticos permanentes,  
 „ & sacramentum eucharistiae non accipientes,  
 „ sed nunc & in perpetuum abdicamus  
 „ & abicimus & abdicabimus à nobis &  
 „ ab omnibus nobis credentibus, secundum  
 „ nostrum posse, ab opere & à credulitate,  
 „ corde credentes & ore confitentes  
 „ sacramentum corporis & sanguinis Christi  
 „ nec esse efficiendum nec posse confici nisi à  
 „ sacerdote per impositionem manus visibilis  
 „ Episcopi secundum morem Ecclesiæ  
 „ visibiliter ordinato. Habemus autem manda-

M m ij



» tom orare ut Deus mittat operarios in mes-  
 » sem suam, id est, prædicatores in populum  
 » suum, qui debent benignè & humiliter in-  
 » petrare sibi dari ex licentia summi Pontifi-  
 » cis & Prælatorum Ecclesiæ ut possint ad-  
 » monere & exhortari in doctrina sana & ad-  
 » versus omnes hæreticos, gratia Dei ad-  
 » juvante, cum omni virtute animi & studio  
 » ut eos ad fidem catholicam convertant,  
 » desudare, & credentes eorum privatis &  
 » publicis admonitionibus, sicut decet, ab  
 » eorum credulitate & hæresi separare, &  
 » Ecclesiæ supradictæ incorporare, & ab  
 » omnibus vitiis & peccatis compescere tam  
 » se ipsos quàm suos auditores, à superbia  
 » scilicet, & inani gloria, invidia, ira, cu-  
 » piditate, & avaritia, gulositate, luxuria,  
 » mendacio, detractioe, blasphemia, odio,  
 » fraude, perjurio, & homicidio. Et quam-  
 » vis ista nos prædicemus, tamen potestatem  
 » secularem secundum leges officium suum  
 » in malefactoribus peragentem non judica-  
 » mus, neque ob hoc damnamam esse dici-  
 » mus vel credimus. Veruntamen, sicut filij  
 » Ecclesiæ, reos sanguinis defendimus piis  
 » interventionibus, quia scriptum est. Reos  
 » sanguinis defendat Ecclesia. Quamvis au-  
 » tem propter vitandum perjurium non sit  
 » apperendum juramentum, jurantes tamen  
 » ex deliberatione causa necessitatis cum ve-  
 » ritate & iudicio & iustitia non culpamus,  
 » neque propter hoc credimus condemnan-  
 » dos. In omnibus verò episcopatibus, dio-  
 » cesibus, vel parrochiis in quibus sumus vel  
 » fuerimus, disposuimus jejunare secundum  
 » morem & consuetudinem Prælatorum &  
 » catholicorum virorum orthodoxorum illa-  
 » rum provinciarum, tam in vigiliis quàm in  
 » jejniis quatuor temporum & quadragesi-  
 » ma. Denique licet dicat Christus, Opor-  
 » tet semper orare & non deficere, & Apol-  
 » tolus, sine intermissione orate, tamen qui-  
 » dam nostrorum per viginti quatuor vices  
 » inter diem ac noctem, alij quindecies, alij  
 » duodecies, qui autem minus, septies pro  
 » omnibus hominibus secundum eorum gra-  
 » dus orant. Et quamquam officium nos-  
 » trum sit præcipuè ut omnes discant, &  
 » omnes qui sunt idonei exhortentur, tamen  
 » cum tempus ingruit, propriis manibus la-  
 » boramus, ita duntaxat ne pretium accipia-  
 » mus conventum. Qui autem nobis cre-  
 » dunt, à quibuscunque aliquid per aliquam  
 » fraudem habuerint, necesse est, si potue-  
 » rint, & nobis acquiescere voluerint, ut  
 » ipsi & non alii restituant. Decimas siqui-  
 » dem & primitias & oblationes & cetera se-  
 » cundum usum locorum servitia Prælati &

» aliis Clericis sub quorum dioecesibus victi-  
 » taverint fideliter persolvant: quod omni-  
 » bus fidelibus Christianis efficaciter suade-  
 » mus. ] Licet autem in subscriptis articulis,  
 » sicut a quibusdam accepimus, assererentur  
 » errasse, quòd videlicet soli Deo esse obe-  
 » diendum, & si homini, soli iusto, qui  
 » Deum habet in se, ac licere laico ac litte-  
 » rato sine licentia cujuscunque hominis præ-  
 » dicare, bonumque laicum conficiendi eu-  
 » charistiam potestatem habere, malum au-  
 » tem sacerdotem nequaquam, & ejus ora-  
 » tiones aut Missas vivis vel mortuis non pro-  
 » ficere, ac Romanam Ecclesiam nequa-  
 » quam Ecclesiam Dei esse, necnon etiam  
 » juramentum in quolibet articulo sub Ec-  
 » clesiæ forma factum peccatum esse morta-  
 » le dogmatissime dicantur, ipsi tamen ex  
 » præscripta confessione, in qua tanguntur  
 » articuli prænotati, super his suam innocen-  
 » tiam excusarunt, illud insipientes omni-  
 » no, quòd videlicet mulieribus evangelium  
 » in Ecclesia licitum esse docere, ac indul-  
 » gentias quæ fiunt à summo Pontifice vel  
 » aliis Episcopis non proficere, iustumque  
 » laicum contentes sibi absolvere posse,  
 » quidam eos referunt astruxisse. Ceterum  
 » super eo quòd nonnullos Clericorum scan-  
 » dalizasse dicuntur, eis in plurimis detra-  
 » hendo, ipsos asperè redarguimus, in vir-  
 » tute obedientiæ quam præstiterunt nobis  
 » districtius injungentes eisdem, quod & ip-  
 » si sub eadem servare obedientia promise-  
 » runt, ut Clericos in omni qua convenit  
 » habentes reverentia & honore, ab eorum  
 » omnino infamatione seu detractioe desist-  
 » ant; præcipientes eisdem ne passim sibi  
 » præsumant prædicationis officium arrogare,  
 » sed præterquam Ecclesiarum rectores  
 » in fide recta & sana doctrina noverint esse  
 » probatos, licentiam eis tribuant exhortan-  
 » di compositibus horis & locis, cumque  
 » continentiam repromiserint, suspectum  
 » mulierum consortium prorsus evitent; qui  
 » super his & aliis promiserunt devotam &  
 » debitam nobis obedientiam exhibere. Nos  
 » igitur, habito fratrum nostrorum consilio,  
 » per apostolica vobis scripta mandamus  
 » quatinus recepto à ceteris fratribus simili  
 » juramento, ecclesiastica unitati reconci-  
 » lietis eosdem, & denuntietis ipsos verè ca-  
 » tholicos ac rectè fideles, in præscriptis &  
 » aliis eos secundum Deum ab omni scanda-  
 » lo & infamia servantes immunes, & in li-  
 » teris testimonialibus & aliis adminiculis ip-  
 » sos propter Deum misericorditer adjuvetis.  
 » Datum Laterani x v 1111. Kal. Julij, ponti-  
 » ficatus nostri anno tertiodecimo.



DECANO ET CANONICIS  
Waterforden.

Epist. 95.  
Recipiuntur  
sub protectione  
apostolica  
sola  
Vide supra epist.  
79.

**S**acrofancta Romana Ecclesia humiles & devotos filios ex assuetâ pietatis officio propensius diligere consuevit, & ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos, tamquam pia mater, suæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filij, devotionem quam erga beatum Petrum & nos ipsos habere dinoscimini attendentes, personas vestras & universa bona quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis dante Domino poteritis adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem locum in quo Ecclesia vestra sita est cum pertinentiis suis, Ecclesiam de Kilros, Ecclesiam de Kilmellassi, Ecclesiam de Cluoneda, Ecclesiam de Tibrada, Ecclesiam de Kilmelach, Ecclesiam de Kilmaclug. cum omnibus pertinentiis suis, decimas piscium in Waterford, beneficia terrarum Ricc. Scadan. & Terri, villam de Corbali, villam de Balikassin, villam de Tachethen, terram de Kaldebech, terram Roberti le Franceis juxta Kilmemilog. cum omnibus pertinentiis suis, & omnia bona communitati & sustentationi vestræ nihilominus assignata, sicut ea iustè ac pacificè possidetis, vobis & per vos Ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communitimus. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ protectionis & confirmationis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani vi. Kal. Iulij, pontificatus nostri anno tertidecimo.

ABBATI SANCTE MARIE  
Rotundæ.

Epist. 96.  
Petræ et ad iu-  
licium.

**O**lim causam quæ inter te ac commune Ravennæ super pineta & quibusdam aliis vertebatur venerabili fratri nostro Casenateni Episcopo duximus committendam. Qui licet cum dilecto filio Pompasiano Abbate, quem sibi postmodum in causâ cognitione adjunximus, usque ad receptionem testium & publicationem attestationum processerit in eadem, quia tamen ad sententiam per triennium procedere distulit, venerabili fratri nostro Populienfi Episcopo & dilecto filio Abbati sancti Laurentij Casenateni mandavimus ut in ea juxta formâ priorum procederent litterarum. Verum quoniam ad Ravennatum instantiam eis tandem dedimus in mandatis ut ad nos instructam remitterent cau-

sam, iidem gesta omnia sub sigillis suis cum procuratoribus partium ad nos remittere curaverunt, per quæ cognovimus manifestè quòd inter partes de pineta Palazoli & vargo Badareni possessione, in qua sit forum, & sale monasterij, quem commune mutuo acceperat, fuit actum. Nam super vargo Badareni commune petebat ne quid nomine pedagij tuum monasterium à Ravennatibus extorqueret: sed illud ad se pertinere pars ejusdem monasterij respondebat, & se ibi hæcenus pedagium accepisse. Ceterum possessionem in qua forum fiebat, dictum monasterium asserens suam esse, ne in ea præter ejus assensum forum de cetero fieret, & quod commune exinde perceperat, sibi restitui cum instantia postulabat. Sed commune dicebat quòd nec ad monasterium tota illa possessio pertinebat, nec si pertineret, etiam quò minus in ea forum fieret, commune debebat aut poterat prohiberi; cum hujusmodi tam in Ecclesiarum quam privatorum possessionibus exercere soleant in partibus illis communia civitatum. Verum cum commune certam summam salis, quam centum & sexaginta libris emeris, à te mutuo recepisset, ad restitutionem ipsius se obligans juramento, quia pro eo non nisi centum reddiderat, petebas reliquum tibi reddi. Sed ad hoc pars altera respondebat quòd facta ratione salis ad pretium quod valebat quando solutio pecuniæ facta fuit, triginta vel quadraginta solidos eidem Ecclesiæ solverat ultra id quod sal tunc temporis vendebatur. Licet autem utraque partium possessionem pinetæ multipliciter nisi fuerit comprobare, asserente parte communis & ostendente per testes quòd pro facto suo de arboribus ejus quotiens fuerat opus acceperant & donarant, quòd banerant etiam silvam ipsam & fecerant custodiri, & Ravennates ad enucleandas pinos in hebdomada Natalis & portandos truncos arborum, quos ipsi zoccos vel capitones appellant, accedere consueverant annuatim, & quòd servientes custodum, quos nominant partiates, pinetam pro communi custodire jurabant, pars tua per testes similiter sufficienter ostendit quòd pro necessitatibus monasterij liberè acceperat, dederat, & vendiderat de lignis pinetæ, quòd partiates per monasterium certum numerum trabium in feudum percipiebant de silva, & juramento fidelitatis eidem propterea tenebantur, & quòd servientes eorum jurabant pro monasterio silvæ custodiam in Abbatis præsentia, &

M m m iij



amovebantur ad ejus arbitrium quando circa custodiam delinquebant, & quod ad Abbatibus & partiatum instantiam eam banniant Ravennates, & qui venabantur in ipsa reddebant eidem annis singulis spallam porci, & cultores agrorum decimas, & gregum pastores certos redditus exolvebant. Addebat etiam pars communis quod cum partes intentionem suam sufficienter utrinque fundassent, utramque poteramus immo debebamus in sua de jure possessione tueri, cum tantam rem diversi possent quoad diversos usus & varios possidere. Nos igitur attestationibus diligenter inspectis, intelleximus quod monasterium per testes plures numero & aptiora negotio & vero proximiora in suis depositionibus exprimentes possessionem pinetæ respectu præteriti temporis & præsentis evidentius & generalius ostendebat, & cum per privilegia tam Archiepiscoporum Ravennatis Ecclesiæ quam Pontificum Romanorum ipsam ad se pertinere monstraret, illud justè possedisse constabat, & commune, quod nullum suæ possessionis ostendebat titulum, aliqua in eadem contra justitiam per impressionem vel potentiam usurpasse, cum eandem rem non possint diversi eodem modo in solidum possidere. Vnde cum probationes monasterij existerent potiores, & sic per consequentiam ipsum esse in interdico superius, Yconomum communis Ravennæ Yconomum monasterij super eadem pinetæ, quantum ad possessorem, decrevimus condemnandum, & imponendum perpetuum silentium Yconomum Ravennati, & prohibendum eidem ne monasterium sepe dictum super ea præsumat ulterius molestare. Iterum cum vargum Bardareni ad monasterium pertinere testes utriusque partis ostendant, super eo Yconomum monasterij ab impetitione Yconomi Ravennatis statuimus absolvendum. Et cum per testes sit sufficienter ostensum quod super sale sufficienter satisfactum fuit monasterio quoad pretium quo solutionis tempore vendebatur, nec viros religiosos deceat inhiare lucris secularibus & cum alterius jactura ditari, Yconomum monasterij super hoc silentium decrevimus imponendum. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ diffinitionis infringere vel ei &c. Si quis autem hoc attentare præsumserit &c. usque incursum. Datum Laterani Nonis Julij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

\* In Bullario  
Cesja. eandem

## EPISCOPO CARDICENSI.

**I** Vltis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant effectu perfectione complere. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis justis precibus grato concurrentes assensu, personam & Ecclesiam tuam, cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum justis modis præstante Domino poterit adipisci, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & præsentem scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ protectionis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani 11. Nonas Julij, anno tertio decimo.

## ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITANO Imperatori.

**G** Ravem venerabilium fratrum nostrorum Archiepiscoporum & dilectorum filiorum aliorum Prælatorum imperij tui recepimus questionem quod tu & Barones tui in eorum inhibuisti gravissimum detrimentum ne quis de possessionibus suis in vita sua conferat, vel in extremo articulo condat Ecclesiis testamentum. Cum igitur ex inhibitione hujusmodi & Ecclesiarum dispendium & inhibentium interitus procuraretur, excellentiam tuam monemus attentius & hortamur quatinus hujusmodi pravam inhibitionem & tu ipse relaxes & à tuis Baronibus facias potestate tibi tradita relaxari. Datum Laterani v. Idus Julij, anno tertio decimo.

## E I D E M.

**S** ignificantibus venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis & Episcopis ac Prælati aliis Constantinopolitani imperij nos accepisse cognoscas quod cum Barones, Milites, & alij nobiles Romanie monasteria, possessiones, homines, decimas tam Græcorum quam Latinorum, & alia bona Ecclesiarum suarum contra justitiam detinerent, eos per venerabiles fratres nostros Larissenum Archiepiscopum & Davalientem Episcopum ad restitutionem integram detentorum censura mandavimus ecclesiastica coercendos. Qui licet propter expeditionem ad quam properabant proponerent quod tunc non poterant quod injungebatur implere, quidam tamen in judicium & Prælatorum manibus resignarunt, promittentes firmiter quod residua in integrum post reditum restituis-

Epist. 11  
Recepimus  
prohibitionem  
sua apud  
111.

Epist. 11  
De libertate  
restituenda  
in favorem  
Ecclesiarum  
Venerabilis  
111. & 11. 11.  
111. 11. 111.

Epist. 11  
De eodem  
genero.

Epist. 11  
De rebus  
absolutis  
Ecclesiis  
111.

Epist. 11  
Scriptura  
Episcopo  
decedit  
Vide infra  
111. 11. 11.



rent & ab eis ad quos pertinent pacificè possideri permitterent restituere, quod non obervarunt postmodum redeuntibus, immo detinentes prædicta omnia sicut prius, ea restituere contradicunt. Vnde nos venerabilibus fratribus nostris Thebano & Neopatremsi Archiepiscopis dedimus nostris litteris in mandatis ut detentores eosdem ad restitutionem integram detentorum cum satisfactione perceptorum fructuum competenti monitione præmissa per censuram ecclesiasticam, sicut iustum fuerit, appellatione remota compellant. Quocirca excellentiam tuam monemus attentius & hortamur quatinus detentores prædictos ad hoc tradita tibi potestate compellas. Datum ut in alia per totum.

*In eundem serè modum scriptum est ipsis super hoc usque restituere contradicunt. Ideoque discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus detentores eosdem ad restitutionem integram detentorum cum satisfactione perceptorum fructuum competenti monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota, sicut iustum fuerit, compellatis. Testes autem &c. usque prohibere. Nullis litteris veritati & iustitiæ præjudicantibus &c. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani vi. Idus Iulij, anno tertio decimo.*

E I D E M.

*Epist. 100. De eodem articulo.*  
**A**D ecclesiastica bona manus extendere non deberes, cum Ecclesiæ ipsius Christus ampliaverit tibi manus, nec gravare debes Ecclesias, quarum credis ministrorum precibus flecti Christum, ut te ab hostium gravaminibus tueatur. Inde est quòd imperialem celsitudinem rogandam duximus & monendam quatinus restituens Ecclesiæ Larissenæ si qua de ipsius bonis detines minus iustè, permittas venerabilem fratrem nostrum Larissenum Archiepiscopum & suffraganeos ejus Ecclesias, abbatias, Clericos, & possessiones, decimas, & alia jura quæ ad Ecclesias pertinent eorundem, pacificè possidere. Datum Laterani Nonis Iulij, anno tertio decimo.

*ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI, & Priori sancti Demetrii Thessalonicensis, & Procuratori episcopatus Dimicensis.*

*Epist. 101. Scribitur pro Episcopo Cardicensi.*  
**L**Acrymabilem venerabilis fratris nostri Cardicensis Episcopi recepimus questionem quòd cum obtentas à nobis litteras, rediens post labores, captiones,

& angustias plurimas quas sustinuit Romaniam, præsentari fecerit fratribus Hospitalis sancti Iohannis Ierosolymitani, qui episcopatum ipsius cum Cardicensi castro & res alias detinentes nec restituere volunt ei, nec de perceptis à promotionis suæ tempore proventibus, quos in usus proprios converterunt, in aliquo subvenire, ipsi earum latore gravissimè verberato, turpiter ipsas litteras projecerunt, & comminantes ipsum interficere, asseverant quòd pro nullis litteris vel mandato episcopatum prædictum ei resignabunt aliquatenus vel dimittent; qui præter hæc quandam in Armiro cum suis pertinentiis, in qua propriam mansionem faciunt, detinent abbatiam, quam nos ei duximus concedendam. Propter quod idem Episcopus factus pauper, & ad extremam deductus inopiam, exul ab episcopatu suo compellitur mendicare. Verùm quia venerabiles fratres nostri Atheniensis & Thebanus Archiepiscopi & Episcopus Fermopilensis, quibus Episcopus ipse causam super hoc obtinuit delegari, pro eo sententiam protulerunt fratres ipsos super restitutione castri prædicti & pertinentiarum ipsius ac casalium omnium & possessionum omnium pertinentium ad Ecclesiam Cardicensem prædicto Episcopo condemnatos, quia contumaciter resistebant, excommunicationis vinculo innodantes, nobis humiliter idem Episcopus supplicavit ut tam diffinitivam quam excommunicationis sententiam rite latas auctoritate dignaremur apostolica roborare. Ideoque discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus diffinitivam, sicut est iusta, per censuram ecclesiasticam, excommunicationis verò sententiam, sicut rationabiliter est prolata, usque ad satisfactionem idoneam auctoritate nostra faciatis appellatione remota inviolabiliter observari; attentius provisuri ut fructus Ecclesiæ suæ, quos iidem fratres percepisse dicuntur, & castri prædictum, quod detinetur ab ipsis, eidem sublato appellationis obstaculo restitui cum integritate debita faciatis; contradictores censura ecclesiastica compellendo. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani v. Idus Iulij, anno tertio decimo.

*In margine istius epistole scriptum erat antiquitus: VACAT. Quo vocabulo ostenditur illam hoc loco esse inutilem & alibi melius haberi, nimirum infra numerum CXIII.*



ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI,  
& Episcopo Davaliensi, & Avalonensi  
electo.

Epist. 101.  
Vt bona ablata  
restituatur  
Ecclesiis.  
\* Cod. Colbert.  
Platino

Conquesti sunt nobis venerabiles fratres nostri Larissenus Archiepiscopus & suffraganei ejus quod Abbas de Plaerio, nobilis vir Comes tabulus Romanie, W. de Larissa dominus de Armiro, Balivus carissimi in Christo filij nostri Constantinopolitani Imperatoris illustris, Dominus de Valesino, & quidam alij Larissenae diocesis monasteria, abbatias, Ecclesias, & possessiones alias ad eos de jure spectantes contra justitiam detinent occupatas, se habere jus patronatus in monasteriis, abbatias, & Ecclesiis asserentes; qui etiam quosdam laicos Latinos & Græcos suae diocesis nolentes debitas sibi decimas exhibere super hac nequitia confouent & tuentur: contra quos licet pluries obtinuerint scripta nostra, non potuerunt justitiam obtinere, cum illi quibus super hoc scripsimus, postponentes humano timori divinum, plus hominibus quam Deo duxerint deferendum, processum super injuncto sibi negotio non habentes. Ne igitur jura ecclesiastica pereant per insolentiam laicorum, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus Abbatem & nobiles memoratos & alios, ut detenta cum integritate restituant, & ab hujusmodi praesumptione desistant, monitione praemissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota, sicut justum fuerit, compellatis. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani Nonis Iulij, anno tertio decimo.

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI,  
& Nazorensi & Cirenensi electis.

Epist. 103.  
Scribitur pro  
Archiepiscopo  
Larisseno.  
Vide infra epist.  
112. & lib. 11.  
epist. 138.

Am semel, secundo, & tertio dilectae in Christo filiae nobili mulieri relictae bonae memoriae Marchionis Montisferrati nostras dicimus litteras destinasse ut episcopatus, abbatias, & alia jura ecclesiastica quae ad venerabilem fratrem nostrum Larissenum Archiepiscopum pertinentia detinet occupata restitueret Ecclesiae Larissenae. Sed ipsa nec ad monitiones venerabilium fratrum nostrorum Atheniensis & Thebani Archiepiscoporum, per quos eam ad hoc mandavimus praemissa monitione compelli, voluit restituere supradicta. Quinimmo non solum ea detinet, verum etiam quosdam Episcopos Græcos suffraganeos ejus & alios Abbates & Clericos nolentes sibi exhibere reverentiam manu-

tenet, favorem eis super tanta eorum nequitia exhibens contra ipsum. Nolentes igitur sustinere quod per eandem nobilem defraudetur idem Archiepiscopus jure suo, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus ipsam ut & detenta restituat & ab hujusmodi praesumptione desistat moneatis attentius & efficaciter inducatis, ipsam ad hoc, si necesse fuerit, censura ecclesiastica sublato appellationis obstaculo, sicut justum fuerit, compellentes, ac cogentes censura simili Episcopos, Abbates, & Clericos supradictos ad debitam obedientiam eidem Archiepiscopo exhibendam. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani v. i. Nonas Iulij, anno tertio decimo.

SYDONIENSI ET CARDICENSI  
Episcopis, & electo Nazorensi.

Significaverunt nobis venerabilis frater noster Larissenus Archiepiscopus & dilecti filij procurator & Canonici Dimicensis Ecclesiae quod venerabilis frater noster Episcopus Dimicensis post tertium consecrationis suae diem ab Ecclesia Dimicensi recedens, bona ejus, quae ad ipsam spectant, reliquit in manibus nobilis viri Comes tabuli Romanie, ad quam redire, cum jam trium annorum spatium praerierit, haecenus non curavit; propter cuius defectum ad tantam devenit eadem Ecclesia paupertatem quod vix possunt in ea tres Clerici sustentari. Ideoque discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus si est ita, Episcopum ipsum ut ad suam Ecclesiam revertatur, monitione praemissa, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani 111. Nonas Iulij, anno tertio decimo.

NOBILIBVS VIRIS  
Comes tabulo Romanie, W. de Larissa domino de Armiro, & Domino de Valesino, & aliis Baronibus ac Militibus provinciae Larissenae.

Ad ecclesiastica bona manus extendere minimè deberetis, cum Ecclesiae sponsus Christus ampliaverit vobis manus, nec gravare deberetis Ecclesias, quarum creditis ministrorum precibus sancti Christum, ut vos ab hostium gravaminibus tueatur. Inde est quod nobilitatem vestram rogandam duximus & monendam quatinus restituentes Ecclesiae Larissenae si qua de bonis ipsius minus licite detinetis, permittatis



permittatis venerabilem fratrem nostrum Archiepiscopum Larissenum & suffraganeos suos Ecclesias, abbatias, Clericos, possessiones, decimas, & alia jura quæ ad Ecclesias pertinent eorundem pacificè possidere. Datum Laterani Nonis Julij, anno tertio decimo.

ARCHIEPISCOPO LARISSENO.

**C**um venerabilis frater noster Cardicenis Episcopus multa labore inopia, multaque paupertate prematur, cum ex Ecclesiæ suæ redditibus vix possit simplex Clericus sustentari, fraternitatem tuam rogamus attentius & monemus, per apostolica tibi scripta mandantes quatinus ipsius paupertati compatiens, ejusque indigentiam miseratus, ei procures in aliquo providere, ut mendicare in clericali ordinis vituperium non cogatur. Datum Laterani III. Nonas Julij, anno XIII.

COMESTABULO ROMANIÆ,  
Domino de Armiro, A. de Plaerio, & aliis  
Baronibus & populis Latinis & Græcis  
in Cardicensi diocesi constitutis.

**S**ancam Dei Ecclesiam sponsam Christi honorare vos convenit, non gravare; ne forsan Christus Dominus sponsus ejus, ipsius gravamine provocatus, vos aggravet, & dum auferre sibi modicum quod habet intenditis, plura perdere vos contingat. Cum igitur venerabilis frater noster Episcopus Cardicenis quædam Ecclesiæ suæ jura vos asserat minus licitè detinere, universitatem vestram monemus atque exhortamur in Domino quatinus detenta omnia divinæ considerationis obtentu & pro sedis apostolicæ reverentia eidem Ecclesiæ restituere cum integritate debita procurantes, non impediatis quò minus idem Episcopus abbatias, Ecclesias, possessiones, decimas tam Græcorum quam Latinorum, & alia Ecclesiæ suæ jura valeat pacificè possidere. Datum Laterani II. Nonas Julij, anno tertio decimo.

ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITANO  
Imperatori.

**C**onquestionem dilecti filij Citrensis electi nobis accepimus præsentatam quòd nobilis vir V. Alemannus & quidam alij milites & homines tui Ecclesias Citrensem & Platamonensem, castellum etiam de Citro, decimas tam Latinorum quam Græcorum, ac possessiones alias ad ipsum & Ecclesias memoratas rationabiliter pertinentes per violentiam invaserunt,  
Tom. II.

& detinent contra justitiam occupatas. Ideoque imperialem excellentiam monemus & exhortamur in Domino quatinus eos ut Ecclesias & possessiones easdem ac decimas electo restituant memorato, & de perceptis satisfactionem exhibeant competentem, tradita tibi à Deo potestate compellas. Datum Laterani VI. Idus Julij, anno tertio decimo.

EPISCOPO SIDONIENSI,  
& electo Nazarescensi, & procuratori  
Dimicensi.

**C**onquestus est nobis venerabilis frater noster Episcopus Cardicenis quòd nobilis vir Comestabulus Romanæ, Dominus de Armiro, A. Plaerio, Dominus de Valestino, Balivus carissimi in Christo filij nostri Constantinopolitani Imperatoris illustris, & quidam alij Cardicensis diocesis monasteria, abbatias, Ecclesias, decimas tam Latinorum quam Græcorum, & possessiones alias ad ipsum de jure spectantes contra justitiam detinent occupatas, se habere jus patronatus in monasteriis, abbatias, & Ecclesiis asserentes; qui etiam quosdam laicos Latinos & Græcos ipsius diocesis nolentes decimas sibi debitas exhibere super hac nequitia confovent & tuentur; contra quos licet pluries obtinuerit scripta nostra, non potuit justitiam obtinere, cum illi quibus super hoc scriptimus, postponentes humano timori divinum, plus hominibus quam Deo duxerint deferendum, processum super injuncto sibi negotio non habentes. Ne igitur jura ecclesiastica pereant per insolentiam laicorum, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus nobiles prædictos & alios, ut & integrè detenta restituant, & ab hujusmodi præsumptione desistant, monitione præmissa, censura ecclesiastica appellatione remota, sicut justum fuerit, compellatis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum ut in alia.

ARCHIEPISCOPO THEBANO,  
& Davaliensi & Sydoniensi Episcopis.

**V**enerabilium fratrum nostrorum Archiepiscoporum & Episcoporum ac dilectorum filiorum aliorum Prælatorum Constantinopolitani imperij gravem nuper accepimus questionem quòd nobilis vir Otto de Roca Dominus Athenarum & alij Barones & Milites ipsius imperij communiter inhibuerunt in eorum gravissimum detrimentum ne quis de pos-  
N n n

Epist. 109.  
De ablatis restituendis Ecclesiæ Cardiceni.

Epist. 107.  
Scribitur pro  
tamen.

Epist. 108.  
De solatis restituentibus Episcopis Citrensi.  
Paris infra epist.  
III.

Epist. 110.  
De libera potestate restitendi in favorem Ecclesiarum.  
Vide supra epist. 98.



sessionibus suis in vita sua conferat, vel in extremo articulo condat Ecclesiis testamentum. Cum igitur ex inhibitione huiusmodi & Ecclesiarum dispendium & inhibentium interitus procuretur, fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus quatinus illos ut eandem inhibitionem relaxent moneatis attentius & efficaciter inducatis, ipsos ad id, si necesse fuerit, per censuram ecclesiasticam appellatione remota, sicut iustum fuerit, compellentes. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum ut in alia.

*SYDONIENSI ET CARDICENSI  
Episcopis, & electo Nazorensi.*

*Epist. 111.  
De ablatis restituendi Ecclesie Citrensi.  
Vide supra epist. 108.*

**C**onquestionem dilecti filij Citrensis electi nobis accepimus presentatam quod nobiles viri V. Alemannus & quidam alij Citrensis diocesis Ecclesias Citrensem & Platamonensem, castellum etiam de Citro, decimas tam Græcorum quam Latinorum, ac possessiones alias ad ipsum & Ecclesias memoratas rationabiliter pertinentes per violentiam invaserunt, & detinent contra iustitiam occupatas. Quocirca discretioni vestre per apostolica scripta mandamus quatinus illos ut Ecclesias, decimas, & possessiones easdem electo memorato restituant, & de perceptis satisfactionem exhibeant competentem, monitione premissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota, sicut iustum fuerit, compellatis. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram eandem appellatione remota cogatis perhibere testimonium veritati. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum ut in alia.

*ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI,  
& Episcopo Davaliensi, & electo  
Cytrensi.*

*Epist. 112.  
De decimis sellendis.  
Vide supra epist. 103.*

**C**onquesti sunt nobis venerabiles fratres nostri Larissenus Archiepiscopus & suffraganci ejus quod nobilis mulier relicta bonæ memoriæ Marchionis Montiferrati decimas ipsis debitas nec ipsa persolvit, nec ab hominibus suis Græcis videlicet & Latinis permittit exolvi. Cum igitur decimæ, quæ tributa sunt egentium animarum, à laicis sine salutis periculo detineri non possint, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus quatinus eandem nobilem, ut debitas decimas & ipsa persolvat eisdem, & ab aliis persolvi permittat, monitione premissa per censuram ecclesiasticam appellatione postposita

compellatis. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum ut in alia &c.

*ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI  
& Priori sancti Demetrii Thessalonicensis,  
& procuratori episcopatus Dimicensis.*

**L**acrymabilem venerabilis fratris nostri Cardicensis Episcopi &c. ut supra epist. C I. per totum. Datum Laterani No. nis Iulij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

*In e. vi exemplari sequens nota adjecta erat in margine superioris epistola & duarum u. quæ sequuntur. Iste litteræ faciunt referre, & sic correptæ, postquam fuerunt ambæ bullatæ.*

*CARDICENSI, SYDONIENSI,  
& Fermopilenfi Episcopis.*

**D**ilecti filij Prior & Capitulum domini sepulchri suam nobis obtulere querelam quod cum dilectus filius noster Benedictus tituli sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis, qui tunc in partibus Romanæ legationis officioungebatur, monasterium sancti Lucae de Sciro cum pertinentiis suis ipsis & eorum Ecclesiæ pia devotione duxerit concedendum, Abbas & monachi ejusdem monasterij Græci Davaliensis diocesis dicti Cardinalis concessioni temere obviantes, fulti quorundam auctoritate potentum, debitam eisdem obedientiam & reverentiam contumaciter denegant exhibere, & tam ipsi quam prædicti potentes ipsis super eodem monasterio graves molestias inferre præsumunt. Nolentes igitur prædictos Priorem & fratres in sua pari iustitia laesionem, fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus quatinus Abbatem & monachos memoratos, ut ipsis Priori & Capitulo debitam exhibeant obedientiam & honorem, & laicos, ut ab eorum molestationibus indebitis penitus conquiescant, monitione premissa per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Nullis litteris veritati & iustitiæ præjudicantibus à sede apostolica impetratis. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani Idibus Iulij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

*ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITANO  
Imperatori.*

**S**i te servum recognovissis illius per quem datur potentialiter omnis honor & conceditur principatus, honorare te condecet sanctam Dei Ecclesiam, sponsam Christi, & ejus ministros sceptro tuæ potentie ab hostium incurisibus defendere, ut dum commoditatibus summi Regis pie intenderis



ministrorum, in temporali regno te ipsius dextera tueatur. Sanè, sicut à dilectis filiis Priore ac Capitulo dominici sepulchri nobis extitit referatum, cum eisdem monasterium sancti Lucae de Sciuro cum pertinentiis suis auctoritate sedis apostolicæ sit concessum, imperialis excellentia super eodem monasterio ipsis non exhibet, prout convenit, se benignam, sed potius permittit eos ab aliis indebitè molestari. Propter quod nobis humiliter supplicarunt ut pro eis tibi scribere dignemur. Nos igitur ipsorum supplicationibus inclinati, serenitatem tuam monemus attentius & exhortamur in Domino quatinus divinæ considerationis obtentu, & pro sedis apostolicæ reverentia, & te ipsis exhibeas super eodem monasterio favorabilem & benignum, ac eorum molestatores ab ipsorum vexationibus desistere compellas tibi tradita potestate, non impediens aliquatenus quò minus iidem dictum monasterium valeant pacificè possidere. Datum Laterani Idibus Julij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

ARCHIEPICOPO NEOPATRENSI,  
& Episcopo Sydoniensi, & electo Nazorensi.

**C**um venerabilem fratrem nostrum B. Cardicensem Episcopum & Ecclesiam sibi commissam sub protectione sedis apostolicæ receperimus, nolimus, sicut nec velle debemus, ut à quoquam temerè molestetur. Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus non permittatis eum contra tenorem protectionis nostræ ab aliquo indebitè molestari. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani vi. Idus Julij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITANO  
Imperatori.

**Q**uerelam venerabilis fratris nostri Cardicensis Episcopi recepimus continentem quòd dilecti filij fratres hospitalis Ierosolymitani sub tua jurisdictione morantes ei super castro Cardicensi, Ecclesiis, possessionibus, & rebus aliis violentiam inferunt & gravamen, quamvis prædicta sint ipsi Episcopo per iudices à sede apostolica delegatos sententialiter restituta. Ideoque imperialem excellentiam monemus & hortamur in Domino quatinus prædictum Episcopum, ne ab aliquibus super his quæ ipsi sunt ratione prævia restituta indebitè molesteretur, potestate tibi tradita tuearis. Datum Laterani &c. ut in alia.

Tom. I. l.

SALZEBURGENSEI ET  
Magdeburgensi Archiepiscopo, & Abbati  
de Pignoria Morseburgensis diocesis.

**D**ilectus filius nobilis vir Dux Austriae per suas nobis litteras intimavit quòd cum insignitus sit caractere crucifixi, cum multitudine armatorum proficisci disposens in subsidium terræ sanctæ, ac filium in ætate tenera constitutum & terram suam nulli commodius quàm nobili viro Marchioni Mithensi valeat commendare, per suos & ejusdem Marchionis amicos habitus est tractatus de matrimonio inter filium suum & ejusdem Marchionis filiam contrahendo; ut hoc factò securius ei committeret terram suam. Verùm nonnullis firmiter asserentibus quòd in quinto & quarto consanguinitatis gradu se dicti pueri contingebant, non fuit ulterius in eodem factò processum. Unde tam supradicti nobiles quàm multi magnates alij per suas nobis litteras humiliter supplicarunt ut multiplici utilitate pensata quæ speratur ex hujusmodi copula proventura, dispensare cum prædictis personis ex benignitate apostolica dignemur, quatinus eisdem matrimonialiter copulari ex nostra permissione liceret. Quocirca præsentium vobis auctoritate mandamus quatinus de gradibus consanguinitatum utrinque ac universa genealogiæ serie, à stipite scilicet usque ad personas illas de quarum conjunctione tractatur, & an scandalum ex hoc factò valeat suboriri, & de necessitate urgente ac evidenti utilitate, quæ dispensationis gratiam solent in hujusmodi suadere, inquiratis diligentissimè veritatem, & quod inveneritis per vestras litteras fideliter intimetis, ut per vos certiores effecti, prout expedire viderimus in eodem negotio procedamus. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani 11. Kal. Augusti, pontificatus nostri anno tertio decimo.

MAGISTRO ET FRATRIBVS  
Ierosolymitani Hospitalis.

**E**x litteris carissimi in Christo filij nostri Leonis Armeniae Regis illustris accepimus quòd ipse ob reverentiam apostolicæ sedis & nostram, & quia necessarium ei contulisset adversus barbarorum multitudinem regnum ejus volentium intrare succursum, civitatem Saleph, castellum novum, & Camard, cum omnibus ipsorum pertinentiis & divisionibus assignatis, & cum omni jure ad ea terra & mari spectante, sicut in privilegio confecto suo ex-

N n n ij

Epist. 118.  
De matrimonio filie Marchionis Mithensis.  
Vide supra epist. 50.

Epist. 116.  
Datum consuetudinis Episcopo Cardicensi.

Epist. 117.  
De eversione Episcopi Cardicensis.

Epist. 119.  
Confirmat donationem factam à Rege Armeniae.



inde continetur, domui contalit hospitalis. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis precibus inclinati, prædicta omnia, sicut iustè ac pacificè possidetis, vobis & per vos domui vestræ auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem domus vestræ cautelam, ejusdem Regis litteras de verbo ad verbum præsentibus duximus litteris inferendas: quarum tenor est

„ talis. REVERENDISSIMO in Christo  
 „ Patri & Domino Innocentio Dei gratia  
 „ sanctæ & universalis Ecclesiæ summo Pontifici Leo per eandem & Romani imperij gratiam Rex Armeniæ, sanctitatis suæ servus, sanctæque Romanæ Ecclesiæ nova, devota, & obediens planta, cum omnimoda reverentia grata servitia & pedum oscula. Reverendæ ac recolendæ dominationi vestræ cupimus innotescat venerabiles magistram & conventum sanctæ domus Hospitalis præterita ætate, mense videlicet Augusto, sanctæ sedis apostolicæ amore atque reverentia, non solum nobis, verum etiam universæ Christianitati magnum & necessarium contulisse succursum contra infinitam paganorum barbariem super nos & regnum nostrum aggregatam, quam Deus disperdat. Pro quo à beatitudine vestra, tamquam viri strenui vicem dignius commendari. Eapropter, reverende Pater & Domine eeleberrime, pro tam fortunato ac necessario succursu nobis & Christianitati ab eisdem collato, Deo, à quo bona cuncta procedunt, sanctæ Romanæ Ecclesiæ & vobis ipsius vices dignè gerenti copiosas exolvimus gratiarum actiones & à beatitudine vestra illos petimus inde regratiari. Vnde quia dignus est operarius mercede, ex regalis largitatis nostræ munificentia, pro salute animæ nostræ nostrorumque omnium progenitorum, habentes præ oculis cordis quia sicut aqua extinguit ignem, ita elemosyna extinguit peccatum, donamus & concedimus sanctæ domui Hospitalis amodo in perpetuum, respectu & reverentia sanctæ sedis apostolicæ, atque bonorum meritum suorum exigentia, civitatem Saleph, castellum novum, & Camard. cum omnibus pertinentiis ipsorum & divisionibus signatis, & cum omni jure per terram, per mare sibi pertinente, secundum continentiam scripti inde privilegij sigillo nostro regali muniti & corroborati. Insuper de sanctitate ac religione eorum plenam habentes spem & fiduciam, venerabilibus fratribus Garino de

\* Vide gesta Innoc. III. cap. 116.

Monte Acuto magistro & conventui sanctæ domus hospitalis specialiter personam nostram & personam dilecti nepotis nostri Raymundi Rupini legitimi heredis nostri & totam terram nostram, quam modò habemus, & quam Deo dante acquisituri sumus, post Deum & Dominum nostrum in vita nostra & post decessum nostrum attentius recommendamus. Cujus donationis & concessionis nostræ beneficiæ & recommendationem factam venerabilibus prædictis confratribus à circumspecta dominatione vestra flagitamus per apostolica privilegia confirmari & corroborari, ut ne quis deinceps cognito hujus nostræ donationis, concessionis, & recommendationis tenore auctoritate apostolica confirmato, in aliquo ausu temerario contraire presumat. Datum Tharsii Ciliciæ medio mense Aprilis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani 1111. Nonas Augusti, pontificatus nostri anno tertiodecimo.

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI,  
 & Priori sancti Demetrii Thessalonicensis,  
 & procuratori episcopatus Dimicenis.

Lacrymabilem venerabilis fratris nostri Cardicensis Episcopi &c. ut supra epist. C I. usque Fermopilensis, quibus Episcopus ipse causam super hoc obtinuit delegari, cum in possessionem castri prædicti & pertinentiarum ipsius ac casalium omnium & possessionum pertinentium ad Ecclesiam Cardicensem causa rei servandæ miserunt, fratres ipsos, quia contumaciter resistebant, excommunicationis vinculo innodantes, nobis humiliter idem Episcopus supplicavit ut eandem excommunicationis sententiam auctoritate dignaremur apostolica roborare ac ratum habere processum judicum prædictorum. Ceterum quidam de fratribus dicti Hospitalis coram dilecto filio Benedicto tituli sanctæ Susannæ Presbytero Cardinale, quem eis dedimus auditorem, mandatam ab eorum magistro procuratorium exhibentes, proposuerunt è contrà quòd idem Episcopus super præmissis composuerat cum eisdem, nobis humiliter supplicantes ut compositionem ipsam auctoritate curarem apostolica confirmare. Præfatus verò Episcopus humiliter supplicavit ut quia eadem compositio redundat in enorme damnum Ecclesiæ Cardicensis & sine consensu Capituli facta fuit, pro qua etiam compositione irritanda nuntius & procurator Ca-

Epist. III.  
 Com. 111.  
 Cardicensis  
 versus Episcopum



pituli ad hoc specialiter destinatus nobis humiliter supplicavit, illam irritare auctoritate apostolica dignaremur. Ideoque decretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus dictam excommunicationis sententiam, sicut rationabiliter est prolata, usque ad satisfactionem idoneam auctoritate nostra facientes appellatione remota inviolabiliter observari, causam convocatis partibus audiat, & quod canonicum fuerit appellatione postposita decernentes, faciatis quod statueritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari, attentius provisuri ut fructus Ecclesiae suae, quos iidem fratres percepisse dicuntur, & castrum praedictum, quod detinetur ab ipsis, eidem sublato appellationis obstaculo restitui cum integritate debita faciatis, contradictores per censuram ecclesiasticam compescendo. Quod si non omnes &c. tu, frater Archiepiscopo, cum eorum altero ea &c. Datum Laterani xix. Kal. Septembris, pontificatus nostri anno ter-tiodesimo.

MABILIAE MULIERI  
Ianuensis.

**C**um a nobis petitur quod iustum est & honestum, tam vigor aequitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducat effectum. Eapropter, dilecta in Christo filia, tuis iustis postulationibus grato concurrentes assensu, sententiam quam dilectus filius noster Pelagius sanctae Luciae ad septa solis Diaconus Cardinalis pro causa quae vertebatur inter te ac dilectum filium Henricum Mallon, super medietate domus & turris de Moneta, terra de Sauri, & quadam summa pecuniae, de mandato nostro rationabiliter promulgavit, sicut est iusta, & in ipsius Cardinalis authentico continetur, auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communimus, cuius tenor est talis. **P**ELAGIUS Dei gratia sanctae Luciae ad septa solis Diaconus Cardinalis, dilecta in Christo Mabiliae mulieris Ianuensis salutem in omnium salvatore. Cum olim ab Ottone iudice sexaginta libras mutuo accepisset, Henrico Mallon, fratre tuo & duobus aliis, praeter obligationem aliam, fideiussoribus sibi datis, licet sub poena dupli eos indemnes promiseris conservare, adveniente solutionis termino non solvisti, propter quod praefatus Henricus frater tuus, creditore sibi suam contra te actionem cedente, in sexaginta libris satisfecit

eidem. Cumque post annum, quo in mora fuisti solvendi, dictus Henricus te coram Consulibus Ianuensibus convenisset, & centum viginti libras a te nomine fortis & poenae seu damni petens, tu sexaginta libras te sibi debere, quas idem pro te creditori solverat, recognoscens, alias sexaginta negasti, asserens nullum eum ex hoc damnatum aliquatenus incurrisse. Demum Cardinale marito tuo, quem procuratorem institueras, nec pignus banni dare Consulibus nec respondere volente, iidem Consules laudaverunt quod idem Henricus valens centum viginti libras in tuis bonis haberet, per civitatem praeconsari nihilominus facientes quod quicumque medietatem domus & turris de Moneta & terram de Sauro ad te pertinentem vellet emere, cum praedicto Henrico de pretio conveniret. Interim autem a te ac marito tuo pro centum viginti libris possessionibus quibusdam distractis, memorati Consules auferentes vobis sexaginta de illis, memorato Henrico solverunt, pignoribus eidem pro sexaginta libris tantummodo remanentibus obligatis. Ceterum post biennium elapsum a sententia Consulium praedictorum, idem Henricus pignora, quae ducentas quinquaginta libras communi extimatorum extimatione valebant, duobus consanguineis suis pro libris sexaginta distractit, pro eadem summa recomparans postea eadem ab eisdem. Qui cum processu temporis a praedicto Cardinale marito tuo super restituendis praedictis possessionibus & usuris fuisset coram venerabili fratre nostro Archiepiscopo Ianuensi conventus, ad sedem apostolicam appellavit. Vbi cum de communi assensu partium ad eundem Archiepiscopum litterae fuissent obtentae, idem Archiepiscopus auditis hinc inde propositis, Consulium sententiam confirmavit, actione de fraude venditionis eidem Cardinali servata, qui ab eodem Archiepiscopo reputans se gravatum, ad sedem apostolicam appellavit. Eodem itaque Cardinale ac B. adversae partis procuratore in nostra praesentia ex delegatione apostolica constitutus, idem B. ab observatione iudicij memorati petiit se absolvi, cum causa ipsa, sicut idem conabatur asserere, civilis esset & inter personas laicas agitata, & ipsius cognitio ad Ecclesiam nullatenus pertineret, maxime cum jam dudum pro H. fuerit sententia lata, quae in auctoritatem rei transit iudicatae. Ex tua vero fuit parte propositum quod cum causa eadem de utriusque partis procura-

N n n ij

Ep. 117.  
Ve fructus pignorum in sorte computantur.



torum assensu fuerit Archiepiscopo memorato commissa, & ab eodem pro Henrico sententia lata, quam etiam idem H. sub eo litigans approbavit, viginti sex libras sex solidis minus, quæ sorti sibi debitæ minus licitè acceperunt, percipiens ultra sortem adjudicatam eidem, jure ad iudicium ecclesiasticum pertinebat. Nos igitur utriusque partis allegationibus, instrumentis, concessionibus, & rationibus aliis diligenter inspectis & cognitis, quod à predicti Henrici procuratore de ecclesiastica jurisdictione proponitur omnino frivolum reputantes, cum idem H. in iudicium Ecclesiæ consenserit sua sponte, de prudentum virorum consilio sententiam Consulum confirmamus. Verum cum post solutionem sexaginta librarum, quas Consules eidem H. fecerunt persolveri, non nisi pro residuis sexaginta memorata pignora remanserint obligata, nec Consulum intentio fuerit quod res ducentas quinquaginta libras valentes eidem H. pro sexaginta cederent in solutum, sed satisfactio sibi de ipsis, idem eas restituerit debitori, & eidem H. viginti sex libras sex solidis minus ante distractionem rerum ex fructibus perceperit earundem, quas in sorte debuit computare, cum fructus à creditore seu fideiussore percepti secundum iura civilia extenuent debiti quantitatem, te ad supplementum sexaginta librarum, viginti sex libris sex solidis minus perceptis ex fructibus computatis in eis Henricum & eundem Henricum tibi ad restitutionem supradictæ medietatis domus & turris de Moneta cum terra de Sauro sententialiter condemnamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit &c. usque incursum. Datum Laterani xv. Kal. Septembris, pontificatus nostri anno tertio decimo.

CATHOLICO, ARCHIEPISCOPIS  
& Episcopis per Armeniam constitutis.

Epist. 122.  
Datur eis privilegium.

Cum juxta canonicas & legitimas sanctiones sententia quæ à non suo iudice fertur in quemquam, nec nomen sententiæ mereatur habere, presentium auctoritate statuimus ut nullus omnino qui ordinariam vel delegatam jurisdictionem in vos vel vestros subditos non habuerit, sententiam ferre presumat, quæ si forsitan lata fuerit, ipsam decernimus irritam & inanem. Firmiter etiam inhibemus ne quis jurisdictionem in vos vel subditos vestros

habens, vos aut ipsos injustè molestat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit &c. usque incursum. Datum Laterani xii. Kal. Septembris, pontificatus nostri anno tertio decimo.

EPISCOPO CREMONENSI.

Occasione discordiæ quæ inter carissimum in Christo filium nostrum Leonem illustrem Regem Armeniæ nomine R. nepotis sui ex parte una & dilectum filium nobilem virum Comitem Tripolitum ex altera super principatu Antiocheno agitari dinoscitur, gravia personarum & rerum hæcenus pericula provenerunt, & nisi fuerit iudicio vel concordia terminata, graviora timentur proculdubio ventura. Unde nos, qui juxta verbum Apostoli facti sumus sapientibus & insipientibus debitores, & de regno Dei tollere scandala ex debito tenemur officij pastoralis, diversis personis sæpe super ipso negotio direxisse meminimus scripta nostra. Sed humani generis inimico, qui paci fidelium invidet, faciente, idem non potuit negotium terminari, sed necdum auspiciæ judicialis conditionis accepit. Nuper autem prefatus Rex, dilectis filiis Abbate sanctæ Mariæ trium arcuum & Arcivardo Milite & Bovone Latino Cancellario suo ad sedem apostolicam destinatis, per eisdem nobis humiliter supplicavit ut cum ejus desiderii votum existat ut contra Christianos nullatenus arma sumat, sed acies suas dirigat contra inimicos fidei Christianæ, supradicto pupillo nepoti suo super principatu jamdicto justitiæ faceremus plenitudinem exhiberi. Cum igitur plenam geramus de tua discretione fiduciam, & ejusdem negotij merita ex magna tibi parte sint nota, de fratrum nostrorum consilio causam ipsam sub hac forma tibi duximus committendam, per apostolica scripta mandantes quatinus cum ad partes illas Deo duce perveneris, ad concordiam utramque partem moveas efficaciter & inducas. Quæ si fortè nequiverit provenire, tu associatis tibi duobus viris providis & honestis in quos partes convenerint, audias causam ipsam, & eandem cum ipsis vel eorum altero, si ambo nequiverint interesse, sublato cujuslibet contradictionis vel appellationis obitaculo sine debito terminare procures, illud idem neutro eorum interesse valente facturus nihilominus per

Epist. 121.  
De concordia  
sa pro prin-  
cipatu Antio-  
cheno.  
Vide lib. 1.  
cap. 117. 118.  
119. 120. 121. 122.  
123. 124. 125.

Epist.  
De Cap.  
collocat.  
ind. in 1.



te ipsum. Quod si partes in hujusmodi viros nequiverint convenire, venerabilem fratrem nostrum Ierosolymitanum apostolicæ sedis Legatum & Antiochenum Patriarchas in collegas assumas, cum quibus vel eorum altero secundum præscriptam formam eandem causam appellatione remota decidas, faciens quod decreveris per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Si verò alterutra partium duxerit resistendum, tam per indigenas terræ quam etiam peregrinos rebellionem ejus facies edomari. Provisio prudenter ut interim nulla penitus inter dictos Regem & Comitem guerra fiat, sed treugæ ad invicem observentur, ad quas utramque partem volumus & mandamus, si fuerit necesse, compelli, cum simul non sit & armis & legibus contendendum. Ceterum si quicquam humanitus tibi contigerit, propter quod mandatum non possis apostolicum adimplere, illud ipsum duo pariter Patriarchæ freti auctoritate præsentium exequantur. Datum Laterani &c. per totum ut in alia.

**UNIVERSIS ABBATIBVS**  
*nigri ordinis per Rothomagensem provinciam constitutis.*

**O**rdinem religionis plantare ac fovere plantatum ex officij nostri debito provocamur, & sic religioforum petitionibus apostolicum nos convenit præbere patrocinium & favorem quod sub regimine ac gubernatione nostra valeant assidue proficere incrementis. Sanè gaudemus in Domino, à quo est omne datum optimum & omne donum perfectum, quod divinitus inspirati ad corrigendos excessus qui aliquando in vestris monasteriis, suadente inimico humani generis, committuntur, studium efficacis adhibetis ut inquinamentis malitiæ ac dissolutionis vitii abdicatis, efficacius possitis vos divinæ subdere servituti, & per opera pietatis gratiorem præstare altissimo famulatum. Ut autem per favorem apostolicum regularia suscipiant insistentia vigorem, neque possint per alicujus insolentiam enervari, ut liceret vobis de nostra permissione petistis semel in anno sub aliquo Abbate religioso & humili ejusdem provincie Capitulum celebrare: ubi per consultationem omnium, tam Abbatum excessus quam dissolutiones monachorum, salvo per omnia jure Prælatorum comprovincialium, compescantur; volentes de quarto in quartum annum per vos vel nuntios vestros ad Apostolorum limina visitanda teneri; recepturi à nobis sa-

lubria monita & præcepta, quibus vigor religionis monasticæ foveatur. Nos verò vestris postulationibus annuentes, caritati vestræ concedimus ut hoc salutare propositum incipiat exequi diligenter, & quid ex ipso proveniat nobis fideliter intimetis; ut si viderimus quod per executionem ipsius religionis honestas suscipiat incrementum, quod ad robur perpetuæ firmitatis super eo fuerit statuendum, securius & cautius statuamus. Datum Laterani xiiii. Kal. Septembris, anno tertio decimo.

**MAGISTRO ET FRATRIBVS**  
*Hospitalis Theutonicorum Aconensf.*

**S**Vam nobis dilecti filij fratres militiæ Templi querimoniam obtulerunt quod cum in primordio institutionis ordinis sui eis fuerit ab apostolica sede concessum ut in religionis signum milites militiæ Templi albis palliis uterentur ad differentiam aliorum, vos, in confusionem ordinis supradicti, nuper alba pallia portare cœpistis. Nolentes igitur ut ex hoc inter vos & ipsos æmulationis seu discordiæ materia suscitetur, præsentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus quatinus vestro contenti habitu existentes, hujusmodi alba pallia, quæ, sicut præmissum est, in signum religionis concessa fuerunt Templariis antedictis, nullatenus deferatis. Alioquin venerabili fratri nostro Patriarchæ Ierosolymitano apostolicæ sedis Legato nostris damus litteris in mandatis ut inquisita plenius & cognita veritate, id appellatione remota super hoc statuatur quod religioni pariter & saluti viderit expedire. Datum Laterani vi. Kal. Septembris, pontificatus nostri anno tertio decimo.

*Epist. 125.  
Ne alba pallia  
deferant.*

**IEROSOLYMITANO PATRIARCHÆ**  
*apostolicæ sedis Legato.*

**S**Vam nobis dilecti filij &c. in eundem modum ut in alia usque ad differentiam aliorum, dilecti filij Magister & fratres Hospitalis Theutonicorum Aconensis in confusionem ordinis supradicti nuper alba pallia portare cœperunt. Nolentes igitur ut ex hoc inter prædictos fratres æmulationis seu discordiæ materia suscitetur, eisdem Magistro & fratribus Hospitalis dedimus in præceptis ut suo contenti habitu existentes, hujusmodi alba pallia nullatenus deferant, quæ, sicut præmissum est, in religionis signum concessa fuerunt Templariis antedictis. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus inquisita plenius & cognita veritate, id

*Epist. 126.  
Super eodem.*



super hoc statuas appellatione remota quod religioni pariter & saluti videris expedire, faciens quod statueris per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Datum ut in alia per totum.

ROTOMAGENSIS  
Archiepiscopo.

Epist. 127.  
Responser ad  
eius consulta.  
Cap. Cùm con-  
tingat. De atate  
& qual. ord.

Cap. Cùm con-  
tingat. De res-  
cript.

Cùm contingat interdum quòd laici ad monasteria convolantes, à suis Abbatibus tonsorentur, apostolica sedis oraculum requisisti an clericatus ordo in tonsura hujusmodi conferatur. Super quo fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd cum in septima synodo sit statutum ut lectores per manus impositionem licentia sit unicuique Abbati in proprio monasterio solummodo faciendi, dummodo ipsi ab Episcopo, secundum morem perficiendorum Abbatum, manus impositio facta noscatur, & constet eum existere sacerdotem, per primam tonsuram à talibus Abbatibus juxta formam Ecclesiæ datam clericali ordo confertur. Præterea cum quidam super aliquo litigantes, ad diversos iudices litteras impetrant, quorum quidam obtenti à parte altera tibi mandant ut partem adversam denunties excommunicationis sententiæ subjacere, aliis iudicibus tibi postmodum injungentibus ut eandem denunties absolutam, quæris à nobis an utrisque, vel neutris, vel alterutris saltem obedire debeas in hac parte. Super quo tuæ prudentiæ respondentes, credimus distinguendum an cum primum mandatum recepisse dinosceris, tibi forsan innotuit inter illos & alios super jurisdictione discordiam suscitatum, an super hoc nihil omnino scivisti. Et quidem si super contentione hujusmodi nihil tibi penitus innotescit cum primum mandatum recipere te contingit, illud debes humiliter executioni mandare. Sed si postea contrarium tibi ab aliis demandetur, tunc litterarum ad utrosque à sede apostolica obtentorum copia postulata, quas auctoritate præsentium districtè præcipimus exhiberi, si ex ipsarum tenoreprehenderis evidenter, ita quòd non sit aliquatenus hæsitandum, quòd litteræ quæ ad illos à quibus secundum mandatum receperis impetratæ noscuntur, expressè revocent litteras aliorum, tu illud intrepidus exequaris quòd secundo tibi loco mandatur. Si verò ex litterarum inspectione manifestè tibi constet quòd litteræ obtentæ ad illos qui primum dedere mandatum per alias minimè revocantur, secundum mandatum nullatenus exequaris.

\* In quarta col-  
lectâ manifestis-  
simè

Quòd si super hoc tibi fuerit meritò dubitandum, ad exequendum secundum mandatum te procedere non oportet donec juxta eujusdam nostræ constitutionis tenorem inter eos hujusmodi contentio sopiatur. Et id ipsum facere debes, si primo mandato recepto, & nondum executioni mandato, tibi forsitan innotuerit quòd inter se, super jurisdictione videlicet demandata, ceperint disceptare. Ceterum in his omnibus puram & providam te convenit intentionem habere, ne vel ad declinandum mandatum dubitare te dicas ubi dubitandum non est, vel ad mandatum etiam exequendum te asseras esse certum ubi certus esse non debes. Licet autem ex his certa tibi detur doctrina qualiter in hujusmodi debeas te habere, nullatenus attribuitur potestas ut inter delegatos aut partes de jurisdictione debeas judicare. Insuper requisisti, cum quis conquisitur in se à suo Episcopo post appellationem ad nos legitimè interpositam vel alias injustè excommunicationis sententiam promulgatam, & nos iudicibus damus nostris litteris, in mandatis ut si ita est, vel juxta formam Ecclesiæ illis beneficium absolutionis impendant, vel eandem sententiam denuntient nullam esse, ac Episcopus paratus sit probare se in illum, antequam vocem appellationis emitteret, vel alias justè hujusmodi sententiam protulisset, an probationibus non admissis, iudicibus liceat excommunicatam absolvere, vel denuntiare sententiam nullam esse. Ad quòd tibi taliter respondemus, quòd super jamdicto casu non consuevimus, si bene meminimus, sub præscripta forma iudicibus scribere, sed sub ista; ut videlicet, si excommunicationis sententiam post appellationem ad nos legitimè interpositam invenerint esse latam, ipsam denuntiantes penitus nullam esse, audiant si quid fuerit quaestionis, alioquin recepta juxta formam Ecclesiæ cautione impendant absolutionis beneficium conquerenti; & injuncto sibi quòd de jure fuerit injungendum, audiant causam, & eandem sine debito terminare procurent. Sed si forsan appareat nos in jamdicto casu sub prænotata quoadque forma scripsisse, & in altero utique casuum prædictorum, cum videlicet quis conqueritur se post appellationem ad nos legitimè interpositam excommunicatione fuisse notatum, semper utriuslibet partis probationes sunt admittendæ antequam ad decernendum super hoc aliquid procedatur; per quas denique apparebit an absolutione

Cap. Pab-  
lus. De  
p.

Cap. Cùm  
con-  
tingat. De  
res-  
cript.

\* In quarta  
col-  
lectâ  
manifestis-  
simè

Vide Ray-  
mondum  
de  
1170  
1171  
1172



absolutione indigeat conquerens, vel denuntiandus sit potius non ligatus. In reliquo verò casu, cum videlicet excommunicatum quis se asseverat injustè, vix\* unquam ejus est, antequam absolutus fuerit, probatio admittenda; nisi tunc tantum cum asserit in excommunicationis sententia intolerabilem errorem fuisse patenter expressum. ad quod probandum admittitur antequam absolutionis gratiam consequatur. Verùm si proponat se simpliciter excommunicatum injustè, ac Episcopus ad probandum quòd justè ipsum excommunicaverit suas postulet probationes admitti, non est ante absolutionem illius aliquatenus audiendus; cum etsi pro certo constaret in illum rationabiliter excommunicationis sententiam promulgatam, nihilominus ei esset absolutio secundum\* formam Ecclesie impendenda humiliter postulanti. Et ideo in hoc casu illum credimus juxta formam Ecclesie protinus absolvendum; ut sic demum probationibus utriusque partis admissis, utrum justè an injustè ligatus fuerit decernatur. Datum Laterani Kal. Septembris, anno terdecimo.

GNENENSI ARCHIEPISCOPO.

Coelestis agricola Iesus Christus semetipsum vitem veram & fertilem in vinea sua electa plantavit; ex qua multitudo palmitum prodiens, non solum illam amoenam viroribus, verum etiam fructibus redderet gratiosam. Ex ista nimirum vite tor quotidie palmites pullulant quòd in ecclesiasticæ unitatis radice fundati, ad sanctæ conversationis studium extendentes se per opera pietatis, non solum internæ gratiæ virore turgescunt, sed etiam laudabili exercitatione fructificant in profectibus proximorum. In hac siquidem laborare vinea dilecti filij Christianus, Philippus, & quidam alij monachi pio desiderio cupientes, illius dudum amore succensi qui neminem vult perire, ad partes Prussiae de nostra licentia in humilitate spiritus accesserunt, ut ibidem semen verbi dominici seminando, in umbra infidelitatis & tenebris ignorantiae positos ad semitam reducerent veritatis; quod cum in terram bonam & fertilem cecidisset, fructum protulit opportunum; & ejus gratia præeunte qui vocat ea quæ non sunt tamquam ea quæ sunt, & ex lapidibus suscitavit filios Abraham, quidam magnates & alij regionis illius sacramentum baptismatis receperunt, & de die in diem proficere dinoscuntur in doctrina fidei orthodoxæ; Tom. II.

sicut idem monachi nuper ad sedem apostolicam venientes nostro apostolatu referarunt. Cum igitur hujusmodi novella plantatio beneficio irrigationis indigeat, fraternitati tuæ præsentium auctoritate mandamus quatinus eisdem monachis & fratribus suis necnon & aliis ad fidem de novo conversis in ecclesiasticis sacramentis & aliis quæ ad ampliandum Christianæ religionis cultum spectare noscuntur tamdiu curam officij pastoralis impendas donec, divina faciente clementia, adeo ibidem numerus fidelium auceatur ut proprium possint\* Episcopum obtinere. Episcopos etiam & alios Ecclesiarum Prælatos ac terræ magnates moneas sollicitus & inducas ut pro Deo & propter Deum eis propitij ac favorabiles existentes, ubi dignum fuerit gratiam, solatium, & humanitatem impendant. Datum Laterani 11. Nonas Septembris, anno terdecimo.

IOHANNI EPISCOPO Albanensi.

His quæ judicio sunt vel concordia terminata decet nos robur apostolicum impertiri; ne sopitæ querimoniæ reviviscant, & relabantur iterum in recidivæ scrupulum quæstionis. Cum igitur dilectus filius Benedictus tituli sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis causam quæ inter te ex parte una & monasterium Cripta ferrata ex altera vertebatur super institutione ac destitutione Presbyteri Ecclesie sancti Nicolai de Neptuno sententiæ calculo duxerit terminandam, nos tuis justis precibus inclinati, eandem sententiam, exigente justitia promulgatam, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communitus; cujus tenorem de verbo ad verbum præsentibus fecimus adnotari. IN NOMINE patris & filij & spiritus sancti. Amen. Cum causam quæ super Ecclesia sancti Nicolai de Neptuno inter Dominum Iohannem Albanensem Episcopum ex una parte & Abbatem de Cripta ferrata ex altera vertebatur nobis Benedicto tituli sanctæ Susannæ Presbytero Cardinali Dominus Papa mandaverit audiendam, procurator Episcopi pro parte sua contra Abbatem coram nobis proposuit quòd Abbas & monachi de Cripta ferrata privaverant administratione Presbyterum Ecclesie prænominate, quem ad representationem Abbatis & monachorum jamdictus Episcopus investiverat & instituerat pro persona in jamdicta Ecclesia, & idem Presbyter eidem, ut suo Episcopo,

\* Eis postea idem Christianus datus est Episcopus. Vide Ezerovium ad an. 1220. §. 5.

Epist. 129. Confirmat quendam sententiam.

ooo



„ fidelitatis more solito præstitit juramen-  
 „ tum. Vnde cum prædicta Ecclesia de  
 „ Neptuno sit præfata Episcopo diocesana  
 „ lege subiecta, petebat restitui sacerdotem  
 „ ad administrationem & personatum, ut &  
 „ eidem Episcopo de spiritualibus, monachis  
 „ verò de temporalibus responderet. Y cono-  
 „ mus verò monasterij è contrà respondebat  
 „ administrationem tam in temporalibus  
 „ quàm in spiritualibus & Ecclesiam sæpe-  
 „ dictam ad monasterium tantummodo per-  
 „ tinere, nec in aliquo Episcopo teneri, cum  
 „ sit ipsum monasterium Romanæ Ecclesie  
 „ speciale, ac exemptum tam in capite quàm  
 „ in membris, quod probare per sua privile-  
 „ gia intendebat, quæ post multas inducias  
 „ & terminos peremptoriè sibi datos ad pro-  
 „ bandam suam intentionem coram nobis  
 „ exhibere in iudicio non curavit. Dicebat  
 „ \* tantum \* tandem, de longa consuetudine Abba-  
 „ tem & monachos habere potestatem in Ec-  
 „ clesis suis administratorem temporalium li-  
 „ berè ordinare. Quod cum probare noluis-  
 „ set, idem yconomus postmodum confessus  
 „ fuit in nostra præsentia quòd Episcopus  
 „ præfatus sacerdotem in supradicta Eccle-  
 „ sia ad representationem Abbatis & mona-  
 „ chorum instituit & confirmavit. Nos verò  
 „ visis & auditis allegationibus hinc inde pro-  
 „ positis & confessionibus utriusque partis,  
 „ dicimus Presbyterum sæpedictum resti-  
 „ tuendum ad administrationem & persona-  
 „ tum Ecclesie memoratæ. ] Nulli ergo om-  
 „ nino hominum liceat hanc paginam nos-  
 „ træ confirmationis infringere, vel ei &c.  
 „ usque incursum. Datum Laterani II. Kal.  
 „ Septembris, anno tertio decimo.

## EPISCOPO PARIENSI.

Epist. 130.  
 Vt præbenda  
 reservata con-  
 feratur consan-  
 guineo Papæ.

AD signandum devotionis affectum  
 quam erga nos te non ignoramus ha-  
 bere, præbendam in Ecclesia Parisiensi  
 vacantem in manu propria reservasti, cui-  
 cunque vellemus, sicut per tuas nobis in-  
 timasti litteras, conferendam, habiturus  
 gratissimum si alicui de sanguine nostro  
 conferre dignemur eandem, quem ob  
 nostram reverentiam & amorem honora-  
 rorum te asseris & sincerissimè dilecturum.  
 Super quo liberalitatem tuam in Domino  
 commendantes, de tantæ devotionis indi-  
 cio gratiarum tibi referimus actiones. Digi-  
 num itaque reputantes ut de tuo mune-  
 re tuo satisfiat affectui, præbendam ipsam  
 dilecto filio Benedicto consanguineo nos-  
 tro, adolescenti siquidem bonæ indolis,  
 quem non minis signa virtutum, quæ in  
 tenera videntur ætate præcludere, quàm

sanguis aut caro nobis reddunt acceptum,  
 duximus concedendam, sperantes quòd  
 tunc maximè prælibatam præbendam or-  
 dinatam esse gaudebis ad votum cum per  
 ipsum & ex ipso Domino concedente vi-  
 debis tibi & Ecclesie tuæ gratum proveni-  
 re profectum. Quocirca fraternitatem  
 tuam monemus, per apostolica tibi scripta  
 mandantes quatinus dilectum filium ma-  
 gistrum Peregrinum Capellanum nostrum  
 vice ac nomine præfati Benedicti ad eandem  
 præbendam recipi facias in Canoni-  
 cum & in fratrem, & stalli Chori ac loco  
 Capituli sibi assignato, de more ipsum in  
 corporalem ejusdem præbendæ possessio-  
 nem inducas, & inductum facias eam pa-  
 cificè possidere. Nos enim eundem Bene-  
 dictum ad te, opportunitate recepta, dan-  
 te Domino transmittemus. Datum Late-  
 rani Idibus Septembris, pontificatus nostri  
 anno tertio decimo.

MAGISTRO PEREGRINO  
Capellano nostro.

AD signandum devotionis affectum  
 quam venerabilem fratrem nostrum  
 Parisiensem Episcopum erga nos non igno-  
 ramus habere &c. in eundem ferè modum ut  
 in alia usque profectum. Vnde ipsi per  
 scripta nostra mandamus ut te vice ac no-  
 mine præfati Benedicti ad eandem præben-  
 dam recipi faciat in Canonicum & in fra-  
 trem, & stalli Chori ac loco Capituli tibi  
 assignato, de more te in corporalem ejus-  
 dem præbendæ possessionem inducat, &  
 inductum faciat pacificè possidere. Nos  
 enim eundem Benedictum ad ipsum, op-  
 portunitate reperta, dante Domino trans-  
 mittemus. Quocirca discretionis tuæ per  
 apostolica scripta mandamus quatinus su-  
 per hoc quod ad te pertinet exequaris.  
 Datum &c. ut in alia per totum.

TYRONENSI ARCHIEPISCOPO,  
& Episcopo Engolismensi, & Abbati  
Gratie Dei Cisterciensis ordinis.

DETESTABILE facinus & piacularè Hagi-  
 tium quod à quibusdam filiis Belial  
 nonnullis Canonicis Cellenfis Ecclesie in-  
 stigantibus, sicut nobis venerabilis frater  
 noster Pictavenfis Episcopus intimavit,  
 nuper exitit in Cellenfi Ecclesia perpetra-  
 tum, maximam non immeritò menti no-  
 stræ amaritudinis causam ingessit, dum vi-  
 perca soboles in proprii parentis necem  
 exarsit, & perditionis filij sui patris interi-  
 tum inofficioso non sunt veriti malignita-  
 tis studio machinari. Quem siquidem tam



crudelis horror & horribilis crudelitas audita non moveat, dum pastori ab ovibus, magistro à discipulis, & patri à filiis mortis dispendia procurantur: In hac nimirum parricidij horrendi atrocitate naturalis affectionis juri detrahitur, vituperatur ministerium clericale, ac regularis reverentiæ puritas dissipatur. Sicut enim tenor litterarum ejusdem Episcopi nos edocuit, sibi & Capitulo Picavensi multis Abbatibus & aliis viris peritis præsentibus est relatum quòd Iohanne Cantore, A. Eleemosynario, Guillelmo de Lobeà & Guillelmo de sancto Leodegario Canonicis Cellensibus procurantibus, à quatuor sicariis, qui ab illis ob hoc sexaginta libras acceperant, Abbas Cellensis, vir providus & honestus, dum ad matutinas accederet, nequiter extitit interfectus, quadraginta plagis & amplius inflictis eidem. Cùm autem hæc vera esse, non solum per bonos viros & sacerdotes, verùm etiam per eosdem sicarios, qui dum in carcere principis tenerentur, coram nuntiis suis & multis aliis ea publicè confessi fuerant, præfatus Episcopus didicisset, & deliberasset cum viris prudentibus & discretis qualiter esset in hoc negotio procedendum, diversa reperit consilia diversorum; nonnullis asserentibus hujusmodi perversitatis actores, non per seculare brachium, sed per ecclesiasticum iudicium puniendos; aliis affirmantibus ipsos propter enormitatem criminis relinquendos curiæ seculari, ut ultore materiali gladio, poenam exciperent sibi dignam. Alios quoque Canonicos illius malignitatis ignaros asseverabant aliqui in detestacionem criminis de ipsa Ecclesia depellendos; ut secundùm evangelicam veritatem malis malè perditis, vinea Domini Sabaoth bonis agricolis locaretur; maximè cùm paucis quandoque peccantibus, ira Dei deservisse legatur in multos. Quidam verò dicebant quòd culpa suos tenere debebat auctores, ne ultra progredieretur poena quam inveniretur delictum, cùm nullius crimen maculet nescientem. Licet autem in tanta varietate consilij cœperit jam dictus Episcopus fluctuare, attendens tamen exèplo perniciosum existere si omitteretur tantum facinus impunitum, & quòd Canonici supradicti longè antè incorrigibiles fuerant & rebelles, & commonitionis suæ iteratæ sæpius contemptores, quòdque essent fornicatores, adulteri, negotiatores, & usurarij manifesti, tandem consilium hoc providit, ut universis Canonici ab Ecclesia memorata depulsis,

Tom. II.

loco eorum sancti Victoris Parisiensis Canonici subrogentur, hoc ipsum in suspensio tenendo donec super eo nostræ reciperet beneplacitum voluntatis. Volentes igitur ut in tanti criminis poena discant alij à consimili culpa cessare, communicato fratrum nostrorum consilio, præsentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus quatinus illos quos vobis constiterit hujus fuisse iniquitatis actores ab omni ordine clericali sublato cujuslibet appellationis obstaculo degradetis, eosdem, si grave scandalum non timetur, apud aliqua monasteria singillatim in arctis carceribus concludentes, in quibus pane tribulationis & aqua doloris ad agendam perpetuam poenitentiam sustententur. Si verò grave scandalum formidetur, quod minimè conquireat postquam etiam reos sanguinis vestri curaveritis intercessionibus defendere, vos eosdem publicè degradatos, ad poenitentiam studiosè commopitos, relinquatis curiæ seculari juxta constitutiones legitimas puniendos. Quòd si alij Canonici hujus criminis inscij incorrigibiles hactenus extiterunt, & prælibatis sunt criminibus irretiti de quibus in suis fecit memoratus Episcopus mentionem, volumus & mandamus ut per ordinem sancti Victoris Cellensis Ecclesia reformetur; quem si aliqui ex prædictis Canonicis recipere voluerint humiliter & servare, vos eosdem ibidem remanere sinatis. Alioquin ad arctiora monasteria transmittatis eosdem; contradictores, si quos inveneritis, vel rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani xiiii. Kalend. Octobris, pontificatus nostri anno tertiodecimo.

PETRO NIGRO CANONICO  
sancti Vrsini Bituricensis.

SAcro sancta Romana Ecclesia devotos & humiles filios ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, & ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos tamquam pia mater suæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis justis postulationibus gratum impertientes assensum, personam tuam cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possides, aut in futurum præstante Domino justis modis poteris adipisci, sub beati Petri & nostræ protectione suscipimus. Specialiter autem præbendam sancti Vrsini Bituricensis, sicut eam justè possides & quietè, tibi auctori-

O o o ij

Epist. 1336  
Recipitur sub  
protectione  
sedis apostolice.



tate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani x. Kal. Octobris, anno tertio decimo.

\* Eadem inscripta est epistola 15. lib. 12. Epist. 134. De causa Episcopi Albigenensis. Vide lib. 11. epist. 187.

## NOVARIENSI \*ELECTO.

**E**X litteris venerabilis fratris nostri Patriarchae Antiocheni, tunc Yporienfis Episcopi, & tui tunc de Tilieto Abbatis, meminimus recepisse quod cum dum ad Albigenensem Ecclesiam una cum venerabili fratre nostro Pisano Archiepiscopo, tunc Episcopo Vercellensi, accessissetis, visitationis officium impleturi, Albigenensis Episcopus, inter cetera quae proposita fuerant contra ipsum, hoc vobis ore proprio est confessus, quod cum quidam in villa quadam ad ipsius jurisdictionem spectante infamaretur de furto, & idem illud inficiaretur omnino, offerens quod candentis ferri judicio se purgaret, adiciendo ut suspensio puniretur si deficeret in eodem, dictus Episcopus a iudice requisivit quid super hoc videretur eidem, & cum iudex respondisset ut fieret prout fur ipse petierat, ferrum candens in ipsius Episcopi praesentia est allatum, quod cum arripuisset fur ille, combustus est. Vnde iudex expavescens, quid sibi super hoc videretur Episcopum consuluit memoratum, qui respondit quod si fur sic evaderet, malum esset, quamquam per litteras quas nobis tunc idem direxit Episcopus affirmavit se talibus verbis usum fuisse: *Auditis quantus est clamor populi, omnes dicunt quod malum est si evaserit impunitus.* & sic Episcopus & iudex eandem villam cum multitudine populi sunt egressi, in quorum praesentia fur praedictus ipsius fuit Episcopi auctoritate suspensus, propter quod eundem cum vestris litteris ad nostram praesentiam destinatis, sed ipse nihil unquam super his proposuit coram nobis. Quinimmo statim ut dictus Archiepiscopus ad apostolicam sedem accessit, qui nobis rei seriem plenarie indicavit, idem Episcopus a nostra discessit praesentia, & perquisitus non potuit inveniri. Vnde nos cum fratribus nostris deliberatione habita diligenti, quia saepesatum Episcopum, non solum in candentis ferri judicio, verum etiam in furis suspensio graviter intelleximus deliquisse, cum his non

tantum auctoritatem praestiterit, sed etiam praesentiam exhibuerit corporalem, ipsum reputavimus ministerio altaris indignum. Et quia pontificale officium absque altaris ministerio non poterat adimplere, supra dicto Patriarchae ac tibi tunc dedimus in mandatis ut ad cessionem eundem Episcopum moneretur; alioquin auctoritate nostra ipsum ab Albigenensi Ecclesia sublato appellationis obstaculo amoventes, faceretis eidem de persona idonea per electionem canonicam provideri. Dicitur vero Episcopus postmodum ad sedem apostolicam rediens, apud quam moram fecisse dinoscitur diuturnam, & se multipliciter fatagens excusare, inter cetera proposuit coram nobis quod aliter rei veritas habuerat quam in litteris fuerit supradictis expressum, quod se proposuit opportuno tempore probaturum. Quocirca devotioni tuae praesentium auctoritate mandamus quatinus auditis quae super praemissis idem Episcopus duxerit proponenda, & probationibus ejus admissis, si de his tibi per probationes legitimas sufficiens fuerit facta fides per quae constet veritatem rei se aliter habuisse quam in litteris fuerit supradictis expressum, & super praemissis innocentem Episcopum extitisse, cum per sententiam ad falsam suggestionem latam eidem praedicti non debeat, tu cum super praemissis absolvens, officium suum exequi liberè permittas eundem. Alioquin quod a nobis dudum super hoc extitit definitum facias appellatione remota executioni mandari, contradicentes, si qui fuerint, vel rebelles censura ecclesiastica appellatione postposita compescendo. Datum Laterani Kal. Octobris, anno tertio decimo.

ARCHIEPISCOPO ET  
Capitulo Magdeburgensi.

**C**um dilectus filius nobilis vir Albertus de Harnestien ad sedem apostolicam accessisset, litteris tuis & aliorum, frater Archiepiscopo, qui simul intercessere pro ipso, nobis humiliter praesentatis, absolutionis munus suppliciter postulavit & clementer obtinuit juxta formam Ecclesiae, super eo quod ex violenta detentione dilecti filij Praepositi Odonis Subdiaconi nostri ecclesiasticam se dolebat incurrisse censuram. Licet autem se multipliciter excusaret, quod videlicet nec ex malitia praconcepta, nec ex praecogitato consilio, sed ex subita moti pectoris levitate ac repentino cordis ad prolationem quo-

Epist. 135. Continuat. quoniam 40. corda.



rundam verborum inflammati calore id fuerit perpetratum, demum tamen ad compositionem hujusmodi pro satisfactio-  
ne Subdiacono ipsi præstanda spontanei devenerunt, ut videlicet idem nobilis honorificentiam illi & sibi verecundiam faci-  
endo, cum ducentis militibus à loco in quo præfatum Subdiaconum captivavit usque ad civitatem Magdeburgensem & per omnes conventuales Ecclesias portet opprobrium quod harniscare vulgariter appellatur, detque sibi centum milites in vassallos, qui nunquam à sua fidelitate recedant, ac turris in qua fuerat carceratus, funditus destruat, & quinque libras usualis monete cui vel quibus Ecclesiis voluerit Subdiaconus antedictus, assignet annualiter in perpetuum exolvendas, petatque ab ipso veniam cum viginti nobilibus, reverentiam corporalem exhibendo de more; cum quibus etiam ipse juret se nequam præconcepisse in persona vel rebus eidem Subdiacono læsionem inferre, sed ex quadam vehementia & calore animi quod factum fuerat evenisse; quæ omnia infra sex hebdomadas postquam fuerit à prædicto commonitus Subdiacono, nisi forsitan ipse majus spatium ei duxerit indulgendum, procurabit implere. Cùm igitur idem Subdiaconus ad preces & præceptum nostrum hæc ei de præscripta forma duxerit remittenda, ut nec turris in qua detentus extitit diruatur, nec memoratus nobilis reverentiam corporalem, quam sibi apud sedem exhibuit apostolicam, per se cogatur iterum exhibere, ipsum & socios suos qui cum eo ad sedem apostolicam accesserunt ad vos cum gratia & benedictione nostra duximus remittendos, inuncto sibi sub debito præstiti juramenti ut præscriptam compositionem observet, quam spontaneus noscitur iniisse, hanc etiam sibi gratiam ad preces ejusdem Subdiaconi facientes, quod ceteri ejus socij, qui propter hoc fuerint absolvendi, pro absolutionis munere obtinendo laborare ad sedem apostolicam non cogantur. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus dictum nobilem de cetero propter hoc nec vos in aliquo molestetis, nec permittatis ab alio molestari, & tu, frater Archiepiscopo, absolvendos ipsius socios secundum Ecclesiæ formam absolvens, iungas eisdem quod ex tenore compositionis prædictæ videris injungendum. Datum Laterani v. Nonas Octobris, pontificatus nostri anno tertiodecimo.

*ATHENIENSI ET NEOPATRENSI  
Archiepiscopo, & Episcopo Davaliensi.*

**G**Ravem dilectorum filiorum fratrum militiae Templi recepimus quaestio-  
nem quòd cum nobilis vir G. Marchio Pelavicinus & Meboffa Comestabulus quondam Marchionis Montisferrati quendam locum qui Sydonius dicitur, pertinentem ad ipsos, jamdictis fratribus concesserint intuitu pietatis, & ipsi quoddam castrum ibidem ad defensionem terræ construxerint non absque gravibus laboribus & expensis, carissimus in Christo filius noster Imperator Constantinopolitanus illustris castrum ipsum cum pertinentiis suis & quædam alia eis pro suæ abstulit arbitrio voluntatis, quæ quidam nobilis R. de Trabalia Citrensis diocesis ejus nomine in ipsorum fratrum detinet præjudicium & gravamen: qui licet sapius super hoc obtinuerint scripta nostra, suam tamen ob ipsius Imperatoris favorem & potentiam supradicti R. nequiverunt hæcenus consequi rationem. Cùm igitur dictos fratres, qui pro servitio Iesu Christi multis laboribus se exponunt, nolimus ab aliquibus indebitè prægravari, per apostolica vobis scripta mandamus quatinus detentorem ejusdem castri & aliarum rerum monere prudenter & efficaciter inducere procuretis, ac, si necesse fuerit, per excommunicationis in ipsum & in jamdictum castrum interdicti sententias, sublato appellationis obstaculo, compellatis ea omnia, sicut justum fuerit, fratribus restituere memoratis; supradicti Imperatori ex parte nostra nihilominus intimantes ut detentori prædicto vel aliis in eorundem fratrum injuriam vel gravamen nullum impendat auxilium vel favorem, cum ex hoc graviter oculos divinæ majestatis offendant. Alioquin, quantumcunque sibi, utpote carissimo in Christo filio, deferre velimus, cum eorundem fratrum tantam dissimulare injuriam nequeamus, in ipsum etiam officij nostri debitum exequi cogemur. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani xv. Kal. Octobris, anno tertiodecimo.

*E I S D E M.*

**D**ilectorum filiorum fratrum militiae Templi exposita nobis querimonia patefecit quòd cum claræ memoriæ Bonifacius Marchio Montisferrati eis Ravennicam cum omnibus pertinentiis, honoribus, & juribus suis pia devotione contulerit ad subsidium terræ sanctæ, prout in ejus

*Epist. 136.  
Scribitur pro  
Templariis.*

*Epist. 137.  
De eodem ar-  
gumento.  
Vide lib. 14.  
Epist. 109.*

O o o iij



authentico super hoc confecto plenius continetur, & eandem terram in vita Marchionis ipsius pacificè possiderint & quietè, postmodum carissimus in Christo filius noster Imperator Constantinopolitanus illustris ad partes illas accedens, supradictam terram eisdem abstulit violenter, quam quidam nobilis R. de Tribalia Citerensis diocesis ejus nomine detinere præsumit in eorum præjudicium & gravamen, & licet propter hoc sæpius miserimus scripta nostra, dicti tamen fratres suam nequiverunt hæcenus consequi rationem. Cùm igitur dictos fratres, qui pro servitio Iesu Christi multis laboribus se exponunt, nolimus ab aliquibus indebitè prægravari, per apostolica vobis scripta mandamus quatinus detentorem ejusdem castri & aliarum &c. *per totum us in alia usque in finem.* Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum ut in alia per totum.

## CAPITULO THEBANO.

Epist. 138.  
De electione  
Archiepiscopi  
Thebani.

**T**Hebana dudum Ecclesia viduata pastore, A. Archidiaconus vester cum Gerardo de Besentun. & I. cognato suo propria vota direxit in venerabilem fratrem nostrum Davaliensem Episcopum pro vestro Pontifice postulandum, appellationem ad sedem apostolicam interponens ne ceteri Canonici procederent ad electionem aliam faciendam. Qui tandem convenientes in unum, appellatione hujusmodi pro inutili reputata, dilectum filium A. Capellanum carissimi in Christo filij nostri Constantinopolitani Imperatoris illustris concorditer in Archiepiscopum elegerunt. Postmodum autem electione ipsius venerabili fratri nostro Constantinopolitano Patriarchæ præsentata de more, cùm sibi demum per testes ab Archidiacono & ejus sociis introductos de appellatione interposita constitisset, negotium ipsum ad nostram præsentiam destinavit. Constitutis itaque partibus coram nobis, & quæ fuerunt hinc inde proposita plenius intellectis, postulationem de memorato Episcopo tantummodo factam à tribus, quamquam persona commendabilis haberetur, non duximus admittendam, electionem verò de Capellano præfato à sedem regulariter celebratam, quia studiis & meritis potioribus juvabatur, justitia confirmavimus exigente. Quocirca discretionem vestram per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus eidem electo tam in spiritualibus quàm temporalibus reverentiam & obedientiam debitam im-

pendatis. Datum Laterani IV. Nonas Octobris, anno terdecimo.

CASTORIENSI ET ZARATORIENSI  
Episcopis Ecclesie Thebanæ suffraganeis.

**T**Hebana dudum Ecclesia viduata pastore, A. ipsius Ecclesie Archidiaconus cum Gerardo de Besentun. & I. cognato suo propria vota direxit in venerabilem fratrem nostrum Davaliensem Episcopum pro Thebano Pontifice postulandum, appellationem &c. *ut in alia per totum usque exigente.* Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus eidem electo reverentiam & obedientiam debitam impendatis. Datum ut in alia per totum.

Epist. 139.  
Venerabilibus  
fratribus  
Episcopis  
Castorien-  
si & Zaratori-  
ensi suffra-  
ganeis.

PRIORI SANCTI IOHANNIS  
in Monte Bononiensi, & Archipresbytero  
de Campo Gallano Mutinensis diocesis, &  
G. Doctore decretorum Bononiæ Commu-  
nanti.

**E**X litteris piæ memoriæ Hugueccionis Episcopi & dilectorum filiorum Archipresbyteri & Præpositi Ferrariensis intelleximus quòd cùm olim inter B. tunc Abbatem & monachos sancti Bartholomæi de Ferrara gravi dissensione suborta, ipsi omnes communicato consilio in eundem Episcopum compromiserint, jurantes in omnibus ejus observare mandata, quæcunque faceret pro statu ipsius Ecclesie reformando, proponentibus demum monachis & conversis quòd sub ejusdem Abbatis cura nunquam proficere posset Ecclesia memorata, idem Abbas in manu ipsius Episcopi administrationi & abbatiæ spontaneus resignavit, assentiens quòd alius eligeretur ad ipsam. Ejus itaque cessione recepta, dictus Episcopus annuam sibi præbendam cum consensu constituit monachorum, quandam nihilominus ei Capellam assignans, & curam sibi conferens animarum. Cùmque postmodum Capitulum vota sua in duos fratres & præfatum Episcopum contulisset, ipsi sancti spiritus gratia invocata dilectum filium Iohannem tunc Priorem sancti Danielis, virum idoneum, elegerunt concorditer in Abbatem, sub cujus tandem regimine cùm Ecclesia proficere incepisset, memoratus B. diabolica suggestionem compulsus ad abbatiam cui sic renuntiaret aspirans, litteris apostolicis ad Archipresbyterum de Greczano subripuit, facti præmissi tacita veritate. Qui rationabiles substituti Abbatis exceptiones recusans admittere per procu-

Epist. 140.  
Ad fratrem  
Abbatem  
Basilien-  
sem  
Ferrarie.

Epist.  
Con-  
stantinopoli-  
tani.



ratorum suum probare volentis litteras ipsas fuisse per mendaciam impetratas, post appellationem ab eodem procuratore ad nostram audientiam interpositam, lite non contestata, pro sepedicto B. temerariam sententiam promulgavit, præcipiens eam per Abbatem Nonantulanum & quosdam alios executioni mandari. Et licet idem Abbas appellationem suam postmodum prosecutus, ad Abbatem sancti Michaelis apostolicas litteras obtinuerit, super ea nihilominus tamen præfatus B. ipsum non desit per quasdam litteras molestare quas super confirmatione prælibate sententiæ se à nobis obtinuisse dicebat. Quapropter ad præsentiam nostram memoratus Iohannes Abbas accedens, non tam sibi quam commissæ sibi Ecclesiæ petiit provideri, quæ huius occasionis prætextu graviter læsa est & gravius lædenda timetur. Volentes igitur indemnitati & paci ejus, sicut tenemur, adesse, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus inquisita & cognita veritate, si dictum B. taliter abbatia ipsi renuntiasse constiterit, revocantes in irritum quicquid per litteras per ipsum vel pro ipso subreptas invenientis attentatum, silentium super hoc ei perpetuum imponatis, & pro eo quod abusus gratia sibi facta, repetendo improbè prælaturam cui spontaneè resignarat, Ecclesiam suam enormiter asseritur offendisse, compellatis eundem, præbenda & Capella memorata dimissa, vacare archiis regularibus disciplinis, ac prædictum Abbatem administrationis & loci sui faciatis pacifica possessione gaudere, contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani 111. Idus Octobris, anno tertio decimo.

*AL. RIGENSI EPISCOPO.*

*Epist. 141. Constitutum quoniam compositio.*  
**C**um inter te ac fratres militiæ Christi super sorte terrarum quæ per gratiam sancti spiritus nuper sunt ad cultum fidei Christianæ conversæ sub examine nostro controversia verteretur, mediantibus demum nobis ad hanc concordiam devenistis, ut videlicet ipsi fratres tertiam partem earundem terrarum, Lectiæ scilicet ac Livoniæ, teneant à Rigensi Episcopo, nullam sibi ex ea temporale servitium præstituri nisi quod ad defensionem Ecclesiæ ac provinciæ perpetuò contra paganos intendent, verum magister eorum qui pro tempore fuerit obedientiam semper Ri-

gensi Episcopo repromitter, sed fratres aut Clerici qui eis spiritualia ministrabunt, nec decimas nec primitias nec oblationes nec cathedaticum ei solvent; coloni verò prædictæ sortis, de parte proventuum ad ipsos spectante decimas Ecclesiis suis reddent; de quibus quarta pars eidem Episcopo persolveretur, nisi hoc idem Episcopo inspecta necessaria & rationabili causa, sponte duxerit remittendum; ipsi autem fratres & successores eorum jus habebunt ad præfatas Ecclesias, cum vacaverint, Rigensi Episcopo personas idoneas præsentandi, quas ipse de cura investire non differet animarum. Ceterum cum tu ac tuorum quilibet successorum ipsos duxeritis visitandos, in domo sua cum viginti eveditionibus semel vos procurabunt in anno; in plebatibus autem suis bis in anno vos exhibere curabunt. De terris verò quas amodo extra Livoniam seu Lectiam cum auxilio Dei dicti fratres acquirent, Rigensi Episcopo minimè respondebunt, nec ipse de illis eos aliquatenus molestabit, sed cum Episcopis creandis ibidem quoquo rationabili modo component, vel observabunt quod apostolica sedes super hoc providerit statuendum. Regulam quoque fratrum militiæ Templi servantes, aliud in habitu signum præferent, ut ostendant se illis nequaquam esse subiectos. Sepulturam quoque ad opus fratrum & familiæ suæ, necnon etiam & eorum qui apud ipsos elegerint sepeliri, liberam prædicti fratres habebunt; salva canonica portione ipsarum Ecclesiarum à quibus assumuntur corpora mortuorum. Nos igitur compositionem approbantes eandem, ipsam auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani 111. Kalen. Novembris, pontificatus nostri anno tertio decimo.

*WOLCVINO MAGISTRO & fratribus militiæ Christi in Livonia constitutis.*

*Epist. 142. Super eodem.*  
**C**um super sorte terrarum &c. ut in alia usque conversæ inter vos & venerabilem fratrem nostrum Rigensem Episcopum sub examine nostro controversia verteretur, mediantibus demum nobis ad hanc concordiam devenistis, ut videlicet vos tertiam partem earundem terrarum, Lectiæ scilicet ac Livoniæ, ab eodem Episcopo teneatis, nullam sibi &c. ut in alia usque provinciæ contra paganos



perpetuò intendetis. Verùm magister vester qui pro tempore fuerit &c. *ut in alia per totum usque* duxerit remittendum. Vos autem & successores vestri jus habebitis ad Ecclesias ipsas vacantes Rigenſi Episcopo personas idoneas presentandi, quas ipse de cura investire non differet animarum. Ceterùm cum ipse vos duxerit visitandos, in domo vestra cum viginti evectiõibus semel in anno eundem curabitis procurare; in plebatibus autem vestris eum exhibebitis bis in anno. De terris verò quas amodo extra Livoniam seu Lectiam cum Dei auxilio acquiretis Rigenſi Episcopo minimè respondebitis &c. *in eundem ferè modum ut in alia usque in finem.* Datum ut in alia per totum.

MAGISTRO ET FRATRIBVS  
militiæ Templi.

Epist. 143.  
Confirmatur  
eis Ecclesia da-  
ta à Legato.

Cum à nobis petitur quod justum est & honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducat effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis petitionibus annuentes, Ecclesiam sanctæ Lucie quæ Foræ Græco vocabulo nuncupatur, extra Thebarum positam civitatem, cum pertinentiis suis, quam dilectus filius noster Benedictus tituli sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis, tunc apostolicæ sedis Legatus in partibus Romanie, vobis ad terræ sanctæ subventionem liberaliter assignavit, sicut eam justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos domui vestræ auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. *usque* incursum. Datum Laterani xv. Kal. Octobris, pontificatus nostri anno tertio decimo.

E I S D E M.

Epist. 144.  
Confirmat di-  
versas posses-  
siones.

Visitis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus inclinati, concessionem terræ de Rupo & Iohannis filij Nicolai de Vianet cum fratribus & sororibus suis ac possessionibus & rebus aliis eorundem à nobilibus viris Rolandino de Canusa & Albertino germano ejus necnon à bonæ memoriæ Hugone de Colongi vobis factam intuitu pietatis, sicut piè ac providè facta est, auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nul-

li ergo &c. nostræ confirmationis &c. *usque* incursum. Datum ut in alia per totum.

E I S D E M.

Annueri consuevit sedes apostolica piis votis, & honestis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, domum Philocali apud Thessaloniam cum pertinentiis suis, quam dilectus filius noster Benedictus tituli sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis, tunc apostolicæ sedis Legatus in partibus Romanie, vobis ad terræ sanctæ subventionem liberaliter assignavit, sicut eam justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos domui vestræ auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. *usque* incursum. Datum ut in alia per totum.

E I S D E M.

Solet annueri sedes apostolica &c. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus annuentes, domum Nigripontis cum his quæ habet in Nigroponte, & domum de Lageran, & casale de Oizparis, cum eorum pertinentiis, ac alia quæ tenetis in insula Nigripontis, à nobili viro Ravano & bonæ memoriæ Iacobo de Avenn. & Guberto vobis pia devotione concessa, sicut ea omnia justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos domui vestræ auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino &c. hanc paginam nostræ confirmationis &c. *usque* incursum. Datum ut in alia per totum.

FRATRIBVS MILITIÆ  
Templi in Romania.

Visitis petentium desideriis &c. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis precibus inclinati, viridarium quod est à bonæ memoriæ Thebano Archiepiscopo, tunc electo, pia vobis devotione concessum, sicut illud justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos domui vestræ auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. *usque* incursum. Datum ut in alia per totum.



E I S D E M



E I S D E M.

*Epist. 148. Confirmat doctum Pafalan.*  
**I** Vstis petentium desiderii &c. *ut in alia usque* vestris justis precibus inclinati, casale quod dicitur Pafalan cum suis pertinentiis à nobili viro Guillelmo de Resi vobis pia devotione concessum, & à Goffrido de Villa-Arduni postea confirmatum, sicut illud justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos domui vestræ auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. *usque* incursum. Datum Laterani xiv. Kal. Octobris, anno tertio decimo.

E I S D E M.

*Epist. 149. Confirmat doctum Paliopolin.*  
**I** Vstis petentium desiderii &c. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus inclinati, casale quod Paliopolin dicitur cum suis pertinentiis à nobili viro Hugone de Bezenon vobis pia devotione concessum, & à Goffrido de Villa-Arduni postmodum scripto authentico confirmatum, sicut illud justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos domui vestræ auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. *usque* incursum. Datum ut in alia per totum.

E I S D E M.

*Epist. 150. Confirmat casale Lassultan.*  
**I** Vstis petentium desiderii &c. *ut in alia usque* vestris justis precibus inclinati, casale quod dicitur Lassultan cum pertinentiis suis à bonæ memoriæ Guillelmo Campaniensi pia vobis devotione concessum, sicut illud justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos domui vestræ auctoritate apostolica confirmamus. Nulli ergo &c. *usque* incursum. Datum Laterani xiv. Kal. Octobris, pontificatus nostri anno tertio decimo.

FERMOPILENSI EPISCOPO,  
 & electo Cirenfi, & Priori sancti  
 Demetrii Thessalonicensis.

*Epist. 151. Prohibet pro Tempore ab interitu Episcopum Cironensem.*  
**D**ilectorum filiorum fratrum militiæ Templi in Romania recepimus questionem quòd Episcopus Cironiensis in quendam Capellanum eorum, pro eo quòd ad porrigendum viaticum cuidam confratri eorum accesserat, manus iniiciens, calicem cum eucharistia ei abstulit violenter, & ipsam turpiter ac inhonestè tractatum in fovea quadam incluse in clericali opprobrium honestatis, præterea cuidam eorum famulo posito in extremis in ipsorum  
 Tom. II.

injuriam denegari fecerit ecclesiastica sacramenta; unde absque penitentia & viatico diem clausit extremum. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus partibus convocatis, & inquisita super præmissis & cognita plenius veritate, quod canonicum fuerit appellatione postposita statuatis, facientes quod statueritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Nullis litteris veritati & justitiæ præjudicantibus à sede apostolica impetratis. Quòd si non omnes &c. tu, frater Episcopo, cum eorum &c. Datum ut in alia.

LARISSENO ET NEOPATRENSI  
 Archiepiscopis, & electo Cirenfi.

*Epist. 152. Pro iisdem adversus Marchionisiam Montisferrati.*  
**I**nter ceteros religiosos viros, quos quemlibet convenit divinæ retributionis intuitu honorare, dilecti filij fratres militiæ templi tanto debent speciali gratia confoveri quanto majoribus laboribus se exponunt pro servitio Iesu Christi, ac favorem apostolicum meruisse plenius dinoscuntur. Verum dilecta in Christo filia nobilis mulier relicta claræ memoriæ Marchionis Montisferrati, sicut ex ipsorum gravi conquestione didicimus, eos super possessionibus & rebus aliis à claræ memoriæ viro suo de ipsius conniventia & consensu ipsis pia devotione concessis multipliciter aggravat & molestat. Vnde nos eidem nobili per scripta nostra mandamus ut ob reverentiam apostolicæ sedis & nostram ab eorundem fratrum super præmissis indebita molestatione desistat. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus dictam nobilem ad id, monitione præmissa, distractione qua convenit, appellatione remota cogatis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum ut in aliis per totum.  
*Scriptum est eidem nobili mulieri super hoc.*

DAVALIENSI ET ZARATORIENSI  
 Episcopis, & electo Nazoretensi.

*Epist. 153. Pro iisdem adversus dominum Nigram Nigripontis.*  
**S**vam ad nos dilecti filij fratres militiæ Templi querimoniam transmissere quòd nobilis vir Ra. dominus insulæ Nigram quondam possessiones à Iacobo quondam domino de Avenis pietatis intuitu concessas eidem in animæ suæ dispendium detinere præsumit. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus dictum nobilem ut easdem possessiones sine qualibet difficultate fratribus memoratis assignet monere prudenter & efficaciter inducere procure.

Ppp



tis, ipsum ad hoc, si necesse fuerit, per censuram canonicam, sicut iustum fuerit, sublato appellationis obstaculo compellentes. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani xv. Nonas Octobris, anno tertio decimo.

*ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI  
& Episcopo Davaliensi, & Nazorensi  
electo.*

*Epist. 154.  
Pro iisdem.*

**E**Xposita nobis dilectorum filiorum fratrum militiae Templi petitio continebat quod nobilis vir Ni. de sancto Amero diocesis Thebanæ su. er quibusdam terris à Rolandino & Albertino fratre ipsius in elemosynam concessis eisdem ipsos contra iustitiam aggravat & molestat. Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus dictum nobilem ut ab ipsorum fratrum super eisdem terris indebita molestatione desistat, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogatis. Testes autem qui nominati fuerint, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram eandem appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani xii. Kal. Octob. anno tertio decimo.

*CARDICENSI ET DAVALIENSI  
Episcopis, & electo Zaratoriensis.*

*\* infra lib. 14.  
epist. 111. dicitur,  
Nazorensis.*

*Epist. 151.  
De causa Templariorum cum  
Archiepiscopo Patracensi.*

**C**um olim causam quæ inter dilectos filios fratres militiae Templi ac venerabilem fratrem nostrum Patracensem Archiepiscopum vertebatur super domo de Geracomita & rebus mobilibus ad valentiam duorum millium & sexcentorum decem octo hyperperorum, quibus dicti fratres per eundem se querebantur Archiepiscopum contra iustitiam spoliatos, venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopo Atheniensi & Fermopileni Episcopo duxerimus committendam, iidem reputantes Archiepiscopum contumacem, memoratos fratres in ipsius domus possessionem causa rei servandæ inducendos sententialiter decreverunt. Licet autem prædicti fratres nuper in nostra præsentia super præmissis cum eodem Archiepiscopo litigantes, & proponentes se, ipso mandato iudicum renitente, corporalem ipsius domus possessionem apprehendere nequivissent, petierint auctoritate nostra in eandem induci, quia tamen idem Archiepiscopus standi juri sufficientem exposuit cautionem, petitionem fratrum in hoc nullatenus admittentes, de ipsius Archiepiscopi

& alterius partis procuratoris assensu per apostolica vobis scripta mandamus quatenus si dicti fratres domo & rebus aliis supradictis se probaverint contra iustitiam spoliatos, vos eisdem, sicut iustum fuerit, restitutos, audiatis si quid fuerit quæstionis, & illud appellatione remota sine debito decidatis, facientes quod statueritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Testes autem &c. usque appellatione remota cogatis veritati testimonium perhibere. Nullis litteris obstantibus præter assensum partium à sede apostolica impetratis. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani v. i. Kalend. Novembris, pontificatus nostri anno tertio decimo.

*E I S D E M.*

**C**um inter venerabilem fratrem nostrum Archiepiscopum Patracensem & dilectos filios fratres militiae Templi super abbacia quæ Provata vocatur, de qua per dilectum filium electum Montanensem & Archidiaconum Andreவில் delegatos à nobis jam quædam fuerat contra ipsos Templarios sententia promulgata, sub examine nostro controversia verteretur, auditis & intellectis quæ propolita hinc inde fuerant, sententialiter duximus decernendum ut idem Archiepiscopus possessionem ipsius obtineat abbatiæ, reservata prædictis fratribus facultate probandi, sicut dicebant, eam sibi à domino terræ, accedente postmodum consensu Archiepiscopi, concessam fuisse. Quocirca discretionem vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus dictam abbatiæ facientes ab Archiepiscopo ipso pacificè possideri, probationes fratrum admittere procuretis. Quod si legitime præscripta probaverint, eundem Archiepiscopum distractione qua convenit, appellatione remota, cogatis abbatiæ ipsam cum fructibus medio tempore perceptis ex ea fratribus restituere memoratis, in pace perpetuè possidendam. Quod si præfatus Archiepiscopus infra mensem post susceptionem præsentium per se vel responsalem idoneum propter hoc coram vobis non curaverit comparere, vos nihilominus, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, procedatis, cum lis jam fuerit contestata, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita, compescendo. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum ut in alia per totum.



EPISCOPO ET CANTORI  
Zamorenfi, & Abbati de Moverola  
diocesis Zamorenfis.

Epist. 157.  
Confirmatur  
electio Cantor-  
is.  
Cap. Dilecto  
filio. De 1097.  
apud. Pralat.

Dilecto filio nostro Petro tituli sancti Marcelli Presbytero Cardinale bona memoriae A. Thesaurario Salamantino Paschasij & Dominico Garzia Clericorum procuratoribus apud sedem apostolicam constitutis auditore concesso, idem Thesaurarius proposuit coram eo quod cum in Salamantina Ecclesia, in qua Cantoris electio ad Episcopum & Capitulum communiter pertinet, cantoria vacante dictum Capitulum sapienter Episcopum monuisset ut ad celebrandam Cantoris electionem cum eo pariter conveniret, eodem Episcopo infra semestre tempus id facere negligente, Capitulum uti cupiens jure suo, in Ecclesie memoratae Capitulo, sicut est moris, supradictum Paschasium ejusdem loci Canonicum in Cantorem elegit, ne quid in ejusdem electionis praesudicium fieret appellando, quam supradictus Thesaurarius auctoritate petiti apostolica confirmari, ac electionem quam venerabilis frater noster Compustellanus Archiepiscopus post appellationem hujusmodi de G. Clerico multis criminibus irretito ac tunc temporis vinculo excommunicationis astricto fecerat, tamquam minus canonicè celebratam cassari. Dicitur verò Dominicus proposuit ex adverso quod emenso sex mensium spatio, infra quod ad Episcopum & Capitulum Cantoris electio pertinebat, Decanus & quidam Canonici Salamantini, Episcopo, Archidiacono, & nonnullis Canonicis, qui praesentes in civitate aderant, inconsultis, non consueta hora, vel in Capitulo juxta morem, sed in Ecclesia potius, quibusdam laicis advocatis, stultè & inordinatè nimis eligere praesumpserunt, & cum jam dicti Archiepiscopi, qui eosdem propter hoc evocaverat, adire praesentiam noluisse, ipse intelligens eligendi auctoritatem ad se juxta Lateranensis statutum Concilij devolutam, supradictum G. in Cantorem elegit, & eundem fecit de cantoria coporaliter investiri. Postmodum autem Decanus & sui complices nobis, de his mentione non habita, suggerendo quod Episcopus, qui monitus sapienter infra sex menses eligere noluerat in Ecclesie detrimentum, Cantore, qui ab eodem Decano cum majori parte Capituli institutus fuerat, spoliato, alium instituerat in Cantorem, ad Decanum, Archidiaconum, & Archipresbyterum Abulenti-

Tom. I I.

ses nostras litteras impetrarunt: quarum auctoritate cum supradictus G. ab eisdem fuisset iudicibus evocatus, eisdem inhibuit ne per dictas litteras procederent contra eam, cum in eis de sua electione facta per Archiepiscopum nulla mentio haberetur, & cum propter hoc, tum etiam quia prima citatione ad loca remota peremptoriè citatus extiterat, tum etiam quia iudices quosdam ex electoribus dicti Paschasij consanguinitatis linea contingebant, ad sedem apostolicam appellavit. Sed iudices nihilominus ad Salamantinam accedentes Ecclesiam, supradictum P. in cantoria possessionem causa rei servanda contra justitiam induxerunt. Cum igitur super his & aliis coram eodem Cardinale procuratores ipsi aliquandiu litigassent, & ipse nobis fideliter retulisset quae proposita fuerant coram eo, quia nobis constitit à supradicto Decano & ejus sequacibus post elapsum sex mensium spatium infra quod Episcopo & Capitulo memoratis, prout communiter spectabat ad eos, procedere ad Cantoris electionem neglexerant, electionem supradicti P. minus canonicè celebratam, eandem decrevimus irritam & inanem, & appellationem ab eodem Decano & suis fautoribus interpositam, factum Archiepiscopi, ad quem jam erat eligendi auctoritas devoluta, nequivisse aliquatenus impedire. Quia verò contra personam ipsius G. quaedam objecta fuerunt de quibus nobis non potuit fieri plena fides, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus, nisi jam dicto G. aliquid canonicum obviet, electionem de ipso factam sublato appellationis obstaculo confirmetis, facientes ipsum ejusdem cantoriae pacifica possessione gaudere; contraditores per censuram ecclesiasticam compescentes. Quod si non omnes &c. tu ea, frater Episcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani v. Kal. Novembris, anno tertio decimo.

MINDENSI ELECTO, ET  
Abbati Lesburnensi Monasteriensi diocesis,  
& Custodi Monasteriensi.

Venerabiles fratres nostri Lubicensis & Livonenfis Episcopi & dilectus filius major Decanus cum ceteris Canonicis Bremensis Ecclesiae suis nobis litteris intimarunt quod cum olim Waldemarum quondam Sleuicensem Episcopum à nobis in Archiepiscopum postulassent, quia id non potuit effectui mancipari, quidam ex eis electionis suae vota in dilectum filium

P p p ij

Epist. 158.  
De translatione  
Episcopi  
Olinaburgensis.  
Vide lib. 10.  
Epist. 209. 215.  
lib. 11. Epist. 173.  
lib. 14. Epist. 67.  
Ep. lib. 15. Epist. 3.

In quibus col-  
la. excommu-  
nicaverat, etia  
in ista Col-  
lona.



B. ejusdem Ecclesie majorem Præpositum contulerunt, verum quia ipsius non extitit electio confirmata, ipsi, quantum in eis extitit, de alia persona tractantes, Ecclesie sue consulere curaverunt; propter quod non tantum rerum, verum etiam personarum, a laicis adhuc adherentibus propter diversas causas Waldemaro prædicto graves jamdudum persecutiones sunt & impedimenta perpessi, & adhuc etiam patiuntur. At quoniam mora præteriti temporis Ecclesie viduata ad nihilum ferè redacta fuit quamplurimum huc usque damnosa, & futuri protractio perniciose poterat magis esse, iidem in manus hominum incidere potius eligentes quam pro domo Dei murum non opponere se ac sua, rei quam inceperant insistere fortiter necessarium decreverunt. Vnde tam ipsi quam dictus Præpositus per suas litteras speciales a nobis humiliter postularunt ut venerabilem fratrem nostrum Osnaburgensem Episcopum, eidem vicinum, & per omnia cognitum, ipsis in Archiepiscopum concedere dignemur: per quem, cum sit vir nobilis, & scientia præditus, ac generis nobilitate præclarus, & Ecclesiam sibi commissam hæcenus viriliter defensarit, præfata Ecclesia poterit in statum pristinum reformari, & compesci nihilominus insolentia laicorum. Nos igitur consuli volentes Ecclesie diutius desolata, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus quatenus inquisita super his & cognita veritate, si res ita se habet, auctoritate nostra eidem Episcopo injungatis ut ad præfata Ecclesiam Bremensem accedat, ejusdem regimen in nomine Domini recepturus; cum quo, propter necessitatem temporis, hanc gratiam duximus faciendam ut usque ad susceptionem pallei Osnaburgensem Ecclesiam sicut proprius pastor retineat & gubernet; injungentes nihilominus clero, ministerialibus, & populo Ecclesie memoratae quod eidem usque ad susceptionem pallei tamquam pastori proprio intendant ut hæcenus & exhibeant obedientiam debitam & honorem; contraditores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Nos enim venerabilibus fratribus nostris suffraganeis & dilectis filiis Capitulo ac ministerialibus Bremensis Ecclesie nostris damus litteris in mandatis ut postquam idem de mandato nostro per vos sibi facto ad præfata Ecclesiam accesserit gubernandam, tamquam pastori suo ipsi obedientiam & reverentiam debitam exhibentes, eidem

intendant humiliter & devotè. Ad hæc, volumus & mandamus ut contraditores, si qui fuerint, vel rebelles censura simili appellatione postposita compescatis. Quod si non omnes &c. tu ea, fili electe, cum eorum altero nihilominus exequaris, etiamsi jam fueris in Episcopum consecratus. Datum Laterani 11. Kal. Novemb. pontificatus nostri anno tertio decimo.

*Scriptum est ipsis suffraganeis & aliis prædictis hoc modo.* Ex litteris vestris, fratres Lubicensis & Livonensis Episcopi, & filij Decane ac Capitulum, nostro est apostolatu referatum quod cum olim Waldemarum quondam Sleuicensem Episcopum in Archiepiscopum postulassetis a nobis, quidam vestrum electionis sue vota in dilectum filium B. Ecclesie vestre majorem Præpositum contulerunt, verum quia ipsius non extitit electio confirmata, vos, quantum in vobis extitit, de alia persona tractantes, eidem Ecclesie consulere curavistis; propter quod &c. *in eundem ferè modum ut in alia usque diutius desolata, dilectis filiis Mindensi electo & Abbati Lesbemensis Monasteriensis diocesis & Custodi Monasteriensis nostris dedimus litteris in mandatis ut inquisita super his & cognita veritate, si rem invenerint ita esse, dicto Episcopo auctoritate nostra injungant ut ad præfata Ecclesiam Bremensem accedat, ejusdem regimen in nomine Domini recepturus &c. ut in alia usque gubernet; injungentes nihilominus clero, ministerialibus, & populo Osnaburgensis Ecclesie quod eidem Episcopo &c. in eundem ferè modum ut in alia usque honorem; contraditores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quocirca universitati vestre per apostolica scripta mandamus quatenus postquam idem de mandato nostro sibi facto per executores eosdem ad præfata Bremensem Ecclesiam accesserit gubernandam &c. ut in alia usque eidem intendatis humiliter & devotè. Alioquin dictis executoribus nostris damus litteris in mandatis ut contraditores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione remota compescant. Datum ut in alia per totum.*

*Scriptum est Episcopo Osnaburgensi super hoc in eundem ferè modum ut in prima usque recepturus. Quocirca fraternitati tue per apostolica scripta mandamus quatenus cum ad præfatis executoribus tibi fuerit injunctum, accedas ad Ecclesiam memoratam, & in Christi nomine regimen ejus suscipias*



ac fideliter exequaris. Nos enim tecum propter necessitatem temporis specialem gratiam &c. *ut in alia usque* gubernes; dantes supradictis executoribus in mandatis ut injungant clero &c. *usque* compescendo. Præterea suffraganeis & Decano & Capitulo & nobilibus viris ministerialibus Brementis Ecclesie nostris duximus litteris injungendum ut &c. *in eundem ferè modum ut in alia usque in finem.* Datum ut in alia.

ARCHIEPISCOPO PATRACENSI.

Epist. 159.  
V. Canonicos  
S. Ruffi instituit  
in Ecclesia  
Patracensi.

**C**um Ecclesia cathedralis extra civitatem posita Patracensem, occasione secularium clericorum, qui jam in ea pluries ordinati, motu demum propriae voluntatis dereliquerunt eandem; debito servitio fraudaretur, nobis humiliter supplicasti ut licentiam instituendi conventum regularium Canonicorum in ipsa de collegio sancti Ruffi tibi concedere dignaremur: quibus ita es pollicitus providere. In primis siquidem terras eis & vineas assignabis de quibus frumentum & annona sufficiens quinquaginta & vinum sufficiens sexaginta personis percipiant, sine suis laboribus aut expensis in eorum cellarium deferenda. Præterea statues ut eis pisces & sal ad sufficientiam sine pretio ministrentur, daturus ipsis nihilominus olivetum de quo percipiant oleum quod ad opus Ecclesie necnon etiam ad victum sexaginta sufficiat personarum; conferens eis quoque villanos trecentas gallinas, ducentas oves, triginta porcos, & centum libras cere ipsi annualiter tributuros; in presentiarum ipsis ducentos porcos & oves largiens septingentas; pro vestibus autem assignabis eis in certis locis ducentos \*perperos annualiter persolvendos. Ceterum pro recipiendis pauperibus & hospitibus dabis eis quinquaginta carrugatas bonæ terræ, quadraginta boves, & totidem vaccas, bubulosque triginta, & tantum vineæ de qua vinum pro decem personis proveniat annuatim; assignans nihilominus eis rusticos qui sine mercede vel expensis eorum in domo sua labores exercent universos; omnium proventuum archiepiscopatus in decimis, mortuariis, & elemosynis eisdem medietate concessa. Quod si hæc omnia non duxerint acceptanda, dimidiabis cum eis cunctas possessiones Ecclesie Patracensis; sic tamen quod ipsi persolvant crosticam annuatim quam Principi terræ ipsa Ecclesia persolvere consuevit. Nos igitur piis tuis precibus inclinati, considerato quod non solum Ecclesia memorata poterit in religione

\* perperos

sic in se plantanda proficere, verum etiam ad alias quæ nuper sunt ad ritum Latinitatis adductæ propagationis suæ palmites dilatate, de consilio fratrum nostrorum hoc tibi duximus concedendum; ita nimirum ut si qui de Canonicis secularibus qui sunt ad præsens in ipsa voluerint ordinem suscipere regularem, hoc eis liberè concedatur, illis autem qui ordinem ipsum suscipere recusaverint, dummodo per continuantem residentiam Ecclesie ipsi curaverint deservire, provideatur de proventibus ejus in congrua portione. Ad hæc, presentium auctoritate statuimus ut fratres ipsi tantum Priorem sibi regulariter eligentes, ipsum tibi vel tuis representent successoribus confirmandum, jure apud ipsos in perpetuum residente Patracensem Archiepiscopum secundum statuta canonum eligendi. Nulli ergo &c. nostræ concessionis & constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem &c. *usque* incursum. Datum Laterani III. Kal. Novemb. pontificatus nostri anno tertio decimo.

ABBATI ET CONVENTUI  
sancti Ruffi.

Epist. 160.  
Super eodem

**C**um Ecclesia cathedralis &c. *ut in alia usque* fraudaretur, venerabilis frater noster Patracensis Archiepiscopus nobis humiliter supplicavit ut licentiam &c. *ut in alia usque* de collegio Ecclesie vestre sibi concedere dignaremur; quibus ita est pollicitus providere. In primis siquidem terras eis & vineas assignabit, de quibus &c. *usque* deferenda. Præterea statuet ut eis pisces &c. *usque*. Pro vestibus autem assignabit eis in certis locis &c. *usque* pauperibus & hospitibus dabit eis quinquaginta carrugatas &c. *ut in alia per totum usque* acceptanda, dimidiabit cum eis cunctas possessiones &c. *usque* consuevit. Nos igitur piis ejus precibus inclinati &c. *usque* de consilio fratrum nostrorum hoc tibi duximus concedendum, ita nimirum &c. *usque* regulariter eligentes, ipsum tibi vel tuis representent successoribus confirmandum &c. *usque* eligendi. Quocirca devotionem vestram rogamus attentius & monemus, per apostolica vobis scripta mandantes quatenus hujusmodi propositum prompto prosequentes favore, conventum de fratribus vestris eidem Archiepiscopo in suis deducendum expensis propter hoc assignare curetis. Datum ut in alia per totum.





ARCHIEPISCOPO LARISSENO,  
& Episcopo Cithoniensi.

E I S D E M.

Epist. 161.  
Contra nobiles  
Achaiae deti-  
nentes bona  
ecclesiastica.

**E**Xposuit nobis venerabilis frater nos-  
ter Archiepiscopus Patracensis quòd  
nobilis vir . . Dominus Achaiae & quidam  
alij Latini habentes in illa terra dominium  
corporale possessiones quas Ecclesiae sub  
annua certa pensione consueverant Grae-  
corum temporibus retinere, per violentiam  
auferentes, secundum curiae suae iudicium  
ipsas ordinant & disponunt, cogentes Ec-  
clesiarum praelatos de litigiosis possessioni-  
bus in foro contendere seculari & consue-  
tudinibus ac institutionibus quas illic ipsi  
noviter creaverunt subesse, nullam inter lai-  
cos & Clericos aut Ecclesias differentiam  
faciendo. Negotia verò ecclesiastica quae  
vel apostolicae commissionis auctoritate,  
vel jurisdictionis ordinariae ratione, à viris  
ecclesiasticis sunt tractanda, sine licentia  
sua terminari non sinunt; quae si forsitan  
praeter voluntatem eorum decisa fuerint,  
quod statuitur non servatur. Qui etiam  
propriis Episcopis inconsultis abbatias, Ec-  
clesias, ac praebendas, necnon etiam quaerit  
ecclesiastica beneficia laicis & Cleri-  
cis indifferenter tribuunt sicut volunt, &  
vacantes Ecclesias per proprium ordinari  
praelatum minimè permittentes, Canoni-  
cos quoque in nonnullis Ecclesiis intrude-  
re non verentur, excommunicatos tam  
Clericos quam & laicos in sua pertinacia  
confovendo. Cùmque dudum ad bellum  
contra Michalicium processuri, recipien-  
tes corpus & sanguinem Iesu Christi, om-  
nes pariter promisissent, quin immo per  
votum obligaverint se solemne, quòd de  
ipso praelio redituri, decimas Ecclesiis suis  
solverent, & subditos suos tam Latinos  
quam Graecos cogere ad solvendum, id  
postmodum efficere non curarunt. Quo-  
circa fraternitati vestrae per apostolica  
scripta mandamus quatinus Latinos hujus-  
modi, ut decimas Ecclesiis suis solvant, si-  
cut ex communi jure ac speciali quoque  
voto tenentur, necnon etiam super univer-  
sis praenotatis abusibus à sua praesumptio-  
ne desistant, monere prudenter & effica-  
citer inducere procuretis, ipsos ad hoc, si  
opus fuerit, per censuram ecclesiasticam  
appellatione remota, sicut justum fuerit,  
compellentes. Si quid autem recurrerit  
quod apostolica indigere providentia vi-  
deatur, illud ad nostram audientiam refe-  
ratis. Datum Laterani 11. Kal. Novemb.  
anno tertio decimo.

**V**enerabilis frater noster Archiepisco-  
pus Patracensis in nostra proposuit  
praesentia constitutus quòd cùm . . quon-  
dam Constanti Imperator abbatiam Pan-  
toeraton in urbe Constantinopolitana fe-  
cisset, redditum viginti quinque librarum  
perperorum, quem antiquitus Patracensis  
Ecclesia pro quibusdam possessionibus im-  
periali camerae perfolvebat, eidem contu-  
lit abbatiae; sed cùm tempore procedente  
difficile foret Ecclesiae memoratae pro pos-  
sessionibus ipsis quantitatem exolvere pra-  
taxatam, ad hanc demum compositionem  
cum eadem abbatiade devenit ut pro posses-  
sionibus praedictis quinque tantummodo li-  
bras perperorum sibi redderet annuatim,  
& sic possessiones easdem recuperavit &  
habuit usquequo in Achaiam intravere La-  
tini, per quos illis fuit contra iustitiam de-  
stituta. Unde nobis idem Archiepiscopus  
supplicavit ut detentores praedictarum pos-  
sessionum restituere cogere easdem Ec-  
clesiae Patracensi sub praescripto quinque  
librarum reddito retinendas. Quia igitur  
nobis non constitit de praemissis, fraterni-  
tati vestrae per apostolica scripta manda-  
mus quatenus vocatis quos propter hoc  
noveritis esse vocandos, audiat causam,  
& appellatione remota sine debito termi-  
netis, facientes quod decreveritis per cen-  
suram ecclesiasticam firmiter observari.  
Testes autem qui fuerint nominati, si se  
gratia, odio, vel timore subtraxerint, cen-  
sura simili appellatione remota cogatis ve-  
ritati testimonium perhibere. Nullis lite-  
ris veritati & iustitiae praedictis à se-  
de apostolica impetratis. Datum Laterani  
11. Kal. Novembris, pontificatus nostri  
anno tertio decimo.

E I S D E M.

**Q**uerelam venerabilis fratris nostri  
Archiepiscopi Patracensis recepi-  
mus continentem quòd cùm nobiles viri  
Guiardus & Guillelmus quicquid juris ha-  
bebant in feudo quod in Constantinopo-  
litanae urbis adquisierant captione, uni eo-  
rum octingentis ob hoc perperis ab eodem  
Archiepiscopo perfolutis, Patracensi Ec-  
clesiae contulissent, nobilis vir Gaufridus  
de Villa-Arduini Achaiae Dominus feu-  
dum ipsum auferens Ecclesiae memoratae,  
illud cuidam Militi pro sua voluntate con-  
cessit. Ideoque fraternitati vestrae per apo-  
stolica scripta mandamus quatenus tam  
eundem Gaufridum quam praefatum Mili-



rem ad restituendum idem feudum, sicut iustum est, cum fructibus inde perceptis Ecclesie supradictae monere prudenter & efficaciter inducere procuretis, ipsos ad hoc, si opus fuerit, per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogentes. Testes autem &c. Datum ut in alia per totum.

E I S D E M.

Epist. 164. Super eodem.

**E**Xposuit nobis venerabilis frater noster Archiepiscopus Patracensis quod cum a prima institutione Patracensis Ecclesie in Ecclesia beati Theodori archiepiscopalis consueverit sedes esse, in qua novi Pontifices primò inthronisari solebant, ac certam ibi mansionem necnon etiam sepulturam habere, aedificato castro circa ipsam, non solum ossa tumulorum ibi Pontificum sunt effossa, verum etiam sedes eadem ipsi Archiepiscopo est ablata. Vnde nobis humiliter supplicavit ut detentores predictae sedis ad eius restitutionem compelli & Ecclesie ipsi competens spatium in circuitu dimitti liberè mandarem. Volentes igitur Archiepiscopo memorato in Ecclesia sua iure, sicut tenemur, adesse, fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus detentores predictos ad restitutionem praefatae sedis, prout iustum fuerit, sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo compellentes, faciatis in canonico circa ipsam spatio provideri. Datum ut in aliis.

ARCHIEPISCOPO PATRACENSI.

Epist. 165. Epistolam arguentem cum epi. data 165.

**I**ustis petentium desideriis dignum est nos facile praebere consensum, & vota quae a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis iustis precibus inclinatus, concessionem Dimofarij Patracensis & totius Autumpnae ac omnium casahum de Exafilina, quae nobiles viri Guiardus & Guillelmus in captione Constantinopolis acquisisse noscuntur, Ecclesie Patracensi liberaliter factam ab ipsis, sicut pie ac providè facta est, tibi ac per te ipsi Ecclesie auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani 11. Kalend. Novembris, pontificatus nostri anno tertio decimo.



DECANO, ARCHIDIACONO de Losco, & magistro Hugoni Canonico Cabilonensi.

**D**ilecti filij Abbas & conventus Cisterciensis transmissa nobis petitione monstrarunt quod quidam rectores Ecclesiarum provinciae Lugdunensis ab eis qui vivi & incolumes ad eorum ordinem transeunt, sibi fieri exigunt testamentum, & in eos quos iidem relinquunt in seculo, propter hoc ecclesiasticam exercent censuram, ac capitulum illud quo eis a sede apostolica indulgetur ut licet liberos & absolutos a seculo fugientes recipiant interpretantes sinistrè, asserunt eos, licet alias absoluti existant & liberi, sine ipsorum licentia non posse ad religionem transire, pro eo quod iure parochiali eisdem obligati tenentur. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatenus praesumptores praedictos a praesumptione huiusmodi, monitione praemissa, per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescatis. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani 1x. Kalend. Novembris, pontificatus nostri anno tertio decimo.

Epist. 166. De libero accessu laicorum ad ordinem Cisterciensem.

PATRACENSI Archiepiscopo.

**C**um S. Ballivo quondam tuo, qui pro eo quod iura Ecclesie tuae fideliter defendebat, non solum naso est mutilatus, verum etiam graves alias iacturas incurrit, de bonis Ecclesie tuae disponas liberaliter providere, sicut ex tua insinuatione didicimus, nos in hac parte pium tuum propositum in Domino commendantes, fraternitati tuae praesentium auctoritate mandamus quatenus de bonis Ecclesie tuae sibi ad sustentationem suam decenter providere procuret. Datum Laterani Nonis Novembris, anno tertio decimo.

Epist. 167. De sustentatione Ballivi. 171. 171.

ABBATI ET CONVENTUI Aliacumbe.

**C**um nobilis vir Gaufridus de Villa Arduini dominus Achaiae ad suggestionem venerabilis fratris nostri Patracensis Archiepiscopi, sicut ipse proposuit coram nobis, multas possessiones & alia bona vobis duxerit concedenda, de quibus conventus valeat sustentari, devotioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus huiusmodi propositum prompto prosequentes favore, conventum de fratribus

Epist. 168. De monachis mittendis ad Archiepiscopum Patracensem.



vestris eidem Archiepiscopo, in suis deducendum expensis, propter hoc assignare curetis. Datum ut in alia.

*NOBILI VIRO GAVFRIDO  
Principi Achaiae.*

*Epist. 169.  
De munienda  
Ecclesia Patra-  
centi.*

**A**D tuitionem Ecclesiarum tanto te intendere convenit quanto ex hoc Regi Regum dinosceris complacere. Cum igitur Ecclesia Patracensis, in maris litore constituta, incurfibus pateat piratarum, & venerabilis frater noster Patracensis Archiepiscopus eam intendat aedificiis necessariis communire, ut Clerici & servitores ipsius tutè ibidem valeant commorari, nobilitatem tuam rogamus attentius & monemus, per apostolica tibi scripta mandantes quatenus super hoc Archiepiscopum non impedias memoratum. Alioquin venerabilibus fratribus nostris Larisseno Archiepiscopo & Episcopo Cithoniensi damus nostris litteris in mandatis ut te ad hoc, monitione praemissa, per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, justitia mediante, compellant. Datum ut in alia.

*Scriptum est ipsis super hoc.*

*LARISSENO ARCHIEPISCOPO,  
& Episcopo Cithoniensi.*

*Epist. 170.  
Vt Archiepiscopus Patracensis fruatur terra de Larfa.*

**E**X insinuatione venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Patracensis accepimus quòd cum bonae memoriae Willelmus Campaniensis, dudum in Apuliam transfurus, nobilem virum Hugonem de Cham. suum Ballivum & procuratorem fecerit generalem, promittens firmiter ut quicquid disponeret vel donaret, ratum haberet & firmum, sigillum sibi proprium committendo, idem Hugo positus in extremis terram de Larfa Ecclesiae Patracensi reliquit, & licet id postmodum nobilis vir Gaufridus Princeps Achaiae approbasset, spontanea voluntate dictum Archiepiscopum de terra illa investiens coram multis, cum tamen idem Archiepiscopus ad percipiendos fructus illius terrae suum destinasset Ballivum, nobilis vir P. de Becciniaco, asserens se terram ipsam auctoritate Principis possidere, Ballivum ipsum fructus percipere non permisit, eosdem occupans pro sua arbitrio voluntatis. Quocirca fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus Principem & nobilem memoratos, ut ab eisdem Archiepiscopi super hoc indebita molestatione desistant, permittentes eundem terram ipsam pacifice possidere, ac eidem de fructibus perceptis ex ea satisfactionem idoneam exhibentes, monere prudenter & efficaciter inducere procuretis, ipsos ad hoc, si necesse fuerit, per censuram ecclesiasticam appellatione remota, sicut justum fuerit, compellentes. Testes autem qui fuerint nominati &c. Datum Laterani Nonis Novemb. pontificatus nostri anno tertiodecimo.

bentes, monere prudenter & efficaciter inducere procuretis, ipsos ad hoc, si necesse fuerit, per censuram ecclesiasticam appellatione remota, sicut justum fuerit, compellentes. Testes autem qui fuerint nominati &c. Datum Laterani Nonis Novemb. pontificatus nostri anno tertiodecimo.

*E I S D E M.*

**C**onquestionem venerabilis fratris nostri Patracensis Archiepiscopi recepimus continentem quòd C. Miles & quidam socij sui Patracensis diocesis in domum suam nequiter irruentes, manus in ipsum temerarias injecerunt, ac Ballivum suum, quem inter brachia contra eorum saevitiam tuebatur, per violentiam capientes, pro eo quòd jura Ecclesiae fideliter defendebat, nasum ei crudeliter amputarunt. Per ipsius quoque Militis servientes idem Archiepiscopus captus fuit, & per quinque dies in carcere duro retentus, multis alijs eidem ab eodem Milite ac suis complicibus damnis & injurijs irrogatis. Quocirca fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus dictum Militem & alios, ut eidem Archiepiscopo super datis damnis & irrogatis injurijs satisfactionem exhibeant competentem, monitione praemissa, per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogatis. Testes autem &c. Datum ut in alia.

*E I S D E M.*

**V**enerabilis frater Patracensis Archiepiscopus proposuit coram nobis, quòd domini terrae illius, pro eo quòd sacerdotes & monachos Graecos angariare nituntur, eosdem non permittunt sibi & alijs Latinis Praelatis debitam obedientiam & reverentiam exhibere in animarum suarum dispendium & gravamen. Quocirca fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus dictos dominos, ut ab hujusmodi praesumptione desistant, monitione praemissa, per censuram ecclesiasticam appellatione remota, sicut justum fuerit, compellatis. Testes autem &c. Datum Laterani v i i i. Idus Novembris, anno tertiodecimo.

*E I S D E M.*

**C**um nonnullae possessiones ac jura & pertinentiae quas Graecorum temporibus habuit Ecclesia Patracensis, quarum etiam possessione in ingressu Latinorum in Achaiam gaudebat, eidem per Latinos asserantur esse subtrahenda, fraternitati vestrae per



scripta mandamus quatenus si eam vacare ac de ipsius provincia esse constiterit, curam eiusdem dilecto filio Varsiensis electo auctoritate apostolica committatis, ut eam teneat commendatam donec de illa nos vel successores nostri aliter duxerimus disponendum; ita quod distrahendi vel alienandi quoquo modo possessiones ipsius nullam habeat penitus potestatem. contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quod si non omnes &c. tu ea, frater Episcopo, cum eorum altero &c. Datum ut in alia per totum.

*SALIMBRIENSI EPISCOPO.*

**C**um Clerici præ nimia paupertate non valeant, sicut dicitur, apud Constantinopolim remanere, nobis fuit humiliter supplicatum quatenus decimas & quintas decimas inter venerabilem fratrem nostrum Constantinopolitanum Patriarcham & ipsos Clericos dividi congruè faceremus, ut de ipsis valeant sustentari. Quocirca præsentium tibi auctoritate mandamus quatenus duobus tecum assumptis, quorum unus ab eodem Patriarcha & alter ab ipsis Clericis eligatur, componas unâ cum illis super his, si fieri poterit, infra mensem amicabiliter inter eos; alioquin ex tunc tu & illi usque ad adventum Legati, quem ad partes illas in brevi proponimus destinare, super eis auctoritate nostra sublato appellationis obstaculo, de plano, sine strepitu litis, providè arbitramini quod utrique parti videritis expedire; ita quod si non omnes potueritis concordare, quod duo vestrum statuerint robur obtineat firmitatis. contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quod si alterutra partium noluerit eligere arbitrium, tu nihilominus cum eo qui fuerit electus à reliqua præscripto modo procedas. Datum Laterani v. Idus Decembris, pontificatus nostri anno tertio decimo.

*PALENTINO ET BURGENSI Episcopis, & Abbati de Morimundo Cisterciensis ordinis.*

**N**ova quædam nuper, de quibus miramur non modicum, nostris sunt auribus intimata, quod Abbatissæ videlicet in Burgenfi & Palentinenfi diocesis constitutæ moniales proprias benedicunt, ipsarumque confessiones criminalium audiunt, & legentes evangelium præsumunt publicè prædicare. Cum igitur id absolum sit pariter & absurdum, nec à nobis aliqua-

tenus sustinendum, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus ne id de cetero fiat, auctoritate curetis apostolica firmiter inhibere: quia licet beatissima virgo Maria dignior & excellentior fuerit Apostolis universis, non tamen illi, sed istis, Dominus claves regni cælorum commisit. Datum Laterani 11. Idus Decembris, anno tertio decimo.

*NOBILI VIRO COMITI Tolosano.*

**N**on decet tanti nominis virum super iustis promissionibus suis desistere vel tepere quin eas sic studiosus adimpleat prout factas sibi desiderat promissiones impleri. Cum igitur de terris tuis hæreticos promiseris amovere, miramur non modicum & dolemus quod ipsi adhuc in terris eisdem, sicut accepimus, tua faciente negligentia, ne te permittente dixerimus, commorantur. Quia verò præter animæ tuæ periculum, quod ex hoc posses incurere, grave famæ tuæ dispendium pateris, nobilitatem tuam rogamus, monemus attentius, & hortamur, per apostolica tibi scripta mandantes quatenus exterminare à terris eisdem hæreticos, prout te coram nobis promississe recolimus, non postponas. Alioquin exterminatoribus eorundem terras ipsorum noveris esse concessas divino iudicio possidendas. Datum Laterani x. v. Kalend. Ianuarij, anno tertio decimo.

*NOBILI VIRO SIMONI Comiti Leicestriae, Domino Montisfortis.*

**V**t tuæ nobilitatis devotio, quam expertam habemus in multis, nobis sit semper obnoxior, ea tibi duximus committenda per quæ nobis & apostolicæ sedi possis & debeas amplius complacere. Ideoque nobilitati tuæ, de qua plenè confidimus, per apostolica scripta mandamus quatenus cum fidiorem te non possumus in ipsis partibus invenire, istud onus pro nobis assumas ut censum trium denariorum quos de unaquaque domo de terra contra hæreticos acquisita sedes apostolica debet recipere annuatim fideliter colligas & reserves, ipsum nobis per fidelem nuntium transmissurus, vel assignaturus eis quibus per nostras litteras tibi duxerimus injungendum. Datum Laterani x. v. Kal. Ianuarij, anno tertio decimo.

*Epist. 188. Ut hæreticos de terris suis ejiciat.*

*Epist. 189. Ut censum exigat apostolicæ sedi debitum.*

*Vide lib. 12. epist. 108. 109. 121.*





PHILIPPO ILLUSTR  
Regi Francorum.

Epist. 190.  
Vt regalia re-  
stituat Episco-  
pis Aurelian.  
& Antifiodo-  
rensi.  
Vide lib. 10.  
Epist. 195. lib.  
14. Epist. 32.  
162. 106. 107.  
& lib. 15. Epist.  
39. 40.

**C**um alij Reges & Principes rationes & libertates ecclesiasticas persequuntur, nos, fili carissime, te illis obicimus in exemplum quod eas in regno tuo custodis illas; propter quod & Dominus justus iudex te ac regnum tuum haecenus custodivit illas, quin etiam magnifice augmentavit, nec augmentare ac custodire desisteret quandiu tu & heredes tui fideliter curaveritis in hoc laudabili proposito permanere, quod & apud Deum est meritum & apud homines gloriosum. Nam si ad regna vicina pariter & remota oculos tuae considerationis extendas, manifeste videbis quam graviter Deus illa contriverit quorum [Reges & Principes] rationes & libertates ecclesiasticas infringere praesumpserunt. Nuper autem, quod dolentes referimus, nostris estauribus intimatum quod tua regalis sublimitas contra venerabiles fratres nostros Antifiodorensem & Aurelianensem Episcopos indignata remagi praecipit non utique sui moris, sed nec etiam sui juris, dum eorum saisiri fecisti regalia, immo etiam quaedam alia praeter illa; cum nedum de aliquo forisfacto confessi fuerint vel convicti, nec etiam ad satisfaciendum commoniti vel inducti, levi occasione praetensa, quod quidam eorum milites in tuo exercitu constituti ad locum quem eos adire praeeperas ire cum aliis noluerunt, absentibus eisdem Episcopis per licentiam a te liberaliter impetratam. Et cum tam per se ipsos quam etiam per venerabiles fratres nostros Senonensem Archiepiscopum & coepiscopos suos tibi humiliter supplicaverint ut faceres eis reddi regalia sic subtracta, paratis postmodum curiae tuae subire iudicium, sicut in talibus fieri consuevit, tu supplicationes eorum admittere noluisti, sed cogis eos miserabiliter exulare. propter quod ipsi de prudentum virorum consilio terram tuam in eorum dioecibus constitutam suppofuerunt ecclesiastico interdicto, sed nec sic potuerunt a te satisfactionem aliquam obtinere. unde coacti sunt apostolicum patrocinium implorare. Quocirca serenitatem tuam rogandam duximus & monendam, in remissionem tibi peccaminum injungentes, quatenus pro divini nominis gloria & apostolicae sedis honore facias praefatis Episcopis subtracta restitui universa, & eos secundum consuetudinem approbatam juste ac modeste tractari, donando nobis intercedentibus pro

Deo & propter Deum si quam praefati Pontifices adversum te commiserunt offensam, ne hac occasione contingat inter regnum & sacerdotium scandalum exoriri; quia nos in majoribus tibi curabimus grata, favente Domino, vicissitudine respondere. Datum Laterani xvii. Kalend. Ianuarij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS  
Ecclesie Senonensis.

**S**cribimus carissimo in Christo filio nostro Philippo illustri Regi Francorum quod cum alij Reges & Principes rationes & libertates ecclesiasticas persequuntur, nos eundem Regem illis obicimus in exemplum quod eas in regno suo custodit illas, propter quod & Dominus justus iudex ipsum &c. in eundem se modo ut in alia usque in finem. Quocirca fraternitati vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus quatenus praefatum Regem ad hoc moneatis prudenter & efficaciter inducatis quod super his Deo & Ecclesiae satisfaciat ut tenetur, impendentes, auctoritate nostra suffulti, praedictis Episcopis in iure suo consilium & auxilium opportunum, ne vigor ecclesiasticae libertatis per novae praesumptionis insolentiam violetur. Datum ut in alia per totum.

ATHENIENSI, NEOPATRENSI,  
& Larisseno Archiepiscopis, & Davalensis, Fermopilensi, Avalonensi, Sydoniensi, Castoriensi, & Zaratorensi Episcopis, & Thebano, Citerensi, Nazorensi, & Valacensi electis.

**C**um a nobis petitur quod iustum est & honestum, tam vigor aequitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, venerabiles fratres Archiepiscopi & Episcopi, & dilecti in Domino filij electi, vestris iustis precibus inclinati, resignationem Ecclesiarum, monasteriorum, possessionum cum pertinentiis suis, necnon etiam Presbyterorum & ecclesiasticarum personarum cum omni iure suo, quam nobiles viri Principes & Barones commorantes a confinio Thessalonicensis regni usque Corinthum in manus venerabilis fratris nostri Constantinopolitani Patriarchae, consentiente ac approbante carissimo in Christo filio nostro Henrico Constantinopolitano Imperatore illustri, (salvo tamen terrarum censu qui crustica Graeco vocabulo nuncupatur, & dudum solvebatur a Graecis) unanimi vo-



lasset, ei demum in nostra presentia constituto dilectum filium Angelum Subdiaconum & Capellanum nostrum concessimus auditorem. Et quia quaedam quae contra praelibatam sententiam opponebat asseruit se coram eo probare non posse, idem Subdiaconus probationes suas recipiendas Praetensi Praeposito suoque collega commisit, nihilque coram ipsis probato, partes denuo ad ipsius Subdiaconi praesentiam redierunt. Et praedictorum Plebani & Clericorum procuratore petente praefatam sententiam confirmari, eod quod idem Presbyter in probatione defecerat objectorum, ipso autem Presbytero in contrarium asserente quod probationes suas producere coram eodem Praeposito & collega ipsius ex causa rationabili recusarat, eod quod contra mandatum suum procurator ejus convenerat in iudicem in quem non debuit convenire, Subdiaconus ipse, ad convincendam ejus astutiam, alias ei duxit inducias concedendas, infra quas probaret, si vellet, coram aliis iudicibus ea quae coram prioribus non probarat. Super quo dictus Presbyter apud Subdiaconum memoratum, proprio procuratore dimisso, recessit. Sed hujusmodi procurator, licet vellet in iudices convenire, litteras tamen accipere denegavit. Interim autem saepesato Presbytero in urbe callide latitante, procurator supradictae plebis apud Subdiaconum saepedictum diu fatigatus instabat ut procederet contra illum, sed respondente ipso quod jam esset officio suo functus, dilectus filius Alatrinus Subdiaconus & Capellanus noster denuo sibi concessus auditor a nobis citari iussit Presbyterum memoratum, eoque coram ipso minime comparente, cum nec procurator ejus saepius requisitus litteras vellet accipere deferendas ad iudices coram quibus objecta contra sententiam probarentur, praemissa nobis ex ordine recitavit. Nos autem Priori sanctae Reparatae ac M. Canonico Lucanis injunximus ut eandem sententiam, quemadmodum erat iusta, executioni mandarent. Sed idem Presbyter ex illa clausula, quemadmodum erat iusta, diffugij occasionem assumens, ad sedem apostolicam appellavit. Propter quod sententia ipsa non extitit executioni mandata. Cum autem postea coram dilecto filio G. Subdiacono & Capellano nostro ad impugnandam supradictam sententiam quaedam exhibuisset litteras venerabilis fratris nostri Episcopi Florentini, ex quibus colligi videbatur quod praedictus magister Zenobius tempore late sententiae

Tom. II.

fuerat excommunicationis sententia innodatus, litteris tamen circa tenorem atque sigillum appensum habitis manifeste suspectis, pronuntiavit Subdiaconus antedictus de consilio sapientium saepedictum Presbyterum, qui diutius super ipso negotio litigando hujusmodi litteras nunquam duxerat exhibendas, contra supradictam sententiam nullatenus ulterius audiendum, perpetuum super hoc eidem silentium imponendo. Et licet eidem Presbytero ab ipsa sententia provocanti dilectus filius S. Subdiaconus & Capellanus noster fuerit post haec concessus auditor, nunquam tamen per se aut procuratorem idoneum, expectatus diutius, comparuit coram eo. Nuper etiam, licet quidam laicus, cui pro Presbytero memorato clamanti dilectum filium Rainaldum Acolythum & Capellanum nostrum concessimus auditorem, quoddam coram eo exhibuerit instrumentum, in quo in verbo veritatis idem Presbyter fatebatur se illa corporis infirmitate gravatum quod sedem non poterat apostolicam visitare, ad defensionem tamen illius nihil aliud allegavit. Volentes igitur finem imponi hujusmodi controversiae totiens suscitatae, ne saepedictus Presbyter lucrum de tanta tergiversatione reportet, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatinus eundem Presbyterum contra dictam sententiam nullatenus audientes, sententiam ipsam appellatione remota executioni mandetis, contradictores per censuram ecclesiasticam compescentes. Datum Laterani xv i. Kalen. Decembris, anno terdecimo.

COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO,

Causam quae vertebatur inter Abbatem & monachos de Lorbarano ac illultrem Reginam Tarasiam post multas commisiones tibi duximus delegandam, qui diligenter in illa procedens, eam nobis remisisti sufficienter instructam. Nos igitur utriusque partis attestacionibus & allegationibus intellectis; ita duximus sententialiter providendum, ut quia constitit nobis praefatos Abbatem & monachos per vim & metum fuisse coactos monasterium de Lorbarano deserere disponendum praedictae Reginae, quae, sicut conata fuerat ab initio, sic demum quaedam in illud monachas introduxit, quas tamquam propriam familiam ibi continet & gubernat, illis honeste remotis ab ipso, iidem Abbas & monachi reducantur in illud & restituantur ad plenum, ita quod ejus bona dilapidare

Epist. 179.  
De reducendis  
monialibus in  
monasterium  
de Lorbarano.

Qq q ij



non possint, debitis tamen ab ipsa Regina solutis quæ propter justas & moderatas expensas necessariò contraxerunt. Cùm autem plenam fuerint restitutionem adepti, quia probatum est evidenter prædictum monasterium per eosdem Abbatem & monachos multis & magnis criminibus irretitos in spiritualibus & temporalibus esse collapsum, ipsi de illo protinus excludantur, & per monasteria quæ bene sint ordinata singuli collocentur, ut & locus inquinatus ab ipsis ab eorum spurcitiis emundetur, & ipsi in locis aliis dignam agant poenitentiam pro peccatis; quatinus, hac adhibita providentia, nec libertas ecclesiastica per secularem insolentiam ancilletur, nec enormes excessus remaneant incorrecti. Monasterio denique sic vacante, si sæpèdicta Regina fervore religionis accensa voluerit illud, à debitis liberando, tam in officinis quàm aliis necessariis taliter præparare quòd conventus quadraginta monialium possit in eo secundùm statuta Cisterciensis ordinis congruè sustentari, moniales prædictæ de nostra licentia reducantur in illud, & secundùm institutiones prædicti ordinis disponantur. Alioquin per honestos monachos nigri ordinis de diversis monasteriis assumendos idem monasterium reformetur. Volentes igitur ut hæc quæ providè sunt statuta per sollicitudinem tuam fideliter impleantur, fraternitati tuæ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus ea sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo facias adimpleri, contradictores, si forsitan apparuerint, sive mulieres fuerint, sive viri, per censuram ecclesiasticam compescendo. Quòd si prædicti Abbas & monachi secundùm præscriptam formam redire noluerint, tu in ceteris mandatum apostolicum prosequaris. Datum Laterani xvii. Kal. Decembris, anno tertio decimo.

**NOBILI MULIERI**  
*Blanchæ Comitisse Campaniæ.*

*Epist. 180.  
Confirmatur  
compositio facta  
cum Rege.*

I Vltis petentium desideris dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter, dilecta in Christo filia, tuis justis postulationibus grato concurrentes assensu, compositionem inter te ac carissimum in Christo filium nostrum Philippum Regem Francorum illustrem super custodia nati tui, & ab ipso nato eidem Regi hominio faciendo, & quibusdam aliis articulis ini-

tam, sicut providè facta est & ab utraque parte sponte recepta & juramento firmata, & in authenticis exinde confectis plenius continetur, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. Si quis autem &c. usque incursum. Datum Laterani x. Kal. Decembris, anno tertio decimo.

**EPISCOPO TIBURTINO.**

PER tuas nobis litteras intimasti quòd cum T. Tiburtinus civis quandam per septennium habuerit concubinam, nec prolem interim susceperit ex eadem, ac ipsa postmodum divertens ab eo, ad ipsum post non multum temporis rediisset, filium quem reversa in domum ipsius peperit, ex eo se asseruit suscepisse. Qui licet à principio dixerit illum nequaquam filium suum esse, cùm mulier illa per septennium eidem cohabitans ex eo minimè concepisset, mulieris tandem & aliorum devictus instantia, eum suum filium recognovit, Rainaldum eum nomine appellando. Cùm autem idem Rainaldus ad virilem pervenisset ætatem, ac domum Saturnellæ fororis ipsius T. frequentaret, quæ ipsum nepotem suum publicè nominabat, & Sophiam ipsius Saturnellæ filiam, cum qua quotidianam conversationem habuerat, in vinea invenisset, arravit & carnaliter cognovit eandem. Quod cùm pervenisset ad notitiam Saturnellæ, acriter increpavit urrumque; & apud se filiam retinens, supradictum R. removit à domo. Cùm autem mater ipsius Rainaldi accepisset quòd \* pater ejusdem Sophiæ dicto R. graviter minabatur, in civitatis platea juravit publicè coram multis quòd Rainaldus supradictam Sophiam propinquitatis linea minimè contingebat, affirmans sub virtute præstiti juramenti se de alio quàm de supradicto T. antefatum suscepisse Rainaldum. Cùm ergo nos duxeris consulendos an mulieris assertioni standum sit in hac parte, & an memoratus R. supradictam Sophiam habere valeat in uxorem, inquisitione tibi præsentium respondemus quòd cùm idem Rainaldus, quem dicta mulier filium dicti T. primitus constanter asseruit, & ille, ipsius præcipuè devictus instantia, ipsum suum filium publicè recognovit, filius dicti T. nominatus communiter fuerit & habitus ab ambobus, ejusdem mulieris jurationi postmodum in contrarium præstitæ non est standum; cùm nimis indignum sit, juxta \* legitimas san-

*Epist. 180.  
Quòd cum  
ecclesiasticis de  
quibus pater à  
matre publicè  
recognovit.  
Cep. Per nos  
De pater.*

*\* In quibus  
lib. vii. cap.  
mali.*

*\* Vide l. com.*



valiter. Cod.  
De suo nu-  
mer. pecunia.

ationes, ut quod sua quisque voce dilucide protestatus est, id in eundem casum proprio valeat testimonio infirmare. Vnde apparet per consequentiam quod prædictus R. memoratam Sophiam, cujus prima facie præsumitur consobrinus, habere non potest aliquatenus in uxorem. Datum Laterani v. Kal. Decembris, pontificatus nostri anno tertio decimo.

*ABBATI SANCTI VICTORIS,  
Cancellario, & Decano sancti Marcelli  
Parisiensis.*

Epist. 181.  
Confirmatur  
epistola 147.  
lib. 12.

**C**um causam quæ inter monasterium sancti Martini de Campis & Archipresbyterum Ecclesiæ sancti Iacobi Parisiensis, cujus jus patronatus ad ipsum monasterium pertinet, super medietate proventuum ejusdem Ecclesiæ, quam in ea sibi monasterium vendicabat, dilecto filio Abbati sancti Iohannis de Valleia, Archidiacono & Cantori Carnotensibus olim duxerimus committendam, ipsi demum de meritis causæ redditi certiores, habito prudentum consilio, supradictum Archipresbyterum ad reddendum annuatim monasterio antefato medietatem omnium proventuum Ecclesiæ sancti Iacobi condemnarunt. Super qua sententia cum tam coram iudicibus delegatis à nobis quam coram nobis diutius fuerit litigatum, nos demum iis quæ utraque pars proposuit intellectis, de fratrum nostrorum consilio sententiam prædictorum iudicum approbantes, Archipresbyterum antedictum super medietate omnium proventuum Ecclesiæ suæ annuatim monasterio sancti Martini reddenda sententialiter meminimus condemnasse, dilectis filiis Abbati & Priori sancti Germani de Pratis & magistro Roberto de Corzon Canonico Parisiensi nostris dantes litteras in mandatis ut quod fuit à nobis sententialiter diffinitum facerent appellatione remota inviolabiliter observari, contradictores per censuram ecclesiasticam compescendo. Cum autem Archipresbyter, sicut executores ipsi per suas nobis litteras intimarunt, sæpè dictam proventuum medietatem monasterio integraliter solvere detrectaret, & ad querimoniam monasterij eius sæpius iteratam ipsi Archipresbyterum pluries monuissent ut apostolico mandato parendo, à monasterij super hoc inquietatione cessaret, ac eidem satisfaceret de subtractis, & id postea sub excommunicationis pœna ei sæpe mandassent, quia tamen Archipresbyter, eorundem monitis vilipensis, nostræ præ-

fumebat sententiæ obviare, parrochianos suos contra monachos sancti Martini ad Ecclesiam sancti Iacobi pro suis accedentes iustitiis nequiter incitando, cum excommunicationis vinculo inmodarunt, facientes per dilectum filium Archidiaconum Parisiensem in universis Parisiensibus Ecclesiis excommunicatum publicè nuntiari. Vnde cum nuper idem Archipresbyter ad nostram præsentiam accessisset, recepto ab ipso corporaliter juramento, juxta formam Ecclesiæ ipsi fecimus beneficium absolutionis impendi; firmiter injungentes eidem sub debito præstiti juramenti ut medietatem omnium proventuum Ecclesiæ sancti Iacobi, nulla prorsus vel pro expensis vel pro alia causa deductione facta, reddat integraliter annuatim monasterio memorato. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus faciatis idem sublato appellationis obstaculo adimpleri; contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam compescentes; ita videlicet quod si dictus Archipresbyter mandato nostro præsumperit ulterius obviare, tam pro perjurio quam pro præsumptione hujusmodi ipsum appellatione remota pœna canonica castigetis. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani 11. Kal. Decembris, anno tertio decimo.

*ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS  
per Hispaniam constitutis.*

**S**ignificavit nobis dilectus filius Fernandus primogenitus carissimi in Christo filij nostri Aldefonsi illustris Regis Castellæ quod ipse militiæ suæ primitias omnipotenti Deo desiderans dedicare, ad exterminandum inimicos nominis Christiani de finibus hereditatis ipsius, quam impiè occuparunt, intentionis studium toto conamine satagit impertiri, suppliciter postulans & devotè requirens ut ei ad hoc opus fideliter consummandum & nos ipsi apostolicum impendamus suffragium & ab aliis faciamus opportunum subsidium exhiberi. Nos igitur pium ejus propositum in Domino commendantes, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus Reges & Principes vestros, qui non sunt cum illis ad treugas observandas astricti, ad opus simile peragendum sedulis exhortationibus inducat, monentes ex parte Dei & nostra subditos vestros, & in remissionem eis omnium peccaminum injungentes, quatenus tam præfato primogenito Regis Castellæ quam aliis Regibus & Principibus

Epist. 181.  
De subsidio  
prestando Re-  
gibus adversus  
Saracenos.  
Vide infra lib.  
14. epist. 3. 4.  
154. 155. lib. 15.  
epist. 15. & lib.  
2. Miscellanor.  
nostror. pag. 251.



vestris ad hoc opus salubriter intendenti-  
bus necessarium impendant auxilium in re-  
bus pariter & personis; ut per hæc & alia  
bona quæ fecerint, coelestis regni gloriam  
consequi mereantur. Pari quoque remissione  
gaudere concedimus peregrinos qui  
propria devotione undecunque processerint  
ad idem opus fideliter exequendum.  
Taliter autem studeatis exequi quod man-  
damus ut sollicitudo vestra clareat in effe-  
ctu, nosque devotionem vestram valeamus  
merito commendare. Datum Laterani xv. Idus Decembris, anno tertio-  
decimo.

CONSTANTINOPOLITANO  
Patriarchæ.

Epist. 184.  
Ne Græci fa-  
veant Micha-  
licio.

**E**X litteris carissimi in Christo fili nostri  
Henrici Constantinopolitani Impera-  
toris illustris nostro est apostolatu refera-  
tum quod Michalicius, fidelitate quam ei-  
dem præstiterat Imperatori contempta,  
hominibus ejus minime diffidatis, & spreto  
nihilominus juramento quod eidem Im-  
peratori & E. fratri ejus, cui idem Micha-  
licius filiam suam primogenitam tradiderat  
in uxorem, præstiterat, A. imperij Come-  
stabilem cum Militibus & aliis usque cen-  
tum in dolo capiens, quosdam flagellavit  
ex ipsis, quosdam retrussit in carcerem, &  
quibusdam nequiter interfectis, Comesta-  
bulum ipsum cum tribus aliis & Capellano  
suo, quod est horribile dictu, suspendit in  
cruce. His autem ad nequitiam postmo-  
dum animatus, Latinorum fretus potentia,  
qui cupiditate cæcati ad ipsum Michali-  
cium confugerunt, castra ejusdem Impera-  
toris obsedit, villas combussit, & omnes  
Latinos Presbyteros quos capere potuit,  
& quendam electum in Præfulem & etiam  
confirmatum, fecit capitibus detruncari.  
Præterea Lascarus, qui pro Imperatore se-  
gerit, stipatus viribus Latinorum, qui post-  
positis Dei timore ac hominis reverentia,  
spretis etiam stipendiis quæ idem Impera-  
tor ipsis poterat exhibere, ab inimicis ejus  
recepere majora quam ipse illis valeat ero-  
gare, quendam de principibus ejus cepit,  
& ut dicitur, excoriari fecit eundem.  
Quia verò si Græci recuperarent impe-  
rium Romanie, terræ sanctæ succursum  
penè penitus impedirent, ne occasione  
succursus ipsius iterum perderent locum &  
gentem, cum & antequam idem imperium  
à Græcis translatum fuerit ad Latinos, ipsi  
à nobis sæpe moniti & rogati nunquam  
terræ sanctæ voluerint subvenire, quin  
etiam Isachius Imperator ob gratiam Sala-

Vide lib. 11.  
Epist. 47.

dini fieri fecerit in urbe Constantinopoli-  
tana meskitam, & quia si possent extermi-  
nare Latinos, in apostasia suæ vitio fortius  
perdurarent in odium Latinorum, quos  
etiam nunc canes appellant, sicque novis-  
simus error fieret pejor priore, cum sub-  
murmurare non cessent quod per apostoli-  
cæ sedis ingenium exercitus Latinorum in  
Constantinopolim declinaverit captivan-  
dam, fraternitati tuæ per apostolica scrip-  
ta mandamus quatenus Latinos diligenter  
moneas, inducas, & eis sub pœna excom-  
municationis injungas ne Græcis, & præ-  
sertim præfato Michalicio, qui faciendo  
necari Presbyteros laqueum excommuni-  
cationis incurrit, contra Imperatorem præ-  
dictum vel fideles ipsius auxilium præbeant  
vel favorem; commonens nihilominus Im-  
peratorem eundem ut ipsis congrua stipen-  
dia subministret, ne se ad Græcos trans-  
ferre præ inopia compellantur; illos autem  
qui tua monitione contempta Græcis  
contra eundem Imperatorem & fideles ip-  
sius præsumperint adherere, per censu-  
ram ecclesiasticam appellacione remota  
compescere non postponas; ita quod sen-  
tentias quas propter hoc tuleris in eisdem  
nullus relaxare præsumat, nisi de mandato  
sedis apostolicæ speciali. Datum Laterani  
vii. Idus Decembris, pontificatus nostri  
anno tertiodecimo.

In eundem modum scriptum est Archiepis-  
copis, Episcopis, & dilectis filiis universis Pre-  
latis Romanie per totum usque captivandum,  
discretionis vestræ per apostolica scripta  
mandamus quatenus &c. in eundem ferè mo-  
dum ut in alia usque compescatis; ita ut si  
qui propter hoc laqueum excommuni-  
cationis incurrerunt, & postmodum redie-  
rint ad eor, offerentes se mandatis Eccle-  
siæ parituros, auctoritate presentium jux-  
ta formam Ecclesiæ ipsis absolutionis be-  
neficium impendatis. Datum Laterani vii.  
Idus Decembris, anno tertiodecimo.

SALIMBRIENSI EPISCOPO,  
& sanctæ Mariæ de Blakerna & sancti  
Georgij de Mangonia Decanis Constantino-  
politani.

**C**VM Ecclesia Veriensis, quæ metro-  
politica est prædita dignitate, in red-  
ditibus sit exilis, ne præ nimia paupertate  
in ea nomen episcopale vilescat, nobis fuit  
humiliter supplicatum ut Medensem Ec-  
clesiam in ejus provincia constitutam ei-  
dem adjungere dignaremur, cum nondum  
quisquam ejus regimini sic præfectus. Quo-  
circa discretionis vestræ per apostolica

Epist. 185.  
De unione Ec-  
clesiæ Meden-  
sis cum Veri-  
ensi.



apostolica scripta mandamus quatenus detentores earum, ut ipsas restituant venerabili fratri nostro Archiepiscopo Patracensi, monere prudenter & efficaciter inducere procuretis, ipsos ad hoc, si opus fuerit, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellentes. Datum ut in alia.

MONOTHONENSI ET AMICLIENSI  
Episcopis.

**V**enerabilis frater noster Patracensis Archiepiscopus nobis exposuit conquerendo quod domini terræ illius Ecclesiæ suæ diocesis ea quæ à Christi fidelibus in ultima voluntate legantur, eisdem contra iustitiam auferre præsumunt in suum & Ecclesiæ præiudicium & iacturam. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus dictos dominos, ut ab huiusmodi præsumptione desistant, monere prudenter & efficaciter inducere procuretis, ipsos ad hoc, si opus fuerit, per censuram ecclesiasticam, sicut iustum fuerit, appellatione postposita compellentes. Testes autem &c. Datum Laterani Nonis Novembris, pontificatus nostri anno tertio decimo.

DE CLAROMARISCO ET  
de Longovillari Abbatibus Cisterciensis ordinis,  
& Decano Mosferoli, Morinensis & Ambianensis diocesis.

**S**icut per vestras nobis, filij Abbates, litteras intimastis, cum vobis dederimus in mandatis ut ad monasterium sancti Iudoci supra mare personaliter accedentes, corrigeretis in capite ac in membris quam limam correctionis exposcerent, vos, filij Abbates, te, fili Decane, tuam absentiam excusante, accedentes ad locum, nostris obtemperantes mandatis, tam Abbatem quam universum Capitulum invenistis, duobus duntaxat exceptis, Ingelranno & Clalbordo monachis, qui cum essent suis exigentibus culpis per Abbatem & conventum ipsius loci excommunicationis vinculo innodati, duos alios seducentes, quos viros perniciosos, rebelles, & contumaces attestacione plurium didicistis, rejecto habitu monachali contumaciter recesserunt, correctione domus nullatenus expectata. Vos autem Capitulo convocato, cum Abbas juxta mandatum vestrum universis & singulis fratribus in virtute obedientiæ ac animarum suarum periculo injunxisset ut super conversatione ipsius & statu Ecclesiæ dicerent veritatem, vos singulariter examinantes eosdem super his

quæ personam contingebant Abbatis, laudabile omnium testimonium invenistis; sed laudabilius juxta nonnullorum assertionem invenissetis, si se circa quosdam perversos & contumaces severius habuisset. Invenistis præterea sub ejusdem Abbatis regimine, qui oppressiones multiplices est perpessus, imminutum Ecclesiæ debitum & redditum augmentatum, & tam in ædificiis quam aliis necessariis domus expensas factas, sicut oculata fide perpenderit, quæ usque ad mille librarum Parisiensium summam excreverunt. Conventui quoque, qui major est solito, ac hospitibus & pauperibus abundantius & honestius quam consueverit providetur. Licet autem omnibus inquisitis quædam, prout expedire vidistis, ibidem curaveritis ordinare, quia tamen inevitabilis necessitas vos traheret accedendi ad Capitulum generale, de nonnullis disponere in vestro reditu statuistis. Cum autem Abbas & monachi supradicti propter hoc ad sedem apostolicam accessissent, & iidem monachi humiliter petissent absolvi per venerabilem fratrem nostrum Nicolaum Tufculanum Episcopum, recepto prius ab eis corporaliter juramento, juxta formam Ecclesiæ ipsis fecimus beneficium absolutionis impendi. Quia vero in multis eosdem culpabiles deprehendimus, nec speratur quod ipsis presentibus idem locus debita possit pace gaudere, de consilio fratrum nostrorum eos ad vos remittendos duximus in districtioribus monasteriis singulariter collocandos, in quibus in humilitate spiritus sua possint peccata deslere. Quocirca devotioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus eisdem ad vos redeuntibus injungatis sub debito præstiti juramenti, & eos, si opus fuerit, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis ut ad loca quæ singulis deputaveritis transeant, victuri regulariter in eisdem. Abbates quoque ac monachos eorundem locorum ad suscipiendum eos censura simili, si necesse fuerit, appellatione remota cogatis. Volumus nihilominus & mandamus ut ad sepe dictum monasterium accedentes, corrigatis diligentissimè quicquid adhuc inveneritis corrigendum, & ita, Deum habentes præ oculis, ordinatis ut locus ipse debita de cetero valeat tranquillitate lætari. Nullis litteris veritati & justitiæ præjudicantibus &c. Quod si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani vi. Idus Novembris, pontificatus nostri anno tertio decimo.



ABBATI ET CONVENTUI  
monasterij sancte Mariae de Carraxeto  
Cisterciensis ordinis.

Epist. 176.  
Confirmat  
concessionem  
Regis Legio-  
nensis.

**C**arissimus in Christo filius noster A. Rex Legionensis illustris suis nobis literis intimavit quod cum castrum de Ventosa, ex parte in possessionibus monasterij vestri situm, quod desertum fuerat ab antiquo, reaedificare ac in eodem populum congregare cepisset, idem attendens quod castro populato praedicto, tam vos quam alia loca religiosa vicina & villae nihilominus adjacentes ex eo paterentur non modicam laesionem, poenitentia ductus, destitit ab incepto, vobis & aliis locis religiosis ac adjacentibus villis concedens ne unquam in posterum ibidem populus collocetur, super hoc vobis & aliis fieri faciens publicum instrumentum. Qui etiam nobis humiliter supplicavit ut ad stabilitatem perpetuam concessionem ipsius apostolico dignemur munimine roborare. Nos igitur paci & quieti monasterij vestri providere volentes, ac devotionem regiam commendantes, concessionem eandem ad perpetui roboris firmitatem auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostrae confirmationis infringere vel ei &c. usque incursum. Datum Laterani vi. Kal. Novembris, anno tertio decimo.

ADVLPHO QVONDAM  
Coloniensi Archiepiscopo.

Epist. 177  
Conceduntur  
ei quaedam gra-  
tiae.  
Vide lib. 10.  
epist. 19. & lib.  
11. epist. 88. &  
lib. de negotiis  
imper. epist. 9.  
11. 16. 39. 55.  
67. 80. 100.  
112. 115. 116.  
117. 144. 165.

**A**D hoc exemplaria caelestis imaginis in divinis voluminibus sunt descripta ut ea non solum venerari curemus, sed etiam imitari, non tam auditores verborum quam rerum factores effecti: quia non auditores legis, sed factores, iusti sunt apud Deum. Sacra quippe scriptura docente didicimus quod in arca foederis Domini cum tabulis legis virga continebatur & manna: quoniam in pectore summi Pontificis, quod per arcam foederis designatur, cum scientia legis divinae debet virga correctionis & manna dulcedinis contineri, ut sciat vulneribus sauciati oleum infundere super vinum, & quem novit ex rigore percutere, sciat etiam ex benignitate sanare, humiliando superbos, & humiles erigendo. Hinc est igitur quod licet in eo non parum deliqueris quod sine nostra licentia speciali, quin etiam contra nostram prohibitionem expressam, Ottone dimisso, adhæsisti Philippo, quia tamen impositam tibi propter hanc culpam a sede apostolica dis-

ciplinam patienter hactenus & humiliter supportasti, dignam pro meritis poenitentiam peragendo, ac per hoc quod idem Otto contra nos indignè se gerit, qui cum toto conamine studium promovere, validissime praesumatur quod etiam contra te indignè se gessit, qui promotionis ipsius inter homines fueras prima causa, post rigorem iustitiae tibi rorem misericordiae instillare volentes, fraternitati tuae auctoritate praesentium indulgenus ut cum de mandato nostro non fueris a pontificali ordine degradatus, sed ab officio tantum pontificali remotus, liceat tibi cum pontificalibus celebrare, palleo duntaxat excepto, & ex permissione Pontificis vel Abbatis in cujus dioecesi vel cenobio fueris constitutus, Clericos vel monachos tibi canonicè praesentatos ad minores ordines promoveri, benedicere vestes, & vasa sacrare. In quibus omnibus illam te custodire volumus honestatem & modestiam adhibere ut scandalum evitando sic interdum prodesse possis aliquibus ut nullis omnino velis obesse. Ad haec etiam tibi concedimus ut si citra curam pontificali officij evocatus fueris ad aliquam ecclesiasticam dignitatem, licenter illam assumes, sed si ad praesulatum fueris postulatus, illum suscipere non praesumas nisi de alia Romani Pontificis indulgentia speciali, qui super hoc suo discreto consilio providebit quod viderit expedire. Tu ergo talem te studeas in omnibus exhibere ut gratiae tibi factae aut etiam faciendae non reddaris ingratus, sed ad haec & alia forte majora dignus & idoneus comproberis. Nulli ergo &c. nostrae concessionis &c. Si quis autem &c. usque incursum. Datum Laterani xi. Idus Novembris, anno tertio decimo.

MAGISTRIS PALMARIO  
& Ricardo Canonicis Lucani.

**I**nter dilectos filios Plebanum & Clericos de villa Basilica ex una parte ac forensium Presbyterum Lucanæ dioecesis ex altera super Ecclesia sancti Genesij de Borellio dudum quaestione suborta, cum dilecti filij Prior & magister Zenobius Subdiaconus noster Canonicus sancti Fridiani Lucani de nostro eam examinaissent mandato, tandem de meritis ipsius sufficienter instructi, electionem rectoris ipsius Ecclesiae, cum aliis quae in eorum sententia continentur, plebi supra dictae villae adjudicare citrarunt, dictum Presbyterum ab eadem sententia removens. Qui cum ab eorum sententia nostram audientiam appel-



luntate fecerunt, sicut providè facta est, & vos eam justè ac pacificè obtinetis, vobis & per vos Ecclesiis vestris auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. Si quis autem &c. usque incursum. Datum Laterani xii. Kal. Ianuarij, anno tertio decimo.

S. G. *POTESTATI, CONSILIARIIS,*  
& *universo populo Pisanis.*

Epist. 291.  
De Ottoni Im-  
peratori ex-  
communicato  
dante favore.

**P**ER vestras nobis litteras intimastis quòd cum sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ in omnibus & per omnia fidelissimi extiteritis hætenus, & illæsa modis omnibus servaveritis jura ejus, credere non debimus quòd apostolicæ sedis jura velletis, sicut nec convenit, usurpare, ad cujus honorem atque profectus tanto vos decet intendere quanto civitas vestra per eam majora dinoscitur commoda recepisse; adicientes quòd mirari non debimus vel moveri si nobilem virum Marchionem Calaritanum, quem ad jurisdictionem diximus apostolicam pertinere, super quæstionibus quæ pro parte communitatis vel specialium personarum contra ipsum plerumque moventur, ad examen nostrorum [non] permittitis iudicium evocari. Nam idem Marchio, cum vester civis existat, & de vestra sit civitate, in qua domicilium obtinet, oriundus, & pater ac avus ejus vestri concives extiterint, super quibusdam conventionibus quas cum plerisque vestris civibus Pisis fecit, fori præscriptione nequaquam opposita, nec aliquo privilegio allegato, coram vestra civitatis iudicibus voluntariè suscepit iudicium sicut civis, & lite postea contestata, sponte subivit calumniæ juramentum, ita quòd mutuis interrogationibus & responsionibus interpositis, aliquatenus habuit dicta causa processum. Vnde cum de jurisdictione Sardinie nulla fuerit quæstio ab ipsius Marchionis parte tractata, & non suum iudicem quisque suum faciat ejus spontè iudicium subeundo, non est verisimile quòd coactus extiterit sub veitrorum examine iudicium super aliquibus quæstionibus respondere: propter quod juxta quòd scripsimus non creditis nos scripsisse, si quæ præmissa sunt ad nostram notitiam pervenissent. Cum itaque de nostra misericordia, sicut filij & famuli fidelissimi, super his omnibus confidere vos dicatis, nobis humiliter supplicastis ut aures nostras vestris precibus inclinantes, super his quæ venerabili fratri nostro Florentino Episcopo super factò di-  
Tom. II.

cti Marchionis injunximus, vobis & civitati vestra dignaremur taliter providere quòd in excommunicationis sententiam incidere non possētis, & promptissimos vos semper inveniremus ad nostra mandata & beneplacita exequenda. Ex his itaque, quòd gaudentes referimus, si dictis facta respondeant, intelleximus evidenter quòd beneficiorum apostolicæ sedis esse non vultis ingrati, nec jurisdictionem vobis in Sardiniam vendicare, seu etiam excommunicationis sententia innodari. Verum si proposito illi duxeritis insistendum ut contra nos & Romanam Ecclesiam Ottoni dicto Imperatori excommunicato & maledicto, qui qualem post factum benefactoribus suis vicem rependat opera manifestant, impenderit auxilium ad regnum Sicilia occupandum, nec ingratitude vitium neque pœnam ob hoc contra vos & civitatem vestram statutam nec etiam excommunicationis sententiam possētis proculdubio evitare. Quocirca devotionem vestram rogamus attentius & monemus, per apostolica vobis scripta mandantes quatenus tam saluti vestra quam famæ necnon etiam utilitatibus vestris providè consulentes, taliter in devotione Romanæ Ecclesiæ persistere studeatis, ab ejusdem excommunicati vos auxilio subrahendo, à cujus fidelitate jam estis per censuram canonicam & denuntiationem apostolicam absoluti, ut nec notam ingratitude nec excommunicationis sententiam seu pœnam aliam incurratis. Nos enim non mutamus, sed roboramus sententiam quam per alias vobis litteras fecimus intimari. Super eo verò pro quo nobis humiliter supplicastis, ut providere vobis super mandato quòd dicto Episcopo fecimus dignaremur, ita duximus providendum, quòd eidem Episcopo nostris damus litteris in mandatis ut audiat super excusationibus vestris & his quæ proposita fuerint ex adverso quæ utraque pars duxerit proponenda, & illa nobis, dummodo interim vos contra mandatum nostrum minimè procedatis, fideliter intimare procuret; ut utriusque partis rationibus intellectis, quòd statuendum fuerit statuamus. Illud autem pro certo noveritis, quia sicut jurisdictionem nostram nobis subtrahi nolumus, ita rationem vestram vobis volumus conservari, ne fortè, quòd absit, inde nascantur injuriæ unde jura nascuntur. Datum Laterani xi. Kalend. Ianuarij, anno tertio decimo.

*Scriptum est super hoc Episcopo Florentino in eundem ferè modum ut in alia usque in st-  
Rrr*



nem, verbis competenter matatis. Alioquin in negotio ipso procedas juxta quod per alias tibi litteras est injunctum.

\* *Cod. Colbert.*  
Guirando

*Epist. 194.*  
Clerici defun-  
cti patrimonii  
pertinet ad ejus  
heredes.

\* *GIMMVNDO MILITI*  
*Alatino.*

**C**um inter yconomum sancti Stephani de Alatro ac te nomine bonae memoriae Heleazari Canonici sancti Pauli Alatrini super acquisitionibus praefati Heleazari coram venerabili fratre nostro Verulano Episcopo ex delegatione nostra quaestio verteretur, idem auditis hinc inde propositis, receptis testibus, & eorum depositionibus publicatis, causam ipsam ad nostrum remisit examen sufficienter instructam. Tibi ergo & procuratori praefati yconomi in nostra praesentia constitutis dilectum filium nostrum A. Subdiaconum & Capellanum nostrum concessimus auditorem. Coram quo proposuit procurator yconomi antedicti, sicut & propositum fuerat coram Episcopo memorato, quod cum Heleazarus memoratus administrationem & praelaturam habuerit in praefata Ecclesia sancti Stephani, de bonis ejus disponens pro sua arbitrio voluntatis, & antequam in ipsa Ecclesia fuerit institutus, pauper extiterit, & postmodum acquisierit plurima, dives factus, praesumi non immerito poterat quod de bonis ipsius Ecclesiae illa fuerat acquisita, quod tam per depositiones testium, qui dixerunt dictum Heleazarum defraudasse plura de bonis Ecclesiae supradictae ac ea in suis acquisitionibus erogasse, quam etiam per famam publicam astruere nitebatur. Unde dicebat ea quae dictus Heleazarus acquisierat, ad eandem Ecclesiam pertinere, postulans illa, terras videlicet de Pede montis in Acolis, de Torreta, & ante sanctum Quintianum a flumine, ac domum quam tenet Grimaldus, adjudicari eidem. Quia etiam expressis illa in initio causae petita non fuerint, quia tamen ea constat saepedictum Heleazarum habuisse, cum ipsius acquisita petita extiterint, & haec acquisisse de bonis Ecclesiae praesumatur, ea merito intelliguntur fuisse petita. Nec ob stare dicebat quod dictus Heleazarus fuerat ad Ecclesiam sancti Pauli translatus, cum simplex tantum Canonicus ibidem existens, in tantum tentes redditus receperit ab ipsa quod ex ipsis vix sibi poterat in necessariis providere, nedum quod exinde potuerit tot & tantas possessiones emissa, adiciens etiam privatae personae prodesse non posse, si de bonis secunda Ecclesiae fuerunt aliqua

acquisita. Porro ex parte tua fuit propositum ex adverso quod super petitione incerta certa sententia non poterat promulgari, sed potius debebas absolvi, cum contra te probatum non extiterit quicquam certum. Nam quid vel quantum de bonis Ecclesiae sancti Stephani praefatus Heleazarus in suis acquisitionibus erogavit, nec per testes nec modo aliquo est ostensum. Praeterea cum saepedictus Heleazarus a supradicta Ecclesia sancti Stephani fuerit ad Ecclesiam sancti Pauli translatus, & quoddam feodum obtinuerit ab eadem, in qua per triginta ferme annos permansit, & in quibusdam bonis successerit patri suo, ex quorum proventus possessiones aliquas comparavit, sicut testes tui deposuerant evidenter, elisa erat praesumptio quam opposuit pars adversa, cum constet eundem Heleazarum aliunde bona quae habuit acquisisse, praesertim cum eum habuisse vel acquisisse aliquid non probetur dum in prima Ecclesia resideret, sed eo potius tempore quo in secunda permansit. Unde si pro aliqua illarum Ecclesiarum praesumi deberet, praesumendum esset potius pro secunda, propter quod ab ipsius impetitione postulabas absolvi. Nos igitur his & aliis quae fuerant proposita coram auditore praedicto per relationem ipsius plenius intellectis, te ab impetitione yconomi memorati & ipsius Ecclesiae sancti Stephani super acquisitionibus memoratis sententialiter absolventes, perpetuum illis silentium imponimus super eis. Nulli ergo &c. nostrae diffinitionis &c. Si quis autem &c. usque incursum. Datum Laterani xii. Kalend. Januarij, anno tertio decimo.

\* *LAONIENSI ET FINEBARENSE* \* *Cod. Colbert.*  
*Episcopis, & Abbati de Magio* *Lacensis*  
*Limiticensis diocesis.*

**D**ilectus filius W. Ymilicensis Canonicus nostro dudum apostolatus recesseravit quod Ymilicensi Ecclesia suo viduata pastore, concanonici sui de substituendi pastoris electione tractantes, ipsum unanimiter elegerunt. Qui cum esset citra sacros ordines constitutus, venerabilis frater noster Cassellensis Archiepiscopus Metropolitanus eorum Episcopo Rossensi mandavit ut eum uno eodemque die ad tres sacros ordines promoveret. Quod cum ille non ausu proprio, sed de mandato ipsius Archiepiscopi perfecisset, demum idem Archiepiscopus requisitus, consecrationis ei munus, hujusmodi ordinationis occa-

*Epist. 195.*  
Cassellensis  
Episcopus  
Ymilicensis  
Cassellensis  
De magio, etc.  
nasar.



sione præsentia, impendere recusavit. Unde fuit nobis humiliter supplicatum ut super hoc circa præfatum W. dignaremur de benignitate sedis apostolicæ dispensare, maximè cum ad ordines ita suscipiendos non ex voluntatis propriæ diceretur festinantia properasse, sed tam de magna necessitate quam de utili providentia penè omnium ibi præsentium se permisit taliter ordinari, pro eo quòd Ecclesiæ Ymilicenti multiplex periculum imminebat si ejusdem W. citra presbyteratus officium ordinatio differretur. Licet autem contra normam ecclesiasticam in factò ipso enormiter fuisset excessum, de misericordia tamen, quæ superexaltat judicio, venerabili fratri nostro Armachano Archiepiscopo & Episcopo Midenfi & dilecto filio Archidiacono Armachano dedisse recolimus in mandatis ut inquisita super præmissis diligentius veritate, si rem invenirent taliter se habere, ac eundem W. alias idoneum & utilem Ecclesiæ Ymilicenti, dispensativè ipsi tribuerent licentiam consecrandi, & quicquid in hoc per eundem invenirent Archiepiscopum attentatum per suas nobis litteras intimarent; ut per eorum relationem certiores effecti, provide-re in eo, sicut esset expediens, curaremus. Ipsi verò vocatis quos noverant evocandos, & investigata plenius veritate, depositiones testium productorum utrinque ad nostram præsentiam transmiserunt. Quibus inspectis, intelleximus evidenter quòd celebrata de prædicto W. electione, cum die sequenti fuisset idem W. à supradicto Roffensi Episcopo ad ordinem subdiaconatus promotus, idem Episcopus Archidiacono & Canonicis Ymilicentibus seorsim vocatis, dicens quòd propterurbationem terræ ac multos malivolos, qui eidem W. insidias præparabant, nolebat ipsum citra ordinem presbyteratus relinquere, juramento firmavit id supradictum Archiepiscopum tam metu mortis ipsius W. quam propter imminens periculum Ymilicentis Ecclesiæ præcepisse, & quòd officialis ejusdem Archiepiscopi ex parte ipsius Episcopo memorato inhibuit ne jam dictum W. jam in Subdiaconum ordinatum, tunc ad ultiores ordines promoveret. Cui eodem Episcopo respondente quòd plus Archiepiscopo, qui hoc ei ore suo mandaverat, quam illi crederet in hac parte, extensa super altare manu per sacrosancta juravit quòd id mandaverat Archiepiscopus sæpèdictus; & sic in Diaconem & Presbyterum Vv. sæpèdictum pro-

Tom. I I.

movit. Probatum insuper sufficienter invenimus quòd dictus Archiepiscopus Iohanni Decano de Hely injunxit ut præfato Episcopo inhiberet ne dictum Vv. eo die quo ad tres ordines promotus extitit, nisi ad subdiaconatus ordinem promoveret, eidem Vv. nihilominus inhiibendo ne se promoveri ulterius pateretur. Verùm cum idem Decanus ad Ymilicentem Ecclesiam accessisset, tam sæpèdicto Episcopo, qui jam Subdiaconos ordinarat, vocatis his qui erant in Diaconos promovendi, & silentio cunctis indicto, ex parte Dei ac Archiepiscopi Cassellensis inhibuit ne jamdictum Vv. ad ultiores ordines promoveret, quam præfato Vv. ne se promoveri ulterius sultineret. Constitit quoque nobis ex litteris judicum prædictorum quòd sæpèdictus Episcopus interrogatus in jure respondit quòd Archiepiscopus non mandarat eidem ut Vv. eodem die ad tres ordines promoveret, sed ex verbis Archiepiscopi cum credit illud velle. Hoc idem etiam dictus Episcopus per suas nobis litteras intimavit. Præterea ex ipsorum judicum litteris intelleximus quòd idem Episcopus ultro juravit in jure quòd universa quæ continebantur in ejusdem W. attestationibus vera erant. Ex litteris quoque tam supradicti Archiepiscopi quam Capituli Ecclesiæ Ymilicentis accepimus quòd cum tam super electione ac ordinatione sæpèdicti W. quam etiam super quibusdam ejus excessibus in Concilio apud Kelmoeloco celebrato coram præfato Archiepiscopo inter dictum W. & Canonicos quæstio suborta fuisset, & demum ab utraque parte ad nostram audientiam appellatum, idem W. non expectato termino quem appellationi suæ duxerat præfigendum, supradictas à nobis litteras veritate tacita impetravit. Cum igitur ex præmissis nobis constiterit sæpèdictum Roffensem Episcopum in pluribus deliquisse, tum quia sine mandato Archiepiscopi, sicut ipse confessus extitit, ad hujusmodi ordinationem inordinatè processit, tum quia etsi de Archiepiscopi mandato constaret, cum illi hujusmodi dispensatio à canone minimè sit permessa, quam ad solum Romanum Pontificem non est dubium pertinere, ipsi obtemperare non debuit in hac parte, tum etiam quia cum reatu perjurijs sæpius variavit, jurando priùs quòd Archiepiscopus id præceperat, & postea quòd illud non mandaverat in judicio confitendo, ipsum de fratrum nostrorum consilio tamdiu ab ordinandi suspensum.

Rrr ij



dimus potestate donec nostram meruerit gratiam obtinere. Sapienter quoque W. per falsitatis suggestionem & suppressionem etiam veritatis litteras supradictas à nobis intelleximus extorsisse. Suggestit siquidem nobis supradictum Archiepiscopum Episcopo memorato mandasse ut ipsum unò die ad tres ordines promoveret, de quo nobis non extitit facta fides; quin immo contrarium, quòd videlicet Archiepiscopus id prohibuerit, fuit manifestè probatum. Nonnulla quoque vera suppressit, quòd videlicet tam Episcopo memorato quàm sibi fuerit ex Archiepiscopi parte prohibitum ne promoveretur nisi ad subdiaconatus ordinem illo die, quòdque coram Archiepiscopo super electione ac ordinatione ipsius quæstio mota fuisset, & tam à se ad certum terminum quàm ab Ymilicenses Canonice appellatum. Sed nec, sicut asseruit, quòd urgens necessitas Ymilicenses Ecclesie id exposceret demonstravit. Cùm igitur illa expresserit & suppresserit quæ si fuissent tacita vel expressa tales litteras minimè dedissemus, per quod apparet ipsum extitisse indignum gratia quam duxeramus ei ex benignitate apostolica faciendam, & eundem constet nimis præsumptuosè ad supradictos ordines irrepsisse, ab executione diaconatus & presbyteratus ordinum, donec à nobis misericordiam obtinuerit, decrevimus manere suspensum, super electione de ipso ad Ymilicenses Ecclesiam illicitè celebrata perpetuum illi silentium imponentes. Quia verò præfatum Archiepiscopum circa hæc non invenimus deliquisse, ipsius innocentiam commendamus. Quocirca discretioni vestre per apostolica scripta mandamus quatenus quod à nobis est sententialiter diffinitum faciatis appellatione remota inviolabiliter observari. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Laterani Nonis Ianuarij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

*EPISCOPO, & GERVASIO  
Archidiacono Sueltonensi, & Abbati Vallis Clare Cisterciensis ordinis Laudunensis diocesis.*

*Epist. 196.  
Prorumpens  
contra iudicem,  
arbitrio superioris  
puniat.  
Cap. Dilectus.  
De pennis.  
\* in quart. col.  
G. D. can.  
Morin. &*

**D**ilectus filius Iacobus electus sancti Petri ad montes ad apostolicam sedem accedens, gravem querelam contra dilectos filios \* Molisimensem Abbatem & I. Archidiaconum Cathalaunensem exposuit, asserens eos adversus ipsum in causa sua, quæ fuerat illis commissa, perpetrare processisse. Cùmque dilectus filius T.

Clericus Cathalaunensis diocesis cum litteris eorundem continentibus causæ processum ad nostram præsentiam accessisset, & idem Iacobus niteretur processum ipsum multipliciter improbare, relationem eorum in quibusdam asserens esse falsam, nos, quia præfatus Clericus non habebat nisi ad contradicendum vel impetrandum mandatum, ad maiorem cautelam processum ipsum nec confirmandum decrevimus nec cassandū, per apostolica vobis scripta mandantes quatinus partibus convocatis, & auditis hinc inde propositis, si præfatos iudices inveneritis rationabiliter processisse, ipsorum confirmetis processum, & faciatis illum per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo firmiter observari. Alioquin eo, sicut iustum fuerit, irritato, juxta formam priorum litterarum in causa procedatis eadem, facientes quod decreveritis firmitatem debitam obtinere. Si quos autem ex monachis propter hoc inveneritis excommunicationis vinculo innodatos, secundum formam Ecclesie absolvetis, iungentes eisdem quod de jure fuerit injungendum. Quia verò sæpe contingit quòd contra falsam assertionem iniqui iudicis innocens litigator veram non potest negationem probare, cùm negantis factum per rerum naturam nulla sit directa probatio, ne falsitas veritati præjudicet aut iniquitas prævaleat æquitati, necessarium videtur & æquum ut cùm quis legitimam exceptionem opponit, illam probare paratus, vel ad declinandum iudicium vel ad intentionem alterius elidendam, si forsan verbo vel facto ab illa recesserit, vel eam non probaverit infra terminum competentem à iudice præfigendum, modestus iudex non antè procedat quàm super hoc instrumentorum vel testium cautelam adhibeat opportunam, per quam, si necesse fuerit, possit de veritate constare, ut si contra relationem seu processum ipsius fuerit suborta contentio, huiusmodi probationibus ipsius iudicis possit assertio roborari: quatenus hoc adhibito moderamine, sic honestis & discretis deferatur iudicibus quòd per improbos & iniquos innocentium iustitia non lædatur, & ne iudicialis vilescat auctoritas, cùm de litigatoris improbitate constiterit adversus assertionem iudicis temerè prorumpentis, juxta superioris arbitrium digna poterit animadversione puniri. Testes autem &c. per censuram eandem appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Quòd si non omnes &c. tu frater Episcopo cum



# Romani Pontificis Lib. XIII. 501

eorum altero &c. Datum Laterani Nonis Ianuarij, anno tertio decimo.

## PRIORI ET FRATRIBVS sanctorum quatuor Coronatorum.

Epist. 197.  
Confirmatur  
coocordia.  
Vide lib. 15.  
epist. 79.

**C**um super usu & iure parrochiae inter vos & Priorem ac conventum Lateranensem controversia verteretur, dilectum filium nostrum C. tituli sanctorum Iohannis & Pauli Presbyterum Cardinalem dedimus partibus auditorem. Qui petitiones audivit, & testes utrinque recepit, ac demum attestationibus publicatis, & exhibitis instrumentis, nos ad talem concordiam vos & ipsos induximus, ut videlicet vos non extendatis jus & usum parrochiae citra Ecclesiam sancti Nicolai de formis ex parte illa, nec citra arcum Iohannis Basilij ex parte altera intra formam, & ipsi similiter ultra eosdem terminos versus vos jus & usum parrochiae non extendant. Hanc ergo concordiam a nobis pro bono pacis provisam, & a vobis & illis sponte receptam, auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communimus, ita ut per eam non derogetur in aliis limitationi parrochiae quam felix memoriae Calixtus Papa suo privilegio designavit. Statuentes ut nulli omnino &c. nostrae provisionis & confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani 11. Idus Decembris, pontificatus nostri anno tertio decimo.

## MAGISTRO ET FRATRIBVS militiae Templi in Vngaria constitutis.

Epist. 198.  
Confirmatur  
commutatio.

**I**llis petentium desideriis dignum est nos facilem praebere consensum, & vota quae a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis petitionibus inclinati, commutationem inter vos & venerabilem fratrem nostrum Zagabriensem Episcopum super quibusdam decimis & aliis rebus initam, sicut pie ac providè facta est, & in authentico super hoc confecto plenius continetur, auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostrae confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani x i. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

## E I S D E M.

Epist. 199.  
Confirmatur  
in donatione  
facta à Rege  
Vngariae.

**S**olet annuere sedes apostolica piis votis, & honestis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis petiti-

onibus inclinati, locum sancti Martini cum appendiciis suis, villas, possessiones, & alia vobis à carissimo in Christo filio nostro illustri Rege Vngariae pia devotione collata, sicut ea iuste ac pacificè possidetis, & in ipsius authentico super hoc confecto plenius continetur, vobis & per vos domui vestrae auctoritate apostolica confirmamus & praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. usque incursum. Datum ut in alia.

## ABBATI ET CONVENTVI Simigiensi.

Epist. 200.  
Recipiuntur  
sub protectione  
B. Petri.

**C**um a nobis petitur quod iustum est & honestum, tam vigor aequitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducat effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras & Simigiense monasterium, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & praesentis scripti patrocinio communimus, libertates & immunitates à Regibus & Principibus monasterio vestro concessas, dignitates quoque, ac antiquas & rationabiles consuetudines obtentas & haecenus observatas, auctoritate vobis apostolica confirmantes. Ad indicium autem hujus nostrae protectionis & confirmationis perceptae fertonem auri gratis oblatum nobis & successoribus nostris annis singulis persolvatis. Nulli ergo &c. nostrae protectionis & confirmationis &c. usque incursum. Datum Laterani vi i. Kalend. Februarij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

## MAGISTRO PETRO BOIOL Canonico Lemovicensi.

Epist. 201.  
Confirmatur  
ei praebenda.

**P**roposuiti dudum coram dilecto filio Pelagio sanctae Luciae ad septa solis Diacono Cardinale, quem tibi & Pœnitentiario Lemovicensi concessimus auditorem, quod cum dilecto filio nostro Gualæ sanctae Mariae in Porticu Diacono Cardinali tunc in partibus illis apostolicae sedis Legato quidam de Lemovicensibus Canonicis supplicassent ut in eorum Ecclesia, quae debito fraudabatur servitio, Clericos ordinaret, pro te ac magistro Andrea scriptore nostro preces specialiter porrigentes, ipse Lemovicensem civitatem ingressus, Canonicos interpositis precibus monuit ut vos reciperent in socios & in fratres; maximè cum quinque praebenda vel quatuor ab ultima ipsius Ecclesiae ordina-

R r r iij



tione vacassent. Qui monitione ipsius devotè suscepta, deliberatorias inducias petierunt: post quas primò & secundò concessas, eis non curantibus respondere, de præbendis Lemovicensibus vos investivit Cardinalis prædictus, stallum in choro & locum in Capitulo vobis præcipiens assignari, quod quorundam impediente malitia non extitit executioni mandatum. Vnde cum instantia postulasti ut quod à Legato factum fuerat faceremus firmitatem debitam obtinere. Verùm Pœnitentiarius proposuit ex adverso quòd antequam Legatus præbendas contulisset easdem, Lemovicense Capitulum ab ejus gravamine appellavit, tam Episcopi quàm multorum Canonicorum Lemovicensium qui erant in exercitu contra hæreticos absentiam allegando. Afferuit insuper facultates Ecclesiæ diminutas, & vos sufficienter in aliis Ecclesiis præbendatos, proponens te fore simoniacum & ingratum Lemovicensi Ecclesiæ, ac eo tempore quo fueras de præbenda Lemovicensis Ecclesiæ investitus, excommunicatum ab eodem Episcopo extitisse. His autem & aliis per Cardinalis relationem auditis, cum convenissemus postmodum eundem Pœnitentiarium per nos ipsos, per responsiones ipsius cetera esse frivola, præter id quod de sententia excommunicationis contra te proposuerat, intelleximus evidenter. Vnde venerabili fratri nostro Archiepiscopo & dilectis filiis magistro M. Canonico Bituricensi & H. Cellarario sancti Frontonis Petragoricensis dedimus in mandatis ut nisi Pœnitentiarius infra mensem post commonitionem eorum te legitimè à sæpèfato Episcopo tempore investituræ tuæ excommunicatum fuisse probaret, quod per dictum Legatum de te factum extiterat sublato appellationis obstaculo confirmarent; si verò probaret te excommunicatum tunc temporis extitisse, non postponerent quod de te factum fuerat revocare. Qui mandatum apostolicum exequentes, utriusque partis receptis testibus, & confessionibus ac allegationibus intellectis, eandem causam sufficienter instructam ad nostrum remiserunt examen. Cum autem propter hoc nuper tam tu quàm dilectus filius G. Lemovicensis Capituli procurator in nostra fuissetis præsentia constituti, & acta ipsa inspicere fecerimus diligenter, per Pœnitentiarii testes intelleximus factam fidem quòd Lemovicensis Episcopus pluribus annis antequam tu de præbenda jamdicta fueris investitus, Clericos & burgenses

castri Lemovicensis, & te nominatim, quem eorum dicebat consiliarium & fauorem, vinculo excommunicationis astrinxit. Per testes verò tuos extitit manifestè probatum quòd etsi dictus Episcopus in burgenses & eorum fautores excommunicationis sententiam tulerit, & tu apud sedem apostolicam adjutor extiteris eorundem, idem tamen Episcopus generaliter universos burgenses & eorum fautores tam Clericos quàm laicos ante tres annos absolvit, quibusdam Presbyteris usque ad certum tempus retentis qui contra interdicti sententiam præsumpserant celebrare, quòdque idem Episcopus tibi communicavit postea in Ecclesiâ & in mensa. His igitur & aliis quæ fuerunt hinc inde proposita intellectis, quia juxta mandati nostri tenorem te investituræ tuæ tempore à præfato excommunicatum Episcopo extitisse dictus Pœnitentiarius, sicut obtulerat, non probavit, cum ex adverso de absolutione ac communiione dicti Episcopi fuerit facta fides, quod per dictum Legatum de te factum est de fratrum nostrorum consilio per diffinitivam sententiam duximus approbandum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani 11. Kalend. Februarij, pontificatus nostri anno tertiodecimo.

*Scriptum est super hoc in eundem serè modum Decano & Subdecano Piskavenensi & magistro Americo de Longovado Canonico Petragoricensi.* Proposuit olim dilectus filius magister Petrus Boiol Clericus venerabilis fratris nostri Episcopi Tusculani coram dilecto filio Pelagio sanctæ Lucie ad septa solis Diacono Cardinali, quem sibi & Pœnitentiaro Lemovicensi &c. in eundem serè modum ut in alia usque approbandum. Quocirca discretionis vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus quod à nobis est sententialiter diffinitum faciatis appellatione remota inviolabiliter observari, eidem magistro P. stallum in choro & locum in Capitulo assignantes; contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quòd si non omnes iis exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani 11. Kalend. Februarij, anno tertiodecimo.



MAGISTRO ANDREÆ  
Scriptori nostro Canonico Lemovicensi.

Epist. 102.  
Super eodum.

**P**roposuit dudum dilectus filius magister P. Clericus venerabilis fratris nostri Episcopi Tusculanen. &c. ut in prima usque ordinaret, pro te ac eodem magistro preces specialiter porrigentes &c. in eundem ferè modum ut in alia usque intelleximus evidenter. Cùm ergo dilectus filius G. Lemovicensis Capituli procurator propter hoc nuper apud sedem apostolicam constitutus contra te nihil prorsus objecerit, nos quod per dictum Legatum de te factum esse dinoscitur, de fratrum nostrorum consilio duximus per diffinitivam sententiam approbandum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani x. Kal. Februarij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

*Scriptum est super hoc majori Archidiacono, Cantori, magistro Mansredo Canonico Bituricensi. Proposuit olim dilectus filius magister P. Clericus &c. ut in alia in eundem ferè modum usque evidenter. Cùm ergo dilectus filius G. Lemovicensis Capituli procurator propter hoc nuper ad sedem apostolicam constitutus contra prædictum magistrum Andream nihil prorsus objecerit, nos &c. ut in alia usque approbandum. Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus quod à nobis &c. ut in alia usque observari, eidem magistro Andreæ stallum in choro &c. ut in alia usque compescendo. Quòd si non omnes iis exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum ut in prima præcedenti per totum.*

ABBATI ET CONVENTUI  
sancti Stephani Divionensis  
Lingonensis diocesis.

Epist. 103.  
Abrevis Her-  
veum Canoni-  
cum Divionen-  
sem.

**C**vm Herveus & R. Canonici Ecclesie vestræ pro se ac dilectus filius magister Hugo procurator vester pro vobis in nostra essent præsentia constituti, nos intellecto inquisitionis processu quæ contra ipsum Herveum ad venerabilem fratrem nostrum Lingonensem Episcopum & dilectum filium Virziliacensem Abbatem emanarat à nobis, ab ipso Herveo, pro eo quòd erat vinculo excommunicationis affectus, quòd nostris mandatis pareret re-

cipi fecimus corporaliter juramentum, & eidem injunximus viva voce ut ad monasterium sanctæ Genovefæ Parisiensis accederet, quatinus in eo dignos poenitentiae fructus perageret, & etiam regularia, quæ nondum plenè novit, disceret instituta, emendando in melius vitam suam. Quòd licet idem primitus acceptarit, spiritu tamen postmodum suo ductus, à nobis illicitiatus recessit ad præfatum sanctæ Genovefæ monasterium, à nobis super receptione sua litteris non obtentis. Nos igitur quieti monasterij vestri paterna volentes sollicitudine præcavere, ipsum Herveum à præfato monasterio, prioratibus, & ejus obedientis removens, vos & monasterium ipsum, obedientias ac prioratus pertinentes ad illud, ab impetitione dicti R. tam super receptione sua quàm expensis & aliis super quibus vos hæcenus fatigavit decernimus absolutos. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani vii. Kal. Februarij, anno tertio decimo.

ABBATI ET CONVENTUI  
sancti Berini.

**I**llis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant effecta prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, auctoritate vobis præsentium indulgemus ne vel Episcopo aut Archidiacono seu Capitulo Morinensi pro consequenda benedictione Abbatis monasterij vestri, qui benedicendus pro tempore fuerit, capam sericam, palefridum, paltum, & his similia, seu aliam consuetudinem persolvatis, districtius inhibentes ne ipsi à vobis ea exigere vel extorquere præsumant, sed munus benedictionis Abbati ab eodem Episcopo gratis & sine pravitate qualibet impendatur. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis catholicum adire antistitem gratiam & communionem apostolicæ sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate ipsi electo munus benedictionis impendat. Ita tamen quòd per hoc nullum Morinensi Ecclesie in posterum præjudicium generetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis & inhi-

Epist. 104.  
Nihil esse dan-  
dum pro bene-  
dictione Ab-  
batum.



bitionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani 11. Kalend. Februarij, anno tertio decimo.

E I S D E M.

Epist. 205.  
Ne beneficia  
non vacantia  
promittentur.  
Vide lib. 14.  
epist. 12, 26, 27.  
161.

**C**um ex injuncto nobis apostolatus officio Ecclesiarum omnium sollicitudinem gerere teneamur, ea corrigere nos oportet quæ interdum in gravamen ipsarum temerè seu etiam improvidè attentantur. Sanè ad audientiam nostram vobis referentibus est delatum quòd ad importunam instantiam nobilium & potentium, & etiam Prælatorum, quibusdam beneficia non vacantia promissistis, annuam pensionem eisdem ipsorum nomine concedentes in vestri monasterij læsionem. Quia igitur id contra statuta Lateranensis Concilij noscitur attentatum, promissiones hujusmodi decernentes irritas & inanes, & pensiones concessas beneficiorum non vacantium nomine non solvendas, auctoritate præsentium districtius inhibemus ne contra præfatum Concilium beneficia promittere non vacantia vel pensionem cuiquam taliter assignare de cetero præsumatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis & inhibitionis infringere, velei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani &c. ut in alia per totum.

E I S D E M.

Epist. 206.  
Confirmat  
quasdam pos-  
sessiones.

**S**olet annuere sedes apostolica piis votis, & honestis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, terragium & decimam de Felchinel, quæ vobis R. de Alneto Miles pia liberalitate donavit, terram quoque quam à G. Bacon laico acquisistis, terram etiam & mansuras monasterio vestro in eleemosynam à Gi. de Clusa collatas, sicut ea justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos eidem monasterio auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit,

indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum ut in alia per totum.

UNIVERSIS MONACHIS  
obedientiarum monasterij Saxivivi.

**Q**uamtu & quandiu laboraverimus pro reformando statu monasterij Saxivivi vestra devotio non ignorat. Licet etiam ad id dilectus filius Abbas vester operam adhibuerit diligentem & non parum profecerit super eo, quorundam tamen habitantium in eodem impediende nequitia, qui ei non solum inobedientes & rebelles quosdam præsumperunt, contra ipsum multa nequiter machinando, verum etiam mortis periculum detestandis conspirationibus intendantur, non potest perficere quod incepit. Unde non absque dolore dicere possumus cum Propheta, *Caravimus Babylonem, & non est sanata*, quia impij cum venerint in profundum peccatorum contemnunt, ut qui in foribus sunt, fordescant adhuc. Cum igitur dictus Abbas in præfato monasterio Saxivivi proficere nequeat, illorum, tamquam olla succensa, subbulliente malitia qui cum sint origine Fuliginates, consilij de potentia propinquorum, non verentur contra stimulum calcitrare, excutientes à cervicibus jugum obedientiæ insolenter, de fratrum nostrorum consilio ita duximus providendum, ut ad aliquam ejusdem monasterij obedientiam ad hoc aptam cum deliberatione seniorum & saniorum ejusdem cœnobij monachorum se transferre procuraret, illis secum in Dei servitio aggregatis qui sub jugo monasticæ regulæ dignum Deo cupiunt impendere famulatum: cui omnes ejusdem professionis & ordinis fratres tamquam Abbati suo intendant humiliter & devotè in loco hujusmodi de nostra licentia commoranti; aliquos verò de gravioribus fratribus dimittat apud Ecclesiam Saxivivi, per quos locus ipse regatur. Supradictæ verò perversitatis actores tandiu tamquam anathematizatos & maledictos ab omnibus volumus & mandamus arctius evitari & à monasterio supradicto manere dejectos donec illam eidem Abbati satisfactionem obtulerint quam de graviorum ipsius fratrum consilio meritò valeat acceptare. Ita videlicet quòd postquam eadem fuerit, prout decet, exhibita, ipsos in loco quem elegerit secum, vel etiam in Ecclesia Saxivivi commorari nullatenus patiar; sed eisdem in alijs locis collocet,



## Romani Pontificis Lib. XIII. 505

in quibus sua possint peccata deslere. Quocirca universalitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus quod à nobis est provida deliberatione provisum, vos prompta devotione servetis, & præfato Abbati vestro in loco quem elegit ad exhibendum dignum Domino famulatum obedientiam & reverentiam impendatis tam debitam quam devotam. Datum Laterani x i i. Kal. Martij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

**ABBATI DE RIEVALLIS**  
*Cisterciensis ordinis Eboracensis diocesis, & Decano & Thesaurario Eboracensibus.*

**C**um dilecti filij Prior & Canonici Giseburnenses, qui, sicut ex multorum testimonio litterarum accepimus, omni petenti se tribuunt, & bona sua hospitalitatis usibus applicant incessanter, ita quod nullus recedit vacuus ab eisdem, ut hospitalitatis uberius exequantur officium, nobis humiliter supplicarint ut Ecclesiam de Hesel, quam de mandato nostro bonæ memoriæ magistro Britio Subdiacono & Notario nostro liberaliter contulerunt, deputare hospitalitatis usibus dignemur, nos eorum precibus inclinati, discretionis vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus cum per vicinitatem loci veritatem possitis super hoc plenius indagare, dictam Ecclesiam, si sine scandalo fieri poterit, auctoritate nostra hospitalitatis usibus, sublato appellationis obstaculo, applicetis, ministro ejusdem congrua sustentatione de ipsius proventibus reservata. Contradictores autem, si qui fuerint, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescatis. Quod si non omnes iis exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani Idibus Decembris, anno tertio decimo.

**MORINENSI EPISCOPO,**  
*& Morinensi & sancti Audomari Morinensis diocesis Decano.*

**E**x parte dilecti filij Abbatis & conventus sancti Bertini fuit nobis humiliter supplicatum ut cum quædam parochiales Ecclesiæ ipsis fuerint in elemosynam assignatæ ut in usus suos & pauperum proventus cederent earundem, & ipsæ ante paucos annos ita pauperes fuerint quod ipsorum monasterium in eisdem servitibus necessaria ministrarit, & nunc, divina disponente elementia, frequentatione ac multiplicatione hominum valde

Tom. II.

sint in temporalibus augmentatæ, ipsos faceremus divitiarum esse participes qui fuerunt socij paupertatis. Cum igitur satis congruat rationi ut sint emolumentis participes qui oneris fuere consortes, discretionis vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus earundem Ecclesiarum facultatibus diligenter inspectis, secundum eas ipsarum servitoribus assignetis ad sustentationem eorum honestam & congruam sublato appellationis obstaculo portionem, ut reliquum ad usum prædictorum fratrum cedat & pauperum juxta desiderium & voluntatem illorum qui eis præfatas Ecclesias contulerunt, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescatis. Quod si non omnes &c. tu, frater Episcopo, cum eorum altero ea nihilominus exequaris. Datum Laterani x i i. Kal. Martij, pontificatus nostri anno tertio decimo.

### APPENDIX

#### LIBRI TERTII DECIMI.

**ARCHIEPISCOPO RAVENNATENSI**  
*& suffraganeis ejus.*

**D**eo & vobis de Imperatore conquerimur, qui beneficiorum nostrorum ingratus, & promissionum suarum oblitus, retribuit nobis mala pro bonis, odium pro dilectione, offensam pro gratia, injuriam pro honore, tamquam filius indevotus, à persecutione piæ matris incepit, quæ ipsum contra communem penè omnium voluntatem toto conamine studuit ad imperium sublimare, sicut vobis & aliis est plenissime manifestum; multis insultantibus nobis quod merito ea patimur, cum nos fecerimus gladium de quo graviter vulneramur. Sed insultatoribus nostris respondeat pro nobis altissimus, qui puritatem animi nostri plenè cognoscit, nec sine causa legitur de se ipso dixisse: *Pœnitent me fecisse hominem.* Illudque debet ab omnibus iniquum & impium reputari quod ad occupandum regnum Siciliae manus extendit, quod à nobis carissimus in Christo filius noster Rex Fridericus illustris, orphanus & pupillus, obtinet ex successione materna; tamquam sibi nequaquam sufficiat quod ejus patrimonium injustè detinet occupatum. Quis ergo de cetero sibi credat, aut quis de ipso confidat, quandoquidem nobis fidem non servat, qui, licet indigni, locum Christi tenemus in terris,

*Epist. 110. Adversus Ottonem Imper. Vide supra epist. 177. 193.*

SS



qui tot & tanta sibi contulimus beneficia? &c. Datum Laterani i v. Non. Martij, anno tertiodecimo.

*AVTISSIODORENSI*  
*Episcopo.*

*Epist. 211.*  
*De erectione*  
*novarum par-*  
*rochiarum.*

*Vide lib. 1.*  
*epist. 63 99.*  
*& lib. 10. epist.*  
*206.*

**S**Olet annuere sedes apostolica piis votis & honestis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Sanè, sicut ex tua insinuatione recepimus, cum in tribus capellis quæ sunt apud burgum de Caritate unicus consueverit Presbyter ministrare, ut multitudini populi ejusdem loci exhiberi possent commodius ecclesiastica sacramenta, maximè cum idem locus infectus dudum fuerit fermento hæreticæ pravitatis, de tuo & Prioris atque conventus de Caritate consensu exiit constitutum ut in quacunque capellarum ipsarum sacerdos proprius ministraret, certis parrochianis earum cuilibet assignatis. Nos igitur tuis precibus inclinati constitutum ipsum, sicut piè ac providè factum est, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere

vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani xlii. Kal. Octobris, pontificatus nostri anno tertiodecimo.

**G**VILLELMVS Dei gratia Autissiodorensis Episcopus omnibus præsentibus literas inspecturis in Domino salutem. Unversitate vestram scire volumus quòd cum villa de Caritate ab antiquo non habuisset nisi unicam parrochiam Ecclesiam, tamquam novella plantatio quæ paucos habebat inhabitatores, tandem crescente multitudine plebis in tantum quòd unus non sufficiebat ad eam regendam sollicitudo pastoris, de assensu & voluntate dilecti filij Gaufridi Prioris & conventus ibidem constitimus tres parrochiales Ecclesias, scilicet Ecclesiam beatæ Mariæ, Ecclesiam sancti Petri, & Ecclesiam sancti Iacobi, salvo jure monachorum, videlicet ut id juris habeant in singulis trium quod habebant in una, tam in præsentationibus personarum quam in aliis. Quod ut ratum sit & firmum, præsentem chartam fecimus sigillo nostro firmari. Actum anno gratiæ m c c. nono, xv. Kal. Martij.

FINIS LIBRI XIII.

